DANION VASILE

REPERE
Duhovnicul. Rugăciunea. Postul

Ediție îngrijită de Nicoleta David

DANION VASILE – născut la 15 august 1974 în Bucureşti. Desfăşoară o intensă activitate apologetică (articole, cărţi, conferinţe şi emisiuni radiofonice). Este doctorand în Patrologie la Facultatea de Teologie din Universitatea Aristotel, Tesalonic.

SCRIERI (ultima ediţie):

Underground – Rebelii generaţiei NU (Editura Agnos, 2007), *Jurnalul convertirii. De la zeiţa morţii la Împăratul Vieţii* (Editura Sophia, 2007), *Tinerii şi sexualitatea – Repere pentru mileniul III* (Editura Egumenița, 2007), *Despre înfruntarea necazurilor* (Editura Sophia, 2007), *Evanghelia versus Iuda* (Editura Sophia, 2006), *Despre reîncarnare şi invazia extraterestră* (Editura Egumenița, 2006), *Taina iubirii* (Editura Egumenița, 2006), *Despre horoscop, cutremure şi ghicirea viitorului* (Editura Lucman, 2006), *Despre înfruntarea bolii* (Editura Lucman, 2006), *Noi sfinţi preoţi de mir* (Editura Lucman, 2006), *Ne vorbesc părinţii athoniţi* (Editura Lucman, 2006), *Bucuria Crăciunului* (Editura Agapis, 2006), *Cum să ne creştem copiii* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii şi sexualitatea – Între iubire şi păcat* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii şi sexualitatea – Întrebări şi răspunsuri* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii şi sexualitatea – Păcate noi, păcate vechi* (Editura Egumenița, 2005), *Dărâmarea idolilor* (Editura Egumenița, 2005), *Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI* (Editura Egumenița, 2004), *Mângâiere pentru bolnavi* (Editura Egumenița, 2004), *Despre înaintemergătorii Antihristului* (Editura Cartea Ortodoxă, 2004), *Cartea nunţii* (Editura Egumenița, 2004).

*(*Cărţile pot fi comandate la editura@egumenita.ro*)*

Pentru corespondenţă: Str. Ion Minulescu, nr. 36, sector 3
cod 031216, Bucureşti

danionvasile@yahoo.com www.egumenita.ro www.danionvasile.ro
www.sfaturiortodoxe.ro

În loc de prefață:

BUCURIA VIEȚUIRII CU DOMNUL

Laurențiu Dumitru

Urmăresc cu nedisimulat interes misiunea pe care Danion Vasile o face de câțiva ani, în fiecare dintre posturile bisericeşti de durată. În ultima vreme, fiind doctorand la Tesalonic, sacrifică, de altfel, şi puținul timp liber al vacanțelor de Paşti şi de Crăciun, timp pe care, de bună seamă, l-ar putea petrece cu soția şi copiii, şi cutreieră țara în lung şi-n lat ca să dea mărturie despre Hristos în fața unui public nu întotdeauna docil. Nu-i este uşor, însă ascultă de duhovnic, convins fiind că Domnul îi va cere cândva să-I arate talanții înmulțiți. Tinerii, obosiți de păcat, îl provoacă la dialog, de multe ori un dialog răutăcios şi nesincer, dar se arată curând învinşi şi puşi pe gânduri de cel care are întotdeauna mai multe răspunsuri decât întrebările din sală. Simți întotdeauna, indiferent de temă sau răspuns, că în el arde bucuria viețuirii cu Domnul.

Danion Vasile ar vorbi fără încetare, fără să bată câmpii, de aceea şi întâlnirile din mai toate oraşele se termină târziu, în noapte, pentru că e un vorbitor captivant, un mărturisitor cum nu ştiu să mai fie astăzi pe la noi, deşi teologia noastră scoate absolvenți pe bandă rulantă an de an.

Danion e unic în peisajul sepia al vremurilor noastre, deşi, din discuțiile pe care le-am purtat cu el, nu-şi doreşte asta, dimpotrivă. Îl doare teribil că teologul de azi tace când pe buzele lui ar trebui să stea permanent Cuvântul.

Chiar dacă vorbeşte deseori despre cele trăite de el şi familia sa, şi pare unora că se propovăduieşte pe sine, el chiar şi atunci, mai ales atunci, vorbeşte tainic despre Cel care L-a sedus cândva definitiv şi L-a scos din moartea păcatului.

Uneori îmi spun cu durere că, dacă am avea douăsprezece Danioni, patronii discotecilor ar da faliment, dar mă liniştesc, căci şi cu unul singur se face primăvară în viața tinerilor ce sunt pe drumul Damascului, căci e imposibil să fii azi tânăr dornic de a afla mai multe despre Hristos şi să nu te întâlneşti la un moment dat cu Danion Vasile.

Notă:

Volumul de față cuprinde patru conferințe - despre duhovnic, rugăciune, post şi înmulțirea talanților. Cea din urmă este redată fragmentar. Ea se adresa mai ales teologilor. Am vrut să renunț la cele mai multe dintre pasajele adresate exclusiv lor, întrucât intenționez să scriu pentru ei o carte întreagă pe această temă.

Am renunțat la cea mai mare parte din întrebări şi răspunsuri, întrucât nu aveau legătură cu temele principale ale cărții. Am păstrat totuşi şi unele întrebări fără legătură cu tema cărții pentru a se reda atmosfera obişnuită din conferințe.

Am scos majoritatea pasajelor referitoare la conflictul dintre dreapta credință şi erezii. Şi asta pentru că ideile respective se pot regăsi, dezvoltate, în cărțile mele de apologetică. Îmi permit să recomand cititorilor interesați de această problemă volumul meu *Evanghelia versus Iuda*, apărut la Editura Sophia. Dacă în prima parte a cărții am combătut evanghelia gnostică pusă pe seama lui Iuda, în cea de-a doua parte am încercat să abordez cele mai importante subiecte legate de conflictul dintre dreapta credință şi rătăcire. Am scris despre cugetul lui Iuda în iconografie, dogmatică, literatură şi chiar politică…

Am decis a începe tipărirea conferințelor mele la rugămintea unor cititori. Dacă volumul va fi bine primit, vor urma şi altele. De interesul cititorilor depinde dacă şi celelalte conferințe vor vedea – sau nu – lumina tiparului.

Mărturisesc că această carte a fost concepută mai ales pentru cei care, fiind la începutul vieții în Biserică, au foarte multe întrebări. Întrucât ani de zile am răspuns la întrebări similare celor care mi-au scris pe e-mail, m-am gândit că un astfel de volum oferă multe răspunsuri. Mai ales că unele din întrebările primite de mai multe ori în scrisori se regăsesc în cele primite la conferințe…

Temele expuse în volum nu sunt prezentate exhaustiv. Sper ca în următorii ani să pot scrie câte o carte despre fiecare temă prezentată. E însă nevoie de timp, de studiu şi mai ales de luminare de la Dumnezeu. Îndrăznesc să îi rog pe cititorii acestui volum să mă pomenească în rugăciunile lor, pentru a mărturisi dreapta credință aşa cum trebuie.

M-aş bucura ca cititorii interesați de temele prezentate să nu se oprească la *introducerile* mele – deoarece conferințele mele asta au fost, introduceri în subiect –, ci să le înțeleagă ca pe o invitație de a aprofunda temele respective citind scrierile Sfinților Bisericii şi ale cuvioşilor părinți ai vremurilor noastre…

Danion Vasile

2 iulie 2007, prăznuirea Sfântului Ioan Maximovici

DUHOVNICUL – PRIETEN SAU DUŞMAN?

(Bacău, 22 martie 2007)

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

În introducerea întâlnirii noastre, am să vă spun ceva neobişnuit pentru o conferinţă religioasă. Cei de o vârstă cu mine sau mai mari îşi aduc aminte că atunci când eram copii şi începea Gala Desenului Animat, ne anunţam unii pe alţii: „A început gala! A început gala!", şi fugeam toţi pe la casele noastre, să vedem desenele respective. De ce? Pentru că simţeam nevoia să se bucure şi alţii de mica şi mărunta noastră bucurie.

Dacă v-aş spune că zilele trecute, de la unchiul meu din America, am primit o moştenire substanţială, nu vreau să spun cât de substanţială, şi că veţi primi fiecare câte un plic de la şoferul cu care am venit, cu câte cinci sute de dolari, s-o luaţi ca pe un semn de dragoste – nu de laudă, nu de a vă cumpăra, nu de a vă câştiga, ci doar ca o mică bucurie. (Pentru că în post avem toţi necazuri, avem greutăţi, avem supărări, şi e bine să avem şi bucurii. Dacă sunt precise, clare, uşor de ţinut în mână, cu atât mai uşor.)

Dacă aşa s-ar pune problema, cred că marea majoritate a celor de faţă ar pleca la casele lor fericiţi, şi ar pune mâna pe telefon: „Auzi, Tanţo? Trebuia să vii şi tu la conferinţă, să vezi ce folos aveai! Cinci sute de dolari!" „Hai, măi! Cinci sute de dolari? Nu cred!" „Nu crezi? Sună pe cine vrei, că toţi au luat, nu numai eu". Şi bucuria celor care au venit ar fi mare, şi bucuria celor care au stat acasă ar fi de sens invers.

Întrucât am aproape 33 de ani şi sunt un tată tânăr - am trei copii - glumind cu copiii mei, uneori rămân în starea de a face glume şi mai fac glume şi cu prietenii mei mai mari. Şi odată, venind la mine un prieten care are tot felul de frământări, mi-am zis: „Hai să-i fac o farsă". În timp ce venea spre casa mea, am dat drumul la muzică, să creadă că sunt de la un post de radio, şi l-am sunat: „Bună ziua. Aveţi numărul de telefon 0724321...?" „Da! De ce?" „Sunteţi în direct la Radio 21. Tocmai aţi câştigat un Peugeot 407 - sau nu mai ştiu ce tip de maşină i-am zis. Cum vă numiţi?" Mi-a spus numele, şi i-am spus: „Vă vom contacta ulterior". Am închis telefonul. Apare prietenul meu cu faţa pecetluită de întâmplarea aceea minunată şi când i-am spus că a fost o farsă, mi-a spus: „Tot drumul spre tine mă gândeam dacă e bine sau nu să primesc maşina". Dacă s-ar pune problema primirii cadoului celor cinci sute de dolari, cred că puţini din cei de faţă ar avea astfel de frământări, de nelămuriri. Nu-i aşa?

Eu nu am niciun unchi în America, nu am primit nicio moştenire, am vrut doar să fac o paralelă între avantajele materiale şi cele duhovniceşti. Pentru că dacă la plecatul acasă cu bani, cei mai mulţi, majoritatea - dacă nu toţi - aţi fi fost foarte receptivi, la plecatul acasă cu gândul duhovnicului în suflet nu sunteţi toţi la fel de receptivi.

Cei care aveţi duhovnici ştiţi cum stau lucrurile, cei mai mulţi dintre voi ştiţi că într-adevăr duhovnicul e o comoară şi că dacă ai avea de ales între cinci sute de dolari sau de euro şi duhovnic, ţi-ai alege duhovnicul, care face mai mult.

Numai că cei care nu au duhovnic stau departe de el tocmai pentru că nu înţeleg câte poate face pentru ei. Aşa că, în întâlnirea noastră din această seară am să vă vorbesc despre duhovnic, care este o comoară.

„Duhovnicul – prieten sau duşman?", tema întâlnirii noastre, vrea să arate că cei care-l consideră pe duhovnic duşman, care le calcă în picioare libertatea, care vrea să-i modeleze într-un spirit băbesc, expirat etc. nu înţeleg şi nu cunosc ce e duhovnicul.

În *Cartea Nunţii - Cum să-mi întemeiez o familie* am un capitol întreg despre duhovnic. Şi unii poate se întreabă: „Ce legătură are duhovnicul cu fericirea în căsătorie?" Are o legătură foarte strânsă. Pentru că, dacă ştii să-ţi găseşti o călăuză în viaţa duhovnicească, respectiva călăuză te va ajuta să înţelegi care sunt criteriile după care poţi deosebi calea binelui de calea răului.

Scriam în capitolul *Binecuvântarea preotului*: „Când apare o nouă marcă de şampon, fetele se grăbesc să o cumpere. Poate că de data aceasta vor rezolva problema căderii părului. Când apare o nouă marcă de after-shave, tinerii se grăbesc să o cumpere: poate cu asta vor da gata toate vecinele cu care se suie în lift, aşa cum vedem în reclame. Eu voi prezenta acum o nouă marcă de prieten: duhovnicul. Să-i

fac şi puțină reclamă: «duhovnicul - prietenul care nu te lasă la greu»”.

Ieri am ținut o conferință despre iubire. Şi am vorbit despre iubirea care ne lipseşte. Pentru că celor mai mulți ne lipseşte iubirea. Şi ne lipseşte tocmai pentru că nu ştim să o căutăm, tocmai pentru că de cele mai multe ori oamenii o caută în patimi. Şi nu înțeleg că Dumnezeu i-a lăsat să iubească curat şi frumos şi că iubirea e poarta spre Împărăția Cerurilor. Este limba Împărăției Cerurilor. Dacă nu ştii să iubeşti frumos, n-o să te descurci pe lumea cealaltă. N-o să ai ce căuta în rai. N-o să simți că e locul tău acolo.

Duhovnicul are un rol extraordinar pentru că, în timp ce părinții ne părăsesc, poate, prietenii ne părăsesc, pe unii îi părăsesc chiar soțiile sau pe unele femei, soții, totuşi, duhovnicul nu te lasă la greu. De ce? Pentru că el s-a făcut duhovnic ca să te ajute pe tine.

Mai primesc mesaje de la tineri care se află în situații foarte grave, foarte aproape de păcat, scrisori de genul: „Seara asta prietenul meu vrea să mă culc cu el. Spune-mi repede ce să fac!” Şi e foarte trist, pentru că nu poți să convingi repede. Şi de obicei, când sunt stări de cădere ale celor care vor să cadă în păcat, încerci să-i îndrepți spre duhovnicii lor. Când îmi zice cineva: „E ora zece jumate seara, dacă-mi sun duhovnicul la ora asta se va supăra”. Îi spun: „Nu! Duhovnicul s-a făcut duhovnic tocmai ca tu să-l suni şi la ora zece jumate seara. Decât să-ți pierzi sufletul, mai bine-l deranjezi şi el se va bucura”.

În situații de ispită, ştiu duhovnici care au spovedit şi la două şi la trei noaptea pe oameni care şi-au salvat mântuirea, datorită iubirii şi înțelegerii arătate de duhovnicul lor. Acuma nu înseamnă că trebuie să deranjăm duhovnicul numai de dragul de a părea interesanți. Pentru că există şi această obişnuință.

Găsim în Patericul Egiptean o întâmplare care arată cum unii se făles chiar şi cu relația cu duhovnicii lor. S-a dus un frate din părțile lui Avva Pimen în străinătate. Şi a ajuns acolo la un pustnic care era milostiv şi mulți veneau la dânsul. Şi i-a vestit lui fratele cele despre Avva Pimen. Şi auzind fapta lui cea bună a dorit să-l vadă.

Deci, întorcându-se fratele în Egipt, după o vreme a venit pustnicul din străinătate în Egipt, la fratele cel ce venise la el. Şi văzându-l, l-a rugat: „Du-mă la Avva Pimen”. Fratele l-a dus la Avva Pimen şi i-a zis avvei: „Mare om este şi multă dragoste şi cinste are la locul lui şi i-am vestit lui despre tine şi, dorind să te vadă, a venit”. Şi s-au sărutat ei cu multă dragoste, dar când străinul a început să-i spună Avvei Pimen lucruri duhovniceşti, lucruri din Scriptură, să se fălească cu cunoştințele lui din Noul Testament, Vechiul Testament, Avva Pimen n-a răspuns nimic. Şi atunci străinul a plecat şi i-a zis fratelui: „Degeaba am bătut cale lungă până aici, că nu m-am folosit cu nimic”.

Şi după ce a intrat fratele la Avva Pimen, spunându-i: „Avvo, pentru tine a venit acest om mare, având atâta slavă la locul lui! Pentru ce n-ai vorbit cu dânsul?” Şi i-a zis lui Avva Pimen: „Acesta dintre cei de sus este şi cele cereşti grăieşte. Iar eu dintre cei de jos sunt, şi cele pământeşti vorbesc. De mi-ar fi grăit despre patimi ale sufletului, i-aş fi răspuns. Iar dacă pentru lucruri cereşti vrea să vorbim, eu aceasta nu ştiu”.

Adică Avva Pimen s-a smerit. Dacă omul ar fi avut râvnă curată să ceară cuvânt de folos, îi dădea. Dacă voia doar să se laude cu cunoştințele lui teologice, Avva Pimen nu făcea aşa. Nu-i făcea pe plac.

Ieşind fratele, i-a zis străinului: „Bătrânul nu vorbeşte degrabă din Scriptură. Şi dacă cineva îi va vorbi lui despre patimile sufletului, îi va răspunde”. Şi atunci a intrat străinul la Avva Pimen şi i-a zis: „Ce voi face, avvo? Că mă stăpânesc patimile sufletului”. Şi i-a zis atunci Avva Pimen: „Acum bine ai venit. Deschide-ți gura ta pentru acestea, şi voi umple-o de bunătăți”.

Şi după ce i-a dat cuvânt de folos, străinul a zis: „Cu adevărat aceasta este calea cea adevărată!” Şi, mulțumind lui Dumnezeu, s-a întors la locul său, bucurându-se de întâlnirea cu sfântul.

Dacă te duci să te slăveşti, să te lauzi: „Vai, ce apropiat sunt eu de duhovnicul meu! Uite, şi la ora zece l-am sunat şi nu s-a supărat”, o să ajungi în cele din urmă la o relație mincinoasă cu duhovnicul şi în cele din urmă o să-ți şi lepezi duhovnicul.

În ziua în care mi-am cunoscut duhovnicul pe care îl am, m-a întrebat: „Ce vrei să-ți fiu: prieten sau duhovnic?” Şi m-a şocat puțin întrebarea, dar m-am gândit repede, repede şi am răspuns: „Duhovnic”. Că m-am gândit: „dacă o să vreau să-mi fie prieten, n-o să-mi poată fi duhovnic. Dar dacă o să-mi fie duhovnic, o să-mi fie şi prieten, pentru că duhovnicul e de fapt cel mai bun prieten al credinciosului” – nu pentru că joacă baschet, cum e în filmele americane: preoții catolici apropiați de credincioşi joacă cu ei diferite jocuri – deoarece cu adevărat te iubeşte şi cu adevărat nu te lasă la greu.

I-am spus părintelui meu, nu cu multă vreme în urmă: „Părinte, atât de tare mă impresionează frământările oamenilor care îmi scriu. Îmi scriu aproape în fiecare zi oameni din diferite locuri ale țării, chiar din alte țări. Şi atât de tare mă frământă problemele lor, atât de mult am ajuns să-i iubesc, că vreau

mântuirea lor mai mult decât mântuirea mea. Şi chiar aş vrea să-mi risc mântuirea mea ca să-i pot ajuta pe ei". Şi mi-a zis: „Nu e bine aşa". Şi a început să-mi dea un exemplu de preot care a vrut foarte mult mântuirea ucenicilor lui şi a căzut într-un anumit păcat.

Şi i-am zis: „Părinte, eu sunt convins că dumneavoastră v-aţi pune sufletul pentru ucenicii dumneavoastră". Şi mi-a zis: „Da, sunt duhovnic, sunt dator să fac asta, tu nu eşti duhovnic". Şi m-am bucurat foarte mult auzindu-l, pentru că adevăratul duhovnic îţi e tată. Şi adevăratul duhovnic nu poate să fie liniştit când tu ai o problemă.

Eu nu sunt preot, dar totuşi unii îmi cer ajutorul prin scrisori. Şi când îţi scriu oamenii despre necazurile lor – oameni care nu au duhovnic şi pe care încerc să-i conving să se spovedească – atât de tare te impresionează frământările lor, că parcă nu mai eşti liber până nu ştii că omul ăla a ajuns la un liman. Adică poţi să ai parte de momente frumoase, cu familia ta, dar inima ta rămâne într-un fel tristă: oare omul ăla ajunge la liman sau nu ajunge?

Cel mai tare m-a întristat un tânăr care îmi spunea că e decis să se sinucidă, pentru că avea o boală foarte gravă pe care n-o mai putea suporta. Şi-mi zicea: „Zi-mi un termen, un număr de zile în care să mă rog la Dumnezeu, şi dacă nu mă vindec, mă sinucid, pentru că înseamnă că Dumnezeu n-a vrut să mă vindece". Şi-mi era foarte, foarte greu să-l conving să nu se sinucidă. Mai ales că de cele mai multe ori discuţia se termina brusc: „Da, văd că nu reuşeşti să-mi dai soluţia de care am nevoie ca să mă vindec". Că el spunea: „Promite-mi că mă voi vindeca!" Şi nu puteam să-i promit, pentru că nu eram sigur că Dumnezeu vrea vindecarea lui.

Vorbind ieri despre iubire şi despre imposibilitatea de a da o definiţie reală iubirii, la partea de întrebări şi răspunsuri cineva a scris pe un bilet: „Iubirea este o minune". Şi chiar dacă asta nu e o definiţie propriu-zisă, într-un fel şi duhovnicul este o minune. În momentul în care înţelegem ce e de fapt duhovnicul – mie mi s-a întâmplat să am mai mulţi duhovnici fără voia mea. Trei au murit – doi la care m-am spovedit mai multă vreme, unul la care m-am spovedit mai puţin – şi am fost nevoit să trec de la un duhovnic la altul şi am cunoscut mai multe tipuri de duhovnici.

Şi i-am spus părintelui meu: „Părinte, sunteţi cel mai prost duhovnic pe care l-am avut, dar chiar dacă sunteţi cel mai prost şi nepriceput dintre duhovnicii pe care i-am avut, sunteţi cel care m-a ajutat cel mai mult". Adică, până la urmă, nu i-am spus ca să-l jignesc, i-am zis ca să se bucure că într-adevăr eu simt cea mai mare mângâiere şi folos duhovnicesc de la el.

Pentru că am avut la un moment dat un duhovnic cu viaţă sfântă, care, când se ruga, vedea cu duhul ce fac ucenicii lui, şi când aveau ispite, încerca să-i ajute, într-un fel sau altul. Şi i-am spus părintelui meu: „Părinte, acum mie mi-e mai bine decât atunci". Şi vă dau mărturie că aşa este, că zice şi părintele Porfirie: „Dacă ai de ales între un duhovnic văzător cu duhul şi un duhovnic iscusit, un bun părinte care să ştie să călăuzească sufletele, alege-l pe cel iscusit, nu pe văzătorul cu duhul". Şi asta spunea părintele Porfirie făcătorul de minuni, nu o spunea unul iscusit, invidios că nu e la măsura văzătorilor cu duhul.

Am dat această mărturie pentru că ştiu că există curentul minunist în biserică, se caută mai ales duhovnici văzători cu duhul, trăim într-un fel de minunism sectant: „dacă părintele nu e văzător cu duhul nu e bun", are har – n-are har...

Unii poate ştiţi că, în urmă cu mai mult de zece ani, cam 15 ani, eu am făcut yoga, cu Bivolaru – mi-a fost maestru în M.I.S.A., Mişcarea pentru Integrare Spirituală în Absolut – şi trupul şi sufletul meu au fost vătămate foarte, foarte puternic. Când m-am apropiat de Biserică, nu puteam să citesc o pagină de carte cu atenţie. Aşa, citeam literă de literă, cuvânt cu cuvânt, dar când terminam pagina, nu ştiam ce-am citit. Şi mi-a fost foarte ruşine să recunosc că sunt într-o situaţie dificilă. Şi m-am gândit că am două şanse: „ori să rămân cu această boală ani de zile, ori să reînvăţ să citesc". Şi, la începutul clasei a XII-a, puneam pe carte o bucată de hârtie şi citeam un rând. Când terminam rândul, mă gândeam: „ce scrie aici? Am înţeles? Am înţeles, da". Dădeam mai jos bucăţica de hârtie, o dădeam mai jos, o dădeam mai jos. Mi se întâmpla uneori să se învеţe mâna cu datul mai jos şi, după două pagini, mă întrebam: „ce scria aici? Nu mai ştiu!" Şi dădeam înapoi paginile până ajungeam acolo unde înţelesesem ce scria pe foaia respectivă.

De ce am spus asta? Ca să se înţeleagă că mintea mea a fost puternic vătămată de practicile yoghine. Dacă s-a întâmplat să mi se vindece mintea, s-a datorat aproape exclusiv, sau în primul rând ascultării de duhovnic. Mi-am dat seama că sunt foarte bolnav. La yoga ne spunea, de exemplu, că dacă desfrânăm în fiecare zi patru ore, o să ajungem la desăvârşire, şi credeam lucrul ăsta, fără să-mi treacă prin cap că este păcat, dimpotrivă, înainte să fac păcatul trupesc mă rugam. Ziceam *Tatăl Nostru* de trei ori pe zi, mă

rugam din tot sufletul să iasă cât mai bine, energiile să circule cât mai precis, fiind într-o înşelare totală. Puteam să păcătuiesc cu crucea în mână, fiind convins că nu fac rău.

Dar Dumnezeu a văzut sinceritatea căutării mele şi m-a întors în Biserică. Ei bine, lăsându-mă în mâna duhovnicului, de fapt m-am lăsat în mâna lui Hristos. Şi dau mărturie că harul acesta al ascultării de duhovnic este extraordinar. Parcă nu îmi vine să cred cât m-a ajutat. Şi acum mă bucur că am avut curajul să fac asta. Pentru că mi-am dat seama că dacă nu voi primi o îndrumare duhovnicească foarte atentă, pas cu pas, vindecarea mea poate să dureze foarte, foarte, foarte mulți ani.

Mai am prieteni care s-au lăsat de yoga, dar mințile lor nu sunt întregi nici acum. Pentru că boala duhovnicească este foarte periculoasă. Şi aşa cum, atunci când avem o boală foarte gravă, căutăm un doctor cât mai priceput, tot aşa, când e vorba de boală duhovnicească, trebuie să căutăm un doctor cât mai priceput.

Cum ne găsim duhovnicul? Am să vă dau adresa celui mai iscusit duhovnic din Bacău, cei care aveți hârtie şi creion puteți nota: Str. Armindeni nr. 11, scara B, apartament 42. Se numeşte... nu se numeşte, că nu există strada Armindeni în Bacău.

Oamenii au tendința să confunde viața duhovnicească cu show-bizz-ul, cu spectacolele muzicale, cu teatrul. „Care e cel mai tare preot? Ăla! Ei, la ăla mă duc!" Şi toți aleargă disperați, mai ales dacă aud că părintele e făcător de minuni, sau deschide cartea. Dacă deschide cartea, e şi mai şi! E sfântul sfinților! Deşi, după învățătura Bisericii, deschisul cărții e osândit ca vrăjitorie, pravilele fiind foarte dure în acest sens. În cartea mea *Despre horoscop şi ghicirea viitorului* găsiți referiri la această practică.

Unii oameni se află în criză. Ani şi ani de zile nu-şi găsesc duhovnicul. De ce? Pentru că se cred prea sfinți pentru duhovnicii de lângă ei. Şi stăruie în păcatele lor, nemulțumiți că nu au găsit un duhovnic sfânt, de nasul lor. Şi stăruie şi stăruie în păcat, gândindu-se: „Eh, nu suntem noi cei mai mari păcătoşi!" – în loc să alerge la duhovnicul care este aproape de ei. E o mare ispită să nu te spovedeşti pentru că nu găseşti un duhovnic priceput. Toți duhovnicii pricepuți au dispărut, numai tu eşti ucenicul ăla vrednic, ultimul mohican ortodox, şi te-a lăsat pe tine Dumnezeu de izbelişte.

Aşa cum în *Cartea Nunții* susțin foarte precis că fiecare tânăr care are chemare spre căsătorie va găsi o Ileana Cosânzeana pentru el, tot aşa fiecare tânără care are chemare spre căsătorie îl va găsi pe Făt Frumos al ei - chiar dacă poartă ochelari sau e sâsâit, sau cine ştie ce defecte are, pentru ea e Făt Frumos – ei bine, tot aşa fiecare suflet are rânduit de Dumnezeu un duhovnic.

Asta nu înseamnă că suntem predestinați să ne găsim jumătatea. Concepția aceasta a jumătății nu e specifică spațiului creştin. Numai în lumea orientală există o teorie conform căreia fiecare suflet s-a împărțit în două şi se tot caută reciproc cele două jumătăți, până se termină romanul. Şi tot aşa, şi joacă leapşa, ba întâlnindu-se, ba pierzându-se, ca în romanul lui Rebreanu Adam şi Eva.

Nici cu duhovnicul nu-i aşa, nu e jumătatea ta, să-l cauți şi să nu-l găseşti. Du-te cu credință şi Dumnezeu te ajută să-ți găseşti duhovnicul chiar la cea mai neimportantă parohie, la cea mai necunoscută, cea mai, cea mai.

Înainte să-mi găsesc duhovnicul în Bucureşti, mă spovedeam la Petru Vodă, la părintele Ioan Şişmanian. Şi părintele Ioan mi-a zis: „Întrucât ajungeți greu în Moldova, spovediți-vă în Bucureşti, găsiți-vă un duhovnic în Bucureşti". Şi m-am frământat, am zis: „cum în Bucureşti, că nu găsesc niciun duhovnic pe sufletul meu în Bucureşti, că e imposibil". Duhovnicii mari sunt foarte, foarte ocupați, nu prea mai primesc ucenici. Şi mi-am zis: „e aproape imposibil să-mi găsesc duhovnic în Bucureşti". Dar ceea ce e cu neputință la oameni, e cu putință la Dumnezeu.

Şi m-am rugat la părintele Porfirie, făcătorul de minuni, care o să fie canonizat, ca şi părintele Paisie Aghioritul. Şi am zis: „Părinte Porfirie, aşa cum i-ai ajutat pe atâția, după ce ai trecut la Domnul, aşa ajută-mă şi pe mine să-mi găsesc duhovnic". Şi mă rugam, şi mă rugam, era nădejdea mea părintele Porfirie, să mă ajute să-mi găsesc duhovnic. Şi a rânduit Dumnezeu să găsesc duhovnic chiar în mijlocul Bucureştiului, aproape de locuința mea. Şi m-am bucurat foarte, foarte mult. Pentru că duhovnicii uneori sunt chiar lângă noi, dar nu avem noi ochi să-i vedem.

Eu auzisem lucruri minunate despre cel care avea să-mi fie duhovnic, dar erau atât de minunate, că le-am crezut exagerări. Am zis: „Ei, na! Chiar aşa, părinte tânăr dar sporit în mijlocul Bucureştiului?" Credeam că sunt exagerări ale ucenicilor. Dar m-am convins că aşa era şi m-am bucurat foarte mult să-mi găsesc un duhovnic potrivit sufletului meu.

Contează foarte mult relația duhovnic – ucenic. Poate că un duhovnic care e învățat să spovedească mai ales oameni de la țară, în momentul în care vine la el un intelectual, mai greu va şti să-l călăuzească

în ce priveşte orânduirea vieţii. În ce priveşte lupta cu păcatele, totul e simplu, dar în relaţia cu duhovnicul tu nu spui doar: „am curvit, am băut, am... ce-am făcut!" Îl şi întrebi: „Părinte, ce să fac în problemele vieţii?" Tinerii: „să fac facultatea asta, să nu fac facultatea asta?" „Mă căsătoresc?" „Mă călugăresc?" Şi e foarte important să ai încredere că prin duhovnicul tău îţi vorbeşte Hristos. Să-ţi fie foarte, foarte clar că prin el vorbeşte Hristos. Dacă ai îndoială, degeaba te mai duci.

Am avut un duhovnic care a murit tânăr. El făcuse un an actorie, până să intre în monahism. Şi îi plăcea să ne mai spună, din piese de teatru, replici din Caragiale, părea un părinte mai lumesc. Aşa părea. Şi puteai să te grăbeşti să-l judeci şi să zici: „Ei, popa ăsta! Nu ştie decât de glume!"

Ne-am dus o dată la mănăstire, ne-a pus o masă – masă; nefiind post, s-a băut vin. Eu i-am spus, în şoaptă, soţiei mele: „Nu ne mai spovedeşte!" Că masa era prea bună, atmosfera foarte prietenească… Fac o paranteză: era un părinte care a fost lovit foarte mult de alţii, chiar a murit tânăr din cauza supărării. Şi de asta simţea nevoia să fie mai deschis uneori cu ucenicii apropiaţi, ca între fraţi – şi eu, amărât că nu ne mai spovedeşte, mă gândeam: „Uite, am bătut drumul de pomană!" – că nu veneam la mănăstire ca să mănânc bine. Puteam să mănânc bine şi acasă.

Şi ne duce să ne spovedească. Casa în care locuia la mănăstire avea două camere despărţite printr-un intrând, nu exista uşă. Ca să nu auzim spovedania, a pus nişte muzică pe un casetofon şi eu eram cu un prieten într-o cameră, pe soţia mea o spovedea în camera cealaltă.

Dar între două melodii, nefiind muzică, s-a putut auzi ce e dincolo. Am auzit o voce străină şi, auzind o voce străină, m-am gândit: „spovedania a fost întreruptă, hai să văd cine a venit la părintele".

M-am dus şi am văzut că era părintele cu soţia mea. Daţi-vă seama ce voce transfigurată avea, dacă eu ştiam că părintele este la câţiva metri de mine, ştiam că o spovedeşte pe soţia mea, şi totuşi am fost convins că e altcineva. Nu mi s-a părut o voce puţin schimbată, ci era pur şi simplu alt om.

Iar când m-a spovedit pe mine, a fost transfigurat total… Eu am un defect: întrucât mi-a plăcut să citesc mult din scrierile Sfinţilor Părinţi şi ale părinţilor duhovniceşti, când un duhovnic îmi dă un sfat, eu încep să mă gândesc: „asta am citit acolo, asta am citit dincolo", încep să mă gândesc cam ce lecturi a avut părintele respectiv; mi-a trecut patima asta, dar o aveam; mă credeam buricul pământului şi voiam să văd cam cât de largă e sfera cunoştinţelor teologice ale duhovnicului.

Şi părintele s-a apucat să-mi vorbească, când m-am spovedit eu, spunându-mi lucruri foarte simple. Dar chipul lui era atât de deosebit atunci... avea aşa putere în cuvânt! Nu era nicio lumină, nu era nimic paranormal, dar pur şi simplu... nu pot să descriu în cuvinte ce senzaţie era.

Îmi spunea: „Danion, de spovedania noastră, de spovedania ta depinde raiul sau iadul tău". Şi chiar simţeam că parcă îmi ţine sufletul în mână şi dacă fac ce zice el mă duc în rai, dacă nu, nu! Lucruri foarte, foarte simple, dar spunea cuvinte cu atâta putere, că uitasem faptul că sunt la spovedanie şi eram atent la părintele, la ce îmi spune, şi mai puţin la păcatele mele, că nu-mi venea să cred că ăsta e omul care înainte cu jumătate de oră râdea cu noi la masă. Deci, şocul a fost total. Oricum, m-a mai surprins şi în alte ocazii, când mi-a mai spus lucruri din acestea simple legate de viaţa sa duhovnicească. De exemplu: „Eu eram ultranaţionalist şi aveam evlavie numai la sfinţii români. Şi odată, zice, l-am văzut pe Sfântul Serafim de Sarov, care mi-a zis: «Eu sunt rus. La mine nu ai evlavie?» De atunci m-am lecuit de ultranaţionalism". Şi m-am bucurat să văd că vieţuirea duhovnicească nu stă numai în asprime, faţă suptă şi în aere de mare pustnic. Ci stă în a-l lua de mână pe ucenic şi a-l duce în faţa lui Hristos.

Ascultarea de duhovnic este o taină. Spunea Sfântul Ignatie Brianceaninov că ascultarea este o taină şi că cei care nu înţeleg ascultarea ar fi gata să dea cu pietre în cel care face ascultare, considerându-l nebun, neînţelegând de ce se leapădă de voia sa. Cât şi cum facem ascultare, ca mireni, e o temă foarte importantă.

Înainte de a mă căsători, am oscilat foarte puternic între mănăstire şi viaţă de familie. Apoi m-am gândit că dacă tot m-am căsătorit, măcar să încerc să ţin votul ascultării, şi ca mirean. Noi, ca mireni, nu depunem niciun vot, nu făgăduim să facem ascultare. Dar până la urmă, dacă vrem să fim ai lui Hristos, într-o lume din ce în ce mai păgână, trebuie să facem ascultare. Eu cred că cine e creştin în zilele noastre e mucenic fără de sânge.

Păgânismul prinde puteri atât de mari, încât e aproape imposibil să rămâi pe calea virtuţii într-o vreme în care toţi parcă te presează să calci în picioare tot ce ţine de Hristos, curăţie, virtute, viaţă duhovnicească. Şi atunci mi-am dat seama că şansa e să mă arunc nebuneşte pe calea ascultării: „Ce zice duhovnicul, aia fac". De ce? Pentru că Dumnezeu îl luminează pe duhovnic şi, dacă fac ce-mi zice duhovnicul, o să fie bine.

Duhovnicul de care v-am vorbit mai înainte, despre care v-am spus că a murit, îmi tot zicea la spovedanie: „Singura şansă să rezişti azi e să fii nebun pentru Hristos”. Îmi tot repeta asta. „Nu încerca să fii creştin după ochii celorlalţi. Fii după cum vrea Dumnezeu.” Dar se referea la o nebunie pentru Hristos diferită de nebunia sfinților nebuni pentru Hristos.

Cred că în ziua de astăzi, de mare lepădare de Hristos şi de expansiune a nebuniei standard, a fi omul lui Hristos, a fi creştin cuminte e cea mai mare nebunie. Dacă într-o lume în care toţi îşi urăsc vrăjmaşii, tu îţi iubeşti vrăjmaşii, ceilalţi te consideră nebun. Dacă tu, într-o lume în care toți fură, nu furi, ceilalți te consideră prost sau chiar nebun. Şi nu e nevoie de mari fapte ieşite din comun ca să te considere nebun, te consideră pur şi simplu.

Or, lupta fiind foarte grea, ai nevoie de un antrenor. Sfântul Ioan Scărarul, în *Cuvântul către păstor*, din *Scara raiului*, zice foarte frumos: „Păstor, în înțeles adevărat, este cel care poate căuta şi îndrepta, prin nerăutatea, prin sârguința şi rugăciunea sa, oile pierdute. Cârmaci e cel ce a luat tărie înțelegătoare de la Dumnezeu şi din ostenelile sale, ca să poată scoate corabia nu numai din valuri, ci şi din adâncul însuşi al mării”.

Adică duhovnicul ți-e duhovnic nu numai când eşti cuminţel şi-ți faci canonul şi vii tot timpul senin la biserică, duminică de duminică. Duhovnic e şi atunci când tu ai căzut într-un anumit păcat şi vine după tine să te ridice. Eu am avut un duhovnic care, când afla că ucenicii lui care trăiesc în lume sunt în păcate mari, ieşea din mănăstire – având binecuvântare pentru asta – şi se ducea în lume să-i spovedească. Pe unde-i găsea, îi spovedea şi pe unii îi întorcea. Ăsta este duhovnicul.

Să vă spun cum am ajuns, de exemplu, la părintele Ioan, la Petru Vodă. Am ajuns la părintele Ioan trimişi de părintele care a murit. Înainte să moară, mi-a zis: „Duceți-vă la alt duhovnic! Danion, caută-ți alt duhovnic, mai iscusit!” Şi eu m-am întristat, că n-am vrut să-l las. Dar mi-a zis: „Caută-ți alt duhovnic!” Şi cum am ajuns la părintele Ioan, a murit celălalt. Mi s-a părut că Dumnezeu mi-a purtat de grijă, să nu mă lase orfan de duhovnic.

Stăteam, împreună cu soția mea, aşteptând să luăm un scurt cuvânt de folos, că auzisem de părintele că are o trăire deosebită. Şi vedeam oameni cum intră cu fețe obişnuite, şi ieşeau cu fețele schimbate, unii chiar plângând. Şi fețele lor arătau că ceva s-a întâmplat acolo. Şi stăteau mult la spovedanie. Şi soția mea - care n-a avut parte de duhovnici care să spovedească aşa, foarte cu de-amănuntul, mi-a zis: „Ce mi-aş dori ca până la sfârşitul vieții să mă spovedesc şi eu măcar o dată aşa!”

Şi noi am intrat, nu mai țin minte, pe la trei-patru noaptea, la spovedanie; ne-am spovedit în linişte. Şi ne-a spovedit părintele până pe la vreo patru jumătate, cinci dimineața. După ce am ieşit noi a intrat o maică care bătuse toată noaptea metanii; îşi pusese baticul în fața chiliei şi se auzea: „boc! boc! boc!” – tot dădea cu capul de pământ când făcea metanii.

Noi mai stăteam într-o cameră, că era frig, dar maica n-avea nicio treabă cu oboseala, cu... Şi pe maica a spovedit-o după ce am ieşit noi. Şi dimineața, când am revenit, pe la nouă-zece, deja părintele spovedise alți prieteni de-ai noştri înaintea noastră, că noi am venit din nou dimineața să mai întrebăm ceva. Înainte de a reveni noi, spovedise deja pe alții. Când a dormit, dacă a dormit, Dumnezeu ştie!

Spun asta ca să se înțeleagă că nu vorbesc despre duhovnici paranormali, despre duhovnici din cărți. Eu vorbesc despre duhovnici reali, despre duhovnici care există.

Aşa că eu recunosc: în ceea ce vă spun astăzi m-am folosit foarte mult de cărțile şi învățăturile sfinților. Eu mi-am făcut licența în teologie chiar despre ascultarea de duhovnic. Mi s-a părut un subiect foarte, foarte important şi neluat în seamă, din păcate, de foarte mulți în zilele noastre. Dar degeaba citeşti, dacă nu şi ştii că aşa este.

Pentru cei care nu ştiu ce face duhovnicul, spun atâta, că dacă ai credință în Dumnezeu, vii la spovedanie cu mintea plină de păcate, şi dacă eşti decis să renunți la ele şi să pui început bun, pleci fluierând. Nu fluierând, cântând: îți cântă sufletul de bucurie. Eu am scris trei cărți pe tema *Tinerii şi sexualitatea* şi pentru că le-am scris cu binecuvântarea duhovnicului, chiar dacă citeam materiale smintitoare, mintea mea era ținută curată de Dumnezeu. Aşa lucrează puterea ascultării.

Dar la un moment dat, m-am gândit: „părinții din pustia Egiptului, dacă le venea o amintire de femeie se luptau cu gândul şi duceau mare război, iar la mine – după câte materiale smintitoare am citit, mintea mea e curată. Cred că am ajuns la o măsurăăă... înaltă de tot!” A fost de ajuns să primesc gândul acesta în minte şi, vă spun, parcă s-ar fi deschis o fereastră în mintea mea şi-au început să intre, toate cele pe care le citisem, în sufletul meu.

Efectiv, până atunci citeam materiale smintitoare şi nu mă vătămau, parcă erau nişte câini ținuți în

lesă. În clipa în care m-am mândrit, au intrat în mintea mea cu o viteză extraordinară, mă simțeam groaznic, groaznic! Părintele mi-a şi zis la spovedanie: „Danion, nu mai ştiu ce să fac cu tine! Ți-ai făcut-o cu mâna ta!”

Şi am ajuns la o mănăstire, la un părinte, şi i-am spus: „Părinte, uitați ce ispite am!” Şi părintele: „Eee! Te smerești! Bucură-te că ți-a dat Dumnezeu un război aşa de mare!” Zic: „Părinte, nu-i război, că-n război te lupți. Or, eu nu mă lupt! Eu primesc tot, toate gândurile, toate patimile! Şi mi-e teamă că dacă acum le țin în minte, după aia urmează să le fac şi cu trupul!” Vă spun, mi-era frică, frică! Foarte frică! Pentru că nu ştiam ce va urma. Vă spun, am trăit aproape un coşmar.

Pentru că m-am gândit: „uite, am vrut să-i ajut pe alții, am avut binecuvântarea de la duhovnic şi a fost bine, dar acum, dacă mi-am luat-o în cap...” Nu mai puteam să scot gândurile de păcat, pentru că începuse dracul să îmi dea gândul că poate nici duhovnicul meu nu e destul de iscusit ca să mă ajute. Ce face dracul? Când vede că duhovnicul te tot ține de mână, vrea să te rupă de duhovnic. Şi atunci am început să mă gândesc că nu e destul de bun duhovnicul, că pentru boala mea mi-ar trebui un duhovnic mai iscusit şi, neducându-mă la el, boala s-a agravat.

Până la urmă am zis: „hai, totuşi, să revin la duhovnic şi să-mi pun din nou sufletul în mâinile lui”. Şi l-am întrebat când pot să vin să mă spovedesc, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, m-am spovedit – ei bine, vă spun că în clipa în care m-am spovedit, parcă s-ar fi deschis şi închis poarta minții; parcă tot ce-am spovedit a ieşit, dar vă spun, aproape fizic, deci nu mi-a venit să cred; dacă mi-ar fi zis cineva că m-a operat duhovnicul, aş fi crezut. Parcă toate porcăriile, cum au intrat, aşa au ieşit, dar ştiți cum? Toate! Şi eu am spovedit tot, cu părere de rău, dar şi ele au ieşit toate! Şi cum au ieşit toate, parcă s-a închis poarta minții.

Vă spun, eu citisem lucrurile astea, dar nu credeam că e chiar aşa de... parcă fizic, totul, înțelegeți? Şi m-am bucurat extraordinar, i-am zis: „Părinte, m-ați făcut om nou!” Eu ştiam că aşa scrie în cărți, şi ştiam că aşa e, dar nu-mi venea să cred că parcă iese, ştiți cum? Când mături, iei şi ultimul fir de praf, parcă şi ăla a ieşit. Şi m-am gândit: „Oare cât o să mă țină starea de pace lăuntrică?” Dar pentru rugăciunile duhovnicului m-a ținut şi efectiv s-a dus ispita respectivă.

Altă dată, cu ani în urmă, am vrut să mă lepăd de Ortodoxie pentru că fusesem dezamăgit de anumite lucruri pe care le auzisem: despre un episcop, despre unii preoți, despre, despre... Şi am simțit că nu mai pot, m-am simțit sufocat. Am zis: „Adevărul nu poate să fie în Biserica asta!” Şi m-am dus la slujbă, am stat la coadă la miruit, dar n-am vrut să mă miruiască părintele, că nu mai credeam în puterea crucii. Şi când a vrut să mă miruiască, i-am prins mâna şi i-am sărutat-o. Şi mi-a zis: „Lasă-mă să te miruiesc, că dau cu tine de pământ!”

Şi a lăsat lumea la coadă la spovedanie şi m-a dus în camera în care spovedea – era o cămăruță în stânga altarului. Cum m-a dus acolo: „Crezi în puterea crucii?” „Nu!” Zbang, zbang! A început să-mi dea palme. „Crezi?” „Nu!” Zbang! Şi mă tot pocnea. Şi din afară, lucrul acesta pare neobişnuit, anormal: preotul nu are voie să dea în credincioşi, e canon care opreşte. Numai că duhovnicul lucrează luminat de Dumnezeu.

Şi în timp ce mă pălmuia, eu am început să plâng, că m-am gândit: „cât mi-am dorit eu să trăiesc şi să mor pentru Hristos!” Mă rugam foarte mult: „Doamne, dăruieşte-mi să trăiesc şi să mor pentru Tine!” Şi-n timp ce părintele mă pălmuia, mă gândeam: „măi, eu, care voiam să mor pentru Hristos, am ajuns să mă lepăd de cruce?” Şi el: „Crezi?” „Nu!” Mă tot pălmuia, mă tot pălmuia, până când am început să plâng de tristețe şi mi-am dat seama că parcă ar fi plecat dracul de lângă mine, vă spun sincer! Am şovăit să spun asta, ca să nu îl judece cineva greşit pe părinte, că nu are de ce… Părintele mi-a dat atunci canon să fac mătănii şi ispita a trecut. Aşa că dau mărturie că dracul te luptă fizic! Nu-l vezi, dar te luptă. Cei mai sporiți simt asta mult mai clar.

Mi-a povestit un părinte: „Odată am simțit o palmă nevăzută cum se apropie de fața mea, m-am ferit şi s-a spart lampa în secunda următoare”. Dracul a vrut să-l sperie pe părinte şi i-a arătat că lucrează cu putere…

Noi, în viața duhovnicească, ne batem cu super-roboți, fraților! Cu Terminator şi cu toate creaturile hidoase ale întunericului. Şi ce arată în filme din astea, în Frăția inelelor sau în filme similare, sunt jocuri de copii față de războiul duhovnicesc, în care dracul vrea să facă praf fiecare suflet. Nu vă dați seama că se luptă dracul să-l piardă pe fiecare dintre noi?! Dar în momentul în care ai duhovnic, scapi. Te duci cu sinceritate: „Părinte, am greşit!” Şi părintele te ajută să te pui pe picioare.

Acum n-am să vă vorbesc despre duhovnicul ideal fără să țin seama de faptul că unii dintre voi, în

relația cu duhovnicii, aveți și anumite dezamăgiri. Mi s-a întâmplat și mie să aud sau să citesc mărturii ale celor care au vrut să se spovedească și părinții ba i-au amânat, ba n-au avut timp pentru ei, ba i-au expediat în câteva minute, ba s-a dus profesorul de religie cu clasa și părintele a dat dezlegare în grup, când spovedania în grup este interzisă încă din secolul al IV-lea, de pe vremea Sfântului Patriarh Nectarie al Constantinopolului.

Există poticniri. Încerc să vorbesc despre situația reală din biserică. Foarte mulți dintre părinții voștri, frații voștri, verișorii voștri, cunoscuții voștri, șefii voștri, secretarele voastre, cunoștințele voastre, stau departe de biserică din cauza păcatelor unor preoți. Așa stau lucrurile. Eu am vrut să fac o carte cu tema *De ce nu vine lumea la biserică?* Și răspunsurile pe care le-am primit cel mai des au fost: din pricina necredinței și din cauza păcatelor preoților.

Acuma, cum e cu păcatele preoților? Unii abia așteaptă să găsească nod în papură preotului, ca să zică: „Dacă popa e bețiv, eu de ce să nu fiu bețiv?" Dar atunci când doctorul are ulcer și nu vrea să se opereze, pacientul nu zice: „Dacă doctorul are ulcer, eu nu mă duc să mă operez de ulcer!" Zice: „E prost, lasă să moară doctorul! Treaba lui, dar eu mă duc să mă operez".

În ce privește viața duhovnicească, nu procedăm la fel. Am și eu ulcer, are și el ulcer, amândoi murim de ulcer! Care e folosul? Nici unul. Sunt alții însă care sunt smintiți pur și simplu de cele pe care le văd. Și de asta, unii din copiii preoților ajung pe drumuri greșite, unele familii de preoți se dezbină și ajung chiar la divorț.

Numai că nu trebuie să rămânem aici. Există problemele astea? Există. Există din mileniul trei? Nu! Din primele secole ale Bisericii găsim scrieri ale Sfinților Părinți în care sunt osândite căderile preoților și chiar ale unor ierarhi.

Sfântul Chiril al Ierusalimului în catehezele lui are cuvinte foarte dure contra episcopilor păcătoși. Deci starea asta de fapt durează în Biserică de la începuturi. Iuda a fost unul din apostolii lui Hristos. Și L-a vândut. Și acum, ce însemna? Ceilalți unsprezece să se lepede de Hristos cel înviat pentru că l-a ales pe Iuda? Nu! Trebuie să avem puterea de a depăși acest mare handicap.

Să încercăm să vedem cu sinceritate care sunt piedicile celor de lângă noi în drumul spre Hristos. Eu nu zic că e ușor să fii un credincios al unei parohii de țară și să mergi la biserică când îl aduni pe preot din șanțuri, cum se întâmplă în unele cazuri. Eu zic că e foarte greu. Dar nu zic că e ușoară dobândirea mântuirii. Cu cât părintele sminteşte mai tare poporul și cu cât poporul îl iubește mai mult pe părinte și-l apără mai tare pe părinte, cu atât se folosește și poporul, și părintele care, văzând ani și ani de zile ajutorul poporului, se va schimba. Au rușii un sfânt care și-a ucis nevasta din gelozie, Sfântul Varlaam Kerețki. Și, pocăindu-se pentru crima sa, ucigașul a devenit sfânt…

În același timp, probleme au nu numai preoții, ci și preotesele. Am auzit un caz în România, o preoteasă a murit de gelozie. Pentru că părintele cu viață sfântă stătea și spovedea până noaptea la unu, două, și preoteasa se gândea: „Nu vine azi, nu vine mâine, nu vine răspoimâine, ce face? Mă înșeală?" Și poți să fii soție de sfânt și să mori de gelozie. Problemele sunt foarte mari.

Uitați-vă la filme, uitați-vă, sau aduceți-vă aminte de filmele istorice pe care le-ați văzut. Ce vor cei răi? „Omorâți căpeteniile celor buni și atunci distrugem imediat armata!" Replica asta e standard, o găsiți într-o mie de filme. Dacă am omorât capii... E ca la răscoală: i-ai prins pe capi, poporul se supune imediat.

Preoții sunt foarte, foarte puternic atacați de diavol. Dracul știe: „am cucerit preotul, mi-e mult mai ușor să câștig parohia". „E preotul cu viață sfântă? Mi-e mult mai greu să câștig parohia." Și atunci ridică o luptă groaznică. Dacă nu reușește să-l lovească pe preot direct, îl lovește prin preoteasă. Dacă nu-l lovește prin preoteasă, îl lovește prin copii. Sau prin soacră. Sau prin rudele lui, chiar prin părinții lui.

Nu reușește să-l lovească prin cei de aproape, îl lovește prin frații de altar, cum a fost lovit, de exemplu, părintele Calciu. El suferea în închisoare, în timp ce alții se bucurau că viermele e închis de comuniști. Vremurile sunt grele și vor fi din ce în ce mai grele. Noi să nu rămânem indiferenți, să ne doară sufletul.

Auzim că popa cutare, scrie în ziar, că popa cutare și-a înșelat soția cu femeia din satul cutare și satul s-a ridicat și cere alt preot. Citești asta, nu te mulțumi cu asta! Roagă-te: „Doamne, ajută-l pe părintele cutare!" Și nu zice: „îndreaptă-l pe părintele cel curvar!" Pentru că poate toate ziarele au mințit. Pentru că știți foarte bine cât de tare minte presa, cât de tare minte mass-media.

Câte articole se scriau despre părintele Cleopa cât trăia? Foarte, foarte puține. Apare așa, ca un nume care dădea bine pe pagina a opta a ziarului, pe ultima pagină: „Și părintele Cleopa a primit

credincioşi de praznicul Sfintei Cruci". Atâta tot. Când un părinte de la mănăstirea X s-a îmbătat şi a lovit cu maşina două găini şi a intrat în gardul primăriei, articol mare: „Popa X conducea în stare de ebrietate", alcoolemie mare – cu date precise, cât la mie – şi afli: unde a făcut liceul, că n-a fost bun la învățătură, că sora lui era prostituată şi toate detaliile telenovelei.

Pentru că lumea asta vrea: pâine şi circ. Ce se dădea în arenele romane când mureau creştinii, asta ne dă azi mass-media: circ! Că pâine, din ce în ce mai puțină. Ne dă soia prefabricată şi alte chestii care ne distrug sănătatea, nici măcar pâine sănătoasă nu mai primim în timp ce urmărim spectacolul, circul lumii de lângă noi.

Voi vorbi acum despre schimbarea duhovnicului. O să vă rog să-mi îngăduiți să am o expunere mai lungă şi partea de întrebări şi răspunsuri să fie mai restrânsă, pentru că sunt lucruri, consider eu, importante, legate de această temă, pe care nu aş vrea să le prezint în treacăt.

Vreme de trei ani de zile, duhovnicul a încercat să o convingă pe Leana să nu mai trăiască cu şeful ei, şi, plictisită că duhovnicul ei nu este înțelegător, Leana pleacă la alt duhovnic, mai îngăduitor. Eu vă spun, nu-ți vine să crezi uneori cât de înțelegători pot să fie unii preoți…

Mie-mi scriu creştini care fac unele păcate şi au dezlegare de la duhovnic. Mi-a scris o fată: „Duhovnicul meu mă lasă să fac dragoste cu prietenul meu, chiar dacă nu suntem căsătoriți, ne cere doar să nu facem sex..." Şi i-am răspuns: „Fugi de el ca dracul de tămâie!" Pentru că nu e preot adevărat...

Preotul n-are voie să dea dezlegare la păcat. Hristos le-a spus ucenicilor Săi: *Orice veți lega vor fi legate şi orice veți dezlega vor fi dezlegate*, dar doar din cele rânduite de Dumnezeu. Preotul nu poate veni să spună: „Săptămâna asta vă dau dezlegare la furat!" Că o să fie legat preotul şi băgat la zdup de poliție. Părintele să dea dezlegare la ce e de dat dezlegare şi să lege unde e de legat.

Eu vă spun, sunt şocat cu câtă uşurință dau unii dezlegări. Am un prieten preot care a fost numit la o unitate militară, şi s-a făcut mare masă în zi de post, cu toate bunătățile, şi a fost chemat să sfințească masa. Şi mi-a povestit: „Am luat măslinele, sucul, tot ce era de post, le-am pus pe o altă masă, m-am întors cu spatele la masa de dulce şi am început să zic rugăciunile.

Ceilalți – părinți, generali, colonei, ce erau acolo, au început să strige: «Părinte, părinte, întoarceți-vă şi la masa cealaltă!» «Nu se poate! Sfințesc ce e de sfințit. Acum e post şi ținem postul.» «Părinte, dar preotul dinainte era a-toate-dezlegător! Fiți bun şi dezlegați!» «În iad vă duceți şi fără mine! M-ați chemat, fac ce trebuie făcut.»"

Sunt unii care vor să schimbe duhovnicul pur şi simplu pentru că le e frică de cruce. Pentru că vor o mântuire fără cruce. „A, popa cutare, dacă ai făcut şaişpe avorturi, te dezleagă imediat, te împărtăşeşte, şi pleci cu fruntea sus. Şi eşti fericită şi-ți mai chemi toate colegele: «Stați liniştite, că mai trageți două-trei avorturi, veniți la duhovnicul meu şi se ia dezlegare instantaneu.»"

Mi s-a întâmplat să mă duc la Spitalul Municipal din Bucureşti, la secția unde femeile avortează. Eram cu colegi de la Facultatea de Teologie, ne-am gândit să facem lucrare duhovnicească, convingând femeile să renunțe să avorteze. Şi ne-am dus acolo, au început discuții: „Ştiți, omorâți pruncul!" „Da, ştim." „Este păcat." „Da, ştim." „Şi ce-o să faceți?" „Ce să facem? Ne ducem să ne spovedim, după ce avortăm."

A fost o lovitură în moalele capului atitudinea aceasta. Nu-mi imaginam că femeia creştină poate să fie atât de ipocrită încât să ucidă, ştiind că mai apoi se va spovedi. Ea avea precis programată spovedania. Ştia că avortul e păcat. Ştia că are un prunc pe care-l ucide. Un suflet de care-şi bate joc. N-o interesa. Ea ştia că părintele e bun şi îngăduitor, şi te duci şi zici: „Părinte, încă un avort!" „Dumnezeu să te ierte, mergi în pace!". Nu-i aşa!

Duhovnicul bun nu e cel a-toate-dezlegător. Duhovnicul cel mai bun este cel care vindecă suflete. Ştiți că există o rivalitate reală în fapt între ardeleni şi moldoveni, în ce priveşte înțelegerea spovedaniei. Ardelenii zic: „Moldovenii ăştia, cât de înguşti la minte sunt, cât de aspri sunt!" Moldovenii: „Ardelenii ăştia cât de deschişi, cât de papistăşiți sunt, cât de modernişti sunt!" etc. Fiecare e convins că e mai bine cum e la el.

De fapt, duhovnicul ideal nu e nici cel mai aspru, nici cel mai îngăduitor, e duhovnicul care tămăduieşte sufletul. Ai boala? Eşti bețiv, eşti curvar, eşti mândru, eşti rău, eşti ce eşti, te duci la duhovnic şi dacă te-a ajutat să scapi de patima respectivă e bine. Pentru că aşa poți să te duci la un duhovnic îngăduitor ani şi ani de zile. Iar te spovedeşti, iar păcătuieşti, iar te spovedeşti, iar păcătuieşti. Şi ce ai rezolvat?

Eu am cunoscut o femeie care trăia în desfrâu şi iar se spovedea, iar păcătuia; iar se spovedea, iar

păcătuia. Şi până la urmă a visat că era într-o biserică şi Maica Domnului avea o bandă pe ochi, neagră, şi nu putea să-i vadă ochii. Şi când s-a trezit, s-a gândit: „de ce nu pot eu să văd ochii Maicii Domnului?" Şi atunci şi-a schimbat viaţa şi acum e în mănăstire.

Acelaşi lucru se întâmplă şi cu duhovnicii foarte aspri. Dau canoane prea dure, omul fuge. Scopul care e? Scopul e ca omul să fie al lui Hristos. Duhovnicul te ia de mână şi te pune pe drumul spre Împărăţia Cerurilor. Contează însă foarte mult dispoziţia cu care vii la duhovnic. Spunea părintele Stăniloae în notele de la Filocalie, într-o notă din Filocalia XI: „Ca să întrebi pe un părinte duhovnicesc despre gândurile tale, trebuie să ştii să le expui. Dar cine le poate expune? Toţi trăiesc o mare împletire de gânduri contradictorii. Dar puţini le pot exprima. Unii le exprimă mai corespunzător, alţii mai puţin corespunzător. Dar nici unul deplin corespunzător".

Adică venim la duhovnici şi de multe ori îi zăpăcim pe duhovnici cu cele pe care le spunem şi nici măcar nu e corect ceea ce spunem. Mie mi s-a întâmplat când am avut anumite neînţelegeri şi tensiuni cu soţia mea, să vin la duhovnic şi să-i spun: „Părinte, aşa, aşa, aşa..." Părintele nu dădea canonul, aştepta să vorbească şi cu soţia mea. Şi după ce discuta cu soţia mea, discutam în trei şi mă lămuream că nu era aşa cum văzusem eu lucrurile, era altfel. Deşi eu, în sufletul meu, eram convins că am dreptate. Şi duhovnicul m-a ajutat să înţeleg unde am greşit.

De multe ori venim la duhovnic, prezentăm: „Părinte, frate-meu e rău, că mi-a luat moştenirea, că mi-a făcut, că mi-a făcut!" – dar nu prezentăm răul pe care l-am făcut noi. Avem boala de a-i spovedi pe ceilalţi. Sunt unii care chiar simt nevoia să transforme spovedania într-o cleveteală: „Părinte, şeful meu s-a dat la colega mea de servici, dar eu mi-am păstrat curăţia!" – chiar dacă şeful tău nu s-a dat la tine. Dar tu simţi nevoia să precizezi că şi dacă s-ar fi dat, tu te-ai fi apărat cu îndârjire, ţi-ai fi apărat virtutea. Dar nu e problema duhovnicului ce halucinaţii ai tu, că ai fi fost mare eroină a credinţei! Şi după trei săptămâni vii: „Părinte, ştiţi, am fost într-o stare de depresie şi m-am dat la şeful meu, care m-a refuzat pentru că de fapt nu sunt pe gusturile lui. Îi plac blondele şi eu sunt roşcată".

Să încercăm să nu transformăm spovedania într-un circ. Să înţelegem că Hristos este de faţă. Eu nu cred că de faţă cu Hristos te apuci să bârfeşti. Nu cred lucrul ăsta. Nu cred că-ţi arde de bârfă. Uneori la rugăciune ţi-e aşa drag faptul că eşti lângă sfântul respectiv, că parcă nici nu-ţi vine să... laşi cartea de rugăciune din mână. Vrei să mai vorbeşti cu sfântul, sau să stai pur şi simplu, să ştii că eşti în faţa icoanei sfântului şi că eşti auzit de sfântul căruia i-ai adus această puţină rugăciune – mie-mi place formularea: „primeşte, sfinte, această puţină rugăciune!" Zici un acatist lung, poate ştiţi că unele acatiste sunt foarte lungi, dar la urmă zici: „Sfinte, ţi-am adus această puţină rugăciune". Eu de fapt ar trebui să stau cu tine tot timpul, să te am în viaţa mea. Dar oricât de lung ar fi acatistul, chit că e mai scurt, chit că e mai lung, tu zici: „Deşi ţi-am adus această puţină rugăciune, totuşi tu sârguieşte-te, grăbeşte, vino în ajutorul meu!" Aşa ar trebui să fim noi tot timpul cu Hristos, să ştim că Hristos e cu noi, mai ales la spovedanie. Şi să vedem cum se schimbă spovedania noastră.

Vă spun sincer, eu nu vin aici nici ca doctorand în teologie, nici ca scriitor, nici ca priceput – eu sunt nepriceput! Nu pot să dau lecţii despre spovedanie. Îmi mărturisesc nepriceperea, dar simt nevoia să împart cu voi câteva din bucuriile pe care le-am avut cunoscând învăţătura Bisericii. Încerc să împart cu voi din frumuseţile legăturii cu duhovnicul.

Ar fi trebuit, poate, să încep expunerea mea cu citate din Sfânta Scriptură, din Sfinţii Părinţi. Numai că o astfel de expunere ar fi riscat să-i gonească în maxim cinci minute pe cei care nu sunt învăţaţi cu textele teologice.

Baza învăţăturii despre spovedanie o găsim în Noul Testament. Zic sectanţii: „Unde găsiţi voi referinţe despre spovedanie?" Găsim! A fost anunţat în cuvintele Mântuitorului către apostoli: „Adevărat grăiesc vouă: oricâte veţi lega pe pământ vor fi legate şi în cer. Şi oricâte veţi dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer". Oricâte leagă pe pământ, în numele lui Hristos, preoţii şi episcopii – sunt legate. Şi oricâte dezleagă – sunt dezlegate.

Dar practic Taina Spovedaniei a fost instituită de Hristos când a trimis Duhul Sfânt peste apostoli, când le-a zis (Evanghelia lui Ioan, capitolul 20, versetele 21-23): „Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi. Şi zicând acestea, a suflat asupra lor şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt! Cărora le veţi ierta păcatele, le vor fi iertate. Şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute".

Şi sectanţii spun: „Da, dar nu exista spovedanie în Biserica primară!" Găsim, chiar în perioada apostolică, în Didahia, capitolul IV, cuvântul: „În biserică să-ţi mărturiseşti păcatele tale. Şi să nu te duci la rugăciune cu conştiinţa rea". Sfântul Ignatie Teoforul, în Epistola către Filadelfieni, scria că pocăinţa

trebuie făcută în unire cu Dumnezeu şi în comuniune cu episcopul. Iar Sfântul Ciprian al Cartaginei le spunea credincioşilor să se mărturisească, să facă mărturisirea păcatului lor la orice preot. Sfântul Ioan Gură de Aur, în tratatul său despre preoție, scria așa: „Preoții locuiesc pe pământ dar dispun de cer. Căci au primit o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor. Căci orice hotărăsc preoții jos, confirmă Dumnezeu sus".

Prima condiție este ca cel care vine să se spovedească să fie mădular al Bisericii, să fie creştin ortodox. Degeaba vine la spovedanie la preotul ortodox greco-catolicul sau catolicul, pentru că nu se poate spovedi.

În cartea preotului, în Molitvelnic, putem citi că prima întrebare pe care trebuie să o pună preotul celui care vine să se spovedească ar trebui să fie următoarea: „Mai întâi de toate, spune-mi, fiule: crezi cu adevărat în Sfânta şi de viață făcătoarea Treime? Crezi că sobornicească şi apostolească Biserică este zidită şi crescută în Răsărit şi de la Răsărit s-a întins peste toată lumea şi că de atunci stă neschimbată şi neclintită? Sau te îndoieşti de vreo oarecare poruncă sau învățătură?

Şi de va crede drept şi fără îndoială şi de va şti carte, să zică Simbolul credinței până la sfârşit. Iar neştiind carte, să-l înveți să zică acestea: «Cred întru una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică a Răsăritului, care stă din început în toate dogmele ei, neclintită şi neschimbată»". Cuvinte lămuritoare…

Vorbind despre duhovnic, ne dăm seama că sunt din ce în ce mai puțini duhovnici iscusiți în vremurile noastre. Spunea Sfântul Nil Sorski, prin secolul al XV-lea: „Caută un povățuitor bun! Şi dacă nu-l găseşti, foloseşte-te de Scriptură şi de învățăturile Părinților!"

Părintele Iustin Pârvu îi spunea unei credincioase: „Caută să faci selecții din învățăturile Sfinților Părinți, pentru că vor veni vremuri grele în care chiar mulți dintre preoți vor propovădui o învățătură după înțelepciunea lumii acesteia. Şi va trebui să se țină oamenii de învățăturile sfinților".

Părintele Serafim Rose spunea cam așa: „Nu încercați să tot aşteptați să găsiți un duhovnic harismatic, un duhovnic făcător de minuni. Folosiți-vă de duhovnicii pe care îi aveți. Mergeți cu ei spre Hristos".

Iar părintele Sofronie de la Essex spunea, ca antidot, ca leac pentru cei care au mers la preoți neiscusiți, la preoți nepricepuți care, în loc să-i ducă pe calea mântuirii, i-au smintit, spunea că cel mai simplu e să faci efortul să cauți un duhovnic bun. Chiar dacă trebuie să bați un drum lung pentru aceasta, mai ales în Occident, e foarte, foarte greu să ajungi la biserică; sunt unii care merg ore întregi ca să ajungă la o biserică ortodoxă, dar merită! Dumnezeu va număra fiecare pas pe care îl facem.

Cred că e foarte, foarte important să ne folosim şi de experiența marilor duhovnici din zilele noastre. Mai trăieşte încă părintele Arsenie Papacioc şi să-i dea Dumnezeu sănătate, să se folosească mulți de el. Mai trăieşte părintele Iustin Pârvu.

Apare acum generația mai nouă, cu părintele Serafim de la Căşiel, foarte cunoscut în Transilvania, mai puțin cunoscut în Moldova. Părintele Rafail Noica, care s-a impus deja ca stâlpul tinerei generații – de fapt al generației intermediare – de duhovnici.

Există duhovnici tineri iubitori de Hristos care, deşi sunt tineri, au ajuns la mari măsuri duhovniceşti. Hristos nu lasă pustie biserica Sa. Hristos a spus că Biserica nu va fi biruită de porțile iadului nici la sfârşitul veacurilor: „Nici porțile iadului nu o vor putea birui!"

Să nu ne temem, să nu ne plângem, spunând: „Uite, s-au împuținat duhovnicii buni, s-au împuținat creştinii buni, hai să ne împuținăm şi noi la suflet!" Să încercăm să fim ai lui Hristos. Să fim eroi pentru Hristos. Să fim eroi pentru Hristos începând de astăzi, începând de acum. Acum să luăm hotărârea să punem început bun mântuirii: „Doamne, până acum am păcătuit, până acum Te-am mințit, până acum am făcut rău, până acum am judecat, până acum am clevetit, până acum m-am mândrit, până acum am desfrânat – de acum, Hristoase, ajută-mă să pun început bun mântuirii. Cred Ție, Doamne, că vrei să mă chemi la Tine". Pentru că Dumnezeu zice: „Fă azi primul pas spre Mine!" Şi diavolul zice: „Fă-l, fă-l, dar nu azi! Mâine! Pocăieşte-te, pocăieşte-te! Dar nu azi! Mâine!"

Spunea cineva: „cei mai grei ani din viață sunt primii o sută de ani". N-o să trăim în veşnicie în această lume. Sfântul Ioan Gură de Aur zicea: „Nu amâna pocăința pentru mâine! Acest mâine nu are niciodată sfârşit". Până la sfârşitul vieții va exista încă un mâine, mâine, mâine, şi aşa poate poți să ai zeci de mii de mâine, n-o să prinzi tu zeci de mii! Dar mâine-le nu se va termina. Şi mâine tu mori nepocăit.

Unui bătrân îi spuneau gândurile: „Lasă pocăința pe mâine!" Şi el spunea: „Nu, nu! Eu mă pocăiesc azi, şi mâine fac ce-o să vrea Hristos cu mine". Să lăsăm ziua de mâine în mâna lui Dumnezeu, în rânduiala lui Dumnezeu. Noi ştim ce putem face acum, astăzi.

Sfântul Grigorie Dialogul, papă al Romei, spunea: „Cel ce-a făgăduit iertarea păcatelor celor ce greşesc nu i-a făgăduit celui ce greşeşte că va trăi până a doua zi”. Nu ne-a zis Hristos: „Veți trăi până răspoimâine, deci vă puteți spovedi azi sau mâine”.

Ce-a zis Sfântul Ioan Botezătorul? „Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!” Azi, acum se apropie Împărăția Cerurilor, şi dacă noi stăm departe de pocăință, stăm departe de Împărăția Cerurilor.

Sfântul Vasile cel Mare spunea: „Nu trebuie să amânăm vremea îndreptării noastre, pentru că ziua de mâine este nesigură pentru noi”. Mulți dintre cei ce şi-au pus de gând să facă pocăință n-au trăit până a doua zi. Noi credem că trăim până mâine. Ieri a murit, de exemplu, o rudă de-a mea, tânăr, unchiul soției mele, şi familia a fost foarte şocată. De ce? Pentru că noi ne aşteptăm ca oamenii să apuce bătrânețea. Ca şi cum am şti noi care când moare.

Nu este deloc aşa. Fetița cea mică a mea avea doi ani când a ajuns în comă. A fost pur şi simplu şocant pentru mine, ca tată, să ştiu că am fetița în comă. Nu mă aşteptam. Mă gândeam că poate să treacă printr-o boală grea, dar nu-mi imaginam că fetița putea să fie în comă. A fost, într-un fel, pentru mine, o întâlnire cu moartea. Atunci am înțeles că moartea nu vine când te aştepți. Nu poți să calculezi.

Să ne dăm seama, fraților, că sfârşitul este foarte aproape de noi. Cine trăieşte ca şi cum sfârşitul i-ar fi aproape, foloseşte la maxim toate darurile pe care i le-a dat Dumnezeu. Să nu murim cu talanții în buzunarele noastre. Să nu trăim fără să folosim la maxim ce ne-a dat Dumnezeu, darurile lui Dumnezeu.

Suntem în Postul Sfintelor Paşti. Unii au aşteptat, ca să pună început bun mântuirii, Postul Paştilor, şi au zis: „Ne vom spovedi în ultima săptămână de post, înainte de Paşti”. Şi eu vă spun că cei care au încercat să se spovedească în ultima săptămână, în anii trecuți, au regretat ce s-a întâmplat. Mi-au scris mai mulți: „M-am dus, coadă mare, părintele m-a ținut 2-3 minute şi n-am apucat să-i spun nici introducerea la păcatele mele”.

Trebuie să fim pregătiți să spunem toate păcatele, fără să ascundem ceva. La ce ne va ajuta că vom zice la Judecată: „Doamne, dar duhovnicul nu m-a întrebat!” Credeți că dacă veți ajunge în iad vă va mulțumi faptul că veți putea spune: „Ei, dar n-am ajuns aici doar din vina mea! Am ajuns şi din vina duhovnicului meu, poate o să ajungă şi el aici!” Nu vă va ajuta la nimic.

Noi trebuie să dobândim Raiul, trebuie să dobândim Împărăția Cerurilor. Trebuie să fim „teleghidați”, să avem o țintă: Raiul! Şi orice moment al vieții noastre, orice alegere importantă a vieții noastre trebuie să se raporteze la asta: „mi-e de folos duhovnicesc sau nu? Mă duce cu un pas spre Rai sau cu un pas spre iad?”

Numai că noi nu vrem să alegem. Mulți tineri îmi cer diferite sfaturi, îmi pun întrebări la care ei înşişi ştiu răspunsul. Eu când îmi dau seama, din formularea întrebării, că ştie răspunsul, îl întreb: „Spune tu sincer, care e răspunsul potrivit?” Zice: „Ei, mi-e greu!” Zic: „Lasă, lasă! Zi tu ce trebuie să faci!” „Cam aşa ar trebui să fac!” Era evident că trebuia să facă aşa.

La o conferință în Grecia, a fost întrebat un profesor foarte cunoscut de teologie, de la Salonic, Tselenghidis: „Ce trebuie să fac când duhovnicul nu e în oraşul meu şi nu am nicio posibilitate să-i cer sfatul?” Şi a răspuns: „Sunt atâția şi atâția credincioşi obsedați că nu au duhovnicul lângă ei, ca şi cum n-ar grăi Evanghelia cât se poate de clar. Vrei să furi? Evanghelia zice precis: «Nu fura!» Vrei să minți? Evanghelia zice precis: «Nu minți!» Vrei să desfrânezi? Evanghelia zice precis: «Nu desfrâna!»”

Găsim răspunsuri foarte, foarte clare, numai că preferăm să ne gândim: „Dacă totuşi eu aş desfrâna acum cu tânărul acesta, poate peste şase luni se va căsători cu mine şi peste zece ani voi fi o mamă cu trei copii, pe care-i voi duce la Sfânta Împărtăşanie cu o râvnă extraordinară!” Şi fata îl cucereşte pentru o noapte, pentru mai multe nopți, se şi mărită cu el şi, după ce s-a căsătorit, el îi spune: „Duminica n-ai ce căuta la biserică, e ziua noastră liberă!” În posturi: „Post? Post trebuia să ții la mă-ta acasă! În casă la mine nu se ține niciun post!” Şi fata zice: „Of, of, of! De ce nu m-am gândit mai bine?”

E foarte trist! Fiți sinceri cu voi înşivă! Sunt atâtea şi atâtea lucruri care pe voi vă țin departe de Hristos şi voi le ştiți. Doar că e greu să fiți sinceri cu voi înşivă.

O să spun acum păcatele a trei oameni din sală, pe rând: un tânăr, o femeie şi un bărbat. Precis. Păcate pe care le ascund la spovedanie. Vă văd cu duhul, alb-negru! Vreți să vă spun ce văd? Nu pot să vă spun nimic, evident. Că nu văd nimic…

În momentul în care cineva ar pune degetul pe rana noastră, am zice: „Uite, rana era tocmai aici! Cum de nu mi-am dat seama?” Numai că dacă am fi sinceri şi ne-am pune în genunchi la rugăciune: „Doamne, luminează-mă” Doamne, ajută-mă!”, am vedea rana cu binoclul. Nu, cu microscopul... Era chiar lângă noi şi ni se părea că nu există, că nu e. Şi de fapt ne-am da seama că nu avem nevoie nici de

microscop, că e atât de mare încât o vedem şi fără ochelari. Doar că noi ne consideram curaţi, dar pe toţi ceilalţi îi vedeam păcătoşi.

Este trist că trăim într-o epidemie de falsă smerenie, toţi se văd înconjuraţi de păcătoşi: beţivii se văd înconjuraţi de desfrânaţi; desfrânaţii se văd înconjuraţi de drogaţi; drogaţii se văd înconjuraţi de hoţi; hoţii se văd înconjuraţi de criminali; criminalii se văd înconjuraţi de conducerea statului, care fură cât poate; şi conducerea statului de conducerea globului, şi tot aşa.

Şi în cele din urmă, ultimii or să dea vina pe diavol, şi-or să zică: „Ăsta sigur e mai păcătos decât noi!" Şi or să-şi pună postere cu diavolul, în sfârşit, au găsit o victimă faţă de care ei sunt curaţi.

Eu sunt păcătos! N-am venit să dau nimănui lecţii, nici de smerenie, nici de spovedanie, nici de nimic. Am venit doar să vă spun că există o cale spre bucurie. Că Dumnezeu vrea să fim ai Lui. Dumnezeu vrea să ne dea tot. Dacă eu vă dau acum cinci sute de dolari, azi îi aveţi şi mâine nu îi mai aveţi. Trec, şi vă pare rău, şi-i şi uitaţi. Mie chiar mi s-a întâmplat să-mi facă cineva un mare bine, câteva luni am fost extraordinar de fericit, după un an am început să uit, după doi ani şi mai tare, şi, după patru-cinci ani parcă nu-mi făcuse niciun bine.

Să înţelegem că Dumnezeu vrea să ne facă binele veşnic. Noi acum suntem necăjiţi, noi acum suntem supăraţi. Mie mi se pare ipocrit faptul că femeia ortodoxă merge la biserică, se fardează, se aranjează, îşi dă cu fard cât mai bine, să se vadă cât e ea de senină şi de fericită. Parcă Biserica ar fi adunarea fericiţilor nepăcătoşi. Şi cu cât femeia e mai falsă, cu atât e mai fericită: „Bre, i-am păcălit pe toţi! Nimeni nu şi-a dat seama că mi-am înşelat soţul cu colegul de serviciu. Faţa mea a fost atât de duhovnicească, atât de mieros am zâmbit, am spus tuturor: «Doamne ajută! Doamne ajută! Doamne ajută!» şi mi-am făcut datoria de creştină. Nimeni n-a intuit ce e în sufletul meu". Nu rezolvăm nimic! Murim cu „Doamne ajută!" în buzunar şi ne pierdem mântuirea.

Vrem să ne ajute Dumnezeu? Să facem noi pasul cel bun. Să credem că Hristos vrea să dobândim Împărăţia Cerurilor. Daţi-vă seama cât de familiarizaţi trebuie să fim noi cu Împărăţia Cerurilor. Noi, creştini fiind, când ne rugăm suntem cu un pas în rai. Orice creştin care se împărtăşeşte primeşte Sfintele Taine, pe Hristos, Trupul şi Sângele Domnului. Orice creştin care se roagă e în faţa lui Hristos. Clar, e în faţa lui Hristos, în faţa Maicii Domnului, în faţa sfinţilor.

Să ne ajute Dumnezeu să fie acest post prilej de a pune început bun mântuirii, să ne fie spovedania cale de lepădare de păcate, să ne fie spovedania spre bucuria unirii cu Hristos şi să fie postul acesta, Sfintele Paşti care vin, treaptă spre bucuria veşnică. Amin!

Întrebări şi răspunsuri

Cu smerenie şi durere, ca o mamă, întreb care vă este părerea despre yoga? Şi cu ce intervine Ortodoxia noastră ca să nu mai distrugă atâtea suflete? S-a ajuns într-un stadiu atât de avansat. Se poate găsi o soluție? Că şi-au pierdut Taina Botezului şi celelalte, şi credința care a plecat din casă; acum, ce mai putem face?

E foarte, foarte trist că din păcate, la nivel misionar, stăm destul de prost, să zic aşa. Vin sectanți în casele noastre şi nu spunem nimic. Spunea părintele diacon Andrei Kuraev că îşi bat joc sectanții de ortodocşi cum vor. Că nu există nici o replică. Ce replică ortodoxă a existat față de Codul lui Da Vinci în țara noastră? Nimic!

Biserica Greciei a dat un comunicat, unii poate-l ştiți, a fost tipărit de părintele Ştefan de la Lacu. Ce reacție a existat față de Evanghelia lui Iuda, la nivel sinodal? Nimic! Şi spun asta cu tristețe. În ce priveşte misiunea făcută către oamenii care au lepădat Ortodoxia, nu e greu să observăm că se face foarte puțină misiune.

Pe cei care au plecat la yoga nu-i ajută aproape nimeni, eu vă spun ca unul care am făcut yoga cu toată convingerea. Dacă mie-mi zicea Bivolaru să mă sinucid, mă sinucideam instantaneu, oarecum cu o râvnă asemănătoare celei cu care fac astăzi ascultare de duhovnic. Dacă mi-ar fi zis Bivolaru: „Aruncă-te sub tramvai!", m-aş fi aruncat sub tramvai. Nu a existat niciun singur preot ortodox care să vină la desele conferințe de yoga care s-au ținut şi să ne spună: „Voi sunteți în rătăcire!" Dimpotrivă, noi eram convinşi că ceea ce facem e bine şi că preoții Bisericii sunt nepricepuți, inferiori, handicapați etc. Eram convins că învățătura despre reîncarnare poate fi argumentată cu Sfânta Scriptură. Şi după ce am devenit creştin am şi scris o carte *Despre reîncarnare şi invazia extraterestră*, în care am arătat cât de clar contestă Sfânta Scriptură învățătura orientală despre reîncarnare.

Ce se poate face pentru ei? Aproape nimic. Eu aş fi vrut să vin cu rețete precise. Dar nu există rețete precise. Tot ce putem face este ca noi să ne punem pe cruce pentru ei; sfătuindu-ne cu duhovnicul nostru, care poate spune, să zicem: „Tu ai canon să faci seara 50 de metanii şi un acatist. Dacă vrei să faci ceva pentru fiul tău care a plecat la yoga, mai fă o catismă din psaltire şi încă 20 de metanii pentru el". Şi vor conta foarte mult. Ele nu vor lucra cum vrem noi. Noi vrem ca ei să se întoarcă cât mai repede, pentru că ştim că merg pe o cale a morții.

Încercați să vă rugați pentru ceilalți şi lăsați sufletul lor în mâinile lui Dumnezeu, nu încercați să-l țineți în mâinile voastre. Tot ce puteți face voi pentru ei e să fiți pilde vii. Prea Sfințitul Iustinian al Maramureşului spunea într-o carte că pentru el părintele Stăniloae a fost icoana lui Hristos. Mă gândeam: „cât de extraordinar, să poți spune despre cineva că este icoana lui Hristos". Apoi, când vezi în cineva icoana lui Hristos, înseamnă că te foloseşti de icoana respectivă şi că mergi la el să te foloseşti.

Vă spun, yoga e o cale tristă, pustie… Chiar şi când desfrânezi, până şi atunci ai uscăciune de suflet. Nici asta nu te împlineşte. Poți să păcătuieşti multe ore pe noapte, sufletul ți-e şi mai pustiu! Nu găseşti împlinire. Dacă găseam împlinire, rămâneam la yoga. Îți lasă un gust amar. Simți că trebuie să te minți că totul e bine.

Omul e făcut să-L cunoască pe Dumnezeu şi să trăiască cu Dumnezeu şi-n iubire de aproapele, în vecii vecilor. Yoga e o cale a autodistrugerii. Care este scopul yogăi? „Yoga este oprirea mişcărilor minții". Aşa scrie în definiția din tratatul Yoga Sutra scris de Patanjali.

Tu îți opreşti mişcarea minții, nu mai gândeşti, şi dracul intră în mintea ta. Am avut un coleg care nu ştia de ce fac yoga. Şi într-o zi a venit la mine la liceu şi mi-a zis: „Uite, ieri m-am pus în lotus – în poziția de meditație – şi vreme de câteva minute n-am avut nici un gând în cap. Măi, e ceva cu yoga asta!" Eu mă pusesem în lotus de multe ori, dar să mi se oprească mintea brusc nu mi se întâmplase. De ce? Pentru că asta face dracul: mintea ți se opreşte şi el se joacă cum vrea cu sufletul tău. Chiar dacă tu nu-ți dai seama de lucrul acesta.

Cât timp este valabil canonul primit la spovedanie?

Şase luni, două zile şi treizeci de minute. Dacă ai primit un canon, ori îți dă termen duhovnicul, zicând: „Canon. Faci o lună atâta, un an atâta, trei ani atâta", ori îți spune: „Faci canonul ăsta!" şi, la o

spovedanie viitoare, poate să-ți spună: „De acum faci alt canon”.

Mi s-a întâmplat să plec de la spovedanie mai puțin bucuroasă. Mi-am dorit, înainte de a pleca acasă, să-l mai întreb ceva pe duhovnic, dar el era foarte grăbit şi nu s-a mai putut. Dimineața m-am întâlnit cu el şi nu mi-a mai spus nimic. Cum explicați această legătură ucenic – duhovnic?

Pe măsura necredinței noastre e şi legătura asta!

Mie mi-este ruşine să vorbesc altora de păcatele din trecutul meu – conform Efeseni 5, 12 – cu toate că le-am părăsit. Este normal?

Da, este foarte normal. Aşa cum poate ați auzit, la sfârşitul secolului al IV-lea, Patriarhul Nectarie al Constantinopolului a oprit spovedania publică. Nu e rău că nu vorbeşti despre păcatele tale. E chiar bine să nu vorbeşti, pentru că altfel vei avea, poate, impresia că le-ai părăsit şi de fapt nu le-ai părăsit.

Eu am un prieten care mi-a zis: „Uite, până să fiu ortodox, mergeam cu gaşca de 50-100 de punkeri şi băteam țigani. Şi făceam tot felul de prostii. Odată era s-o omor pe maică-mea”. Mi-a spus tot felul de lucruri din astea, mai şocante. Şi i-am zis: „Măi, Jurnalul meu e apă de ploaie pe lângă ce-ai putea să scrii tu. Ia du-te tu la duhovnicul tău şi cere-i binecuvântarea să scrii despre convertirea ta”. Şi duhovnicul i-a dat binecuvântarea. Dar, pentru că tânărul ăsta se drogase, făcuse multe nenorociri, i-a zis duhovnicul: „Să scrii, dar să nu scrii ca şi cum te-ai fi lepădat definitiv de ele, ci scrie ca şi cum ai şti că adevărul e în Biserică şi că ai găsit leacul. Atâta tot! Dar nu scrie azi că te-ai lepădat, că ai scăpat de droguri, că mâine poți să cazi”.

Am un duhovnic tânăr, iscusit, la care simt totdeauna mângâiere… (Asta arată că la spovedanie lucrează Hristos, nu tânărul duhovnic. Lucrează Hristos prin duhovnic.) *Pot să comunic cu duhovnicul tot ce am pe suflet…* (Extraordinar! Asta e spovedania.) *Dar e foarte departe. În ultimii ani am avut foarte multe ispite să nu mă mai duc, pentru că e nevoie de două autobuze ca să ajung. Ce mă sfătuiți? E bine să-l schimb? Sinceră să fiu, nu ştiu la cine să mă duc să mă spovedesc, şi e Postul Paştelui.*

Ai pus întrebarea cui nu trebuie. Asta trebuie să-l întrebi pe duhovnicul tău. Şi el poate să zică (pentru că îți ştie măsura): „Soro, ți-e mai de folos să te spovedeşti o dată la şase luni. Că şi Sfânta Maria Egipteanca a stat atâția ani în pustie nespovedită şi neîmpărtăşită”. Sau: „Soro, du-te la un duhovnic de lângă tine şi te spovedeşti la trei luni, sau cum o să rânduiască duhovnicul acela”. Deci, întreabă pe cine trebuie.

Cum putem dobândi ascultare de duhovnic? Este suficient să avem încredere în sfaturile lui pentru a fi convinşi că urmăm o cale dreaptă?

Noi primim răspuns pe măsura credinței noastre. Putem să ne ducem la un duhovnic de nota zece, dacă ne ducem cu inima strânsă, „să vedem ce mai zice şi acesta”, degeaba ne-am dus.

Un păcat mărturisit la duhovnic îmi tot revine în minte. Care e cauza şi ce să fac?

Luptă-te cu el. Zi „Doamne Iisuse...” Când m-am lăsat de Tantra Yoga, tot aveam tendința să păcătuiesc din nou. Şi când am citit şi am aflat că e bine să zici „Doamne Iisuse…”, cum îmi venea gândul de curvie, iar ziceam „Doamne Iisuse…”, şi iar ziceam „Doamne Iisuse…” Şi într-o vreme, când n-au mai venit gândurile păcătoase, am lăsat-o şi eu cu „Doamne Iisuse…” Dar mă gândeam: „uite ce bine era când aveam ispită, că mă luptam...” După aia am zis: „stai, că nu trebuie să mai aştept gândurile de ispită, să zic şi fără să vină ispitele”.

Dacă părintele nu vrea să-i spovedească pe elevii mei decât în grup, ce mă sfătuiți să fac? Să-i mai duc sau nu la spovedit?

Întrebare fără sens. Pentru că Biserica nu acceptă spovedania în grup. Excepție a făcut Sinodul Rusiei, cu Sfântul Ioan din Kronstadt. A dat o hotărâre specială Sinodul, şi atunci Sfântul Ioan a putut spovedi în grup. Atât! În rest, nu! Vă sfătuiesc să puneți întrebarea corect. Nu: „să-i mai duc sau nu la spovedit?” Ci: „ce să fac?” Căutați un duhovnic care-i va spovedi. Pentru că dacă-i duceți în grup, în grup se vor duce şi spre păcat.

Poate cineva avea mai mulți duhovnici?

Numărul maxim acceptat este de 43. Când eşti bolnav şi vrei să te opereze cineva, ai apendicită şi vrei să fii operat, nu te duci să te opereze cinci doctori diferiți, pe rând. Pentru că ai un singur apendice. Cauți doctorul cel mai bun, la acela te operezi. În cazul de față, pentru mine e puțin ciudat că am duhovnic şi în Athos şi în România, dar, fiind la doctorat, nu am ce face. De nevoie e aşa situația. Dacă o să termin doctoratul şi rămân în România, o să rămân doar cu duhovnicul din România, dacă rămân în Grecia – duhovnicul din Athos. Cum îmi rânduieşte Dumnezeu.

Dacă duhovnicul, preotul de parohie, în postul sărbătorilor, aglomerat cu foarte mulți creştini veniți la spovedit, nu are răbdare să asculte, sau pune el întrebări, ca să scape mai repede, îndrumă creştinul să se roage la Dumnezeu cu ocazia canonului pe care i-l dă, să-şi repete păcatele, că Dumnezeu este cel care iartă...

Eu nu cred că sunt duhovnici mulți care spun să repeți păcatele, că Dumnezeu e Cel ce iartă. Sunt câteva excepții, dar sunt foarte rare.

Este bine să fie păstrat ca duhovnic, sau să fie schimbat?

Dacă zice să repeți păcatele, e clar că trebuie schimbat! Dar cazurile de acest gen sunt foarte rare.

Cum se poate lămuri o persoană botezată ortodox şi care a trecut la yoghini că nu este bine acolo, să revină la Ortodoxie?

Şansele sunt foarte mici, pentru că ne vede pe noi creştini vlăguiți, fierți în apă, cum zicea părintele Paisie Aghioritul. Creştini de duminică adică. Noi suntem creştini trei ore pe săptămână, duminica, ei sunt yoghini zece ore în fiecare zi, cel puțin. Eu vă spun, încercam să fiu yoghin de dimineața până seara, zi de zi, încercam să fac yoga cât se poate de mult. Ca şi creştin nu ştiu dacă am aceeaşi râvnă, cu tristețe spun asta. Ca yoghin puteam să nu mănânc nimic trei zile pe săptămână, cinci zile pe săptămână, am stat chiar o săptămână fără pâine, fără apă, doar cu energie de la diavol, dar ca şi creştin nu pot să țin post negru o săptămână. Nu pot. E peste puterile mele. Sau poate o să pot, dacă o să rânduiască duhovnicul. Dar mi-a fost greu să țin şi o zi post negru. Te întăreşte foarte mult diavolul, când mergi pe calea pierzării.

În momentul în care noi vom arăta că suntem icoane ale lui Hristos, atunci vom face ceva pentru cei înşelați de yoga sau alte practici demonice.

Credeți că ce vedem astăzi prin media, referitor la deviza „Trăieşte viața!", ar putea fi un semn al vremurilor de pe urmă?

Deviza e „Trăieşte clipa!", nu „Trăieşte viața". Şi noi, ca ortodocşi, trebuie să trăim clipa. Noi trebuie s-o trăim mai serios decât ceilalți. Pentru că, pentru noi, clipa de acum e treaptă spre veşnicie. Ei rămân cu clipa şi atât. Au albit, s-au pensionat înainte de vreme. Pe noi, clipa ne duce în Împărăția Cerurilor. Mai dihai să ştim să folosim timpul, ca şi creştini.

Ce facem dacă avem prieteni catolici?

Eu am şi prieteni musulmani! Şi e o mare diferență între rătăcirea unui om şi omul respectiv. Noi nu trebuie să urâm pe niciun om, fie el păgân, musulman, închinător la idoli, ce-o fi, nu trebuie să-l urâm! Trebuie să-l iubim.

Pe mine m-a şocat declarația de dragoste pe care a făcut-o creştinilor un musulman, care mi-a fost coleg la şcoala de limbă neogreacă din Atena. Erau mai mulți musulmani decât ortodocşi în clasă. În Postul Crăciunului a fost ziua unui musulman. A adus bomboane scumpe, bune, dar de dulce. Câțiva creştini nu au mâncat. Mai mulți creştini au mâncat, bomboanele fiind bune. Şi musulmanul i-a întrebat pe cei care nu au luat bomboane: „De ce nu mâncați?" „Pentru că noi ținem post".

În postul următor a fost ziua altui musulman. Şi a zis: „Ştiu că sunt creştini care țin post, am cumpărat bomboane de dulce şi bomboane de post". De la aceeaşi firmă, a cumpărat special bomboane bune, de post, pentru noi. Asta e iubire…

Eu nu puteam să dau cu piatra în capul lui, câtă vreme el îmi arată că, musulman fiind, mă iubeşte pe mine, care sunt creştin. Dacă el îmi dă mie bomboane – şi nu ca să mă cumpere, înțelegeți? - asta e prietenia sinceră! Eu nu zic acum că musulmanii sunt toți dătători de bomboane!

Foarte precis definea părintele Stăniloae Islamul: „credința iataganului". Şi într-o vreme în care dialogul religios ne apropie şi de evrei, şi de musulmani, trebuie totuşi să fim cu capul pe umeri şi să

înțelegem că unul din cei patru stâlpi ai credinței musulmane este Jihadul, războiul sfânt. Apără cu sabia şi îşi impun cu sabia credința lor.

E bine că ai prieteni catolici, însă roagă-te ca ei să ajungă la lumina adevărului. Sunt mai multe mărturii ale catolicilor care au venit la credința ortodoxă. Să vedeți cât de mult s-au bucurat, ce folos au avut.

Este o abandonare a sinelui în ascultarea de duhovnic sau o împreună-lucrare?

Când înțelegi că tu eşti cel mai mare duşman al tău, înțelegi că, făcându-te rob ascultării de duhovnic, de fapt eşti liber. Duhovnicul te face liber, e clar. Îți dă rețeta libertății ascultarea de duhovnic.

Există un formalism al spovedaniei, de exemplu, sub epitrahil?

Da. Eu mă spovedeam înainte foarte des, şi de câteva ori pe săptămână. Şi eram atent la lucruri foarte, foarte mici, de genul: aveam canon să zic în fiecare zi doar 30 de cuvinte, în afara celor spuse duhovnicului – pe care nu le număram. Şi spuneam 32, sau 33. Şi ziceam: „Părinte, am spus 33 de cuvinte!" – cu o pocăință falsă... fără să-mi dau seama că, pe de o parte, călcasem canonul, dar pe de altă parte lăsasem mândria să intre în inima mea. Păcatul mai mare nu era că am zis trei cuvinte în plus, ci faptul că era mândrie în sufletul meu. Şi a trebuit să treacă mult timp până să scap de acest formalism al spovedaniei.

Sau: eram învățat să mă spovedesc după îndreptarele de spovedanie. Sunt unii care fac alergie la Îndreptarele de spovedanie – „că sunt bătrâni, că sunt depăşite", şi se spovedesc după cum le tună. Ia, frate, îndreptarul de spovedanie, vezi acolo multe din păcatele pe care le faci, luptă-te cu ele şi nu te sminti că găseşti acolo şi două, trei scăderi. „Am băut cafea." E o aberație! Ştiți şi voi că în unele îndreptare de spovedanie apare treaba asta: „am băut cafea". La Sfântul Munte Athos se bea cafea. Cafeaua e lăsată de Dumnezeu şi nu e rău să bei cafea. E rău să bei cafea fără măsură, să fii dependent, să te enervezi dacă nu ai cafea. Dar nu poate fi păcat că ai băut cafea.

Treceți cu vederea micile neputințe ale îndreptarelor de spovedanie, dar folosiți îndreptarele. Mai ales în primii ani de viață în biserică. Primele mele spovedanii erau scrise pe pagini întregi…

Spovedindu-te după îndreptar, însă, există şi o anumită rutină. Ce nu apare în îndreptar nu e păcat. Adică, femeile se grăbesc să se ducă la duhovnic în post: „Părinte, bărbatul a tras de mine să mă culc cu el. Şi eu am rezistat ca o creştină". Şi se tot mândreşte şi se laudă. Dar nu spune niciodată: „Părinte, eu, în postul ăsta, n-am arătat destulă dragoste soțului meu, adică nu i-am vorbit destul de frumos, n-am ştiut să fie în casă o atmosferă de liniște".

Spunea un părinte: „la mine tot vin femeile să se plângă că bărbații le părăsesc, dar nu vin să spună câți ani de zile i-au tot tocat la cap: «toca-toca-toca-toca, nu vii la biserică! Nu te rogi! Nu eşti smerit! Nu eşti postitor! Nu eşti evlavios!» etc".

Deşi există această rutină, totuşi în îndreptarul de spovedanie nu scrie: „N-am ştiut să întrețin în casă o atmosferă liniştită", femeia nu spovedeşte că şi-a enervat bărbatul. Că nu l-a înjurat, e fericită, că în îndreptar apare doar: „Am înjurat" – nu poate bifa! N-a înjurat! Dar că i-a făcut viața bărbatului un coşmar: toca-toca-toca-toca, nu spovedeşte! Da, există un formalism al spovedaniei.

Poate exista o spovedanie scrisă, pe care o citesc preotul şi cel ce se spovedeşte?

Dacă ai talent literar, poți să ții jurnalul şi să i-l dai preotului să-l citească. Dar în afara spovedaniei. E bine ca la spovedanie să vii cu zdrobire de inimă şi să spui tu, cu gura ta, să mărturiseşti păcatele. Spovedania scrisă pe hârtie nu vorbeşte. Hârtia tace, de obicei. Întotdeauna, de fapt. Nu vorbeşte hârtia. Spune tu păcatele cu gura ta. Cu trupul tău ai păcătuit, cu trupul tău să te pocăieşti, cu gura ta să zici: „Am păcătuit, părinte!" Nu: „Citiți aici, părinte!"

Cred că ne putem spovedi la acelaşi duhovnic chiar dacă nu am fost de acord cu o anumită afirmație a acestuia.

Da. Aşa e. Mai ales că pot să treacă 15 ani de zile şi să îți dai seama că dreptatea era la duhovnic.

Cred că este o ascultare reciprocă între duhovnic şi cel care se spovedeşte. Este corect?

Poți să-i propui părintelui nişte meditații de duhovnicie, şi să vezi câtă bunăvoință are de a se informa de la tine. Să-i spui tu de canoane, de rânduieli... şi eventual să-l şi hirotoneşti, că nu e de ajuns.

Evident că vorbesc ironic! Vezi-ți lungul nasului, şi părintele se va folosi şi el din spovedania ta. Dar nu căuta tu să-l înveți pe duhovnic. Sunt creştini care nu au astâmpăr. Li se pare că nu e destul de iniţiat duhovnicul lor şi atunci ei, ca nişte viermişori, neapărat trebuie să roadă zidul de apărare al duhovnicului şi să-l catehizeze cu forța. Nu merge aşa!

Trebuie să ne alegem duhovnic în mănăstire dacă suntem mireni? Duhovnicul din mănăstire cunoaşte problematica din lume? Duhovnicul din mănăstire nu este prea sever? Nu primim de la el canon prea greu?

Eu sunt apărător al duhovnicilor din lume, chiar dacă mă spovedesc la duhovnic din mănăstire. Şi asta fără să fiu ipocrit. Pentru că Dumnezeu i-a dat preotului din lume, din parohie, harul de a-ți lega şi dezlega păcatele şi de a te îndruma. Şi dacă stai şi aştepți luni întregi să ajungi la mănăstire, poți să păcătuieşti şi pe drumul spre mănăstire.

Eu nu sunt de acord cu cei care îi disprețuiesc pe cei din lume: „Popa de la mănăstire are har. Dacă te uiți aşa, din profil, îi stă pleata mai într-o parte şi e duhovnicesc". Şi oamenii, cum zice ceva părintele de la mănăstire, au căzut pe spate. Dacă spunea acelaşi lucru preotul de parohie, nu era nicio chestie.

Avem nevoie de senzațional. Noi suntem mai deştepți dacă ne spovedim la părinți din mănăstire. „Ştii, aghiasma mea e mai sfântă cu 30 de grade, ține cu o zi mai mult decât a ta", zice creştinul care a luat aghiasmă de la o mănăstire. Să depăşim formalismele astea! Dacă vrem să ne mântuim, să fim sinceri şi să ne dăm seama că există şi în lume preoți sfinți.

Acum, dacă tu nu vrei să te duci la duhovnicul din mănăstire pentru că e prea sever şi primeşti canon prea greu, iarăşi nu eşti corect. Dacă ştii că ai găsit un duhovnic iscusit, eşti aproape de mănăstire, poți ajunge la mănăstire şi ştii că e un doctor bun, du-te la el! Nu fugi de el că e prea aspru, şi doar atunci are har şi popa din lume! Sau, dacă mai apoi vine un preot la mănăstire care e iute dezlegător, îşi pierde harul cel din lume şi tu fugi la cel din mănăstire.

Duhovnicul nu vorbeşte foarte mult cu mine, este foarte tăcut la spovedanie şi eu întotdeauna am impresia că mă ignoră. Dar, totuşi, îl păstrez. Şi am dragoste către dumnealui. Considerați că duhovnicul trebuie să vorbească mai mult cu ucenicul?

Acum depinde şi de timp. Un duhovnic iscusit poate spune zece cuvinte, dar te foloseşti de alea zece cuvinte mai mult decât de jumătate de oră la altcineva. Contează şi credința cu care vii. Părintele are harul spovedaniei şi atunci, chiar şi numai jumătate de minut să stea cu tine, te foloseşti mult.

În pustia Egiptului, la Sfântul Antonie cel Mare, veneau trei părinți, doi îl tot întrebau ce vroiau şi al treilea nu întreba nimic. Şi îl întreabă Sfântul Antonie pe al treilea: „Tu de ce nu zici nimic?" „Avva, mi-e de-ajuns să te văd". Şi se folosea de vederea chipului sfântului. Tot aşa şi tu, dacă îți vezi duhovnicul cum slujeşte, te bucuri de nu se poate.

Când duhovnicul îți spune să nu faci un lucru şi tu totuşi îl faci, cum poți să ştii dacă l-ai mâhnit? (Cu siguranță l-ai mâhnit, nu te mai întreba dacă l-ai mâhnit sau nu. Sigur l-ai mâhnit. Dacă el ți-a zis să nu faci ceva şi tu faci, cu siguranță l-ai mâhnit.) *Totuşi, îți pare rău şi te doare, dar totuşi tu ştii că-l mâhneşti.*

E un cuvânt, la Părinți, mai greu de înțeles: „pe cine să superi? Pe duhovnic sau pe Dumnezeu?" Şi zice: „pe Dumnezeu. Că dacă-l superi pe duhovnic, fiind om, te iartă mai greu. Dar Dumnezeu e bun şi iubitor, te iartă mai uşor…". Dumnezeu e mai iute dezlegător, mai uşor primeşte din nou pocăința ta decât duhovnicul, care e om şi are şi neputințe, nu e perfect. N-a clonat Patriarhia duhovnicul perfect, pe bandă rulantă, să fie numai duhovnici sfinți, nevoitori, tăcuți, care nu mănâncă nimic, numai slujesc şi spovedesc.

Mă spovedesc cât de sincer pot, însă după spovedanie se repetă cam aceleaşi păcate, deşi mă hotărăsc să nu le mai fac, dar nu reuşesc; îmi împlinesc canonul; care-i motivul?

Eu, în situația asta, când spovedesc şi iar fac şi iar spovedesc, fără să se schimbe nimic, îmi dau seama că aştept să-mi dea Dumnezeu mură-n gură. Îi zic părintelui: „Părinte, dar m-am rugat din tot sufletul lui Dumnezeu să-mi schimbe viața, şi nu mi-a schimbat-o".

De exemplu, nu mă port cum trebuie cu copiii mei. Ba-i mai cert, ba-i mai pocnesc la funduleț în loc să am mai multă răbdare cu ei. Dar, fiind în criză de timp, prefer să le dau două la fund decât să le explic

ceva.

Şi iar spovedesc: „Părinte, nu mă port cum trebuie cu copiii!”, şi iar „nu mă port cum trebuie cu copiii”, iar „nu mă port cum trebuie cu copiii”, „iar nu mă port...” Şi părintele zice: „Tu nu înţelegi că Dumnezeu te-a făcut liber! Dacă tu nu te lupţi să te schimbi, degeaba Îl rogi pe Dumnezeu: «Doamne, schimbă-mă!»”

Eu mi-am dat seama că noi cu gura una cerem în rugăciune şi cu fapta cerem alta. Fata cere: „Doamne, păzeşte-mă să nu cad cu prietenul meu!” Dar după-masa şi seara îl ia în braţe pe prietenul ei, prin parcuri şi pe unde-l mai ia în braţe. Dacă ea se roagă să-i păzească Dumnezeu fecioria, de ce-l roagă pe prieten să i-o strice? Cu gura nu-i zice nimic prietenului, dar cu trupul îi zice. Dacă ne rugăm ceva cu gura, să facem şi cu fapta.

Cum trebuie să mă spovedesc astfel încât să simt că am spus tot ce aveam de spus? Mai ales atunci când părintele meu duhovnic nu are suficient timp să asculte tot ce aş simţi eu că trebuie să spun?

Acum, nu vă supăraţi că răspund aşa, dar boala asta, a clevetelii, unii o transferă şi în planul spovedaniei şi vor să-i zică părintelui lor câte-n lună şi în stele. Spune-i părintelui păcatele pe care le-ai făcut… După ce te-ai spovedit vreme de câteva luni, de câţiva ani, nu mai poţi sta la spovedanie mult... nu mai ai ce să-i mai spui părintelui. Te spovedeşti cinci minute, zece minute, după care discuţi cu părintele cât are timp. Eu aşa fac: mă spovedesc, după care zic: „Părinte, acum... ce probleme am: aşa, aşa, aşa” şi cât are timp, îmi rezolvă problemele. Dar spovedania e spovedanie, se încheie, preotul dă dezlegarea, şi dacă are timp să stea de vorbă, stă de vorbă, dacă n-are timp, „time out!” Următorul!

Cum putem fi sinceri cu noi înşine?

Iei un ceai, îl bei aşa, încet-încet, şi cât bei ceaiul ăla te gândeşti: „oare câte ceaiuri o să mai beau eu până mor? Patru sute? Şapte sute? Două mii de ceaiuri?” Eu dau acum o reţetă aşa, ad-hoc. „N-o să beau mai mult de douăzeci de mii de ceaiuri. Şi dacă mor fără să fiu sincer cu mine însumi, ce câştig? Nu câştig nimic. Mai am două guri din ceaiul ăsta şi vreau să încerc, până termin ceaiul, să fiu sincer cu mine însumi.”

Să ştiţi că nu-i atât de greu. Când alergi la Hristos şi-I spui: „Doamne, ajută-mă să fiu sincer cu mine însumi!”, Dumnezeu te ajută. Spune-I: „Doamne, eu nu mă pricep să fiu sincer cu mine însumi”. După ce ai băut ceaiul – merge şi fără ceai, dacă nu ai ceai – sari introducerea şi te pui direct la rugăciune. Zici: „Doamne, ajută-mă să fiu sincer cu mine însumi!”

E greu să fii sincer. Uneori mi se întâmplă la spovedanie să vorbesc cu părintele meu, el să-mi spună ceva, şi eu zic: „Părinte, nu-i aşa!” Şi părintele zice: „Ascultă-mă, că aşa e!” „Părinte, eu vă spun că nu-i aşa!” Şi trec cinci ani, sau trei ani, sau două luni, şi zic: „Părinte, ştiţi că era ca dumneavoastră?” Vă mărturisesc, e singurul om, de fapt, sunt doi: duhovnicul şi soţia, sunt singurii doi oameni care, când îmi spun că e ceva cu mine într-un fel şi eu pot să bag mâna în foc că nu e aşa, s-ar putea să fie aşa. Cu duhovnicul de fiecare dată, aproape, e aşa; cu soţia, de multe ori, nu totdeauna, dar e şi când zice soţia.

E uşor, dar şi greu să fii sincer cu tine însuţi, pentru că trăieşti într-o lume a minciunii. Cei mai mulţi de lângă tine mint. Şi atunci, într-o lume de mincinoşi te molipseşti şi tu. E ca gripa. Am să vă spun o poezie legată de sinceritate şi de ipocrizia în care trăim. *Ultima modă*:

„Ultima modă este o plimbare
Prin Pavilionul Oglinzilor Deformate
Din Orăşelul Copiilor.
Oamenii se privesc în ele cu nesaţ
Şi încearcă să arate cât mai bine în fiecare
Făcându-şi dese şi delicate operaţii estetice.
După ce se plictisesc de ce văd
Trec la oglinda următoare.
Singurii fericiţi sunt copiii
Care nu vor să treacă prin acest pavilion.
Căci se înspăimântă de groteştile oglindiri.
Ei îşi admiră feţele doar
În bălţile făcute de ploaie.
Fericiţi cei săraci cu duhul

Că a lor este Frumusețea adevărată..."

Unii poate nu ştiu ce e cu pavilionul oglinzilor. În orăşelele copiilor, nu ştiu dacă există şi în Bacău, e un pavilion în care există oglinzi în care ba te vezi mai gras, ba te vezi mai slab, ba vezi capul mai lung, ba te vezi ... Şi, din păcate, oamenii se lasă modelați de modă, de tot felul de curente, şi-şi tot ajustează fețele, burțile, femeile – sânii, fundul, doar, doar să arate cât mai bine. Moda se schimbă la limită.

Îmi spunea un prieten care pictează biserici. L-a pictat pe ctitor în pronaos şi, după un an, ctitorul l-a sunat şi i-a zis: „Te rog să vii să-mi pictezi altfel pantofii!" Ăsta e fapt real, nu e glumă. Mi-a povestit chiar pictorul de biserici, care a refuzat, evident, această propunere indecentă. Dar asta arată cât de handicapați putem fi până şi în ce priveşte viața duhovnicească. Dacă un ctitor atâta a înțeles el, din lucrul pe care l-a făcut, că trebuie să i se schimbe pantofii, înseamnă că dacă se va schimba moda, costumul, la anul va vrea costum Armani, şi o să devină biserica expoziție. „Moda ctitorului 2003". „Moda ctitorului Iarna 2003-2004." Şi tot aşa. Şi încercăm să ne lăsăm modelați de tot felul de mode mincinoase, în loc să fim sinceri şi curați, aşa cum ne-a lăsat Dumnezeu.

În slujbele sfinților – la Sfântul Antonie cel Mare, de exemplu, acesta e lăudat cu cuvintele: „O, zelotule!"

Cuvântul zelot, în zilele noastre, a căpătat o nuanță peiorativă: „a, eşti zelot, eşti extremist!" Dar ar trebui să fie un lucru de cinste să fii zelot în zilele noastre. Dacă în slujbe sfinții au fost lăudați ca zeloți, să fim zeloți, să fim ai lui Hristos.

Problema e că, încercând noi să fim pur ortodocşi şi anti-eretici, riscăm să cădem din lac în puț şi să devenim noi buricul Ortodoxiei, şi să avem inimile pline de răutate şi să vrem moartea ereticilor şi aşa, şi noi ajungem în iad, iar unii din ereticii care au mers pe o cale greşită, poate că Dumnezeu îi va mântui, cine ştie cum îi va judeca.

Sunt jurnalist şi intenționez să fac o emisiune religioasă pur ortodoxă, dar C.N.A.-ul îmi impune să aduc în emisiune şi alte confesiuni religioase. Care este soluția? Pentru că nu vreau să aduc sminteală.

Mass-media este controlată, fraților, de dușmanii Bisericii, clar! Dacă nu poți să faci o emisiune ortodoxă, înseamnă că ți se impune să propovăduieşti erezia.

Nu ştiu ce e de făcut. Vezi ce spune duhovnicul tău. Dacă duhovnicul tău te cunoaşte foarte bine, dacă tu cunoşti un invitat ortodox bine pregătit, care să poată veni şi să nu fie făcut de ruşine de către cei de celelalte confesiuni, n-au decât să vină heterodocşii şi vor pleca cu coada între picioare, cum se zice.

Dacă nu te poți baza pe un invitat ortodox care să fie adus de fiecare dată, n-are rost să faci emisiunea. Pentru că degeaba faci trei emisiuni bune: despre smerenie, despre rugăciune, când vine vorba de dreapta credință, se mărturiseşte erezia şi s-a ales praful de toate celelalte emisiuni.

Asta face diavolul. Vezi reviste, în zilele noastre, care au o pagină ortodoxă. Şi omul cumpără ziarul cutare pentru articolul ortodox. Vede ce-a zis părintele X de la mănăstirea cutare, dar înainte citeşte şi despre radiestezie, şi despre horoscop, şi zice: „A, uite, o să fiu smerit! O să mă smeresc de acum, dar o să mă duc şi la ghicitoare, uite ce tratamente are" etc. Se amestecă binele cu răul. Din păcate, mărturia ortodoxă este efectiv îngenuncheată. Se poate ca invitatul ortodox să fie îngenuncheat în emisiune de cel neortodox.

A fost mai demult la televizor o emisiune cu o vrăjitoare şi cu un diacon ortodox de la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Vrăjitoarea l-a făcut praf. Ajunsese părintele diacon să spună că Biblia nu are o poziție clară față de vrăjitoare. Prin lucrare drăcească l-a făcut praf vrăjitoarea pe diacon. Din rânduiala lui Dumnezeu, data următoare a venit un alt preot, care a făcut-o praf pe vrăjitoare. Pentru că e foarte simplu de demontat vrăjitoria. Numai că atunci când te lupți cu vrăjitorii trebuie să ştii că n-ai în față o persoană. Ai în față legiuni de draci. Şi dacă vrei să te lupți cu ei nefiind pregătit, ai încurcat-o.

Am făcut anumite păcate pe care nu le-am spovedit foarte precis pentru că, copil fiind, nu aveam un limbaj adecvat, de aceea le-am încadrat într-un păcat generic, cunoscut din Molitvelnic şi din Sfânta Scriptură. Trebuie să spovedesc păcatul mai clar în limbaj modern?

Trebuie să înțeleagă duhovnicul ce ai făcut. Că aşa te poți duce şi spui: „am desfrânat". Şi de fapt nu i-ai spus că ai desfrânat nu cu femei, ci cu bărbați sau că n-ai păcătuit după fire, ci împotriva firii. Trebuie nuanțat, pentru că există canoane diferite pentru păcate diferite. Acum, nici să spui cu detalii, amintindu-ți aşa, cu nostalgie, cum ai păcătuit, astfel încât să-l stârneşti pe părinte să-i pară rău că nu cunoaşte păcatul

respectiv. La spovedanie trebuie decență, nu suspin, că „a fost bine şi acum nu mai e”.

Cei adormiți pot fi spovediți de urmaşii lor, care le ştiu păcatele?

Asta e o practică neortodoxă. Păcătuieşte femeia, păcătuieşte şi zice: „lasă, că pe patul de moarte o să-i spun fiică-mii, să se spovedească preotului” şi ea, care e însărcinată cu vecinul şi vrea să avorteze, îl spovedeşte pe tatăl ei care a murit nespovedit, neîmpărtăşit, fără lumânare, şi tatăl ei poate mai ia şi dezlegare, şi ea se duce fericită că l-a spovedit pe tatăl ei.

Noi trebuie să ne spovedim cât suntem în viață. Sunt unii care caută tot felul de excepții: „Hai, că poate, totuşi, în cazul meu merge...”

Am fost întrebat într-o conferință despre noroc. Şi am vorbit contra norocului, dar apoi a zis părintele de lângă mine: „Ştiți când e voie să zici «Noroc»? Doar diaconul sau preotul îi spune cântărețului când nu ştiu ce face cu lumânările!” Zic eu: „Să mă iertați, părinte, dar aşa, dacă putem găsi excepții, o să tot găsim excepții”. Şi la toate învățăturile Bisericii o să tot găsim minusuri şi completări şi aşa tot timpul va fi ceva de zis în plus.

Care credeți că ar trebui să fie primul criteriu în alegerea soțului: frica de Dumnezeu, studiile, averea?

Averea! Averea! Averea cea netrecătoare. Aia pe care n-o pierde. Că banii o să-i treacă. Studiile n-o să-i ajute la multe. Frica de Dumnezeu rămâne.

Acuma, eu nu cred că problema se pune care trebuie să fie doar primul criteriu. Pentru că poți să iei de soție o femeie cu frică de Dumnezeu, şi atât. Are primul criteriu, l-a îndeplinit, bingo! Dar tu nu te căsătoreşti doar cu frica ei de Dumnezeu. Te căsătoreşti cu ea ca persoană. Şi poate să fie cu frică de Dumnezeu, dar dacă ție nu-ți place cum arată, dacă tu nu poți dialoga cu ea; dacă ea e foarte cultă şi tu eşti cu patru clase, şi nu puteți discuta decât despre: „S-au ieftinit zarzavaturile, s-a scumpit pâinea”, e dificil.

Contează foarte mult şi aici sfatul duhovnicului. Duhovnicul poate să spună: „e bine să fii cu persoana respectivă sau e bine să nu fii cu persoana respectivă”.

Credeți că este un impediment într-o relație dacă băiatul are studii mai puține decât fata?

Nu neapărat! Dragostea toate le acoperă. Ea poate să fie cu doctorat, el poate să fie cu patru clase, dar dacă e dragoste mare, mare, mare şi credință multă în Dumnezeu, pot fi fericiți.

Teoria este uşoară. Practic, însă, dacă ea are doctorat şi el are patru clase, în cel mult un an de zile le poate expira căsătoria. Întrucât ea descoperă că există şi specialişti şi oameni cu doctorate, de sex masculin, cu care poate discuta mai multe decât cu soțul ei. Iar el poate descoperi că fetele cu patru clase sunt mai senzuale decât soția lui cu doctorate, de exemplu.

Cum ne dăm seama că avem chemare spre căsătorie?

Foarte greu! Eu m-am luptat, ziceam: „Doamne, să nu mă blestemi să fiu căsătorit, cu copii...” Când mă gândeam la căsătorie, mă gândeam aşa: „sunt bătrân, am lângă mine copiii şi nepoții; în casă e hărmălaie şi scandal...” Nu, mai întâi mă gândeam aşa: „sunt la mănăstire, sunt bătrân, mi-am făcut canonul toată ziua, Doamne Iisuse, ce bine...” După aia mă gândeam: „acum sunt cu copiii şi nepoții... asta vreau? Nu, nu! Doamne, să nu mă blestemi!” – aşa ziceam: „Să nu mă blestemi! Eu vreau linişte, vreau să fiu al Tău şi numai al Tău!” Mi se părea căsătoria o cale uşoară, ştiți?

Din păcate, în cărțile ortodoxe prea puțin se vorbeşte despre căsătorie, prea puțin despre frumusețea căsătoriei, despre crucea căsătoriei, despre faptul că e o cale de mântuire căsătoria. Să ştiți că diferența dintre căsătorie şi monahism e că în monahism te lupți să dobândeşti iubirea, pe când în căsătorie o ai pe pâine.

Altfel spus: căsătoria e nu doar un spațiu mai uşor, e un spațiu în care eşti nevoit să iubeşti mult mai des decât în mănăstire. Să iubeşti sau să nu iubeşti. E adevărat că există şi eşecuri în familie, aşa cum există şi eşecuri în mănăstire. E adevărat, există în Sinaxar foarte mulți monahi. Mirenii au ajuns în Sinaxare mai ales prin mucenicie. Dar există foarte mulți mireni cu viață sfântă despre care nu se ştie nimic.

Ştim noi la cine s-a dus Sfântul Macarie sau alți sfinți care au avut descoperire să plece din pustie ca să-i cerceteze pe cei din lume? Nici nu li se spune numele celor din lume. Dar Dumnezeu a zis despre ei

că erau mai mari decât unii din sfinții din pustie. Şi noi îi pomenim pe cei din pustie. Dar Dumnezeu îi ştie şi pe cei din lume. Şi ei stau în fața lui Dumnezeu potrivit cununii pe care au dobândit-o. Te ajută mult duhovnicul să-ți înțelegi chemarea, dar nu ți impune ce să faci. Eu am insistat foarte mult ca duhovnicul să-mi zică: „faci una sau alta". Şi nu voia. Zicea: „Nu. E viața ta, tu hotărăşti".

Dacă nu apare acea persoană potrivită şi totuşi am vrea să ne căsătorim, să avem o familie, copii, ce ar trebui să facem?

Să ne căsătorim cu cea nepotrivită. Şi să avem copii nepotriviți şi să ne fie viața un blestem. Glumesc. Să aşteptăm persoana potrivită. Să ne gândim că poate nu suntem noi potriviți să întâlnim acum persoana potrivită. Poate că sufletele noastre nu sunt destul de curate. Poate că trupurile noastre nu sunt destul de curate.

Că sunt tineri care şi-au pierdut fecioria, după trei ani de păcat au intrat în biserică, s-au spovedit şi vor ca în şase luni să-şi găsească soția. Nu-i aşa. Poate că tu trebuie să te vindeci mai mult până să te căsătoreşti. Sau fetele – au căzut şi vor repede să se mărite, după prima spovedanie. Stai acolo, că stai bine. Trebuie să se coacă cozonacul sufletesc, să te aşezi. Nici o grabă. Dumnezeu are un plan cu tine. Vine şi ceasul tău.

Am un duhovnic care practică reiki, radiestezie. Să mă mai spovedesc la el sau nu?

El nu este duhovnic. El e păcălici. Pentru că un om care practică vrăjitoria şi-a pierdut harul de a fi duhovnic. El nu mai poate fi călăuzitor de suflete. Nu, nu te mai spovedi la el. Dar fii sigur că practică reiki! Pentru că aşa am auzit şi eu: „părintele cutare e beți", şi te duci la părintele cutare în casă şi îi vezi viața şi vezi că nu numai că nu e beți, dar nici nu are treabă cu băutura şi duce şi viață de nevoință. Întreabă-l: „Practicați radiestezia?" Şi dacă el zice: „Da!", sau dacă ştii absolut sigur că a făcut altora tratamente cu bioenergie, fugi învârtindu-te! Radiesteziştii aveau doi duhovnici în Bucureşti la care se spovedeau. Aceştia le dădeau dezlegare la împărtăşanie pe bandă rulantă. Când radiesteziştii mergeau la alți duhovnici, nu spuneau: „Fac radiestezie!"

Duhovnicul de dinainte m-a lăsat să practic radiestezie. Este acest duhovnic prieten sau duşman?

Din păcate, e prieten cu diavolul şi duşman al mântuirii, şi a lui şi a ucenicilor.

Vă rog, explicați ce-i cu radiestezia, ce-i cu energiile respective, de unde vin?

Materia are o anumită energie. Numai că de la a observa că vibrațiile unei materii sunt mai intense decât vibrațiile altei materii şi până la a începe să măsori energia respectivă cu sârma şi a începe să întrebi: „Există reîncarnare?" e cale lungă. Eu i-am văzut în peştera Ialomicioarei, lângă Mănăstirea Peştera. Au venit radiesteziştii la mănăstire, frumos, că ei sunt prieteni şi cu Dumnezeu şi cu diavolul, în acelaşi timp. Au venit la mănăstire, s-au rugat, frumos, s-au dus în peşteră şi au accesat câmpul informațional satanic: „Există reîncarnare?" Se mişcă ansa spre stânga, „Da", există reîncarnare. „Ce trebuie să facem ca să ne sfințim?" Dacă se mişcă ansa în stânga, o zi de post, dacă se mişcă în dreapta, ai voie să păcătuieşti. Radiestezia este vrăjitoria prin care, folosindu-te de o bucată de sârmă, crezi că, cu ajutorul bucății de sârmă – dacă se mişcă într-o parte e da, dacă se mişcă în cealaltă e nu! – afli răspunsuri false legate de viața de după moarte, de marile adevăruri spirituale, de ce-ai fost înainte de moarte.

Dacă părintele paroh la care mă spovedeam înainte a spus la predică faptul că ne dă dezlegarea să ne spovedim la alți preoți, atunci nu este păcat faptul că m-am spovedit la alt preot?

Dacă a zis că vă dă dezlegare să vă spovediți, nu e păcat! Ăsta e un criteriu după care puteți să cunoaşteți duhovnicii, să ştiți! Duhovnicii adevărați n-o să țină lumea cu forța: „Vă leg să nu vă duceți..." Duhovnicul care e bun, el ştie: „Eu sunt doctor de suflete! Cine vrea să vină la doctor, vine! Duceți-vă la cine vreți..." – că oricum vin destui la el, înțelegeți?

Nu poate să existe duhovnic bun muritor de foame. Dacă el e duhovnic bun, dacă stă acolo, duce viață de rugăciune, nevoință, şi vine un om la el, după şase luni. Omul ăla pleacă folosit, se duce şi zice: „Un părinte m-a ajutat extraordinar..." Vine al doilea, merge. Duhovnicul bun n-are nevoie să aibă coadă la spovedanie. Dimpotrivă: „Duceți-vă unde vă este vouă de folos!" Când îl vezi că zice: „Nu! Vă leg, să nu plecați! Că ce vi se întâmplă atunci..." – vă dați seama că ceva este în neregulă. Dar, dacă părintele v-a dat dezlegare, nu e nicio problemă.

Dacă ai un duhovnic, diavolul are mai puțină influență asupra ta?
Bineînțeles.

Chiar şi atunci când nu ai o spovedanie foarte deasă?
Deasă, rară, asta rânduieşte duhovnicul, şi nu trebuie să aştepți posturile ca să te spovedeşti. Când vrei să păcătuieşti, când te ispiteşte ceva sau când ai căzut, du-te imediat la doctor. Că dacă ai păcătuit în luna ianuarie, pe 10, şi aştepți postul următor, Postul Paştelui, până atunci poți să mai cazi de 16 ori şi după a zecea cădere să zici: „Eu nu mă mai duc la biserică". Există însă foarte multă ruşine a celor care au căzut. Pe mine mă impresionează totuşi cu câtă dragoste îi primesc duhovnicii pe cei care se întorc după vreme îndelungată.

Îmi pare rău că nu v-am adus rândurile unei fete care mi-a scris zilele trecute cât de mult a mângâiat-o întoarcerea la duhovnicul ei. De vreo şase ani se lăsase de spovedanie. Şi când s-a dus la duhovnic, duhovnicul a primit-o şi a ținut-o trei ore şi jumătate la spovedanie. Mi s-a părut extraordinar. A primit-o cu atâta dragoste şi fata a simțit: „Da, acum am pus început bun mântuirii!" Şi eu am scos numele mănăstirii la care s-a spovedit, alte detalii, şi am trimis pe messenger la câteva sute de cititori din lista mea. Şi câțiva mi-au scris părerile lor. Unul mi-a scris: „E o minune ce i s-a întâmplat fetei!" Altul: „Vreau şi eu să mi se întâmple aşa!" O fată zice: „Da, ei i s-a întâmplat aşa, dar eu nu cred că mie mi se poate întâmpla!" Când i-am spus asta fetei care se spovedise, mi-a zis: „Dă-mi adresa fetei, să-i spun că i se poate întâmpla şi ei la fel!"

Adică ea simțea nevoia să spună şi altora. Că eu am întrebat-o: „mă laşi să arăt şi altora discuția noastră?" Pentru că rămăsesem efectiv şocat de cât de tare se bucura ea. Îmi spunea înainte: „Nu mă pot spovedi, mi-e greu, după atâția ani de păcat..." – şi îşi pierduse şi fecioria, şi o luase şi cu fumatul, şi i-am zis: „Ştii ceva? Vindecă treaba cu fecioria, iar cu fumatul... are grijă Dumnezeu! Dar tu du-te şi spovedeşte-te!" „Nu ştiu dacă o să mă schimb..." Zic: „Du-te şi spovedeşte-te şi o să vezi că se rezolvă!" Şi cred că o ajută Dumnezeu să se lase şi de fumat. Şi când mi-a zis că a stat trei ore şi jumătate, e clar că duhovnicul ăla n-a stat să-i povestească telenovele.

Am fost la un cunoscut părinte duhovnic şi mi-a spus să plec din familia mea. Am plecat şi m-am întors. Ce părere aveți?

Să-l judecăm pe acest părinte, în cor! În primul rând că un astfel de bilet este incomplet. Nu precizezi în ce situație s-a întâmplat asta şi, în al doilea rând, nici nu poți face public ce ai stabilit tu cu duhovnicul. Pentru că, aşa cum duhovnicul este obligat să păstreze Taina Spovedaniei, tot aşa ucenicul nu poate să dea în vileag tratamentul duhovnicesc pe care-l foloseşte duhovnicul, pentru că la zece bolnavi duhovnicul nu foloseşte acelaşi leac. Înțelegeți? Au zece oameni ulcer, dar nu le dă la toți acelaşi tratament... nu-i operează pe toți. Unora le dă tratamente, alții se vindecă, alții... Nu e treaba nici a mea şi nici a celor din sală să se lămurească privitor la această situație. Să avem mare grijă când şi în ce condiții punem o întrebare… Să ne ajute Dumnezeu să punem întrebările potrivite, oamenilor potriviți, la timpul potrivit. Şi să ne ajute Dumnezeu să găsim răspunsurile potrivite şi, folosindu-ne de ele, să mergem înainte pe calea mântuirii…

RUGĂCIUNEA – UN RĂSPUNS LUI DUMNEZEU

(Oradea, 11 aprilie 2006)

Ce este rugăciunea? Ce este, de fapt, pentru fiecare din noi, rugăciunea? Ne rugăm să ne dăruiască Dumnezeu cele de trebuinţă. Ne rugăm să ne dăruiască Dumnezeu mâncare. Ne rugăm să ne dăruiască sănătate. Ar trebui să ne dăm seama că modul în care ne raportăm la rugăciune e legat de modul în care ne raportăm la Însuşi Dumnezeu. Dacă noi stăm de vorbă cu Dumnezeu doar câteva minute pe zi, dimineaţa şi seara, închinându-ne la repezeală, spunându-ne dorinţele la repezeală, şi în rest trăim după cum ne modelează înţelepciunea lumii acesteia, suntem departe de mântuire.

Rugăciunea ar trebui să fie pentru noi totul. Pentru că viaţa în această lume este plină de greutăţi, este plină de ispite, de curse ale vrăjmaşului, şi numai prin rugăciune putem primi puterea de a le sta înainte.

În momentul în care pruncul scânceşte, mama crede că-i e foame şi-i dă să mănânce. Numai că pruncul poate să scâncească din multe alte motive şi să nu aibă nevoie de hrană la momentul respectiv. Dumnezeu ştie exact ce ne este de trebuinţă, ascultă rugăciunile noastre, însă vrea ca noi să ştim ce să-I cerem. Dacă un copil le cere părinţilor săi o sabie sau un cuţit ca să se joace cu el, bineînţeles că părinţii nu-i vor da acel cuţit. De multe ori ni se pare că Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunea, pentru că ceea ce cerem nu ne este de folos, sau nu ne este de folos la momentul respectiv.

În măsura în care vieţile noastre sunt modelate de rugăciune, în măsura în care ne rugăm lui Dumnezeu să trecem fiecare zi fără prihană, să stăm puternici în faţa ispitelor, Dumnezeu ne va ajuta.

Ce facem atunci când avem un necaz? Fiţi sinceri! Care este unul din primele lucruri pe care le faceţi când daţi de necazuri? Nu căutaţi să împărtăşiţi frământarea voastră şi altora? Nu puneţi mâna pe telefon, ca să vorbiţi cu prietenii, rudele sau – în cel mai bun caz - cu duhovnicul?

Foarte greu ne dăm seama că prima fiinţă cu care ar trebui să stăm de vorbă, în astfel de necazuri, este Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care a îngăduit să trecem prin încercările respective, şi aceste încercări de multe ori nu au alt rost decât a ne ajuta să înţelegem că undeva greşim. Că viaţa noastră duhovnicească şchiopătează.

Un părinte spunea la un moment dat: „Dumnezeu le dă oamenilor necazurile pentru ca noi, oamenii Bisericii, să putem semăna sămânţa cea bună a credinţei”.

Ştiţi că, la vreme de mare necaz, când e de exemplu un cutremur, se închină foarte, foarte mulţi oameni, chiar şi dintre cei care nu merg la biserică. Pentru că, la vreme de mare necaz, Dumnezeu le este oamenilor singura nădejde. Omul înţelege că numai Dumnezeu îi poate da puterea să treacă de respectiva încercare.

Noi însă ne supărăm că Dumnezeu nu răspunde cererilor noastre. Ar fi bine să înţelegem că de fiecare dată când nu răspunde o face cu un anumit scop. Nu există nimic întâmplător în această lume.

Dumnezeu nu Se bucură văzând că noi suferim, dar îngăduie ca noi să suferim, pentru ca sufletele noastre să se cureţe de noroiul păcatelor.

Rugăciunea este cel mai bun dialog cu Dumnezeu. Rugăciunea este starea în faţa lui Dumnezeu în care învăţăm să trăim cu un picior pe pământ şi cu un picior în Rai. Rugăciunea trebuie să fie pentru noi totul. Mulţi oameni ajung la sinucidere pentru că nu au înţeles că Dumnezeu îi iubeşte. Nu au înţeles că Dumnezeu vrea să stea de vorbă cu ei.

Spiritiştii, cei care - imaginându-şi că vorbesc cu duhurile celor adormiţi - stau de fapt de vorbă cu dracii, ar trebui să fie geloşi pe creştini, pentru că aceştia, fiind mădulare ale Sfintei Biserici, stau de vorbă cu Dumnezeu fără să pocnească scaunele, fără să se învârtă mesele. Dumnezeu ne-a făcut acest mare dar, de a fi copii ai Săi, fii ai Săi, şi vrea să ne înveţe să vorbim cu El prin rugăciune.

E foarte important să ne dăm seama că noi nu ştim să ne rugăm. Suntem neputincioşi în rugăciune, minţile noastre sunt împrăştiate, atenţia noastră zburdă peste tot. Uneori rostim chiar rugăciunile în mod greşit.

E o întâmplare în Pateric în care diavolul îi atrage atenţia unui monah că, atunci când rostise Psalmii, sărise câteva versete. Diavolul este foarte atent la rugăciunea noastră. Diavolul vrea să ne alunge de la rugăciune, să ne gonească de la rugăciune. Tocmai de aceasta ne ispiteşte atât de puternic în vremea

rugăciunii.

Ştiţi că uneori, atunci când aţi început să rostiţi canonul, sună telefonul şi sunteţi anunţaţi că s-a întâmplat ceva rău sau că trebuie să plecaţi undeva. Sau brusc vă amintiţi că trebuia să faceţi un lucru şi nu l-aţi făcut. Sau brusc în familie se iscă cearta: ori părinţii, ori fraţii voştri, se găsesc să vă deranjeze, neînţelegând de ce pierdem timpul în faţa icoanei.

Am primit scrisori de la tineri ai căror părinţi îi certau că, în loc să fie sâmbătă seara la discotecă, stăteau acasă şi se rugau sau citeau cărţi duhovniceşti; că, în loc să se distreze, să meargă pe calea patimilor trupeşti, mergeau pe calea cea bună a înfrânării.

Unele fete care, după ce îşi pierduseră fecioria, au înţeles că cea mai mare bucurie, cea mai mare împlinire o dăruieşte Hristos, aceste fete, punând început bun mântuirii prin pocăinţă şi devenind fecioare sufleteşte, au avut de suferit adevărate prigoniri din partea părinţilor lor, care nu înţelegeau de ce aceste fete ale lor au devenit evlavioase.

Hristos ne-a spus un cuvânt: „Dacă M-au primit pe Mine, şi pe voi vă vor primi; dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni". Fiecare om care merge pe calea rugăciunii trebuie să înţeleagă că se află într-o arenă mai sângeroasă decât cea în care se desfăşoară luptele de K1. Trebuie să înţeleagă că în faţa sa este diavolul.

Tot în Pateric putem citi că un părinte a avut o vedenie, în care a văzut într-o parte a cerului, la apus, o ceată mare, mare de draci şi s-a speriat, pentru că războiul este mult mai greu decât ne dăm seama. Însă din rânduiala dumnezeiască a văzut la răsărit mulţime nenumărată de îngeri. Să ne dăm deci seama că nu suntem singuri.

Din păcate, multe din ispitele care ne apar la vremea rugăciunii ni se datorează nouă. Adică, cu zece minute înainte de a începe rugăciunea, vedem tot felul de emisiuni, tot felul de filme, tot felul de ştiri, care ne împrăştie mintea. Şi venim la rugăciune cu mintea împrăştiată şi ne gândim: „o, ce păcat că a murit Marimar!" Sau: „vai, ce rău că a pierdut Steaua!" Sau: „ce păcat că trupa cutare n-o să mai aibă concert şi în oraşul nostru!" Cu gura spunem rugăciunea, dar mintea ne zboară la ceea ce ne este cu adevărat drag.

Dacă s-ar putea face radiografia minţilor noastre, la vremea rugăciunii o fată ar avea în minte pe iubitul ei, iubitul ei, pe fosta lui prietenă, fosta lui prietenă pe viitorul ei prieten, şi tot aşa.

Un soţ se gândeşte că nu-i ajung trei camere la apartament, că dacă va avea mulţi copii, de exemplu cinci, i-ar trebui cinci camere, dar nu se gândeşte să facă măcar un copil.

Datorită împrăştierii minţii noastre rugăciunea nu se urcă înaintea lui Dumnezeu ca o jertfă bine primită. Ştiţi rugăciunea psalmistului: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta!" Se poate considera că rugăciunea noastră este tămâie adusă lui Dumnezeu?

Mergem la biserică şi ne rugăm şi ne facem datoria. Cu trupurile suntem în biserică, aproape de Dumnezeu, dar cu minţile nu. Aţi observat şi voi că, uneori, când apare în biserică un tânăr îmbrăcat mai ciudat, sau o fată a cărei fustă a intrat la apă din fabrică, privirile dreptslăvitorilor creştini trec de la icoanele de pe altar la fusta respectivă sau la brăţările cu capse pe care le poartă tânărul. Şi suntem mai atenţi la fata respectivă decât eram până atunci la Liturghie.

Sau fetele din biserică încep să se gândească: „Dacă tânărul acesta va renunţa la cerceii din ureche, ar fi un potenţial soţ". Inimile lor se aprind de râvna rugăciunii în scopuri matrimoniale. Şi până la sfârşitul Sfintei Liturghii nu au în cap decât imaginea tânărului respectiv.

Iar dacă se întâmplă ca fetele respective să cânte la strană sus, în balconul bisericii, iar tânărul să fie în faţă şi să nu poată fi văzut decât din spate, atracţia devine de-a dreptul hipnotică: „Oare cum o arăta? Dacă are ochi albaştri? Dacă are faţa dură? Dacă are bărbia puternică? Dacă Dumnezeu mi-a ascultat, în sfârşit, rugăciunile?"

Dacă la fiecare Sfântă Liturghie ar veni un nou tânăr în biserică, fiecare slujbă ar fi pentru fata respectivă nu o aşteptare a lui Hristos, ci o aşteptare a lui Făt Frumos. Numai că, dacă fata ar fi vrut cu adevărat să vină Făt Frumos, trebuia să-L cheme pe Dumnezeu în ajutor. Şi Dumnezeu rânduia aceasta în chip minunat.

Am auzit un caz al unui tânăr care a făcut parcă 40 de paraclise, cu credinţă, la Maica Domnului. După al 40-lea paraclis, se afla în Gara de Nord pentru că trebuia să plece într-un alt oraş. În gară a văzut o fată, frumoasă la chip, i se putea citi virtutea pe faţă – pentru că fetele cu adevărat creştine au o anumită cumineţenie, au o anumită linişte, care e, într-adevăr, foarte atrăgătoare; şi a întrebat-o pe fata respectivă: „Vreau să merg pe calea mântuirii. Vrei să te măriţi cu mine?" Şi răspunsul ei a fost: „Da". S-au căsătorit

şi au parte de o căsnicie împlinită.

Eu nu recomand acum să faceţi 40 de paraclise exclusiv în scopuri matrimoniale, am făcut şi eu şi mai multe şi n-a funcţionat. Dar n-a funcţionat când am vrut eu. Deşi ştiam şi eu „reţeta". Fiecare primeşte de la Dumnezeu după credinţa sa. Şi cred şi eu că nici unul din paraclisele pe care le-am făcut nu au fost trecute de Maica Domnului cu vederea. Fie că spuneam primul paraclis, fie că spuneam al doilea paraclis, Maica Domnului le primea cu dragoste. Numai că aştepta momentul potrivit pentru ca eu să pornesc pe calea căsătoriei.

Era o întâmplare, parcă tot în Pateric, cu un părinte care vedea că în biserică unii părinţi erau cu trupurile la rugăciune, iar alţii erau cu trupurile fără cap. Iar alţii erau numai cu capetele în rugăciune, cu trupurile afară. Cei care erau cu trup întreg erau cei care, venind la dumnezeiasca slujbă, venind la slujbele bisericii, se rugau cu mare atenţie; cei care aveau trupul fără cap, erau cei cărora mintea le vagabonda; iar cei care erau doar cu capul în biserică, erau cei care, trimişi la diferite ascultări, erau cu sufletele în biserică. Să ne gândim: „noi câtă vreme suntem cu adevărat în biserică? Câtă vreme suntem cu adevărat în faţa lui Dumnezeu, atunci când spunem un paraclis sau un acatist?"

Sfântul Ioan din Kronstadt spunea că numai cei care sunt foarte sporiţi în rugăciune se pot ruga rostind cuvintele mai repede. Pentru că noi, ceilalţi, trebuie să ne rugăm mai rar, pentru a zăbovi cu mintea asupra fiecărui cuvânt.

Un părinte îmi povestea o dată: „Aveam nu ştiu ce ispită şi, în după-amiaza aceea, am făcut şapte acatiste la Sfânta Paraschiva". Şi l-am întrebat: „Cum, şapte acatiste într-o după-amiază?". Pentru că, dacă stai să faci în linişte şapte acatiste, durează mult. Părintele mi-a spus: „Eu fac un acatist într-un sfert de oră". Asta pentru că părintele respectiv era sporit în rugăciune. Îi dăduse Dumnezeu o anumită aşezare a minţii.

Pe când noi, încercăm să spunem acatistul într-un sfert de oră, dar mintea noastră este la ceas. Am început acatistul la opt fără douăzeci, dar la ora opt e un episod din serialul de mare succes *Izbăviţi de tălănguţă*, cum e varianta basarabeană de la *Salvaţi de clopoţel*. Şi trebuie să spunem repede *Bucură-te*, ca nu cumva să pierdem reluarea secvenţelor care se difuzează la începutul fiecărui nou episod. Reluarea secvenţelor pe care le-am mai văzut o dată, dar pe care ne place să le avem vii în minte. Aşa cum adevăraţii creştini au modelele sfinţilor.

Un creştin a postat la un moment dat pe Internet câteva îndrumări şi recomandări privitoare la rostirea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul, *Doamne şi Stăpânul vieţii mele* – şi cronometrase că se poate face într-un minut şi 23 de secunde, să zicem. Dăduse acolo reţeta cea mai rapidă cu putinţă. Or nu cred că asta trebuie să ne atragă la o rugăciune. E ca şi cum ai spune: Vreau să mă căsătoresc şi important e că lângă fata respectivă n-o să stau decât foarte puţin, pentru că urmează să plec în armată, după nuntă. Ce bucurie mai e aceea?

Or, lângă Dumnezeu trebuie să stăm cât mai mult. Pe mine m-a folosit mult următorul cuvânt despre rugăciune: „Cel ce se roagă numai când se roagă, acela nu se roagă". Noi trebuie să fim cu mintea la Dumnezeu în fiecare clipă a vieţii noastre. Un tânăr, aflând că un cunoscut de-al său primise canon de la duhovnic să rostească Rugăciunea lui Iisus – „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul" - tot timpul, l-a întrebat: „Şi când te duci să te speli te rogi?" Şi celălalt a răspuns cu simplitate: „Da". Şi pe celălalt l-a bufnit râsul: „Cum poţi să te rogi în baie?" Pentru cel care se roagă numai cinci minute pe zi, o astfel de atitudine pare bătaie de joc. Dar pentru cel care se roagă toată ziua, lucrul acesta este firesc. Nu înseamnă acum că trebuie să ne punem icoane în baie. Ci vreau să înţelegeţi că, de fapt, ne rugăm foarte puţin. Că, de fapt, vieţile noastre nu stau sub amprenta rugăciunii.

Să se gândească bine părinţii câtă vreme din timpul rezervat îngrijirii copiilor are ca fundament dorinţa ca aceşti copii să se mântuiască? Câţi avem convingerea faptului că vieţile noastre trebuie să fie pentru copii cărţi vii? O profesoară care predă în Anglia, la Oxford parcă, mi-a spus că nu pleacă să-şi ţină cursul fără să se spovedească. „Eu, ca profesoară, sunt răspunzătoare în faţa lui Dumnezeu pentru fiecare cuvânt pe care-l rostesc în faţa studenţilor. Pe studenţi nu-i interesează doar cuvintele mele, ci şi modul în care rostesc aceste cuvinte." Şi profesoara reuşea să-i ajute pe studenţi, şi reuşeşte să-i ajute să înţeleagă că în sufletul ei stă Hristos. Nu ţine cateheze. Este uşor să fii triumfalist şi să spui: „Vai, ce creştin bun sunt eu! Cât de bun exemplu pot fi pentru voi!"

În momentul în care părinţii înţeleg că inimile copiilor lor se lasă mai uşor imprimate de faptele pe care le văd decât de sfaturile pe care le aud, vor căuta ca viaţa lor să fie modelată de rugăciune.

În momentul în care o fată va vrea să se mărite, trebuie să înţeleagă că nimic nu o face mai frumoasă

decât rugăciunea, decât Dumnezeu, Care îi înfrumusețează și sufletul și trupul, dacă ea îl cheamă în ajutor prin rugăciune.

Poate că știți că, la un moment dat, în viața Sfântului Antonie cel Mare, acesta a avut o luptă puternică cu puterile întunericului care l-au bătut, lăsându-l zăcând. Și după ce a fost bătut, văzându-L pe Hristos, L-a întrebat: „Doamne, de ce nu Te-ai arătat mai dinainte, ca să ușurezi durerile mele?". Însă Hristos fusese de față și văzuse cum robul Său pătimea și astfel își agonisea cununa.

În *Limonariu* citim despre un părinte care era ispitit de gândul desfrâului și a vrut să plece din mănăstire. Pe drum i s-a arătat Sfântul Ioan Botezătorul, care i se mai arătase și în alte dăți.: „Părinte, nu pleca!" „Ba da, Sfinte, nu mai suport ispita." „Nu pleca, întoarce-te la mănăstire și ispita se va ușura." „Nu, Sfinte, că mi-ai mai spus aceasta și în alte dăți și ispita n-a plecat." Și Sfântul Ioan Botezătorul, care i se arătase în chip minunat, a făcut cruce în dreptul pântecelui părintelui și ispita a plecat. Dar Sfântul Ioan i-a zis: „Ai pierdut cununa".

Noi vrem să luăm cununa fără să luptăm cu ispita. Vrem să ne mântuim, dar fără să trecem prin încercări. Or, așa ceva este cu neputință. Ne place să citim despre minuni. Ne place să citim cum sfinții au vindecat bolnavi, au înviat morți, au mers pe apă, au făcut multe și mari minuni. Dar nu vrem ca astfel de minuni să aibă loc în viața noastră. Mai bine zis, am vrea, dar nu avem credință. Cea mai mare minune pe care o poate face Dumnezeu cu noi este să ne schimbe. Dumnezeu, numai Dumnezeu știe câtă amorțeală este în sufletele noastre. Numai Dumnezeu știe cu adevărat câtă nevoie avem de schimbare. Când ne dăruim întreaga viață lui Dumnezeu, viețile noastre se schimbă cu putere. Și trecem de la moarte la viață.

Fiți sinceri cu voi înșivă! De câte ori nu sunteți dezamăgiți? De câte ori nu sunteți apăsați de deznădejde? De câte ori nu regretați că ați ales anumite păcate? De câte ori nu regretați că nu sunteți împliniți?

Ne place să ne adormim conștiința, în loc să fim sinceri cu Dumnezeu și să-I cerem să ne schimbe viața.

M-am întâlnit acum câteva zile la Sibiu cu un tânăr homosexual, care știa că trebuia să țin o conferință acolo. Și a vrut să mă întrebe mai multe lucruri legate de mântuire. Și mi-a spus: „Eu nu vreau să fiu homosexual. Mi-e teamă să nu păcătuiesc atât de mult, încât să nu mai pot scăpa de păcat". Și pentru că în ultimul an, un an și ceva, de fapt, avusese vreo 30 de iubiți, de parteneri, pentru că nu-i putem numi iubiți, i-am spus: „Tu nu trebuie să mai aștepți ca să fii robit de păcat. Tu deja ești robit de această patimă". Pentru că, dacă vrei să te mântuiești, te fereși de păcat. I-am repetat: „Nu aștepta să păcătuiești mai mult și, când ți se va părea ție că ai ajuns la limita maximă, să vrei să te oprești".

Pentru că păcatul, pe măsură ce păcătuim mai mult, ne leagă cu lanțuri din ce în ce mai puternice. Sunt tineri care cad în păcatul masturbării, gândindu-se că nu e nicio problemă, că oricum sunt atâția care fac același lucru. Plictisindu-se de rutina acestui păcat, încep să facă sex cu prietenele lor. La început, li se pare că au descoperit modul ideal de a-și manifesta dragostea. Și după câteva zile sau mai ales nopți, după câteva săptămâni, constată că nici măcar dăruirea firească nu este de ajuns pentru ca ei să-și manifeste oceanul de iubire pe care îl simt. Și sunt ispitiți să-și manifeste acest ocean prin diferite perversiuni. Pentru că păcatul nu poate să îi împlinească.

Și i-am spus tânărului respectiv câteva cuvinte prin care am încercat să îl ajut să își înțeleagă greșeala. Am vorbit cu el înaintea conferinței, și în timpul conferinței m-am gândit cât de mândru și de iubitor de sine și de neputincios sunt. Mă întrebam: „Am reușit oare, măcar cu o fărâmă, cu un degețel, să-l pun pe gânduri?" Și după conferință m-a sunat să ne mai întâlnim. Și mi-a spus: „Toată ziua m-am bucurat că te-am văzut. Și să nu crezi că sunt atras de tine. Ci pur și simplu mă bucur că ai avut răbdare să vorbești cu mine. Mi-ar prinde bine să mai vorbim". Și chiar ne-am plimbat atunci, noaptea, pe străzile Sibiului. Mi-era puțin rușine ca nu cumva, văzându-mă vreun student care mă cunoaște, să spună că am venit în Sibiu din cel puțin două motive... Dar m-am gândit că merită.

Tânărul respectiv mi-a mărturisit că simte o extraordinar de mare nevoie de înțelegere. Și iarăși mi-am dat seama cât de puțină grijă, cât de puțină atenție avem noi față de cineva care vine la biserică.

Dacă un tânăr intră într-o sectă, sectanții respectivi se simt datori să îi iasă în întâmpinare, să îl ajute să se integreze în respectiva familie spirituală în care viețuiește erezia. Din păcate, de multe ori membrii Bisericii sunt mult mai departe de o reală comuniune decât ereticii.

Adică noi, deși suntem mădulare ale lui Hristos, nu știm să avem dragoste pentru ceilalți, pentru cei care vor să facă primii pași pe calea Bisericii.

Ar trebui să ne punem sufletele pe pâine. Ar trebui să înțelegem că faptele noastre pot fi o formă de

rugăciune. Că dragostea adevărată, de fapt, este o formă de rugăciune. Este o formă de a dori ca celălalt să se bucure de mântuire. Aşa că, fetelor, gândiţi-vă bine când vreţi să vă dăruiţi fecioria înainte de căsătorie; gândiţi-vă dacă această dăruire poate fi o formă de iubire adevărată, adică o formă de rugăciune. Ce fată se poate ruga: „Doamne, ajută-mă să-mi pierd fecioria!" Ori o fată ipocrită, ori o fată care nu-L cunoaşte pe Dumnezeu.

Mi s-a părut o adevărată blasfemie ca, la sfârşitul unei cărţi despre sexualitate scrisă de un mare sex-expert al zilelor noastre, să găsesc o rugăciune ciudată, ceva gen: „Doamne, ajută-mă să mă simt cât mai bine, ajută-mă să am parte de parteneri cât mai pregătiţi şi mai dotaţi şi să fie totul bine, ca să Te slăvesc pe Tine, făcătorul bucuriei şi al plăcerii!" Mi s-a părut anti-rugăciune, e o rugăciune blasfemiatoare.

M-am gândit că poate unii tineri, care nu înţeleg învăţătura morală a Bisericii, o vor rosti şi poate că, având parte de senzaţiile respective, vor crede că Dumnezeu le-a răspuns şi vor cădea în înşelare. Nu ştim ce cerem.

La un avvă a venit un om care voia să meargă să se judece cu alt om. Şi avva i-a spus: „Iartă-l!", dar acela nu se înduplecа. Şi avva a insistat şi, în cele din urmă, a făcut şi rugăciune: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri... şi nu ne ierta nouă, precum nici noi nu iertăm greşiţilor noştri". Şi omul a zis: „Nu aşa, avva!" „Ba aşa!", a răspuns avva. Şi atunci omul şi-a înţeles greşeala şi nu s-a mai dus să ceară dreptate de la judecător.

Câţi dintre noi ne iubim vrăjmaşii? Vă mărturisesc că la rugăciune, pe la începutul rugăciunii, mă rog pentru vrăjmaşi. Şi când simt că nu mă pot ruga pentru vrăjmaşi, mai trag puţin de timp, ca să îi iert în sufletul meu, şi abia apoi mă pot ruga. Vă dau un exemplu. Unii dintre dumneavoastră ştiţi *Cartea Nunţii*. Am aflat că, la o mănăstire din ţara noastră, nu au vrut să primească volumul la pangar, pentru că nu ar fi o carte creştină. Deşi cele mai multe scrisori de la tineri care s-au spovedit sau au vrut să renunţe la păcate sau au început să-şi pună problema mântuirii le-am primit de la cei care au citit tocmai *Cartea Nunţii*. Când am aflat că părinţii din mănăstirea respectivă se poartă aşa, i-am simţit într-un fel duşmani ai mei. Şi n-am putut să mă rog până nu mi-am dat seama că, de fapt, sunt alţii care pătimesc mult mai mult: înjurături, batjocuri, blasfemii şi tot le rabdă. Iar eu voiam să mă rog, păstrând supărare în sufletul meu. Nu merge aşa…

Dar să vă dau şi exemple mai apropiate de problemele voastre. Ştiţi că soţii trebuie să se roage şi împreună. Sunt momente în care în familia creştină apar ispite. Şi soţul e convins că soţia, într-o anumită problemă, greşeşte, iar soţia e convinsă că greşeala a sărit în terenul soţului. Când să se roage, fiecare Îl roagă pe Dumnezeu: „Doamne, fă-mi dreptate!", şi asta în loc să se roage: „Doamne, iartă-mă, că am greşit şi eu şi iartă-l şi pe celălalt, care mă nedreptăţeşte!"

„Cât să ne rugăm în familie? Cum să ne rugăm în familie?" Întrebări foarte importante. Când aveam un copil era simplu: îl ţineam în braţe ba unul, ba celălalt. Când aveam doi copii era oarecum simplu: un copil îl ţineam eu, pe celălalt îl ţinea soţia. Când a răsărit al treilea n-a mai fost aşa de simplu. Şi uneori, la rugăciune, se aude multă veselie, mai ales fetiţele – de doi ani şi trei ani – se găsesc să se joace, să tragă de păr pe mama, pe tata, să tragă de urechi, să pupe şi, la vârsta aceasta, le este destul de greu să înţeleagă că trebuie să aibă o atitudine serioasă.

E nevoie ca părinţii să fie îngăduitori cu zgomotele lor, însă e nevoie să se roage şi fără copii. E nevoie ca fiecare om să aibă momente de singurătate cu Dumnezeu. Fiecare om să aibă momente în care stă cu adevărat de vorbă cu Dumnezeu.

Cei care mergeţi la muncă vă puteţi gândi: „Cum să ne rugăm, când să ne rugăm în timp ce lucrăm?" Dacă la lucrul respectiv minţile vă sunt solicitate, este greu să rostiţi rugăciunea în timp ce faceţi diferite socoteli, în timp ce redactaţi anumite texte. Dar atunci când apare ispita, atunci când şeful îi cere secretarei anumite lucruri extra-serviciu, anumite extra opţiuni la locul de muncă, primul lucru pe care trebuie să-l facă secretara respectivă este să se roage. Şi nu de şef, să o mai lase în pace, ci de Dumnezeu. Pentru că numai Dumnezeu ne poate da putere să stăm tari în faţa ispitelor.

Trăim într-o lume a compromisului. Un părinte observa: „Ce trist! Trebuie să vină Unchiul Sapro să ne convingă să nu mai dăm şpagă"– prin refrenul lui „Nu mai da şpagă…" Adică noi, creştini, putem lua lecţii de morală de la un tânăr crescut după blocuri. Este trist.

Câţi creştini vorbesc despre problema şpăgii? Oare nu este o problemă serioasă din punct de vedere moral? Şi totuşi, ne-am învăţat să facem compromisuri, pentru că nu vrem ca vieţile noastre să fie modelate de rugăciune. Pentru că, dacă ar fi aşa, atunci când unchiul Sapro ne îndeamnă să nu mai dăm şpagă ni s-ar părea că repetă refrene de tango, adică ne spune lucruri ştiute de toţi.

În ce măsură oare viețile noastre sunt dăruite lui Dumnezeu? Cât oare vrem să stăm de vorbă cu Dumnezeu? Cât oare ne dăm seama ce minunat este să stai în fața unui sfânt şi să îi spui: „Bucură-te!”? Ați auzit de Bruce Lee? Da. Majoritatea au auzit de Bruce Lee. Cred că Bruce Lee este Piticot față de creştinul care se roagă un acatist la vreme de necaz. Când îi spune sfântului „Bucură-te!”, având inima apăsată de durere, e Gulliver în Țara piticilor, iar Bruce Lee e Muc cel Mic.

Adevăratul eroism îl arătăm în rugăciune. Adevăratul eroism îl arătăm atunci când vrem să trăim şi pentru ceilalți. Ne-am învățat să avem o fățărnicie creştină şi să îi iubim numai pe prietenii noştri, pe frații noştri, pe surorile noastre, pe cunoscuții noştri şi atât.

„Aproapele” înseamnă 20 de persoane cu care ne avem bine. Şi cu care facem schimb de bine cum se face schimb de cadouri în anumite situații. „Ia uite, eu am dat cinci sute de mii pe cadou pentru verişorul meu şi el mi-a adus o măslină în poleială! Nici măcar nu era de aur!” Adică dragostea noastră nu vrea cu adevărat binele celorlalți.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să avem inimile pline de iubire, să ne rugăm pentru mântuirea noastră, pentru mântuirea celor apropiați ai noştri, pentru mântuirea celor ce sunt departe de noi, pentru mântuirea vrăjmaşilor noştri. Să mergem pe calea rugăciunii până la sfârşitul vieții noastre şi în vecii vecilor să-I dăm slavă lui Dumnezeu împreună cu toți îngerii şi sfinții în Împărăția Cerurilor. Amin!

Întrebări şi răspunsuri

Cum să luptăm împotriva gândurilor în timpul rugăciunii?

Trebuie să luptăm luptând. Adică, de multe ori ne punem o întrebare: cum să fac un lucru fără să vreau să îl fac. Pentru că, dacă aş vrea să fac lucrul respectiv, Dumnezeu mi-ar lumina mintea şi aş înțelege care e primul pas.

În momentul în care minţile noastre sunt împrăştiate la rugăciune, să ne gândim dacă nu cumva ele s-au împrăştiat tocmai din cauza faptului că noi înşine, înainte de rugăciune, nu ne-am adunat cum se cuvine.

Avva Ioan Colov, când avea mintea tulburată, ocolea chilia de câteva ori înainte de a intra în ea. Pentru că nu voia să aducă tulburarea în propria chilie, care e de fapt o mică biserică. Aşa cum de fapt, biserică, o mică biserică ar trebui să fie şi casa creştinului.

Dar dacă soţul vine de la muncă nervos, dacă soţia vine de la locul de muncă nervoasă, şi odată ce nervii lor se dezlănţuie în casă, e clar că seara, la rugăciune, mintea nu va sta la rugăciune, ci va sta la scandalurile din ziua respectivă.

E foarte important, repet, să ne pregătim mintea pentru rugăciune. Sfinţii Părinţi recomandă citirea textelor duhovniceşti. Este mult mai uşor să te rogi după ce ai citit o viaţă de sfânt, după ce ai citit cuvintele unui părinte duhovnicesc, după ce ai citit despre lucrarea lui Dumnezeu în zilele noastre.

Împrăştierea vine de la draci. Putem citi în scrierile Părinţilor că în vremea rugăciunii dracul ne suflă la ureche chiar şi hule, blasfemii legate de Dumnezeu, de sfinţi, de Hristos, ca mintea noastră să nu mai fie atentă la rugăciune şi să fie atentă la gândurile respective. Dar noi să stăruim în rugăciune. Pentru că Dumnezeu, văzând stăruinţa noastră, ne va ajuta. Şi după o vreme vom avea mintea mult mai liniştită la rugăciune.

Voiam să vă întreb: doar păcatele legate de sexualitate sunt definitorii pentru tineri? Sunt şi alte păcate la fel de importante pentru tineri?

Duhovnicii cu care am stat de vorbă, şi chiar părintele Iulian de la Sfântul Munte, de la Schitul Prodromu, la care mă spovedesc, mi-au spus că acesta este păcatul în care tinerii cad cel mai des. Dacă aceasta este părerea duhovnicilor, nu am de ce să o contrazic.

Nu sunt acestea însă singurele păcate pe care le fac tinerii. Unul dintre cele mai mari păcate este necredinţa. Pentru că dacă tânărul ar fi credincios, dacă ar vrea să se mântuiască, ar lupta împotriva păcatului.

Care credeţi că sunt motivele pentru care se ajunge la aceste păcate ale sexualităţii? Tinerii poate caută ceva, au nevoie de ceva. Este ignoranţa unul dintre cauzele care duc la aceste păcate – ignoranţa faţă de viaţa duhovnicească, de Dumnezeu, de spiritualitate?

Tinerii caută să se împlinească. Şi este anormal ca Biserica să vină să le facă morală fetelor sau tinerilor abia după ce şi-au pierdut fecioria. Biserica ar trebui să ajungă la tineri şi la tinere înainte ca aceştia să aleagă păcatul. Dacă a ajuns după, dacă a ajuns prea târziu, vina nu este numai a tinerilor care au căzut. De vină nu este, bineînţeles, Biserica – Trup al lui Hristos, care este sfântă. De vină suntem noi, mădularele Bisericii, creştinii care nu facem aproape nimic pentru ceilalţi.

Ce aţi vrut să spuneţi cu „ar trebui să ne punem sufletul pe pâine" pentru ceilalţi?

Aş face o paralelă. Un duhovnic mi-a spus: „Ascultare: trebuie să te faci preş tuturor, adică să-i iubeşti pe toţi şi să-i laşi să te calce în picioare". Aceasta este o formă de a-ţi pune sufletul pe pâine.

Cred că iubirea noastră trebuie să se manifeste prin fapte. Cred că noi trebuie să înţelegem care sunt nevoile celuilalt, care sunt durerile celuilalt şi să încercăm să le mângâiem sufletele. Trebuie să avem în noi iubirea lui Hristos.

Fac o paranteză. Cunosc o tânără care s-a convertit nu de multă vreme la Ortodoxie. Lucrează la o bancă străină. Trebuia să plecăm la o conferinţă şi stăteam de vorbă cu vreo doi prieteni şi constatasem că nu prea avem de mâncare. Ea a spus, triumfătoare: „Dar am adus «Eugenia»!" Şi i-am spus: „Mă mir că

atât de repede ai înțeles rolul ajutător al «Eugeniei» pe calea mântuirii". Şi spun asta nu pentru că ar avea produsele respective cine ştie ce energizante duhovniceşti, *mysticfull* sau ceva similar, ci pur şi simplu pentru că noi, ca ortodocşi, atunci când facem foamea şi nu găsim nimic la îndemână, nu rareori cumpărăm «Eugenia». Şi victoria cu care ne-a dăruit «Eugeniile» respective a fost un semn că a intrat în filieră, în „secta" creştinilor ortodocşi care vor să se rupă de duhul acestei lumi, mergând pe calea postului.

Înaintea conferinței, fata respectivă mi-a spus: „Danion, la noapte o să-mi caut un hotel". Şi i-am explicat: „Soro, mai las-o cu hotelurile – că stătuse destule nopți la hoteluri cu multe stele – hai să vezi Ortodoxia la ea acasă, adică prin cămine". Şi a luat-o o fată de la A.S.C.O.R. în camera ei de cămin.

După conferință am fost împreună la un schit, la un părinte, şi ne-am întors târziu, după miezul nopții. La schitul respectiv era un noroi mare, mare de tot, atât de mare, încât eu, intrând în camera unde fusesem găzduit, când am aprins lumina, am văzut imediat urmele de noroi pe covor. M-am străduit să le şterg pe cât s-a putut, nu cu prea mare succes.

Vă dau totuşi aceste detalii ca să înțelegeți o modalitate de a-ți pune sufletul pe pâine. Şi dimineața, când m-am întâlnit cu fata, mi-a zis: „Danion, mi s-a întâmplat ceva extraordinar!" Era marcată puternic. „Ce s-a întâmplat?" „Ce să se întâmple? Am dormit la fata aia, care îmi e străină, şi dimineața, când m-am sculat, pantofii mei erau lună!"

M-am bucurat din tot sufletul că a dormit în cămin… Pentru că la hotel putea găsi, în cel mai bun caz, o recepționeră amabilă de formă, putea primi cel mult un zâmbet însoțit de o rugăciune de genul: „Doamne ajută să mai veniți pe la noi!" („ca să vă mai luăm banii" adică) şi cam atât. Pe când fata respectivă, căreia nu-i ştim nici măcar numele, şi nici nu contează atât de mult, a rămas atât în inima prietenei mele cât şi în inima mea ca un model de dragoste. Ceva foarte simplu: să spălăm pantofii înnoroiți ai unui străin.

Şi eu când le-am întrebat pe maicile care m-au cazat: „N-aveți un lighean?" „Pentru ce?" „Să-mi spăl ghetele." A venit o maică sau o soră să-mi spună: „Lăsați, că le spăl eu!" – cu cârpa, cu o perie în mână. Ea insista, eu insistam, ea insista, eu insistam şi, până la urmă, văzând că maica nu cedează – ştiți proverbul „Cel mai deştept cedează, eu cedez" – a trebuit să folosesc argumentul forte: „Maică, am acasă trei copii şi la cât am spălat la fundurile lor, o pereche de pantofi înnoroiți nici nu mai contează!" Şi arma mea a avut efectul scontat şi maica m-a lăsat să spăl singur ghetele.

Însă se putea spune: maica citise poate vreo carte de-a mea şi voia să aibă acest ajutor la dosarul de amintiri. Să scrie în jurnal: „Astăzi, cu nevrednicie, am făcut o faptă măruntă pentru fratele meu care avea pantofii plini de noroi". Că sunt unii care numără fiecare faptă bună pe care o fac, în loc să Îl lase pe Dumnezeu să numere…

Stând la o masă, mi-a povestit cineva o vorbă. Musafirul mănâncă cât mănâncă şi la un moment dat gazda spune: „Mai luați prăjituri!" „Am luat, am luat două." „Eei, ați luat trei, dar nu contează, mai luați!" Cam aşa e cu dragostea noastră.

Sigur că din experiența duhovnicească a noastră, a preoților, am constatat cu durere că tinerii din ziua de astăzi lasă de dorit în ceea ce priveşte credința cea adevărată. Şi de multe ori nu reuşim să ne facem înțeleşi pentru ei. Căutăm mijloace şi metode care pentru unii dintre ei par arhaice, par demodate, par că țin de tradiția veche a Biserici, şi suntem acuzați adeseori că nu ducem Biserica în pas cu lumea. Adeseori le-am spus: dacă vrem să o ducem în pas cu lumea, o ducem în iad. De vrem să ducem pe om la Dumnezeu, aşa trebuie să-l aducem la biserică.

Sigur că ei iau diferite modele, ale tinerilor occidentali sau din alte părți, care, prin alte metode pe care le au, şi-i apropie. Nu şi-i apropie din punct de vedere duhovnicesc, ci mai mult din punct de vedere, să zic aşa, distractiv, oferindu-le un Hristos de multe ori caricaturizat, aşa.

Poate că noi, preoții, preoții ortodocşi, părem tradiționalişti în ceea ce priveşte metodele pe care le folosim, însă adeseori întâlnim şi din partea părinților greutăți în ceea ce priveşte pastorația tinerilor. Pentru că nu şi-i îndrumă spre biserică adeseori. Apoi, tinerilor care sunt apropiați de biserică, le este ruşine, de multe ori, ca să-i ia pe cei care sunt mai îndepărtați, să-i aducă la biserică şi să-i apropie de preot, de duhovnic, ca să le explice ce înseamnă Biserica şi venirea la sfânta biserică.

Dumneavoastră ştiți şi alte metode şi mijloace, în afară de cele tradiționale, pe care le cunoaştem, de a-i apropia pe tineri? Sigur, conferințele acestea pe care le țineți sunt nemaipomenite, sunt frumoase, sunt fructuoase, însă noi am dori să-i vedem pe cât mai mulți în sfintele noastre biserici.

Sunt – şi spun cu părere de rău! – puţini faţă de numărul mare pe care-l văd adeseori în piaţă, când vine vreo formaţie, sau când vine vreun spectacol, sau când vine circul. Sunt glume şi, probabil, plac mai mult decât cele duhovniceşti, însă trebuie să găsim şi noi un mod comun de a vorbi cu tinerii. Dacă cunoaşteţi vreun limbaj comun...

Ce e cu viaţa mea, dacă nu-l mişc pe celălalt? Celălalt, care are nevoie de dragoste, care are nevoie de înţelegere, cum va sta departe de preotul care-i poate da dragoste şi înţelegere? Vă văd pe unii în sală cu creionul şi cu hârtia în mână, aşa că scrieţi metode noi de racolare a tinerilor: 1) arcanul; 2) lasoul; 3) stâlpul infamiei: vai vouă, păcătoşilor!

Numai că Biserica preţuieşte libertatea omului. Noi trebuie să înţelegem că Dumnezeu vrea ca ei să vină în biserică pentru a găsi împlinirea şi liniştea, nu pentru că le este ruşine de gura lumii. Trebuie să vină la biserică pentru că Hristos este Calea, Adevărul şi Viaţa. Tinerii care vor să se bucure de libertate, dacă i-ar vedea pe tinerii noştri din biserică împliniţi în viaţa creştină, dacă i-ar vedea senini şi nu crispaţi, dacă i-ar vedea virtuoşi şi nu păcătoşi, poate că s-ar apropia de biserică. Dar, zice Sfântul Ioan Gură de Aur, răspunzând la întrebarea care mi s-a pus, dacă ar fi trăit creştinii aşa cum trebuie, păgânii ar fi venit la credinţă. Şi Sfântul Nicolae Velimirovici spune: „din cauza păcatelor creştinilor, păgânii stau departe de credinţa în Hristos". Pentru că, din păcate, vedem că un tânăr care intră într-o confesiune sectantă, eretică – nu există decât ortodocşi şi neortodocşi, nu există diferite grade de Ortodoxie – dacă un tânăr intră într-o grupare eretică, este sfătuit cu multă grijă şi renunţă la discotecă, la masturbare, la desfrâu, la alte păcate.

Cred că dacă s-ar face un sondaj, tinerii ortodocşi dănţuiesc în discotecă cu mult mai mult sârg decât tinerii sectanţi. Asta nu pentru că tinerii sectanţi ar fi virtuoşi. Nu. Ei, mergând pe o cale greşită, diavolul nu le dă aceeaşi luptă pe care o au fiii Bisericii, ortodocşii. Numai că nu putem spune că Dumnezeu nu ne poate da puterea de a trăi mai curat decât ceilalţi.

Problema este, repet, ce e în inima noastră. Cei care aţi văzut cartea *Tinerii şi sexualitatea. Păcate noi, păcate vechi*, ştiţi că începe cu „De ce nu vin tinerii la biserică?" Nu vin, pentru că în inimile noastre nu este viu Hristos. Ei văd în inimile creştinilor în vârstă multă făţărnicie. Ei văd în inimile creştinilor în vârstă multă răutate. Când se apucă să se certe un creştin pentru o moştenire cu fratele său, zici că sunt păgâni şi fără Dumnezeu. Când se apucă să se certe creştinii la un divorţ, zici că n-au intrat în biserică în viaţa lor.

Din păcate, nu dăm exemplul cel bun. Dacă ne vom uita întotdeauna la cât de răi sunt homosexualii, la cât de răi sunt violatorii, la cât de răi sunt pedofilii, la cât de ticăloase sunt femeile care fac avorturi, nu vom constata decât neputinţa noastră de a-i ajuta cu ceva.

În clipa în care vom înţelege că şi cel mai mare păcătos se poate întoarce la mântuire, în clipa în care îl iubim pe celălalt, Dumnezeu ne face mâinile Sale. Nu ne facem noi planuri, ci ne rugăm: „Doamne, fie voia Ta!"

Şi aşa soţia îşi ajută soţul să scape de beţie, aşa tânăra creştină al cărei prieten o tot convinge să cadă în păcatul trupesc, reuşeşte să-l convingă pe acesta să înceapă şi el o viaţă creştină, aşa femeia divorţată îşi dă seama că, fiind unită cu soţul ei în Hristos, n-a divorţat decât la starea civilă şi că locul ei este lângă soţul, care este de fapt nu mai bun, ci mai înţelegător decât în realitate, şi tot aşa.

O femeie care a fost desfrânată înainte de căsătorie poate deveni mai apoi o femeie de casă, cu adevărat creştină?

„Nu! Locul ei este în iad. Este pierdută, nu are nicio şansă." Ar putea răspunde cineva aşa ceva? Când Hristos a venit să îi cheme la mântuire pe toţi păcătoşii?

Întrebarea nu este precis formulată. Pentru că persoana care a formulat-o ştie răspunsul, ştie că *se poate*, aşa că prefer să reformulez întrebarea: cum poate deveni o desfrânată înainte de căsătorie, mai apoi, o femeie de casă cu adevărat creştină?

Nu poate deveni după căsătorie creştină. Desfrânata trebuie să părăsească păcatul, trebuie să ducă o viaţă creştină şi atunci, chiar dacă nu va avea parte de un anumit superglue în anumite zone ale organismului, la nivel sufletesc Dumnezeu lipeşte ce era de lipit. La nivel sufletesc Dumnezeu tămăduieşte ce era de tămăduit.

Desfrânata poate înţelege că Dumnezeu o cheamă la mântuire. Am o prietenă care a trăit o viaţă de păcat, cu foarte multe păcate, şi care, când s-a apropiat de Biserică, a înţeles că Dumnezeu vrea să o facă nouă.

Când cineva ne-a dat nişte icoane, ea a primit o icoană cu o sfântă al cărei nume nu-l ştia. Şi când a aflat că sfânta respectivă fusese desfrânată, mi-a spus: „Nu poate fi întâmplare. Dumnezeu a rânduit să primesc această iconiță tocmai pentru că şi pe mine mă cheamă la lupta cea bună". Nu era nevoie să fie explicită în relatări. Dar şi eu m-am gândit: cum a rânduit Dumnezeu ca tocmai ea să primească această icoană?!

O altă întâmplare: eu primisem într-o dimineață o icoană cu Sfântul Serafim de Sarov într-un triptic şi i-am dat tripticul fetei. Seara, ajunge fata să se spovedească şi duhovnicul îi dă ascultare să meargă la Sarov. Puțin probabil să fie coincidențe. Mai ales că atunci s-a spovedit la un părinte cu viață deosebită care, atunci când fata i-a spus că e bolnavă, acesta a spus exact diagnosticul fetei. Şi fata a mai povestit: „În timp ce-i spuneam părintelui amănunte despre boala mea, care este foarte rară, părintelui i se ridica părul în cap de emoție, pentru că exact detaliile astea îi veniseră şi lui în gând". Şi nu întâmplător, vă dați seama!. Şi fata îmi spunea: „Danion, dar sunt puțini doctori care ştiu de boala asta, cum a putut să ştie părintele respectiv că o am?" Sunându-l la rândul meu pe părinte, i-am zis: „Părinte, dumneavoastră ați trimis-o la Sarov şi eu dimineața îi dădusem icoana cu Sfântul Serafim". Şi mi-a zis părintele: „Crezi că de la mine am trimis-o? De la Dumnezeu am avut gândul…"

Dumnezeu aşteaptă întoarcerea fiecăruia dintre noi. Dumnezeu o poate face nouă pe fata care a fost desfrânată. Ea poate fi o soție mai bună decât fata care şi-a păstrat fecioria, făcând perversiuni cu anumite părți ale trupului. Poate că va fi o soție mai bună decât fata care şi-a păstrat fecioria, rozându-şi unghiile de invidie că nu e la fel de frumoasă ca şi colega ei de clasă, pe care o curtează toți. Va fi o soție mai bună decât fata care s-a mândrit tot timpul că e fecioară, dar în inima ei a fost numai egoismul şi iubirea de sine, nu şi Hristos.

Ei bine, soluția nu este, fetelor, să porniți pe calea desfrânării ca mai apoi să deveniți soțiile ideale. Nu aşa ceva recomandă Biserica. Aceasta este calea întunericului, pentru că diavolul dă un astfel de gând: „Ia încearcă şi păcatul, să vezi cum o să te pocăieşti, şi ce smerenie o să ai şi ce dragoste o să ai, pentru că zice în Evanghelie: «cui i s-a iertat mult, mult a iubit şi mult va iubi»…" Să avem mare grijă.

Din experiența dumneavoastră duhovnicească şi din cultura teologică, vă rog să ne explicați ce e smerenia.

Eu nu vorbesc din experiența mea duhovnicească, pentru că nu sunt la măsura la care să vorbesc. Am venit să vă vorbesc ca un prieten de-o vârstă cu voi, poate puțin mai mare decât cei mai mulți dintre voi, am 32 de ani… Din experiența duhovnicească trebuie să vorbească bătrânii duhovniceşti. Pentru că în tradiția noastră ortodoxă nu se prea pomeneşte despre situația în care: „Am fost să mă sfătuiesc cu tinerii duhovniceşti".

Nu pot să vorbesc din experiență despre smerenie. Sunt sincer, dar chiar nu pot. Aş vrea să ştiu şi eu ce e smerenia, dar mă străduiesc să aflu. Dacă aş fi ştiut ce este smerenia, v-aş fi putut spune. Neştiind ce este smerenia, vă pot da o definiție relativ obiectivă într-un duh subiectiv.

Despre smerenie să vorbească oamenii smeriți. Despre dragoste să vorbească oamenii îndrăgostiți. Şi eu mă consider un om îndrăgostit. Şi vă pot vorbi despre ce e aici, în inima mea. Când o să fie smerenie, s-ar putea nici atunci să nu vă vorbesc, pentru că oamenii smeriți, din smerenie, nu fac apologia smereniei. Aşa că eventual v-aş putea face eu apologia smereniei, doar ca să vă convingeți că nu ştiu ce e smerenia. Vă rog să-mi puneți întrebări pe măsura protezelor mele de lapte, sau a plombelor, sau a aparatelor dentare.

Cunosc un grup de liceeni care sunt respectuoşi, învață destul de bine, au chiar talent la desen (ca şi cum asta ar fi culmea desăvârşirii!), au pictat chiar icoane (aşa da!). Însă am aflat despre ei că la un chef au distrus icoane şi cruci.

No comment!

Care ar fi modalitatea de a-i face pe alții să conştientizeze gravitatea păcatului lor?

Uite o întrebare foarte interesantă. Dacă eram în sală, de-abia aşteptam răspunsul! Oare au excelat prin sfințenie tinerii respectivi, necunoscându-şi prea bine păcatele?

O fată care mi-a scris că e nimfomană (a citit în cărți de medicină despre comportamentul ei sexual şi a ajuns la concluzia că e nimfomană), mi-a spus: „Danion, mă simt ispitită de cădere". Eu, ştiind că ajunsese la duhovnic, n-am avut atâta timp să-i răspund. Că am zeci de e-mailuri la care nu pot răspunde

din lipsă de timp, nu din rea voinţă. Şi m-am gândit: dacă a ajuns la duhovnic, problema e ca şi rezolvată. La un moment dat mi-a scris că a căzut iarăşi. „Mi-a zis părintele meu că dacă pocăinţa mea a fost deplină sunt un înger. Nu ştia ce e de fapt în mine."

Un homosexual de douăzeci şi ceva de ani mi-a zis: „Am început acest păcat de la 13 ani, m-am lăsat în clasa a X-a, şi după câţiva ani am ajuns la spovedanie. M-am spovedit, m-am împărtăşit şi după ce m-am împărtăşit, iarăşi am reînceput acest păcat". Mi-a zis: „Vina nu a fost a preotului, vina a fost a mea, că n-am înţeles exact ce se întâmplă cu mine. N-am înţeles măreţia unirii cu Hristos".

Nu ştiu dacă – nu judec duhovnicul, fiecare duhovnic cu reţeta lui, dar după Sfinţii Părinţi, împărtăşania poate fi şi otravă. Zice chiar Sfântul Nicodim Aghioritul următoarele: „Aşa cum planta otrăvitoare numită omag sau aconit îşi sporeşte otrava sub cea mai dulce rouă picurată din cer, tot aşa şi aceşti nefericiţi îşi otrăvesc şi mai mult viaţa şi-şi îngreunează moartea prin sângele prea dulce şi mântuitor al lui Iisus Hristos. Ei se folosesc de Sângele Domnului, care spală sufletul şi-i ajută să se cureţe de păcate prin pocăinţă şi spovedanie, doar ca să ude păcatele şi să le facă să crească".

Aşa s-a întâmplat, din păcate, şi cu acest tânăr pe care duhovnicul l-a împărtăşit fără să-l ajute să-şi conştientizeze căderea şi fără să-l ajute să dobândească dorinţa de a merge pe calea mântuirii. Şi tânărul s-a împărtăşit şi a căzut din nou în păcat.

E foarte greu să ajuţi un păcătos să-şi conştientizeze păcatul. Îmi dau seama cât de greu îmi e mie când vrea să mă convingă cineva să-mi conştientizez păcatul. Eu mă rog: „Doamne, fie voia Ta! Luminează-mă precum ştii! Trimite-mi cuvântul Tău prin slujitorii Tăi, preoţi sau credincioşi, luminează-mă prin cărţile pe care mi la pui înainte, rânduieşte precum ştii să ajung la mănăstirile la care vrei, la sfintele moaşte la care vrei" – şi vă mărturisesc că, dacă ştiam câte sfinte moaşte o să văd, m-aş fi rugat şi mai cu sârg; dacă ştiam în câte pelerinaje o să merg, m-aş fi rugat şi mai cu sârg; dacă ştiam câte cărţi frumoase o să citesc, m-aş fi rugat şi mai cu sârg; dacă ştiam câţi părinţi duhovniceşti o să cunosc, m-aş fi rugat şi mai cu sârg.

Ei bine, cerem astea, dar când schimbarea e lângă uşa inimii noastre, noi spunem: „Mmm, nu sunt pregătit... mmm... mai vreau să mai stau în păcat..."

E un film, eretic care are totuşi o secvenţă interesantă. Nişte iniţiaţi se suiau pe un vapor pentru a porni într-o călătorie duhovnicească şi unul îl avea pe drac parcă în chip de maimuţă. Şi nu voia să-i dea drumul maimuţei, sub nicio formă, de la piept. Voia să meargă pe calea desăvârşirii, dar cu maimuţa în braţe. Cam aşa suntem noi şi nu e bine.

Cum să luptăm împotriva gândurilor şi a ispitelor care vin în mintea noastră, pentru a-L dobândi pe Dumnezeu în sufletul nostru atunci când considerăm că nu e suficient în sufletul nostru şi pentru a reuşi să ne găsim drumul şi calea şi să fim oameni fericiţi şi împliniţi?

În primul rând, înţelegând că de fiecare dată când vrem să facem ceva bun, vine ispita. Când vrem să facem ceva bun, vrăjmaşul e la datorie. Vrăjmaşul este lângă noi, prezent, imediat. Şi încearcă să ne tulbure. Noi trebuie să înţelegem că nu suntem singuri. Trebuie să înţelegem că Dumnezeu vrea să stea în inimile noastre, că Dumnezeu, Hristos e aici. Vine prin Sfânta Împărtăşanie, vine prin rugăciune şi rămâne la noi.

Hristos vrea să vină în inimile noastre. Când ispita e mare, când tulburarea e mare, noi să fim ca nişte copii neputincioşi care au nevoie de părinţii lor.

Anul trecut fetiţa mea mică a fost bolnavă. A fost chiar în comă, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu şi-a revenit. Când a ieşit din comă, dar era tot în sala de reanimare, doctorii nu o lăsau pe mama fetei – adică pe soţia mea – să intre să o vadă. De ce? Pentru că fetiţa ar fi avut nevoie să-şi ia mama în braţe, să stea în braţele mamei ei. S-ar fi ridicat din reflex. Avea nevoie să fie ţinută în braţe.

Noi suntem exact în situaţia în care avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu şi diavolul ne ţine departe. Deşi în cazul respectiv, la care am făcut referire, fetiţei i-ar fi făcut rău să vină mama şi ea să se ridice – în cazul acesta se întâmplă exact invers: noi avem nevoie de Dumnezeu, avem nevoie să ajungem în braţele lui Dumnezeu şi diavolul face tot ce-i stă în putinţă pentru a se interpune între noi şi Dumnezeu.

Avem un gând bun, diavolul vine imediat să ne ajute: „a, te ajut eu să rezolvi problema respectivă, ne dă soluţia". Într-un film destul de trist dar care are şi anumite idei interesante, pe lângă câteva imagini vătămătoare şi de aceea nu-l recomand tinerilor să-l vadă – un om înţelege cât de mare era păcatul pe care l-ar fi făcut dacă alegea compromisul. După ce refuză să pledeze la un proces pentru a apăra un ticălos, după ce scapă de cursele diavolului, acesta vine prezentându-se drept un om de presă care vrea să-i ia un

interviu în care să mărturisească ce tărie de caracter a avut când n-a ales păcatul. Adică dracul l-a ispitit să facă compromisul, omul a refuzat să facă compromisul şi atunci a venit diavolul cu o nouă ofertă: „Hai să dai mărturie cât de cinstit ai fost când ai refuzat compromisul". Îl goneşti pe diavol din casă pe uşă, intră pe geam. Închizi geamurile, intră pe horn, sau dacă n-ai horn intră pe hotă.

Sunt profesoară de religie. Ce-ar trebui să facem ca Hristos să ne scape de uscăciunea sufletească faţă de elevi?

Cred că întrebări similare ar trebui să-şi pună şi preoţii, întrebări similare ar trebui să-şi pună fiecare creştin vis-a-vis de raportul cu ceilalţi. Trebuie să înţelegem că uscăciunea este moarte. Din întrebarea ta înţeleg că te doare uscăciunea pe care o ai şi vrei să te lupţi cu ea. Adică înţeleg că primul păsuleţ pe calea cea bună l-ai făcut. Că mie mi-ar fi fost ruşine să întreb într-o sală plină de oameni – suntem cu toţi iubitori de sine! – ce-ar trebui să facem ca să nu mai fim iubitori de sine. Mi-ar fi fost ruşine. Pentru că sunt iubitor de sine. În clipa în care tu m-ai întrebat, e clar că nu eşti chiar aşa seacă precum vrei să pari. Şi e bine că ai pus întrebarea aşa, pentru că dacă ai fi pus-o: „Ştiţi, eu sunt o profesoară de religie cu o mare iubire pentru Domnul, radiez, am un chip bizantin aproape iconografic. Ce se întâmplă însă cu ticăloşii colegi de catedră care nu fac ce trebuie…", începând să dai cu cărămizile în ei, nu rezolvai nimic.

Am fost şi eu profesor de religie. Şi primul răspuns pe care aş vrea să ţi-l dau este: nu fugi de programă ca dracul de tămâie, dar ai grijă în ce măsură copiii de lângă tine au nevoie sau nu de programă. Pentru că de multe ori, dacă rămânem prea fideli programei, nu suntem la fel de fideli lui Hristos.

Şi într-o situaţie, la o conferinţă, nu demult, m-a întrebat cineva: „Ce părere aveţi despre situaţia din ţara noastră de la mănăstirea X, când avocatul Bisericii a spus un lucru dur?" Eu eram puţin stânjenit de întrebare. Dar m-a scos din impas un preot care era de faţă şi care a zis: „Avocatul Bisericii? Ăla poate că era avocatul diavolului, că avocatul Bisericii nu era!" Şi părintele a avut o argumentare care mi-a facilitat un răspuns mai puţin dur.

Dacă ne facem avocatul programei în faţa elevilor, numai pentru a lua încă trei sute de mii la salariu sau pentru a lua calificative extraordinare din partea inspectoarei de religie care observă ce spălaţi pe creier sunt elevii noştri care cunosc numai date istorice şi elemente de artă creştină, îi pierdem pe copii.

Sunt tineri care fac ore de religie, ani de zile, dar trăiesc în păcat, sau îşi pierd fecioria şi întreabă: „unde am greşit?" Pentru că profesorul de religie era atât de ocupat să explice ce s-a întâmplat între anii 1300 toamna şi 1412, încât elevul respectiv, învăţând cu atenţie la religie, ca să ia zece şi nu nouă, a uitat să creadă în Dumnezeu. A învăţat *Îngeraşul* pe dinafară, dar nu l-a învăţat şi pe dinăuntru. Adică ora lui de religie nu l-a dus de fapt spre Hristos. Vorbeam de diavolul care se bagă în planurile noastre. Un caz precis: ora de religie.

În Piaţa Revoluţiei au murit sfinţi mucenici pentru Hristos. Pentru că acolo în piaţă, la revoluţie, nu au fost numai oameni flămânzi, care plângeau numai după mâncare, n-au fost numai oameni disperaţi de vize, n-au fost numai oameni disperaţi de avantajele discutabile ale capitalismului. În piaţă acolo au fost şi oameni care au zis: „Vom muri şi vom fi liberi!" Adică au fost oameni care au ştiut că Hristos îi face liberi şi au fost oameni care au intrat în Împărăţia Cerurilor. Pentru sângele lor, pentru jertfa lor – pentru că sângele sfinţilor rodeşte în biserică - pentru jertfa lor s-a cerut introducerea religiei în şcoală. Şi existând presiune din partea oamenilor, această presiune a determinat guvernul, ministerul învăţământului ca religia să fie introdusă în şcoală. Şi diavolul ce a spus? „Aa, se introduce religia în şcoală? Hai să văd eu ce programă se va introduce."

Şi ştiţi foarte bine că în unele licee, în loc de religie se face istoria religiilor, astfel încât tânărul respectiv, când termină ora de istoria religiilor, în loc să înţeleagă că Hristos este Calea, Adevărul şi Viaţa, înţelege ce are în comun credinţa creştină cu religiile precreştine păgâne şi se zăpăceşte.

O, trebuie să ştie copiii la istoria religiilor ce a scris Eliade! Ce a învăţat Eliade, cât de creştin a fost Eliade să vedem din propria lui mărturie. Am reprodus-o în *Tinerii şi sexualitatea*, la capitolul *Tantra, sectele şi erosul*. Mircea Eliade spunea următoarele: „Eu protestez împotriva acelora care consideră că tendinţa spre sexualitate şi orgie a tinerilor hippy face parte din mişcarea de eliberare sexuală ce are loc în întreaga lume. În cazul lor, e vorba mai ales de ceea ce s-ar putea numi *nuditatea paradisiacă* şi unirea sexuală înţeleasă ca ritual. Ei au descoperit sensul profund, religios al vieţii. În urma acestei experienţe, s-au descătuşat de toate superstiţiile religioase, filosofice şi sociologice. Sunt liberi. Au regăsit dimensiunea sacralităţii cosmice, experienţa de mult tăgăduită, de pe vremea Vechiului Testament". Dacă vreţi să verificaţi citatul ca să vedeţi că ceea ce spun eu e obiectiv, veţi putea căuta în *Încercarea labirintului*,

apărută la Editura Dacia, paginile 101-102.

Reprezentativ citatul pentru confuzia în care te poate introduce Mircea Eliade, care pe mulți i-a îndepărtat de Biserică. Vă mărturisesc, ca fost yoghin, Mircea Eliade a fost unul din dascălii care au făcut ca erezia să-mi intre cu putere în suflet.

Nu e cazul să vă citesc acum şi ce spune despre maithuna, despre sexul tantric şi celelalte, pentru că este Postul Paştelui şi nu vreau să deviem subiectul.

Rămânând la ora de religie, aşa cum se înlocuieşte religia cu istoria religiilor, putem observa cum cei de la minister chiar nu par a înțelege diferența radicală dintre cele două materii. Nu ştiu, unii ați citit poate mărturia mea privitoare la scoaterea religiei din şcoală. Am fost întrebat de o reporteră de la *Jurnalul național* ce părere am în această problemă… Mi-a părut rău că din cauza lipsei de spațiu mărturia mea a fost cenzurată şi n-au apărut decât concluziile, dar spuneam atunci: „Ni se va băga pumnul în gură şi vor scoate religia din şcoli". Eu nu scrisesem aceste cuvinte, ci discutasem pur şi simplu cu o persoană din redacția ziarului, fără să mi se spună că sunt înregistrat.

Şi îi explicam persoanei respective: „Uniunea Europeană ne va băga pumnul în gură, ca să ne rupă de Hristos. Pentru că dacă noi învățăm religie în şcoală, noi mâine ştim să rezistăm păcatelor. Şi când Uniunea Europeană ne bagă pumnul în gură, cerându-ne să recunoaştem căsătoriile homosexuale, ştim că Hristos a spus altceva".

Am făcut referiri la perspectiva spirituală asupra acestei integrării în Uniunea Europeană tot în cartea mea *Tinerii şi sexualitatea*. În această carte n-am abordat mersul pe motocicletă, în rest am abordat aproape tot ce am considerat că este de folos tânărului din ziua de astăzi.

Uniunea Europeană a cerut ca o condiție, ca să intrăm în Europa, să se închidă patru sute de mănăstiri şi schituri din România? Există vreun document semnat în acest sens?

Mă gândesc că ar fi puțin probabil să existe. Eu cred că lucrurile se desfăşoară mult mai politicos. Nu cred că vor fi atât de slabi de minte încât să ne prigonească pe față. Am citit o carte, *Complotul psihopolitic al comunismului*, în care apar tehnicile de distrugere, de ateizare a lumii. Foarte interesantă! Planuri artistice. Cum poți să-i îndepărtezi pe oameni de credința în Dumnezeu, cum să stârneşti tulburare în biserică, preoții să devină păcătoşi, cum să-i tragi de partea cealaltă a baricadei etc.

Eu nu cred că Uniunea Europeană va spune: „dacă România vrea să adere, trebuie să se închidă 400 de schituri şi mănăstiri". Pentru că poporul român va ieşi în stradă, cum au ieşit grecii cu paşapoartele şi 666. Acum, cred că n-au să tipărească cotidienele de mare tiraj articole de genul: *Iată cum ni se pune pumnul în gură!*

Însă, deşi nu există astfel de planuri pe față, pe dedesubt există sigur. Pe noi nu trebuie să ne intereseze însă cine sunt cei care complotează împotriva Ortodoxiei şi a credinței creştine în general, şi nu numai a credinței creştine, că de fapt comuniştii n-au lovit numai credința creştină, au lovit şi celelalte religii, pentru ca să nu se vădească faptul că de fapt ciuma antihristo-comunistă voia să-L răstignească pe Hristos încă şi încă o dată.

Încet-încet se duce o luptă pentru distrugerea mănăstirilor. Nu ştiu dacă fățişă, ca pe vremea cunoscutului decret din 1959, nu la fel de fățişă, ci mănăstirile vor fi lovite dinăuntru: dezbinare, tulburare, căderi etc. Diavolul e din ce în ce mai perfecționat în arta lui de a distruge credința creştină şi ştie că cel mai bine poate surpa biserica de dinăuntru. Trebuie să ştim să ne ferim de compromisuri…

Am mai multe prietene care trăiesc necăsătorite religios cu bărbatul lor, motivația unora dintre ele fiind că vor să facă nunta doar când se întorc în țară – sunt în străinătate. Cum pot eu să le fac să înțeleagă că e păcat? Ce pot să fac ca să le ajut?

O să vă spun una din cele mai mari tristeți pe care le-am avut în acest ciclu de conferințe. Am un prieten care mergea la biserică foarte des. Era liniştit, rugător, Psaltire – toată ziua, Viețile Sfinților, nu vorbea aproape nimic; ne-am întâlnit la o mănăstire, am stat în aceeaşi cameră, în afară de „Bună ziua" şi „Bună seara" şi „Doamne ajută!", şi „Când e slujba?" sau, eventual, risipirea minții prin „Cât e ceasul?", nu cred că am mai discutat. Şi tânărul acesta voia să se călugărească. Dar a avut un duhovnic care nu l-a prea ajutat să pornească pe această cale, sau, poate, duhovnicul respectiv, ştiindu-l mai bine, nu l-a lăsat să pornească pe această cale. Am primit o scrisoare de la tânărul respectiv: „Sunt în America, am căzut în păcat, nu mă mai pot ridica", ceva de genul ăsta. Şi eu, ştiindu-i sufletul, i-am scris o scrisoare: „Frate, Hristos e viu..." – mi-am pus şi eu „banda" pe care o ştiu, asta o ştiu, asta o pun. Dar nu ştiam banda lui

întreagă. Şi m-am întâlnit nu cu mult timp în urmă cu un om care-i fusese şef, la un moment dat. Şi şeful îmi spune că prietenul meu devenise macho. „El? – zic eu, la un moment dat – El, care era aşa, slăbuț şi ofilit, mai ofilit ca mine?" Zice: „Poate ofilit era pe vremea când îl ştiai tu, adică acum vreo opt-nouă ani. Acum face culturism, steroizi, arată de..." Zic eu: „Mă mir, că era băiat bun!" „Băiat bun? Dacă ai şti ce perversiuni face şi cum sparge banii pe femei!" Zic: „Poate nu vorbim de aceeaşi persoană, pentru că băiatul acela slăbuț, care se uita numai în pământ, nu semăna deloc cu unul care ar da bani prostituatelor sau care juca în filme porno" – pentru că joacă în filme porno. Am rămas, vă spun sincer, foarte, foarte trist.

Eu îl consider prieten, dar nu ştiu în ce măsură mă mai consideră el pe mine prieten, pentru că la scrisoarea mea de încurajare, n-a mai răspuns.

Acolo este alt mediu. Fetele de care scrii în întrebare sunt mult mai vătămate de duhul acestei lumi decât cele de la noi... În primul rând, trebuie să te rogi pentru ele, în al doilea rând, trebuie să încerci să înțelegi ce caută ele în păcat şi să le ajuți să înțeleagă că de fapt împlinirea este în Hristos.

Sunt fete care îşi pierd fecioria, pentru că vor dragoste. Vor să fie iubite. Simt această nevoie nebună de dragoste. Şi nevoia aceasta este firească, numai că trebuie să ştie şi cum poate fi împlinită. Numai Dumnezeu poate, de fapt, să umple sufletul omenesc. Pentru că cei care trăiesc în patimi nu sunt împliniți.

Când, unde şi cum e bine, potrivit să vorbim despre Dumnezeu sau viața duhovnicească?

Când, unde şi cum? Lipseşte întrebarea esențială: ce? Aşa că e bine să reformulăm: când, unde, cum şi ce să vorbim despre Dumnezeu? Şi aş spune că ordinea este: mai întâi *ce?* Pentru că dacă ştii *ce*, dacă ştii mai apoi *cum*, ştii şi *unde*, ştii şi *când*. Problema e că noi nu ştim nici ce, nici cum. Sau dacă ştim ce să spunem, nu ştim cum să spunem. Şi tragem de ceilalți să devină ortodocşi pe bandă rulantă.

Arad, Postul Crăciunului, Anul Domnului 2005. După conferință, vine la mine o creştină să-i dau o dedicație, era foarte, foarte tristă, şi-mi spune: „Am tras de soțul meu să vină la conferința dumneavoastră nu ştiu câtă vreme. La un moment dat acceptase şi spusese că vine. Dar apoi, pe ultima sută de metri, s-a răzgândit". Şi femeia era foarte, foarte tristă.

Şi i-am spus: „Vrei să se rezolve problema? Vrei o rețetă, pe care am aflat-o şi eu?" „Da, vreau." – Acum nu vă reproduc exact dialogul, că nu sunt reportofon, să reproduc exact. Zic: „Nu trebuia să insişti să vină soțul tău la conferință". „Ştiam că-i cuvânt de folos, că..." „Nu asta contează. Trebuia ca el însuşi să înțeleagă că-i este de folos să vină la conferință, şi atunci venea şi avea folos." Nu trebuia să vină de gura nevestei…

La ultima conferință pe care am ținut-o la Piteşti au venit şi câțiva elevi cu profesorul de religie. Cineva a întrebat: „Ce folos poate avea un elev adus la conferința dumneavoastră de profesorul său de religie?" Adică nu de bunăvoie, ci de profesor… Şi eu am răspuns: „Niciun folos!" Pentru că la Dumnezeu nu poți să vii cu forța. Nu ți se poate băga în suflet Dumnezeu, pentru că aşa vrea profesorul de religie.

Ar fi făcut mult mai bine profesorul respectiv, întrucât era ultima oră a elevilor, să le spună: „Iubiți elevi, va avea loc o conferință. Dacă sunt dintre voi dispuşi să meargă să asculte un scriitor care scrie despre problemele tinerilor, foarte bine! Dacă nu, nu!" Şi dacă erau doritori, să fi venit cu doritorii, iar pe ceilalți să-i fi trimis acasă, eventual. Dar nu să-i aducă cu forța.

Tot aşa cu femeia respectivă. I-am zis: „Important e ca soțul tău să vină la Hristos. Ca să vină la Hristos, nu-l mai trage tu cu forța. Lasă-l liber. Fii tu creştină. Trăieşte tu o viață creştină". Şi dacă tu o să duci o viață creştină, fără să-l bați la cap tot timpul, ca o moară de tocat, ca o maşină de tocat: „Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, ...", până se satură, deci dacă n-ai să mai faci asta, s-ar putea, numai atunci s-ar putea ca Hristos să vină în sufletul lui.

Aseară, la conferință la Arad, nişte ochi foarte vii, foarte expresivi, voiau să-mi spună ceva – evident, eu nu mi-am dat seama că e femeia cu soțul neiubitor de conferințe; când dădeam dedicații, aceiaşi ochi vii… Şi când femeia a ajuns în față, s-a dezlegat misterul. Zice, şoptit: „Îl vedeți? E acolo, în sală. De câteva săptămâni ne spovedim la părintele cutare de la mănăstirea cutare". Şi eu tot nu ştiam care-i treaba. „Am făcut cum mi-ați zis dumneavoastră, să-l las singur să facă ce trebuie, să nu îl mai bat la cap cu biserica, că el o să vină de bunăvoie. Şi m-am bucurat că o să vină! Iată că a venit."

Azi, pe drum, o prietenă a mea, înnebunită că soțul ei mâine cumpără *Audi* nu ştiu de care, m-a sunat: „Danion, e jale, viața noastră duhovnicească e praf, şi ăsta cumpără *Audi*!" Zic: „Lasă-l, măi, să cumpere!" Voiam să-i zic că poate merg şi eu cu el. I-aş fi spus în glumă, evident! N-am carnet de

conducere, deşi am şi eu o Solenzică de care sunt mândru. O conduce soţia mea; eu sunt prea visător ca să conduc o maşină, asta e partea a doua. Dacă i-aş fi zis prietenei că vreau să mă plimb şi eu cu noua maşină, mi-e teamă că m-ar fi luat în serios.

Şi i-am spus: „Lasă-l, măi, să-şi ia *Audi* şi lasă-l liber!" „Nu, că viaţa noastră duhovnicească e la pământ!" „Asta e problema! Lasă-l cu ale lui. Dacă e viaţa ta duhovnicească la pământ, trăieşte tu cum trebuie şi poate în timp, peste câţiva ani, se schimbă. Vrei să se schimbe peste şapte ani?" „Nu, n-am răbdare!"

Dacă vrei schimbarea cuiva, trebuie să ţii cont de regulile pentru ca persoana respectivă să se schimbe. „Nu, că nici viaţa mea duhovnicească nu e cum trebuie!" „Atunci, nu mai încerca să-l convingi pe el să renunţe la *Audi*, câtă vreme pentru el *Audi* înseamnă foarte mult. Roagă-te la Dumnezeu, eventual, să n-aibă cine ştie ce accident cu maşina aia" – ar fi trebuit să-i spun. Dumnezeu ne vrea într-adevăr liberi. Dumnezeu vrea să-L iubim.

Am auzit chiar astăzi pe o casetă o înregistrare cu părintele Rafail, în care zice că Dumnezeu îi spune omului ceva de genul: „Nu vreau nimic de la tine decât să mă iubeşti!". Şi aşa e: Dumnezeu nu vrea decât să-L iubim.

Am o prietenă căreia o cunoştinţă îi tot recomanda, şi-i recomanda, şi-i recomanda, şi-i recomanda un tânăr foarte studios în scopuri matrimoniale. Până la urmă fata a zis: „nici nu vreau să-l văd. Pentru că după cât mi s-a băgat în cap că trebuie să mă îndrăgostesc subit de el, să mă mărit şi să am o familie creştină, nu mai pot, nu mai am resurse sufleteşti".

Aşa e şi cu Dumnezeu. Să nu ne punem noi stavilă între Hristos şi ceilalţi. Şi cu asta închei. Să înţelegem că Hristos te iubeşte şi pe tine, şi pe tine, şi pe tine, şi pe voi, şi pe voi, şi pe toţi vă iubeşte Hristos, şi pe voi, şi pe noi, şi pe ceilalţi. Pe toţi ne iubeşte Hristos. Hristos a murit pe cruce ca să învie şi să învie fiecare dintre noi.

Nu sunt vorbe goale. Hristos S-ar răstigni a doua oară. Dacă aţi citit în vieţile sfinţilor pătimirea Sfântului Apostol Petru – când pleacă Petru din Roma, i Se arată Mântuitorul. „Quo vadis, Domine?" (Unde mergi, Doamne?) Şi răspunde Mântuitorul: „Mă duc la Roma, ca să mă răstignesc".

În varianta poloneză de la filmul *Quo vadis*, după secvenţa luată din Vieţile Sfinţilor, înainte de generic, pe fundal apare Roma zilelor noastre. Imaginea e zdrobitoare! Filmul din vieţile sfinţilor îţi arată în final Roma de astăzi. Aceeaşi Romă care vrea ca Hristos să fie răstignit. Acelaşi oraş, aceeaşi Romă, aceeaşi Oradea, acelaşi Bucureşti, acelaşi Salonic în care Hristos trebuie mărturisit astăzi aşa cum a fost mărturisit în păgâna Romă...

Şi precum ştiţi, Petru s-a întors la Roma, a dat mărturia cea bună şi l-au răstignit cu capul în jos, pentru că a zis: „Nu sunt vrednic să fiu răstignit cum a fost răstignit Hristos, Mântuitorul meu". Să mergem pe calea mărturisirii jertfelnice a dreptei credinţe, fraţilor. La asta ne cheamă Hristos. Să mergem spre jertfă, pentru că aşa ajungem de fapt martori ai Învierii!

POSTUL – ÎNTRE TRADIȚIE ŞI MODERNITATE

(Braşov, 4 martie 2007)

Sfântul Ignatie Brianceaninov spunea că „este un lucru mântuitor de suflet pentru noi ca în zilele Sfintelor Păresimi nu doar să ne împovărăm trupurile cu postul, ci să şi stăm de vorbă despre post". Ceea ce vom şi face, întrucât întâlnirea din această seară nu va fi un simplu monolog, ci va avea o parte de întrebări şi răspunsuri…

A aborda o astfel de temă – postul – la vârsta pe care o am eu, adică la aproape 33 de ani, este, din start vă spun, un lucru nepotrivit. Nu stă în tradiția Bisericii să vorbească despre subiecte duhovniceşti cei care au dinți de lapte. Dar întrucât duhovnicul mi-a cerut să abordez astfel de subiecte în conferințele pe care am fost invitat să le țin, am să fac ascultare, dar am să precizez că mă adresez mai ales celor care nu au duhovnic. Pentru că cei care au duhovnic, au antrenor care-i călăuzeşte pas cu pas spre mântuire.

Unii dintre dumneavoastră aveți duhovnic şi s-ar putea ca expunerea mea să vă plictisească. Mi-am asumat acest risc în deplină cunoştință de cauză. Pentru că ar fi fost pur şi simplu mândrie să-mi treacă prin minte a-i călăuzi pe calea postului pe cei care au duhovnic.

Într-o carte extraordinară, *Înstrăinarea ethosului creştin*, a părintelui Filotheos Faros, care a apărut la editura Platytera, în anul 2004, e un pasaj foarte frumos: „Această carte, care în esență nu e un produs al cunoştințelor bibliografice, ci al experienței, s-a născut din echivocul pe care starea lumii contemporane îl produce vis-a-vis de eficacitatea învățăturii creştine. Ce se întâmplă cu făgăduința lui Hristos de a mântui lumea? Foarte des avem impresia că creştinismul nu numai că a ratat mântuirea lumii, dar că, de asemeni, este responsabil pentru decăderea ei". Cuvinte foarte grave! „Chiar dacă această impresie poate fi superficială şi într-o foarte mare măsură nedreaptă şi inexactă, nu trebuie respinsă fără a fi reexaminată", spune părintele. „Există într-adevăr indicii pentru faptul că ceea ce este considerat a fi creştinism este responsabil pentru multe dezastre, cel puțin în lumea apuseană. Iar aceasta instituie imperativa necesitate de a se cerceta în ce măsură ceea ce este considerat creştinism este tradiție autentică. Şi în ce măsură este denaturare şi falsificare a tradiției creştine autentice."

În momentul în care abordăm subiectul postului trebuie să fim conştienți de faptul că acest subiect i-a făcut pe mulți să stea departe de biserică. Pentru că au confundat roadele postului cu anumite probleme psihice, cu anumite schizofrenii, cu anumite stări de tulburare pe care, ca duhovnic şi psihiatru, părintele Filotheos Faros le analizează cu exactitate în cărțile sale.

Şi ceea ce mi-a plăcut în această carte e că părintele zice cam aşa: sunt mulți care vă prezintă o Ortodoxie din cărți. În momentul în care vedeți că realitatea nu seamănă cu ce scrie în cărți, ajungeți într-o mare criză. De asta cred că trebuie să prezentăm Ortodoxia aşa cum este ea trăită. Astfel încât omul care intră în biserică să nu aibă impresia unei rupturi, unei schisme la nivel sufletesc.

De altfel, textul părintelui Filotheos Faros începe foarte frumos. Primul capitol are titlul *O relatare autobiografică sub autoritatea probatorie de trăire şi de viață* – Foarte interesant! Adică nu vorbeşte din cărți. Are curajul să scrie că ceea ce este în cartea lui este şi în viața lui.

Sunt unii care sunt foarte receptivi față de cărți în care sunt recomandate posturi cât mai aspre. Le place să citească despre măsuri duhovniceşti de neatins şi le place să viseze, pentru că ei înşişi nu trăiesc ce scrie în cărțile respective, ei înşişi nu se află sub călăuzirea unui părinte sporit în viața duhovnicească, şi astfel de visători eşuează.

Un tânăr, care a ajuns de câteva ori şi la psihiatrie, mi-a scris tot felul de mesaje despre cum vrea el să schimbe lumea, să revoluționeze lumea, să urce pe culmile sfințeniei şi că el va lua cu siguranță cununa muceniciei de la această lume căzută. Am încercat să-i tai aripile, că n-are o bază duhovnicească care să-i permită să se angajeze în operațiuni de mântuire cosmică. Am regăsit la el dorința aceasta asupra căreia ne atenționează şi Sfinții Părinți, că începătorul vrea să le facă pe toate.

A apărut o carte despre familie în care, la capitolul despre post, sunt date sfaturi din *Filocalie.* Şi m-a atenționat cineva: „Uite, ce extraordinar, să le recomanzi soților să postească la măsura Sfinților Părinți"… Mie mi-a stârnit un zâmbet pasajul respectiv, pentru că era utopic, pur şi simplu. Şi mă întrebam ce viață duce autorul respectiv. Pentru că în momentul în care zici: „iubitorii de Hristos trăiesc *aşa*", iar tu nu trăieşti *aşa*, eşti mincinos.

Dacă Dumnezeu ți-a dat har să trăiești ca Sfinții Părinți, ți-a dat și sensibilitatea, și darul discernământului prin care tu nu pui celui de lângă tine o povară mai grea decât poate duce.

Unul din criteriile după care se diferențiază părinții duhovnicești de falșii părinți duhovnicești este că părinții duhovnicești autentici iau asupra lor juguri foarte grele și sunt cât se poate de înțelegători cu neputințele celorlalți, pe când falșii duhovnici pun juguri foarte grele pe umerii celorlalți, fără să le poarte ei înșiși.

Dragostea adevărată pe care ne-o dă Hristos nu ne face niciodată să-l privim pe cel de lângă noi ca pe un șobolan, ca pe o insectă. Părintele Steinhardt spune în *Jurnalul fericirii* ce impresionat a fost când, spovedindu-se duhovnicului său că nu vrea să-i mai dea bani nu știu cărui om, care suferea de o patimă, părintele a spus: „Lasă, dă-i! Și roagă-te pentru el!" Și părintele a înțeles că, într-un fel, asta e Ortodoxia, că pe celălalt îl iubești și nu-l mai analizezi după criteriul standard: „îi dau 15 mii sau 20 sau nimic..." În momentul în care îl iubești, te raportezi altfel la el.

În întâlnirea noastră am să folosesc și câteva citate din anumite cărți care pe mine m-au impresionat. Dar am să folosesc și exemple din viața de zi cu zi. De ce cred totuși că e nevoie și de o anumită argumentare solidă în demersul nostru? Pentru că sunt unii care, din pricini de neînțelegere a credinței ortodoxe, aduc argumente sectante contra postului, contra, contra, contra, și nu cred că e rea voință în nelămuririle lor. Așa că o să vreau să începem simplu, simplu de tot, aproape ca la școală.

Care a fost primul om care a postit? Adam. Dumnezeu i-a zis: *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!* (Facere, 2, 16-17). Adam a postit până când a încălcat cuvântul lui Dumnezeu de a nu mânca din pomul binelui și răului. Câtă vreme Adam a postit, viața lui a fost fericită, binecuvântată.

Cred că și voi, ca și mine, vă întrebați uneori cum era dacă n-ar fi păcătuit Adam. Ar fi fost extraordinar, pentru că oamenii n-ar fi cunoscut boala, necazul, durerea și celelalte suferințe. Și totuși, Adam a călcat postul și istoria noastră e așa cum o puteți vedea, o istorie de războaie, de cataclisme – cataclisme mai ales la nivel personal.

Cred că dacă s-ar face o istorie reală a omenirii în care să se țină seama de problemele prin care au trecut oamenii, ar fi mult mai dură decât istoria în care vorbim doar de bătălia de la Waterloo sau de la Rovine. Istoriile individuale sunt trecute cu vederea, însă, dacă le înmulțești cu câteva sute de milioane, înțelegi de fapt marea dramă în care se află și s-a aflat omenirea.

În Vechiul Testament găsim sau nu găsim exemple de referiri la post? Găsim sau nu găsim? Puteți să-mi spuneți? Unde găsim? La Moise. Eu aș vrea să vă vorbesc despre două relatări biblice mai puțin cunoscute legate de post. Una este din Paralipomena, cartea a II-a, capitolul 20, în care Iosafat îi biruie pe amoniți și pe moabiți. O să vă rog să citiți cu atenție, pentru că e foarte grăitor acest capitol, această întâmplare.

Au venit Moabiții și dimpreună cu ei au venit și Amoniții asupra lui Iosafat cu război. Atunci au venit unii și au spus lui Iosafat, zicând: „Vine o mare mulțime de popor împotriva ta, de dincolo de mare, din Siria. Și iată-i, se află la Hațațon-Tamar, adică la Enghedi". La vestea aceasta s-a înfricoșat Iosafat și și-a îndreptat fața sa, ca să caute pe Domnul, făcând cunoscut tuturor din tot Iuda ca să postească.

Ce a făcut Iosafat? A auzit veste de război, nu prea aveau șanse să biruie dușmanii, și atunci a înțeles că nădejdea lor trebuie să fie de fapt la Dumnezeu. Și i-a pus să postească.

Deci s-a adunat Iuda ca să ceară ajutor de la Domnul și au venit din toate cetățile lui Iuda ca să roage pe Domnul.

N-au lipsit postul de rugăciune. Postul nu lucrează magic, de la sine.

Iar Iosafat a stat în mijlocul adunării lui Iuda și a Ierusalimului, la templul Domnului dinaintea curții noi și a zis:"«Doamne, Dumnezeul părinților noștri! Nu ești Tu oare Dumnezeu în cer sus, domnind peste toate regatele popoarelor și n-ai Tu oare în mâna Ta tăria și puterea, încât nimeni nu este să-Ți stea Ție împotrivă? Dumnezeul nostru, oare nu Tu ai gonit pe locuitorii acestei țări din fața poporului Tău Israel și ai dat-o pe veci urmașilor lui Avraam, pe care îl iubeai? Și ei s-au așezat în ea și Ți-au zidit templu sfânt numelui Tău, zicând: «De va veni vreo nenorocire peste noi, ori sabia care ne pedepsește, ori vreo boală molipsitoare, sau foamete, și noi vom sta înaintea templului acesta și înaintea feței Tale – căci numele Tău este în templul acesta – și vom striga în strâmtorarea noastră, către Tine, Tu să ne asculți și să ne izbăvești».

Și acum, iată Amoniții, Moabiții și locuitorii Muntelui Seir, prin țara cărora Tu nu le-ai îngăduit Israeliților să treacă, când veneau ei din pământul Egiptului, ci au trecut pe lângă ei și nu i-au nimicit,

iată, ei vor să ne răsplătească, fiindcă au venit să ne izgonească din stăpânirea Ta, pe care ne-ai dat-o de moştenire. Dumnezeul nostru, judecă-i Tu, căci noi n-avem nicio putere împotriva acestei mari mulţimi care a venit asupra noastră şi nu ştim ce să facem; dar ochii noştri ne sunt la Tine".

Şi stăteau toţi Iudeii înaintea feţei Domnului şi copiii cei mici ai lor, femeile lor şi feciorii lor.

Atunci S-a pogorât Duhul Domnului în mijlocul adunării peste Iahaziel, fiul Zahariei, fiul lui Benaia, fiul lui Ieiel, fiul lui Matania, levit dintre fiii lui Asaf. Şi acesta a zis: «Ascultaţi toţi ai lui Iuda şi locuitorii Ierusalimului şi tu, rege Iosafat! Aşa zice Domnul către voi: să nu vă temeţi, nici să vă spăimântaţi de mulţimea aceasta mare, căci războiul nu este al vostru, ci al lui Dumnezeu».

În momentul în care noi mergem pe calea postului, arătăm că lăsăm viaţa noastră în mâinile lui Dumnezeu. Că deşi şansa noastră de a supravieţui în această lume post-creştină este foarte mică, totuşi războiul acesta nu este al nostru, este al lui Dumnezeu. Dacă noi ne facem porţia noastră, Dumnezeu va fi cu noi.

Spunea Sfântul Vasile cel Mare că „dacă ar domni postul, nu s-ar mai făuri arme, n-ar mai fi tribunale, n-ar mai fi închisori. Pădurile şi pustiurile n-ar mai avea tâlhari, oraşele – denunţători, iar mările – piraţi. Dacă oamenii ar fi ucenicii postului, nu s-ar mai auzi glasul celui care cere birul". Dacă ar domni postul. Dacă!...

Însă nu numai că nu domneşte postul, dar i se răpeşte şi teritoriul pe care-l mai are. Din ce în ce mai puţini oameni merg cum trebuie pe calea postului. Zicea tot Sfântul Vasile: „Dacă oamenii ar lua postul ca sfătuitor al faptelor lor, n-ar mai fi nici o piedică să domnească pacea adâncă în toată lumea, nu s-ar mai răscula popoarele unele împotriva altora, nu s-ar mai bate oştirile". Aşa cum am văzut la televizor şi o să mai vedem că se bat. De ce se bat? Pentru că oamenii, în loc să se mulţumească cu ce le-a dat Dumnezeu, vor să fie hrăpăreţi, să aibă din ce în ce mai mult şi atunci iau şi ce nu le aparţine.

Legea postului e foarte simplă: să renunţi şi la ceea ce ai putea avea. Pentru Dumnezeu.

Cum să postim? Foarte greu cuvânt. Pentru că de mâncare şi de cine ştie ce băutură te poţi lăsa. Dar cel mai greu post e postul în care renunţi cu adevărat la patimile tale şi mai ales la mândria ta şi te dăruieşti lui Hristos.

Cum arată postitorii noştri? Postitorii noştri arată expresiv, să zic aşa. Se vede că sunt postitori. Vor să ne convingă că ei postesc, că ei sunt oameni duhovniceşti, cu o expresie cât mai aspră a feţei, şi o convingere, o siguranţă de sine că ei sunt deasupra celorlalţi. Şi dacă ar fi să îi comparăm cu vameşul şi fariseul din pilda evanghelică, am vedea că se aseamănă, din păcate, în mare măsură fariseilor. Şi dau cu pumnul în piept că uite ce oameni ai lui Hristos sunt ei, pentru că au renunţat la brânză, lapte, carne şi vin.

Găsim în cartea profetului Isaia un pasaj impresionant, prin care suntem mustraţi mulţi dintre cei care ţinem postul doar de mâncare. Eu mă întrebam dacă sunt în această sală de conferinţă trei oameni care postesc cum trebuie... Prefer să nu dau un răspuns public. Deşi mi-aş dori să dau. Dar nu sunt la măsura duhovnicească la care să pot mustra pe cei care postesc doar cu gura, aşa că am să dau un răspuns din cartea profetului Isaia. Ţineţi minte, că nu e greu să găsiţi şi să citiţi voi înşivă în Sfânta Scriptură: capitolul 58 din cartea profetului Isaia. Vă rog să-l citiţi, să-l recitiţi acasă. Zice Domnul:

În fiecare zi Mă caută, pentru că ei voiesc să ştie căile Mele ca un popor care făptuieşte dreptatea şi de la legea Dumnezeului său nu se abate. Ei mă întreabă despre legile dreptăţii şi doresc să se apropie de Dumnezeu.

Până aici ne place.

Pentru ce să postim dacă Tu nu vezi? La ce să ne smerim sufletul nostru, dacă Tu nu iei aminte? Da, în zi de post voi vă vedeţi de treburile voastre şi asupriţi pe toţi lucrătorii voştri.

Şi aici, cei care nu sunt patroni de firme, sau cei care n-au în subordinea lor alţi oameni, zic: „Ne-am scos! Noi nu-i asuprim pe lucrătorii noştri, deci osânda aceasta ne e străină".

Voi postiţi ca să vă certaţi şi să vă sfădiţi şi să bateţi furioşi cu pumnul; nu postiţi cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus.

Câţi pot zice: „Da, eu postesc aşa cum trebuie, ca glasul meu, adică glasul rugăciunii mele, să se audă sus, în cer". Câţi? Şi cei care zic în sufletele lor: „eu, eu" – aceia sigur nu postesc!

Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul îşi smereşte sufletul său? Să-şi plece capul ca o trestie, să se culce pe sac şi în cenuşă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului?

Întreabă chiar Domnul, în condiţiile în care noi nu ne culcăm nici pe sac, nici în cenuşă, nici nu ne plecăm capul ca o trestie, dimpotrivă, stăm cu nasul pe sus, să se vadă cât mai bine că noi suntem adevăraţii aleşi ai lui Dumnezeu, adevărata rezistenţă rezistentă. În timp ce ceilalţi trebuie să se smerească

în fața noastră, că nu sunt atât de robi ai lui Hristos precum noi.

Nu ştiți voi postul care Îmi place? – zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți şi sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând (Nu, tu te duci şi cumperi ultimul tip de cârnați de soia, bei lapte de soia cu sana de soia şi dai sume exorbitante pe produsele respective de post, în timp ce săracul stă în fața blocului tău şi nu are nici măcar pâine. Dar tu ți-ai făcut postul, eşti fericit că nu ți-ai luat şi şnițele de soia, deci consideri că n-ai uitat de culmea gastronomiei postitoare şi tu eşti fericit. Dar zice Domnul că nu-I place postul tău. Chiar dacă tu încerci să-ți repeți în fața oglinzii: „Cred că lui Dumnezeu Îi place! Cred că lui Dumnezeu Îi place!", dar şi tu, într-un fel, în sufletul tău, simți că ceva e putred, că dacă lucrurile ar fi fireşti, n-ai simți nevoia să te justifici, nu te-ar mustra conştiința.)

Adăposteşte în casă pe cel sărman (Greu cuvânt! Foarte greu cuvânt! Cine poate să-l adăpostească pe cel sărman în casa sa? Găsim în Viețile Sfinților astfel de oameni. Din păcate, în zilele noastre avem foarte, foarte puțină credință, dar dacă nu putem, n-avem atâta credință să-l adăpostim în casa noastră, măcar să încercăm să-l ajutăm să-i fie mai bine acolo unde trăieşte.)

Pe cel gol îmbracă-l şi nu te ascunde de cel de un neam cu tine. Atunci lumina ta va răsări ca zorile şi tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu. Cine nu vrea asta? *Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu.* Toți vrem să fim înconjurați de harul lui Dumnezeu.

Atunci vei striga şi Domnul te va auzi; (Abia atunci te va auzi. Că dacă tu strigi: „Doamne, Doamne" şi ai în față tona de bucate şi transformi postul în nepost prin ghiftuiala de care ai parte) ... *la strigătul tău El va zice: Iată-mă! Dacă tu îndepărtezi din mijlocul tău asuprirea, amenințarea cu mâna şi cuvântul de cârtire, dacă dai pâinea ta celui flămând şi tu saturi sufletul amărât, lumina ta va răsări în întuneric şi bezna ta va fi ca miezul zilei.*

Şi se încheie capitolul: *Atunci vei afla desfătarea ta în Domnul. Eu te voi purta în car de biruință pe culmile cele mai înalte ale țării şi te voi bucura de moştenirea tatălui tău Iacov, căci gura Domnului a grăit acestea.*

Greu cuvânt! Ştiți că e şi-n Psaltire cuvântul: *Deşteaptă-te, pentru ce dormi, Doamne? Scoală-Te şi nu ne lepăda până în sfârşit* (Ps. 43, 25). Ni se pare că noi facem ce trebuie să facem, dar Dumnezeu doarme. Dumnezeu nu doarme! Dumnezeu stă tot timpul şi aşteaptă ca noi să facem ceea ce trebuie să facem. Ca postul nostru să ne fie cu adevărat armă duhovnicească în lupta împotriva patimilor şi a diavolilor.

Sunt unii care trec prin post fără ca postul respectiv să-i schimbe. Dacă eşti acelaşi om după sfârşitul postului, înseamnă că n-ai postit. Nu poți să faci baie şi să ieşi din cadă murdar. Decât dacă te-ai spălat fără apă. Dacă mergi pe calea postului, nu poți să nu culegi roadele postului. Mi-aş dori, vă spun sincer, ca Dumnezeu să mă ajute să postesc aşa cum trebuie.

Nu vorbesc doar despre faptul că unii postesc greşit. Chiar ieri m-am spovedit ultima oară şi i-am spus părintelui meu: „Părinte, eu simt că nu postesc". Pentru că e foarte uşor să te înfrânezi de la mâncare. Acuma e uşor să te înfrânezi de la mâncare când te-ai învățat să te înfrânezi de la mâncare. Pentru că sunt unii pentru care o astfel de înfrânare e foarte, foarte grea.

Într-o vreme în care noi ne tot gândim cum să scurtăm posturile şi să renunțăm la ele, şi ne gândim ce uşor dezleagă unii postul de bucate, avem în față un cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare, care zice: „Femeile să postească şi ele, că şi lor le este postul tot atât de potrivit şi de firesc ca respirația. Copiii să fie adăpați cu apa postului, ca şi plantele bine crescute. Bătrânilor le este uşor postul, pentru că de mult s-au obişnuit cu el". Ia spune asta unui bătrân din zilele noastre! Imediat o să-ți aducă trei-patru rânduieli, că uite, ce uşor poate să aibă dezlegare de post.

Există un fel de curent pro-dezlegare de post, în care toți oamenii vor să fie excepția. Biserica face pogorăminte față de cei bătrâni, bolnavi, dar nu toți bătrânii sunt şi bolnavi, şi nu toți bolnavii trebuie să renunțe la post. Există boli uşoare pe care omul le poate duce fără să renunțe la post. Numai că omul, cum s-a îmbolnăvit cât de puțin, e fericit că este o excepție. Suferim, din păcate, de această generalizare a excepțiilor şi uităm, pur şi simplu, ce înseamnă *acrivie*.

Biserica face pogorăminte, dar are această acrivie, trebuie în anumite situații să păstrăm şi asprimea. Monahii de la mănăstirea Studion a Sfântului Teodor Studitul au aplicat şi acrivia, opunându-se unei căsătorii care călca în picioare canoanele. Puteau să facă pogorământ aşa cum făcuse pogorământ marea majoritate a mănăstirilor din Bizanț, neimplicându-se în disputa respectivă. Şi totuşi ei au spus: „Nu!

Pogorământul la locul lui, acrivia la locul ei".

De ce să postim, când putem să nu postim? Ce ne dă nouă postul? Ne uităm la cei din jurul nostru care postesc şi vedem un argument solid de a nu posti. Pentru că noi credem că dacă cei mai mulţi creştini au o credinţă superficială, înseamnă că ar fi de vină credinţa. Nu! Trăim o vreme de împuţinare a credinţei. Lucrul acesta e clar. Eu am să scriu curând un articol despre necredinţa unui popor credincios, în care am să analizez câteva statistici. Noi ne bucurăm că 87% dintre români sunt ortodocşi, dar nu ne dăm seama că sunt foarte puţini cei care vin de fapt la biserică. Nu ne dăm seama că sunt puţini cei care cred în viaţa după moarte. Sunt puţini cei care cred în existenţa iadului. Mi-a zis Dan Puric o chestie interesantă: „Ştii care e ultima întrebare a poporului român? Dacă există viaţă înainte de viaţă". Pentru că din păcate viaţa noastră se transformă în moarte, în măsura în care Hristos e adevărul şi viaţa şi noi trăim departe de acest Hristos. Şi găsise Laurenţiu Dumitru o sintagmă tristă, dar realistă, apropo de basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* – „tinereţe fără tinereţe şi viaţă fără de viaţă". O formulare în care se regăsesc mulţi din zilele noastre, a căror tinereţe e bătrână şi viaţa e o pregustare a morţii şi a chinurilor veşnice. Pentru că nu există de fapt viaţă în afara lui Hristos.

E firesc poate ca într-o conferinţă despre post să se vorbească mai mult despre rânduiala postului. Părintele Sofronie de la Essex, într-o cuvântare tipărită într-un volum tradus de părintele Rafail Noica şi apărut în anul 2004 la Editura Reîntregirea, spune ceva foarte interesant legat de post, şi anume că nu încercăm să copiem pur şi simplu rânduielile de postire ale părinţilor din vechime. Face referire la postul care se ţinea în Athos, dar spune: „Nu este obligatorie deplina înfrânare în cursul întregii săptămâni – se referea la prima săptămână din post; nu este obligatoriu nici până miercuri, nici până la prima Liturghie a darurilor mai dinainte sfinţite; nu-i obligatoriu nici măcar prima zi s-o treci fără a mânca deloc (se adresează în cuvântarea respectivă, evident, monahilor, pentru că dacă le-ar fi spus oamenilor care trăiesc în lume că nu-i obligatoriu să nu mănânce nimic întreaga săptămână, câţiva mai excentrici ar fi încercat şi după cinci zile îi găsea cu perfuzii la spital, dacă ar fi avut meserii mai dificile). Fiecare să-şi aleagă după puterile proprii. Fiecare de bună voie să întâmpine nevoinţa care se deschide înaintea noastră. Şi astfel ei vor fi în stare să treacă întregul post fără ca să piardă din vedere adevăratul ţel. Să întâmpinăm în trupul nostru stricăcios harul Învierii".

Altfel spus: de ce postim? Facem antrenamente pentru Înviere. Nu vrem ca trupurile noastre să rămână prin sicrie şi în pământ şi credem că trupurile noastre vor învia. Pentru ca trupurile noastre să învie spre slavă şi nu spre osândă, noi ne antrenăm cu postul.

Cum postim? De la postul standard rânduit de biserică, în care nu mănânc carne, brânză, lapte, până la postul cel mai aspru pe care îl duci sub stricta îndrumare a duhovnicului. Nu demult am auzit doi băieţi pe stradă, cred că aveau 14 ani, poate, şi unul dintre ei, mai grăsuţ, îi explica celuilalt: „Măi, eu vara nu mănânc decât o dată pe zi!" Şi m-am întors şi mi-am dat seama că era mai gras, şi de asta îi explica ce *asceză* face. Şi mă gândeam: dacă-i spui unui copil să nu mănânce – pentru Hristos! – decât o dată pe zi, să vezi atunci opoziţie! Cu atât mai mult cu cât mâncarea de post nu e prea atractivă întotdeauna. Ieri, de exemplu, am gătit praz, primul praz din *istoria* familiei noastre. Şi băiatului nostru (am trei copii) nu i-a plăcut prazul şi nu voia să mănânce. Eram singur acasă, soţia nu era şi mă gândeam cum să-l conving să mănânce praz. Şi n-am reuşit. Şi atunci, am cedat – aparent – şi am zis: „Bine, uite!" – m-am dus la frigider, am scos carnea şi am zis: „Uite, mănânci carne cu fetele, şi ... m-am plictisit să mă contrazic cu tine!" Avem şi două fete, de trei ani şi patru ani, şi ele nu postesc. „Pune carnea la loc în frigider!" Zic: „Nu, nu, asta o mănânci şi după aia s-a rezolvat!" „Nu, tată, du carnea la frigider!"

Şi am scăpat. Adică l-am ajutat să înţeleagă că nu există a treia variantă. Vrei să posteşti, posteşti. Nu vrei să posteşti, nu posteşti. A treia posibilitate nu există. Dacă vrei să posteşti, mănânci ce e de post, dacă nu vrei să posteşti...

Aude că bunica lui a făcut sarmale. „Tata, sarmalele sunt cu carne?" „Da." „Dar ce carne este?" „Carne de post." A rămas foarte mirat. Eu m-am jucat puţin, am vrut să văd dacă înţelege că nu poate să fie carne de post şi carne de dulce. Şi i-am explicat că erau sarmale făcute cu orez şi fără carne.

Acuma, cred totuşi că atunci când eşti căsătorit, viaţa ta gastronomică nu seamănă deloc cu viaţa ta de burlac sau de burlacă. Până să întemeiezi o familie, eşti liber să mănânci doar pâine cu mere, cu... treaba ta, ce mănânci, cum mănânci, pateuri de pe stradă şi cu asta, basta.

În momentul în care eşti căsătorit şi ai copii, cred că ţi se cere de la Hristos să fii un bucătar bun, să-ţi hrăneşti copiii cum trebuie. Nu trebuie ortodocşii noştri să fie anemici şi să stea numai pe patul de spital. E adevărat că e nevoie de foarte multă delicateţe în a-i lua cu frumuşelul pe copii să postească,

pentru că dacă tu le impui astăzi să postească, ei peste cinci ani vor renunța.

Între scrisorile pe care le primesc de la tineri, şi de la oameni chiar la 30-40 de ani, nu mai sunt chiar la prima tinerețe persoanele respective, spun că i-a îndepărtat de biserică *dusul cu forța*, de bunica, de bunicul. Şi chiar citesc pe site-urile tinerilor - mă interesează cum gândesc tinerii care stau departe de Hristos – că impunerea asta de care au avut parte unii în familie are efecte inverse când ei ajung la o anumită vârstă.

Cred că e foarte important să faceți o investiție, cei care n-ați făcut-o până acum, şi să vă cumpărați cărți cu mâncăruri de post. Nu una – eu am aici una ca exemplu – două, trei. Astfel încât cei care mănâncă mâncarea de post să nu se plictisească. Tu, dacă vrei, poți să mănânci numai pâine cu ceai, că poți tot. Dar dacă găteşti pentru ceilalți, trebuie să le uşurezi postul.

Zice tot părintele Sofronie: „Dacă mă hrănesc bine pentru ca trupul meu să fie puternic, acesta se răzvrăteşte şi pretențiile lui cresc. Nu are chef de rugăciune". Şi aşa şi este. Ia încercați voi să vă ghiftuiți bine şi apoi puneți-vă în genunchi la rugăciune. Dar ce zic de rugăciune? Eu de obicei fac curat sâmbăta, cu soția, după ce mâncăm cu copiii micul dejun. Şi ieri am făcut înainte să mâncăm. Şi a fost mult mai uşor să fac curat. I-am şi zis: „de acum schimbăm programul, pentru că mult mai uşor îi e trupului să facă efort pe stomacul gol". Şi asta o ştiu şi trebuia să o ştiu şi ca sportiv. Am făcut sport de performanță. Dacă mănânci înaintea antrenamentului, adio competitivitate.

Zice însă aşa părintele Sofronie: „Dacă-mi smeresc trupul prin post fără de măsură, în suferința înfrânării ia naştere, pentru o vreme, un teren prielnic pentru rugăciune. Dar după aceea trupul devine neputincios şi nu vrea să urmeze duhului". Şi aşa şi este. Noi nu postim pentru a ajunge pe culmea postului vreme de trei zile. Noi postim pentru că înțelegem postul ca pe o treaptă în creşterea noastră duhovnicească.

Înainte de a intra în biserică, de a mă apropia de viața bisericii, am făcut yoga şi îmi doream să renunț definitiv la mâncare. Adică să nu mai mănânc în viața mea nimic. Evident că nu puteam începe brusc. Auzisem de marii asceți care trăiesc cu câteva boabe de orez, şi mă gândeam că o să încep: o zi pe săptămână, două zile pe săptămână, trei zile, patru zile.

Şi o zi mi-era uşor, două a fost uşor, trei uşor, patru uşor, am postit o săptămână întreagă, una cu apă – e mult mai uşor să posteşti cu apă decât fără apă – şi alta post total. Şi în vremea aceea mi se părea banal să posteşti.

Eu vă spun că e mai greu să ai viață de familie, să trebuiască să lucrezi, una-alta, să ai grijă de copii, şi să ții post rânduit de biserică, decât să ții post negru când stai de unul singur în casă şi slujeşti puterilor întunericului. Pentru că în momentul în care făceam yoga, îmi închinam viața diferitelor puteri cosmice şi, implicit, diavolului, fără să-mi dau seama, şi atunci diavolul mă întărea.

Am încercat şi ca ortodox să fac exhibiții la nivelul postului, şi chiar l-am forțat pe duhovnic să-mi dea binecuvântare să țin posturi aspre, şi mi-a dat, şi nu mi-a fost bine. Repet: scopul nostru nu este de a ține acum un post cât mai eroic. Scopul nostru este ca *prin* postul respectiv să facem efortul cel mai mare pe care-l putem face în momentul respectiv fără să bruscăm structura noastră duhovnicească.

Există tineri râvnitori care sunt nemulțumiți de duhovnicii lor, care nu-i lasă să țină post negru şi ei cred că un post negru e cheia vieții duhovniceşti. Nu e cheia vieții duhovniceşti un post negru. În momentul în care tu ai dobândit Duhul Sfânt prin rugăciune, prin smerenie, prin iubire de Dumnezeu şi iubire de aproapele, atunci încet-încet Dumnezeu te poate ridica la anumite măsuri mai aspre de nevoință. Dar dacă tu încerci să dobândeşti smerenia prin posturi aspre, te vei umple de mândrie şi vei pierde şi sănătatea trupească şi pe cea duhovnicească.

Spune la *Levitic*, legat de post (Levitic 16, 31): *Să smeriți sufletele voastre prin post. Aceasta este lege veşnică*. Trebuie să smerim sufletele prin post, nu să ne mândrim prin post. Pentru că pierdem cununa. Postul nu are plată în sine însuşi.

Zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Dacă postim înfrânându-ne numai de la mâncare, după trecerea Păresimilor va trece şi postul, iar dacă ne înfrânăm de la păcate, postul nostru va continua. Şi vom avea mereu folos din el". E vorba până la urmă de o stare de spirit.

E un film pentru tineri unde în centrul acțiunii stau dansul hip-hop şi muzica hip-hop. Şi un tânăr îi explică unei fete că hip-hopul nu e muzică, e un mod de viață; nu e ceva ce faci zece minute, o jumătate de oră, cât dansezi. Şi m-am gândit că până la urmă şi eroii filmului înțeleg că ceea ce faci te schimbă.

Şi dacă transferăm cuvântul în viața noastră duhovnicească, postul nu e un capriciu, nu e un hobby, e un mod de viață. A înțelege că scopul vieții acesteia nu e exacerbarea plăcerilor şi a poftelor trupeşti.

Zice Sfântul Apostol Pavel: *Dacă morții nu înviază, să bem şi să mâncăm, căci mâine vom muri!* (I Cor. 15, 32) Adică: Dacă Hristos nu a înviat, să bem şi să ne veselim! Că nu are nici un rost să ne mai gândim la cele duhovniceşti… Clar! Dar noi credem în Înviere…

Ați auzit poate de marele tam-tam care s-a făcut cu aşa-zisa descoperire a sicrielor lui Hristos şi al Mariei Magdalena şi apostolilor şi ideea care e? Să ne convingă că de fapt Hristos n-a înviat. Dacă Hristos n-a înviat, hai să bem şi să ne veselim şi să trăim pentru această lume, în patimi, şi să ne închinăm diavolului în cele din urmă. Numai că Hristos a înviat şi noi vrem să ne pregătim pentru Înviere.

Ce mâncăm? Luați cărțile de bucate şi, după posibilități, alegeți-vă. În momentul în care vrei ca masa de post să-ți fie post, n-o să te ghiftuieşti cu orez cu ciuperci şi cu salate. Pentru că degeaba te-ai ghiftuit cu mâncare de post, pentru că starea pe care ți-o dă ghiftuiala nu e diferită de starea pe care ți-o dă mâncarea de frupt, de dulce. E adevărat însă că nici mâncarea de post nu e parcă la fel de sățioasă ca mâncarea de frupt, asta e adevărat. Mănânci puțin de frupt, te-ai săturat, parcă de post simți nevoia să mănânci mai mult.

Cât mănânci? Acuma Dumnezeu nu o să ne impună aceeaşi rânduială de post tuturor. Toți să mâncați trei farfurii de mâncare, şi să beți şase căni sau una... Sfântul Atanasie Athonitul, un sfânt datorită căruia a înflorit monahismul de obşte în Sfântul Munte, mânca foarte mult. Şi, pentru că era un apărător al vieții de obşte, îşi făcuse duşmani chiar în Muntele Athos. Şi, atunci când a murit – s-a prăbuşit o dată cu cupola bisericii care era în construcție – unii au zis că Dumnezeu l-a pedepsit pentru viața sa neduhovnicească… Nu era aşa! Organismul Sfântului Atanasie era radical diferit de al celor din obştea în care trăia. Aşa era organismul lui, să mănânce mai mult… El, mâncând să zicem de trei ori mai mult decât alții, postea mai tare decât cei care mâncau numai pâine şi apă. Foarte dificil până la urmă să zici: „uite, ăsta e postitor, ăsta nu e postitor". Vezi-ți de tine. Cu tine e simplu. Ştii, după ce ai mâncat, dacă mâncarea respectivă a fost de post sau n-a fost de post, sau a fost de post numai teoretic. Adică, dacă nu cumva prin ghiftuiala cu bucate de post ai pierdut plata postului.

Nu intră în întâlnirea noastră de astăzi a discuta cât de *de post* este mâncarea care conține E-uri. Cât de post este soia prelucrată şi răsprelucrată care devine cancerigenă, că, de fapt, mănânci boală pe pâine.

Citind câteva mici materiale despre E-urile din mâncare, a început să glumească fiu-meu şi să spună să cumpărăm pufuleți nu ştiu de care, E-uri şi cancer pe pâine, ceva de genul ăsta. A înțeles că produsele respective care erau pentru copii, nu erau decât otravă curată. E de post să te sinucizi? Evident, nu! Nu e nici de dulce.

Şi totuşi, din păcate, observăm că se împlinesc profețiile sfinților, care au zis că în vremurile din urmă, mâncarea va fi otrăvită. Şi aşa este. Iar apa e poluată… Ia gândiți-vă, cei care aveți peste 30 de ani, dacă vă imaginați voi, în copilăria voastră, că o să beți apă plată cu grămada. Aici, în Braşov, poate nu e problema asta. Poate aveți apă la robinet cât de cât acceptabilă, că sunteți în zonă de munte. Dar în Bucureşti e jale. Sunt cartiere în care nu poți să bei pur şi simplu apa de la robinet, că simți imediat diferența, simți că e ceva în neregulă.

Hrana devine din ce în ce mai otrăvitoare. Şi totuşi e dificil a spune că e mai bine să mănânci otravă de post decât mâncare naturală de dulce. Totuşi, noi trebuie să păstrăm rânduiala Bisericii. În acelaşi timp, însă, încercând să evităm şi ceea ce e toxic din produsele de post.

Are Laurențiu Dumitru o relatare interesantă. Spune că i-a zis o elevă la şcoală: „Dom' profesor, eu nu pot să mănânc de post, pentru că părinții mă pun să mănânc ce mănâncă şi ei, dar pot să renunț la *Snickers*-ul meu, pe care îl mănânc în fiecare zi şi e preferatul meu". Şi el a spus: „ia uite ce interesant, eu mi-am dat seama că eu nu puteam să renunț la sticla mea de Coca-Cola, pe care o beam zilnic". Şi până la urmă, noi renunțăm la chestii de post, dar la mâncăruri care ne otrăvesc, pur şi simplu, sau la sucuri care ne otrăvesc, pur şi simplu, nu vrem să renunțăm. Şi noi postim bând doi litri de cola şi suntem foarte fericiți că suntem nevoitori.

Nu vreau să întind foarte mult întâlnirea noastră, prefer să avem o discuție cât de cât directă. Aş vrea totuşi să mai abordez câteva probleme. Legătura dintre post şi spovedanie. Ați văzut şi voi că e într-un fel o modă să posteşti. Vedem staruri din lumea muzicii sau a filmelor care postesc, sunt darnici în a da declarații cum țin ele posturile. Citisem chiar mai multe declarații ale actorilor, în ce măsură renunțau şi la viața sexuală în timpul postului şi spuneau: „Postul e să nu-l înşel pe soțul meu la vreme de post!" Şi mi s-a părut ciudată relatarea, dar sinceră.

În ce măsură trebuie să ne înfrânăm şi de la relațiile trupeşti în timpul postului, subiectul e foarte delicat, dar am să încerc să-l abordez, întrucât e un subiect care pe mulți îi frământă. Găsim în Vechiul

Testament, la Daniel, o relatare că împăratul Darius, care-l aruncase pe Daniel în groapa cu lei, s-a dus în palatul său şi, de tristeţe, a petrecut noaptea în post şi nu au adus lângă el concubine. Iar somnul nu l-a mai prins. Deci până şi el, care era păgân, la vreme de post nu s-a înfrânat doar de la mâncare, ci şi de la concubine.

În ce măsură pot soţii de astăzi să se înfrâneze de la relaţii trupeşti în timpul postului? E mult de vorbit. Eu tot pregătesc o carte: *Patul şi prejudecăţile. Introducere în dreapta iubire*, şi sper să mă ajute Dumnezeu s-o tipăresc cât mai curând, pentru că am observat foarte multă ipocrizie în lumea noastră creştină în această privinţă. Mai ales în scrisorile pe care le primesc de la femei măritate, de la tineri căsătoriţi etc.

Vă recomand o carte extraordinară a unui părinte foarte cunoscut, unul din cei mai cunoscuţi teologi greci, Filotheos Faros. Tot el a scris şi *Înstrăinarea ethosului creştin* şi, dacă aceasta din urmă e o carte de o rigoare teologică extraordinară, cealaltă – *Manual de iubire* - e o carte pe sufletele oamenilor căsătoriţi; efectiv, lipsea în teologia ortodoxă o astfel de abordare, pentru că noi evităm pe cât putem subiectul sexualitate.

Şi totuşi părintele Filotheos a înţeles că dacă eziţi să discuţi despre o problemă, problema rămâne. Şi a reuşit să vorbească foarte frumos despre făţărnicia aşa-zişilor creştini care au o atitudine eretică faţă de trup, gnostică, spunând că trupul e rău, sufletul e bun, deci unul din scopurile vieţii creştine a celor căsătoriţi e înfrânarea de la unirea trupească. Părintele Filotheos Faros aduce argumente din Sfinţii Părinţi, chiar un citat din Sfântul Ioan Damaschin: „Unirea trupească în familia creştină este medicament". Câţi dintre duhovnicii noştri au curajul de a-şi însuşi această mărturie patristică? Preferă să se eschiveze şi să arunce la colţ acest subiect extraordinar de important.

Eu, ca autor, recunosc că după ce intră să expună părintele Filotheos această perspectivă - şi-o să ia atâtea lovituri de la ipocriţi - mie mi-e mult mai uşor să vin în linia a doua. Deci mă bucur că există această *introducere* şi sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vă ofer o carte de a mea adresată exclusiv celor căsătoriţi.

E foarte bine ca soţii să reuşească să se înfrâneze de la unire trupească în timpul postului. Problema care e? Că familia creştină ideală nu prea există. Un duhovnic din Franţa, care a stat multă vreme în Sfântul Munte Athos spunea: „De când sunt duhovnic, n-am cunoscut decât o singură familie creştină, din grămezile de familii care au trecut pe la mine la spovedanie". O singură familie, restul – jale!

Aşa că e mai firesc să observăm caracteristicile, trăsăturile mulţimii respective care se află nu tocmai pe drumul cel bun. Şi să înţelegem că deşi ideal e ca soţii să se înfrâneze în timpul postului, nu trebuie ca postul să fie prilej de divorţ.

Cunosc oameni pe care postul i-a dus la divorţ. Am şi prieteni care ajung la mari conflicte din cauza postului. Sunt unii care se spovedesc la mari duhovnici de prin mănăstiri şi duhovnicul îi spune ucenicei sale: „Nu ceda, luptă-te cu soţul, nu-l lăsa, nu-l lăsa, nu-l lăsa să îţi batjocorească postul!" Şi, când femeile respective ajung în preajma divorţului, îmi scriu: „Acuma părintele care înainte îmi spunea să nu cedez mi-a zis: «E soţul tău, calcă postul, numai să nu ajungi la divorţ!»"

Şi răspund unor astfel de scrisori: „Femeie, dar nu ştiai că o să ajungi la divorţ impunându-i soţului un post pe care nu vrea să îl ducă? Nu era clar că dacă bărbatul tău nu e credincios, sau e puţin credincios, ajungi la divorţ? Pentru că altfel te înşeală, ajunge să transforme familia în iad!"

Cred deci că e nevoie ca în momentul în care abordaţi astfel de subiecte, cei căsătoriţi, la scaunul de spovedanie, să nu veniţi cu nişte refrene prestabilite, încercând ca voi să fiţi cei sfinţi, care vă luptaţi cu necredincioşii de lângă voi. Trebuie în primul rând să înţelegeţi starea la care se află şi să nu le puneţi poveri mai mari decât le pot duce. Pentru că dacă veţi avea răbdare cu ei, s-ar putea să aveţi surpriza de a vedea că în timp, în câteva luni sau în câţiva ani, ei or să fie mai răbdători decât voi. Şi poate or să vrea să se înfrâneze şi-n afara posturilor, şi voi o să ziceţi: „iertare, dar nu pot!" Şi atunci o să înţelegeţi pe pielea voastră ce greu e să vi se bage pumnul în gură.

Nu insist prea mult asupra acestui subiect, întrucât ne aflăm în postul Sfintelor Paşti, şi e cel mai aspru post pe care l-a rânduit Biserica, atâta spun celor căsătoriţi: „aveţi grijă ca postul vostru să nu ducă la divorţ sau la distrugerea iubirii dintre voi…"

Mi-au spus nişte cunoştinţe de problemele lor, soţia mi-a zis că au ajuns la chestiuni foarte mari, şi i-am spus: „Tu l-ai îndreptat pe soţul tău spre divorţ". Soţul a vorbit cu o avocată, i-a cerut sfaturi legate de divorţ şi i-am spus ei, care mi-a zis: „Uite ce necredincios e bărbatul meu!" Şi i-am spus: „Nu! Tu l-ai dus pe soţul tău, de mână, spre divorţ. Acuma, că el a ajuns la divorţ, e un fapt. Vezi ce se poate face ca să

repari lucrurile. Ai vorbit cu duhovnicul?" „Nu, cu duhovnicul mi-e ruşine să vorbesc." Dacă n-ai vorbit cu duhovnicul, ai ales răul în cunoştinţă de cauză. Deci atâta, ăsta să fie reperul: încercaţi să nu vă autodistrugeţi. Sfătuiţi-vă precis cu duhovnicii voştri şi încercaţi să înţelegeţi că şi celălalt are suflet. E o descoperire extraordinară pe care, din păcate, mulţi dintre soţii creştini nu o fac. Se consideră numai ei râvnitori, şi celălalt este „potenţialul duşman care mă împiedică să mă mântuiesc".

Trecând cu vederea faptul elementar că dacă ei ar duce viaţă creştină autentică, o viaţă de rugăciune, şi dacă ei ar fi fericiţi şi senini prin lucrare duhovnicească, ceilalţi ar vrea şi ei să fie părtaşi acestei bucurii. Arătaţi-mi om care să nu se bucure că-l vede pe unul fericit, senin şi împăcat. Vezi că aduce pace, aduce linişte, te simţi bine în preajma lui. Ce soţ n-ar vrea să aibă o soţie care să fie senină, liniştită? Dar dacă soţul vede că soţia ţine postul, dar înjură, are gânduri de răutate, ţipă, face scandal, ce înţelege? Care a fost roada postului? Nici una.

Vorbind despre post şi spovedanie, unii leagă spovedania de post în mod greşit. „E post, deci mă spovedesc". Şi se duc să se spovedească. Eu uneori chiar zâmbesc citind relatările celor care spun că s-au spovedit pentru prima oară în viaţa lor în prima sau în ultima săptămână a postului şi părintele n-a prea avut timp de ei. Şi le explic că era absurd ca părintele să aibă timp de ei, câtă vreme ei au venit în cea mai nepotrivită perioadă pentru prima spovedanie. Câtă vreme vrei să începi viaţa duhovnicească, te duci la părinte înainte de post şi-i spui: „Părinte, eu nu m-am spovedit niciodată. Când aveţi timp pentru mine?"

Mi-a scris acum un bisexual din Olanda sau Suedia, nu-mi aduc aminte exact. Zice: „Uite, am o problemă: eu sunt bisexual şi lumea nu înţelege treaba asta". Şi l-am întrebat eu: „Şi ce contează ce înţelege sau nu înţelege lumea?" El a crezut că-i dau apă la moară. Zice: „Aşa e, important e să iubeşti, să fii tu însuţi". Zic eu: „Da, aşa e". Zice: „Să lăsăm la o parte prejudecăţile. Aşa e". Zic: „Important e ca iubirea ta să stea sub harul lui Dumnezeu".

A înţeles unde băteam. Zice: „Ce, Dumnezeu se supără pe iubirea noastră?" Zic: „Nu, dacă iubirea e sinceră, Dumnezeu nu se supără. Problema e că iubirea, aşa cum o trăieşti tu, nu e sinceră". Şi credeam că va fi extraordinar dacă-l conving să se spovedească. De obicei când corespondez cu alţii targetul meu este să-i ajut să se ducă la spovedanie, să-i ajut să se spovedească. După aia... nu mai am timp!

În momentul în care bisexualul mi-a scris: „Eu mă spovedesc!", am rămas blocat. Zic eu: „Cum te spovedeşti? Înseamnă că spovedania ta e mincinoasă!" Zice: „Nu, nu mint la spovedanie". Zic: „Dar cum e?" „Părintele îmi pune nişte întrebări standard, eu răspund la ele şi gata." Deci, părintele e fericit că l-a spovedit, el e fericit că l-a păcălit pe părinte şi tot aşa.

Şi i-am spus: „Frate, te poţi îndrăci". L-a şocat cuvântul ăsta. Am mai vorbit cu un homosexual, o dată, pe stradă, şi i-am spus foarte categoric că se poate îndrăci. Pentru că duce o viaţă duhovnicească mincinoasă şi... s-a speriat foarte tare. Şi aşa s-a speriat şi tânărul acesta şi nu înţelegea de ce Dumnezeu poate să fie împotriva iubirii.

Trăim într-o lume care a pervertit iubirea şi a denaturat-o atât de puternic, încât ceea ce recunoaşte omul contemporan că e iubire nu mai e deloc iubire.

În momentul în care faceţi prima spovedanie, încercaţi s-o faceţi atunci când părintele duhovnic are timp. Părintele Porfirie, când venea la el un om care a făcut mari păcate şi avea deschidere spre a începe o viaţă duhovnicească, avea uneori descoperiri cereşti. Şi spunea: „Dumnezeu o să ne trimită un peşte mare la mănăstire!" Adică un suflet care va putea aduce roadă multă, sfinţindu-se.

Când simţi că, după un trecut „glorios", vrei să pui început bun mântuirii, caută-l pe părinte şi întreabă-l când are timp de tine.

Am un prieten, ne-am văzut de două-trei ori dar mai corespondăm, aşa, pe e-mail, şi a început să-mi vorbească despre trecutul lui în păcat şi mi-a zis: „Uite, când eram punkist, mergeam cu găşti de câte 50-100 de tineri să-i batem pe ţigani". După aia s-a ras în cap, a vrut să o omoare pe maică-sa, tot felul de întâmplări din astea, palpitante. Şi i-am spus: „Sper că şi convertirea a fost pe măsură". Pentru că dacă gustăm din viaţa de păcat adrenalina şi intrăm în biserică şi viaţa din biserică ni se pare plicticoasă, vom părăsi biserica încet-încet.

Trebuie să înţelegem că viaţa din biserică e o viaţă de zece ori mai profundă decât viaţa pe care o oferă păcatul. Un tânăr comenta ce citise din cartea mea *Underground. Rebelii generaţiei NU* – un tânăr care stă departe de biserică, şi îi spune unui prieten de-al lui: „Măi, omul ăsta n-a prea cunoscut .... - nu păcatul, un termen de cartier, nu l-am mai întâlnit, hai să zicem - măi, omul ăsta n-a prea cunoscut căderea adevărată!".

Şi de aici am dedus eu că el se droga sau cine ştie ce chestii făcea, dacă în carte chiar scria că eu de

la 13-14 ani am început viața de păcat trupesc, şi dacă viața mea de păcat i se părea apă de ploaie, cine ştie la ce nivel trăia el păcatul, şi chiar mă gândeam că peste 10-20 de ani cartea mea *Jurnalul convertirii* o să fie fumată, expirată. Tinerii au s-o considere apă de ploaie. Şi aşa va şi fi pentru generația lor, în care păcatul va fi servit pe pâine.

E un film extraordinar, făcut după cartea lui Aldous Huxley, *Minunata lume nouă (Brave New World),* apărută în română la Polirom. I-am mulțumit lui Dumnezeu totuşi că m-a ajutat să-l văd. Pentru că arată foarte bine lumea apostată de mâine, în care copiii la şcoală vor fi învățați că tot ce e mai important între doi oameni este sexul. Şi profesoara în film încearcă să le vorbească copiilor despre o poveste de dragoste, *Romeo şi Julieta*, şi copiii nu înțeleg: „de ce să se iubească Romeo şi Julieta? Nu era mai simplu să facă sex?" Elevii s-au supărat că profesoara îndrăznea să le spună altceva decât scria în cărți. Şi au zis: „De ce ne vorbiți despre iubire? Vă credeți mai deşteaptă decât cei care au făcut manualele?" Adică îndobitocirea lor era totală. Din păcate, ne apropiem de o astfel de lume în care păcatul va fi lege. În lumea viitorului, aşa cum o profețea Huxley, oamenii vor fi îndobitociți: „Trăieşte clipa! Trăieşte clipa! Distrează-te! Destrăbălează-te!" Şi când a scris continuarea la carte, *Întoarcere în minunata lume nouă*, autorul a spus ceva gen: „Credeam că vremurile respective vor veni hăt, departe, dar, nu! Sunt mult mai aproape de noi decât credeam". Şi trăim, într-adevăr, într-o lume care abia aşteaptă să legifereze păcatul.

Dați-vă seama, astăzi se pune problema adopțiilor de copii în familiile homosexuale, căsătoria homosexualilor, sunt lucruri care pe străbunicii noştri i-ar fi exasperat. Cred că dacă ai lua un om din secolul X să-l duci pe stradă în secolul XXI, un părinte duhovnicesc, se va închina şi va zice că-i înşelare. Va crede că e apariție drăcească şi că nu poate să fie lumea aşa cum e astăzi, ar fi de neconceput. Şi totuşi, aşa este şi noi nu trebuie să fim laşi şi să ne imaginăm că lumea e altfel..., ci trebuie să ne luptăm cu ea, apreciindu-i precis coordonatele.

Privitor la legătura dintre spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie. Sunt unii, mai ales unele bătrâne – cărora le voi dedica o carte despre fățărnicie şi fariseism, sper să mă ajute Dumnezeu să o fac anul acesta – care cred că dacă a venit postul, s-au spovedit, s-au împărtăşit, au bifat la capitolul împărtăşanie, şi gata! Au câştigat! Nici ele nu şi-au spovedit toate păcatele, nici părintele nu le-a întrebat, nici viața nu şi-o schimbă, şi rămân bârfitoare etc. etc.

Împărtăşirea nu e un scop în sine. Poți să te împărtăşeşti şi să te duci în iad. Credeți că o să conteze la judecată că te-ai împărtăşit de două sute de ori? Nu! Poți să te împărtăşeşti de şapte mii două sute de ori şi să mergi în iad, sau poți să te împărtăşeşti de câteva ori şi să ajungi în Rai. S-a împărtăşit de o sută de ori Sfânta Maria Egipteanca? Nu! S-a împărtăşit o dată, a plecat în pustie, a venit Sfântul Zosima, a împărtăşit-o şi a trecut la Domnul. Şi totuşi era mai sfântă decât mulți dintre noi, care alergăm obsedați după Împărtăşanie.

Există două direcții în care se merge, legat de deasa sau rara împărtăşanie. Unii sunt pentru rara împărtăşanie, aşa cum e linia asta, a părintelui Cleopa, Sihăstria, Moldova, – şi Ardealul, cu deasa împărtăşanie. Şi am asistat la o discuție contradictorie foarte dură, între un părinte athonit, care în tinerețe a viețuit într-o mănăstire din Moldova, şi un alt părinte duhovnicesc contemporan, care a stat mulți ani la Petru Vodă. Părintele de la Petru Vodă – pentru împărtăşania rară, părintele athonit – pentru împărtăşania deasă. Şi dreptate, după Sfinții Părinți, avea părintele athonit, clar, indiscutabil! Nu găsiți argumente la Sfinții Părinți pentru împărtăşanie rară. Zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cine nu e vrednic să se împărtăşească la fiecare Liturghie, nu e vrednic să se împărtăşească nici măcar o dată pe an."

Problema care e? Că scopul nu e acum să ne lăsăm noi prinşi de curentul ăsta ortodox venit din Occident, unde au existat şi influențe din spațiul catolic, şi să ne împărtăşim neapărat foarte des. Nu ştiu cum ar trebui să aibă loc schimbarea de mentalitate în România. În Rusia a fost simplu. În Rusia, în care stareții de la Optina aveau o rânduială foarte, foarte aspră în ceea ce priveşte postirea şi recomandau împărtăşanie rară, a venit Sfântul Ioan de Kronstadt, cu împărtăşirea deasă, şi un sfânt a schimbat tot spațiul rusesc, a fost lucrare dumnezeiască.

Cred că e foarte periculos a copia astăzi modelele occidentale sau modelul Greciei, în care se împărtăşesc pe bandă rulantă, în fiecare duminică, şi-i vezi pe unii, cum s-a terminat Sfânta Liturghie, că iau țigara şi o aprind. Şi am întrebat un duhovnic: „Şi totuşi, soții cum fac cu unirea trupească?". Şi mi-a zis: „S-a ajuns la situația limită în care se înfrânează doar sâmbăta, şi duminica se împărtăşesc…" Şi asta se întâmplă săptămână de săptămână.

Cred că e important să înțelegem că Hristos e viu în Sfânta Împărtăşanie, şi să vrem să ne unim cu

Hristos. Dar nu să ne unim doar pentru un moment. La limită, o grecoaică se împărtăşise de două ori în aceeaşi zi: a mers la o biserică la care Liturghia s-a terminat noaptea după ora 12 – în Grecia sunt câteva parohii în care se face Sfânta Liturghie şi noaptea, în timpul săptămânii - , şi s-a împărtăşit la 12:30, să zicem, şi s-a împărtăşit şi la Sfânta Liturghie de a doua zi.

Nu cred că aceasta este soluția, să fim disperați în a ne împărtăşi cât mai des. Cred că trebuie să ne dorim să ne împărtăşim des doar pentru că trebuie să ne dorim să vieţuim duhovniceşte. Şi nu *des*, ci *tot timpul*. Şi dacă viața noastră e creştină şapte zile pe săptămână, nu doar două ore duminica, atunci duhovnicul va şti să ne rânduiască el să ne împărtăşim mai des.

Dar dacă noi credem că furând împărtăşania – „M-am împărtăşit de cinci ori postul ăsta!" – suntem mai duhovniceşti decât cei care s-au împărtăşit de două sau de trei ori, n-am făcut nimic. Şi era chiar o pildă, o întâmplare în Viețile Sfinților, în care moare un duhovnic şi vine îngerul şi-i scoate împărtăşania din gură. De ce? Pentru că se împărtăşise cu nevrednicie, şi-i împărtăşise cu nevrednicie şi pe fiii săi duhovniceşti. Să avem foarte mare sinceritate în momentul în care ne apropiem de Sfintele Taine.

În ce priveşte dezlegările la post, subiectul este iarăşi foarte vast, şi nu vreau să intru în amănunte. A existat o hotărâre a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 27 februarie 1956 în care s-au hotărât următoarele pogorăminte: „Copiii până la şapte ani să fie dezlegați de pravila postului, putând mânca tot timpul orice fel de alimente. Pentru copiii de la 7 la 12 ani şi pentru credincioşii de orice vârstă care sunt cuprinşi de slăbiciuni şi suferințe trupeşti, pravila postului să fie următoare numai în zilele de: miercurile şi vinerile de peste an, în afară de cele în care e dezlegare, prima şi ultima săptămână din Sfântul şi Marele Post şi tot aşa în Postul Crăciunului, şi de la 24 la 29 iunie, cinci zile din postul Sfinților Apostoli şi 1-15 august, cele două săptămâni din postul Adormirii Maicii Domnului, în ajunul Crăciunului, în ajunul Bobotezei, 29 August şi 14 Septembrie. Celelalte săptămâni şi celelalte zile din timpul marilor posturi, copiii de la 7 la 12 ani şi credincioşii de orice vârstă care sunt suferinzi, să fie dezlegați a mânca peşte, ouă, icre, lapte şi brânză" – nu şi carne, observăm. Cred că pogorămintele nu trebuie să le judecăm noi după mintea noastră, trebuie să ne ducem precis la duhovnic, şi duhovnicul e în măsură să spună: e bine să posteşti, e bine să nu posteşti.

Pe mine m-a impresionat cum pe soția mea, fiind însărcinată cu primul copil, a pus-o duhovnicul să țină şi un post care nu se ține astăzi: postul Înălțării Sfintei Cruci, de pe 1 pe 14 septembrie. Şi la început l-am judecat pe duhovnic: „E inconştient? Nu înțelege că femeia e însărcinată, are nevoie să asimileze, să se hrănească cât mai bine?" Dar, văzând că soția nu s-a tulburat şi nu l-a judecat pe duhovnic, nu aveam nici un motiv să mă opun eu. A ținut postul şi a născut un copil foarte bine, sănătos, grăsuț, şi Dumnezeu a ajutat-o ca fiul meu să se nască sănătos. Vedem în Viețile Sfinților că, la vreme de boală, mulți, în loc să facă dezlegare, au ținut posturi şi mai aspre şi Dumnezeu, pentru credința lor, i-a tămăduit. Să nu încercăm, deci, să dăm rețete de capul nostru, ci să alergăm la duhovnici.

Cred că e foarte important să nu postim doar cu trupul, ci postul să fie înmulțit şi cu citirea cărților duhovniceşti. Spunea Sfântul Ioan Scărarul: „Cei care vor să trăiască ortodox, să şi citească cărți despre vieţuirea ortodoxă".

Am să vă dau câteva exemple de întâmplări din *Patericul Egiptean*, întâmplări care se leagă de postul pe care îl ținem noi. Era un frate care s-a dus la avva Pimen; şi el multă vreme trăise departe de sat, trăia lângă sat, dar nu se dusese în sat, să vadă ce se mai întâmplă, ce face mătuşa, mama, bunica, verişorii. Şi el se mândrea cu nevoința pe care o făcea: „Uite ce râvnitor sunt eu pentru Dumnezeu, că de atâția ani stau lângă sat şi nu mă duc să văd ce se întâmplă în sat!" Iar avva Pimen a zis: „Eu mă suiam noaptea şi înconjuram satul, ca să nu se laude gândul meu că nu mă sui!" Adică se smerea. Făcea aceeaşi nevoință, nu vedea ce e în sat, dar inima lui era smerită.

Să încercăm aşa să fie şi posturile noastre. Să încercăm să simțim simplitatea postului. Pentru că în fond, postul care nu-ți aduce simplitate nu e post. Să te simți mai tu însuți în post.

O altă întâmplare. Şedea avva Sisoe singur în muntele avvei Antonie şi, când s-a dus slujitorul lui, zece luni n-a văzut pe nimeni. Şi umblând prin munte, a văzut un vânător. Şi l-a întrebat: „De unde vii şi câtă vreme ai aici?" Şi vânătorul i-a zis: „Cu adevărat, avvo, am unsprezece luni în muntele acesta şi n-am văzut om decât pe tine".

Şi auzind bătrânul aceasta, intrând în chilia lui, se bătea pe sine, zicând: „Iată, Sisoe, ai socotit că ai făcut ceva, şi nici ca mireanul acesta n-ai făcut!" Adică avva Sisoe se credea mare că zece luni nu văzuse față omenească, neavând ucenicul lângă el, şi l-a întâlnit pe vânătorul care de unsprezece luni nu mai văzuse față omenească, dar nu se mândrea pentru aceasta.

Noi să nu încercăm să ne lăudăm cu postul pe care îl ținem și să ne comparăm cu cei mai nepostitori decât noi. Așa, dacă ne-am pune în fața ochilor în afișe cu cea mai grasă femeie din lume sau cel mai gras bărbat din lume – dar oameni graşi nu de la boală (că sunt unii graşi de la boală), oamenii care s-au îngrăşat de la multa mâncare, ne-am putea spune zilnic: „vai, ce postitori suntem noi!" Dar dacă ne-am pune în casă poze ale părinților asceți, care mai trăiesc în zilele noastre, sau icoanele marilor pustnici, Sfântul Petru Athonitul, am vedea acolo înfățișare cu adevărat duhovnicească.

Vă recomand să citiți capetele despre post din *Patericul Egiptean* pentru că vă veți folosi mult.

Aş vrea să revin la legătura dintre post şi Sfânta Împărtăşanie şi să vă spun ceva frumos, un fragment din rugăciunea de la sfârşitul Acatistului de dinaintea Sfintei Împărtăşanii. Am văzut Acatistul şi în rusă, cred că este un acatist rusesc. Şi spune aşa la rugăciunea de după împărtăşire:

„O, hrană cerească! Când va veni ceasul în care mă voi jertfi Ție ca ardere-de-tot, nu cu alt foc, ci cu cel al dragostei Tale? Când? Când? O, nezidită dragoste! O, pâine a vieții, când voi trăi numai cu Tine, pentru Tine şi în Tine? O, când? Când? O, viața mea! Viața mea frumoasă, viață dulce şi veşnică! O, mană cerească! Când mă voi dezgusta de orice altă mâncare pământească şi voi dori a mă hrăni numai cu Tine? Când va fi aceasta? O, dulceața mea! Când? O, singura mea bunătate! O, Doamne al meu, preaiubite şi atotputernice, liberează-mi inima cea ticăloasă de orice patimă prihănitoare, împodobeşte-o cu sfintele Tale virtuți, pentru a face tot lucrul plăcut Ție. În acest fel îmi voi deschide inima, Te voi chema şi Te voi sili, dulceață, să intri într-însa şi acolo, Domnul meu, vei lucra înăuntrul meu acele fapte care sunt totdeauna bineplăcute".

Foarte frumos zice rugăciunea! Când noi Îl iubim aşa pe Hristos, e firesc să ne împărtăşim mai des cu El. Dar dacă în viața noastră de zi cu zi Hristos nu e decât Cel care ne dă bani să ne ținem familie, şi Cel care ne dă sănătate şi Cel care ne dă, ne dă, ne dă, şi noi nu facem nimic – nu putem zice că Hristos e viața noastră. Nu putem suspina după întâlnirea cu El. Mi-a plăcut foarte mult această rugăciune, pentru că de fapt, cine suspină după Hristos nu suspină doar după Sfânta Împărtăşanie. Suspină după Hristos, pe care Îl găseşte şi în Sfânta Împărtăşanie, şi în rugăciune, şi în ascultarea de duhovnic, şi în smerenie, şi în iubirea de aproapele.

Închei expunerea mea făcând referire la legătura dintre post şi dreapta credință, pentru că astăzi ne aflăm în Duminica Sfântului Grigorie Palama, şi vorbind puțin despre cuvântul de învățătură al Sfântului Ioan Gură de Aur care se citeşte în noaptea de Paşti. Numai că, întrucât unii, în noaptea de Paşti, nu se află la biserică, să-l asculte, pentru aceia trebuie citit. Prima duminică din Postul Sfintelor Paşti este Duminica Ortodoxiei. De ce? Pentru că au rânduit Sfinții Părinți să legăm postul de dreapta credință.

Yoghinii postesc mult mai mult decât noi. Sunt atâția şi atâția eretici care au posturi mult mai aspre decât noi. Şi totuşi nu au plata lor. Vorbesc foarte clar Sfinții Părinți despre postul ereticilor… Sfântul Ioan Gură de Aur îl compară cu fecioara care nu ia cununa pentru fecioria ei. Pentru că are o feciorie neîncununată de virtutea cunoaşterii lui Dumnezeu. Fecioria nu e scop în sine, postul nu e scop în sine.

E foarte greu în ziua de astăzi să înțelegi biruința Ortodoxiei. Îmi spunea cineva nedumerit: „Părintele nostru a spus azi la predică că e greşit să consideri că Ortodoxia e dreapta credință, că şi catolicii au dreptatea lor, şi protestanții au dreptatea lor şi că nu rezolvăm nimic bătându-ne toți cu pumnii în piept că dreptatea e de partea noastră". E dramatic când astfel de lucruri sunt anunțate chiar de la amvon. Pentru că noi, ca şi ortodocşi, credem şi mărturisim că există una, sfântă, sobornicească şi apostoleasca biserică. Una – cea ortodoxă, de la care s-au rupt celelalte confesiuni.

În Duminica Ortodoxiei, în bisericile ortodoxe din celelalte țări ortodoxe, mai puțin în România, se citeşte Sinodiconul Ortodoxiei – text în care sunt dați anatemei toți ereticii şi sunt lăudați marii sfinți ai Bisericii.

În România lucrul acesta nu se întâmplă, pentru că această slujbă a fost cenzurată de la primele traduceri ale Triodului. În cartea mea *Evanghelia versus Iuda* citez o referință dintr-o versiune a Triodului de la Neamț din 1833, în care apare *Nota traducătorului*: „Triodul acesta reproduce în întregime Triodul grecesc, dar lipseşte slujba biruinței Ortodoxiei. Eu am tradus-o şi pe aceasta, însă oarecare urechi subțiri au considerat că e mai bine să fie tipărită separat". Şi separat n-au mai tipărit-o. O astfel de slujbă este considerată extremistă. Dar extremist nu este cel care învață ce-au învățat Sfinții Părinți, extremist este cel care calcă în picioare învățătura Sfinților Părinți.

Mare bucurie mi-a făcut ca la începutul acestui post să citesc o declarație pe care a făcut-o un episcop nou hirotonit în Bulgaria, care chiar înaintea hirotoniei a dat o declarație pe care massmedia a trâmbițat-o cu foarte mare surprindere: „Papa este eretic, întrucât este catolic, şi, ca toți catolicii, este

eretic. Şi, ca toţi cei care s-au îndepărtat de la învăţătura Sfintelor Sinoade, este eretic". Şi massmedia nu înţelegea, trata poziţia episcopului respectiv ca pe o poziţie extremistă, dar în fond asta este poziţia Sfinţilor Părinţi.

Astăzi ne aflăm la prăznuirea Sfântului Grigorie Palama. O să vă spun o minune: au fost nişte tineri, nişte copii catolici care mergeau cu barca şi au spus: „Dacă Grigorie este sfânt, dacă Grigorie Palama este sfânt, noi să ne scufundăm!". Şi s-au scufundat. Puteţi citi aceasta în viaţa sfântului… Sfântul Grigorie Palama este unul din cei trei mari dascăli ai lumii şi ierarhi, noi mari dascăli ai lumii şi ierarhi, alături de Sfântul Marcu al Efesului şi Sfântul Fotie cel Mare. Am să vă citesc o minune pe care o găsiţi în Proloagele de la Ohrida, scrise de Sfântul Nicolae Velimirovici.

După ce Sfântul Grigorie Palama a stat trei ani ca zăvorât, în Sfântul Munte, Dumnezeu i-a arătat într-o vedenie că trebuie să iasă la mărturisirea dreptei credinţe. „Într-o zi, ca şi când ar fi fost într-un somn uşor, Sfântul Grigorie s-a văzut pe sine ţinând în mâini un vas plin de lapte, până la revărsare. Încet, acest lapte s-a prefăcut în vin, care s-a revărsat peste marginea vasului, udând mâinile şi veşmintele sfântului. Apoi, un tânăr luminos i s-a arătat lui şi i-a zis: «De ce nu mergi să dai şi altora din această băutură minunată pe care, iată, o risipeşti în zadar, cu atâta nebăgare de seamă? Au nu vezi că acesta este darul harului lui Dumnezeu?» Atunci, Sfântul Grigorie a zis: «Dar dacă nimeni, în zilele acestea, nu mai doreşte această băutură, cui i-o voi aduce, atunci?»"

(Şi întrebarea meritată pusă şi în zilele noastre. Dacă nimeni, aproape, în zilele noastre, nu mai vrea să înţeleagă că Ortodoxia este credinţa cea adevărată şi toate celelalte confesiuni sunt erezii, de ce să mai mărturiseşti dreapta credinţă?)

„Tânărul a răspuns şi i-a zis: «Fie dacă şi puţini sunt aceia, fie şi dacă nu sunt deloc, tu ţinut eşti să-ţi împlineşti datoria şi să nu te porţi cu nebăgare de seamă cu darul lui Dumnezeu.»"

Şi dacă alţii nu ascultă dreapta credinţă, tu trebuie să dai mărturia cea bună.

Sfântul Grigorie a tâlcuit că laptele este cunoştinţa vieţuirii drepte şi cu frică de Dumnezeu a poporului, iar vinul – învăţăturile cele dogmatice. Şi a ieşit la propovăduire.

Este nevoie deci să legăm laptele – cunoştinţa vieţuirii drepte şi cu frică de Dumnezeu a poporului – cu învăţăturile cele dogmatice. Degeaba avem orthopraxie, vieţuire dreaptă, fără să avem ortodoxie – dreaptă slăvire a lui Dumnezeu. Spunea Sfântul Ioan Gură de Aur că degeaba avem dreaptă credinţă dacă nu avem şi fapte bune. Dar e adevărat şi că degeaba avem fapte bune dacă nu avem dreaptă credinţă.

E un cuvânt al Sfântului Grigorie Palama care pe mine m-a impresionat foarte puternic. Scrie sfântul că sunt trei feluri de ateism: ateismul necredincioşilor (ei nu cred în Dumnezeu), ateismul ereticilor (pentru că ei, crezând mincinos în Dumnezeu, nu cred în Dumnezeul cel adevărat) şi ateismul ortodocşilor care tac la vreme de prigoană.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să cunoaştem credinţa Sfinţilor Părinţi, credinţă pe care au mărturisit-o Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Fotie cel Mare şi Marcu al Efesului, credinţă care este călcată în picioare în zilele noastre, să ne dea Dumnezeu ca ţinând această credinţă să facem şi faptele credinţei şi la înfricoşătoarea judecată să fim în rai, împreună cu toţi îngerii şi sfinţii.

Spunea părintele Sofronie în încheierea cuvântului său despre post un lucru foarte frumos. E acea învăţătură că, dacă ai pacea lui Hristos, mulţimi de oameni se vor mântui în jurul tău. Şi Sfântul Serafim de Sarov a spus asta. Părintele Sofronie spune în faţa obştii monahale de la Essex: „Noi suntem douăzeci şi patru de oameni la mănăstire. Şi dacă noi vom trăi cum trebuie, douăzeci şi patru de mii de oameni se vor mântui lângă noi".

Foarte frumos mi s-a părut acest cuvânt. Noi n-avem atâta credinţă să zicem că dacă ne vom mântui noi se vor mântui şi alţii. Să avem însă această credinţă că vieţuirea noastră va rodi. Că dragostea este *paranormală*, face minuni. Dragostea nu este a lumii acesteia. Că dacă noi iubim cu adevărat, dragostea noastră poate să îi schimbe în bine pe ceilalţi. Noi postim pentru că iubim, pentru că-L iubim pe Hristos şi pentru că îl iubim pe aproapele şi pentru că vrem să ajungem în Împărăţia Cerurilor.

Să umple Hristos inimile noastre de această iubire, să ne dea Dumnezeu să mergem pe calea nevoinţei şi bucuria noastră va fi veşnică.

***

O să-l rog acum pe părintele Ovidiu Moceanu să citească cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, care se citeşte în noaptea de Paşti.

Părintele Ovidiu Moceanu: „De este cineva binecredincios şi iubitor de Dumnezeu, să se bucure de acest praznic frumos şi luminat. De este cineva slugă înţeleaptă, să intre bucurându-se întru bucuria

Domnului său. De s-a ostenit cineva postind, să-şi ia acum răsplata. De-a lucrat cineva din ceasul cel dintâi, să-şi primească astăzi plata cea dreaptă. De-a venit cineva după ceasul al treilea, cu mulţumire să prăznuiască. De-a ajuns cineva după ceasul al şaselea, nicidecum să nu se îndoiască, pentru că de nimic nu se va păgubi. De-a întârziat cineva până la ceasul al nouălea, să se apropie, nicidecum îndoindu-se. De-a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primeşte pe cel din urmă ca şi pe cel dintâi. Odihneşte pe cel din al unsprezecelea ceas ca şi pe cel care-a lucrat din ceasul întâi. Şi pe cel din urmă miluieşte, şi pe cel dintâi mângâie. Şi aceluia plăteşte, şi acestuia dăruieşte, şi faptele le primeşte, şi gândul îl ţine în seamă şi lucrul îl preţuieşte şi voinţa o laudă.

Pentru aceasta intraţi toţi în bucuria Domnului nostru, şi cei dintâi, şi cei de-al doilea luaţi plata. Bogaţii şi săracii împreună bucuraţi-vă. Cei care v-aţi înfrânat şi cei leneşi, cinstiţi ziua. Cei care postiţi şi cei care n-aţi postit, veseliţi-vă astăzi. Masa este plină, ospătaţi-vă toţi. Viţelul este mult, nimeni să nu iasă flămând.

Gustaţi toţi din ospăţul credinţei, împărtăşiţi-vă toţi din bogăţia bunătăţii. Nimeni să nu se plângă de sărăcie, pentru că s-a arătat Împărăţia cea pentru toţi. Nimeni să nu se tânguiască de păcate, pentru că iertarea din mormânt a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, pentru că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului, a stins-o pe dânsa cel ţinut de dânsa. Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât în iad, umplutu-l-a de amărăciune, fiindcă a gustat din trupul Lui.

Şi aceasta înainte înţelegând-o, Isaia striga: Iadul, zice, s-a amărât întâmpinându-Te pe Tine jos. S-a amărât pentru că s-a stricat. S-a amărât pentru că a fost batjocorit. S-a amărât pentru că s-a omorât. S-a amărât pentru că s-a surpat. S-a amărât pentru că a fost legat. A primit un trup şi de Dumnezeu a fost lovit, a primit pământ şi s-a întâlnit cu cerul; a primit ceea ce vedea şi a căzut prin ceea ce nu vedea. Unde-ţi este, moarte, boldul? Unde-ţi este, iadule, biruinţa? Înviat-a Hristos şi tu ai fost nimicit. S-a sculat Hristos şi au căzut demonii; a înviat Hristos şi se bucură îngerii. A înviat Hristos şi viaţa veşnică stăpâneşte. A înviat Hristos şi nici un mort nu este în groapă, căci Hristos, sculându-Se din morţi, începătură învierii celor adormiţi s-a făcut. A Lui este slava şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin".

Cât de frumos este ca, în noaptea de Paşti, un cuvânt atât de scurt să spună atât de multe lucruri. Practic, n-ai mai avea nevoie de tâlcuire. După ce-l asculţi, gata, pleci. Nu vreau însă să se considere o îndrăzneală faptul că vreau să subliniez anumite lucruri pe care poate le-aţi trecut cu vederea, întrucât este un text foarte dens. E o adevărată biruinţă a Ortodoxiei, e o declaraţie de dragoste a lui Dumnezeu către oameni, exprimată foarte frumos de Sfântul Ioan Gură de Aur, care arată până la urmă că Hristos vrea mântuirea tuturor.

Zice aşa: „De-a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primeşte pe cel din urmă ca şi pe cel dintâi". Până la urmă, noi suntem toţi veniţi în ceasul al unsprezecelea. Dacă e să fim sinceri cu noi înşine, mult mai mult am fi putut fi ai lui Hristos, şi totuşi n-am făcut-o. De multe ori ne-a chemat să ne schimbăm viaţa şi totuşi nu am făcut-o.

Când eram la începutul vieţii duhovniceşti, credeam că sfinţii joacă într-un fel teatru când li se pare că sunt atât de păcătoşi şi că nu-şi văd sfinţenia. Chiar scrie în *Istoria literaturii latine* Ernest Robert Curtius că formula aceasta de încheiere a scrisorilor în Evul Mediu, *Cutare, păcătosul*, ar fi fost doar o formulă literară şi atât. Poate că pentru personajele Evului Mediu, care îşi încheiau scrisorile astfel din reflex, formula nu avea acoperire duhovnicească.

Totuşi, până în zilele noastre, părinţii duhovniceşti care semnează „Cleopa, păcătosul", „Paisie, păcătosul" au convingerea că ei sunt cu adevărat păcătoşi. Sfinţii nu numai că n-au jucat teatru nefiind conştienţi de sfinţenia lor, ci pur şi simplu au fost oamenii cei mai sinceri cu ei înşişi pentru că şi-au văzut nesfinţenia, şi-au văzut căderea, şi-au văzut neputinţele, şi-au văzut păcatele care, chiar dacă sunt de o sută de ori mai mici sau de o mie de ori mai mici decât ale noastre, totuşi sunt. Fără de păcat a fost doar Hristos.

Şi cei care au postit, şi cei care nu au postit să vină să se bucure de Înviere. Zice aşa Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cei care aţi postit şi cei care nu aţi postit veseliţi-vă astăzi. Masa este plină, ospătaţi-vă toţi. Viţelul este mult, nimeni să nu iasă flămând. Gustaţi toţi din ospăţul credinţei, împărtăşiţi-vă toţi din bogăţia bunătăţii".

Au venit la Sfântul Ioan din Kronstadt doi oameni. Unul postise, altul nu postise. Pe cel care postise nu l-a lăsat să se împărtăşească, pentru că era mândru, pe cel care nu postise, l-a îndemnat să se împărtăşească, pentru că avea zdrobire de inimă. A făcut un pogorământ, cu harul pe care i-l dăduse

Dumnezeu, şi l-a îndemnat să se împărtăşească. De ce? Tocmai ca prin acea întâmplare noi toţi să înţelegem importanţa smereniei şi-a zdrobirii de inimă şi-a pocăinţei.

Suntem în a doua duminică din Postul Sfintelor Paşti şi unii poate n-am pus început bun postului. Să punem măcar acum. Nu de mâine. Măcar de acum înainte să punem început bun postului. Şi poate vom cădea apoi iar. Poate mâine ne va birui mânia, lăcomia, şi iarăşi va trebui ne ridicăm. Şi tot aşa, să ne tot ridicăm, înţelegând că Dumnezeu nu are pe nimeni de pierdut. Dumnezeu vrea să ne mântuiască. Dumnezeu ar vrea ca iadul să fie pustiu şi din păcate oamenii întorc spatele iubirii Sale şi aleg osânda veşnică. Noi să alegem bucuria, să alegem împlinirea, să alegem Învierea…

Întrebări şi răspunsuri

Dacă vrem să ne schimbăm duhovnicul, trebuie să-i cerem dezlegare?

După Sfinții Părinți, lucrurile sunt clare: dacă duhovnicul e în dreapta credință, trebuie să-i ceri dezlegare. Dacă duhovnicul mărturiseşte o erezie, dacă mărturiseşte altfel decât Sfinții Părinți, poți să pleci fără binecuvântare. Şi găsiți exemple în prigoana iconoclastă, cum plecau de la duhovnici fără niciun fel de dezlegare pentru că mai înainte duhovnicul a plecat din Biserica lui Hristos, când a îmbrățişat erezia. Şi atunci, dacă duhovnicul a ales înşelarea, tu rămâi în Biserică separându-te de duhovnicul respectiv.

De curând am vorbit cu prietenii mei despre modul în care ne-am însuşit credința şi am constatat cu toți, aproape toți, că am ales aceasta pe parcursul vieții. Aceasta am făcut-o în contextul în care o colegă de la facultate mi-a spus că ea a fost traumatizată de credință, de ortodoxism. Cum să ne raportăm la astfel de victime?

Poate a fost o victimă a părinților ei. A părinților ei care au învățat-o să trăiască cu spaimă de Dumnezeul cel bun. Ortodoxia nu te poate traumatiza. O iubire sinceră nu traumatizează pe nimeni. Un viol, da. Violul traumatizează. Numai că Ortodoxia vine cu foarte multă delicatețe, cu foarte multă gingăşie.

Ați auzit cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur: „care ați venit în ceasul al nouălea, foarte bine, care ați venit în ceasul al unsprezecelea, foarte bine. Care ați postit, care n-ați postit, hai să ne bucurăm împreună". Care e trauma? Cine e traumatizat de bucurie şi e traumatizat de iubire, de iubirea pe care o i-o arată Biserica, acela are probleme care nu se datorează iubirii venite din partea Bisericii. Aia de la patimi i se trage, de la vrăjmaş, dracul se luptă pe viață şi pe moarte să ne convingă că Biserica ne e duşman.

Mi-a spus cineva într-o corespondență pe messenger că nu se duce la biserică pentru că duhovnicii nu sunt înțelegători. Zic: „De unde ştii, te-ai spovedit?" Zice: „Nu, dar ştiu eu că aşa sunt duhovnicii." I-am spus: „Du-te, caută un părinte care să-ți placă, spovedeşte-te şi o să vezi că nu-i aşa". Avem prejudecăți.

Dacă duhovnicul e înțelegător, zice cineva că nu se duce la el că e prea înțelegător.

M-a rugat o fată, o studentă care a venit în Bucureşti, să-i recomand un duhovnic. Am trimis-o la un duhovnic şi mi-a scris: „Te rog, recomandă-mi altul, că ăsta e prea blând". Eu n-am timp să fiu birou de informații şi să răspund tuturor celor care vin cu sumedenia lor de probleme. Până de curând, duhovnicul mi-a zis să le răspund tuturor şi am încercat să răspund multora. Dar tot duhovnicul mi-a zis că: „Acum să te ocupi mai mult de cărțile tale, de doctorat şi de conferințe", aşa că nu am timp să fiu birou de informații. Revin: e ciudat că cineva poate să fugă de blândețe. Există însă şi firi mai puternice, care au nevoie de un duhovnic cu mână de fier. Şi am trimis-o pe studentă la părintele Tănase, zicând în sinea mea: „dacă vrei Superman, du-te la Superman". Pentru că părintele Tănase e un Superman duhovnicesc, prin harul lui Hristos. Oricum, cred că nu trebuie să ne pripim şi să practicăm turismul duhovnicesc.

O femeie care are multe avorturi unde să meargă să se spovedească? Are nouă avorturi.

Biserica noastră are duhovnici de trei categorii: categoria întâi: între 0-3 avorturi, categoria a doua: între 4-7 şi categoria a treia: de la 8 la plus infinit. Întrebarea e ciudat pusă. Important e că femeia respectivă trebuie să se spovedească. Dacă nu se spovedeşte şi moare, ajunge în iad, e clar, e incontestabil lucrul ăsta.

De unde ştim? „Ai văzut tu lumea cealaltă?" Sunt oameni în biserică care au fost pe lumea cealaltă, au avut aşa-zisa moarte clinică şi au povestit cum e acolo. Sau au fost oameni răpiți de Dumnezeu, care au văzut cum e iadul, cum e raiul. Şi nu e deloc plăcut să ajungi în iad după ce ai făcut avorturi.

La ce duhovnic să se spovedească femeia respectivă? Toți duhovnicii au harul de a ierta păcatele, câtă vreme sunt în dreapta credință – cel mai bețiv, cel mai curvar, cel mai lacom, cel mai... păcătos duhovnic are harul de a săvârşi Sfintele Taine, de a săvârşi Sfânta Liturghie, în care primim Sfânta Împărtăşanie, Trupul şi Sângele Domnului. Nu există preot fără har – ideea asta că există preoți fără har e

un băbism – toți preoții au harul de a săvârși Sfintele Taine. Problema e că unii duhovnici știu să fie și călăuze duhovnicești. Ăsta este un lucru foarte important.

Se duce o desfrânată să se spovedească post de post că păcătuiește. Și părintele, cu îngăduință, o tot dezleagă și o tot împărtășește, eventual, dar nu îi dă nici un sfat și nici un canon. Părintele trebuie s-o și călăuzească astfel încât ea să renunțe la păcat. Datoria lui nu e doar s-o spovedească și s-o împărtășească, făcând foarte mare pogorământ, și asta post de post.

E bine ca, având acest bagaj de păcate, destul de mare, foarte mare, să căutați un doctor foarte iscusit. Și să nu căutați dezlegare de păcate, împărtășanie pe bandă rulantă și gata! Duhovnicul bun nu e cel care vă împărtășește imediat. Duhovnicul bun e cel care te ajută să-ți vindeci sufletul, pentru că în el este viu Hristos.

Pe mine m-a impresionat o relatare citită de curând. A venit într-o casă în vizită Traian Dorz – un poet religios ortodox – și, după ce a plecat Traian Dorz, copilul i-a întrebat pe părinți: „Când mai vine Iisus la noi?" M-a șocat! Întrebarea e vrednică de *Viețile sfinților secolului XX*, mai ales că Traian Dorz n-avea un chip după șabloane, n-avea un *look* iconic: cu barbă lungă, păr lung, și nici privire pierdută, cum încearcă să aibă unii duhovnici ai zilelor noastre, pentru a mima o anumită statură duhovnicească. Era omul din popor, *țăranul standard*, să-i zicem așa.

Și totuși, în persoana acestui țăran poet copilul L-a simțit pe Iisus. Pentru că a simțit dragostea lui Hristos. Și așa a crezut că e Iisus. În duhovnic trebuie să-L vedem pe Hristos. Eu mă simt puțin jenat, că mi-e greu să-i explic duhovnicului că eu, stând în fața lui la spovedanie, stau de fapt în fața lui Hristos și că duhovnicul e a treia persoană. Dar e clar că este Hristos de față... Și nu încerc să transform spovedania într-o relație de prietenie sau într-un ședință de psihoterapie. Spovedania e un spațiu în care Hristos vine și-l luminează pe duhovnic, și dacă tu așa crezi, așa e.

Dar dacă tu te duci să iscodești: „Ia să văd, am nouă avorturi, popa ăsta ce zice?" „Trei ani oprire de la împărtășanie." „Ăstalalt ce zice?" „Zece ani!" „Ăsta ce zice?" „Te împărtășești pe patul de moarte!" Și, ia uite: câte bordeie, atâtea obiceie! Nu rezolvi nimic. Ai făcut colecția de răspunsuri și nu te-ai vindecat.

Mi-a scris o femeie care se tulburase tare: „M-am dus să mă spovedesc. Părintele mi-a zis că dacă pentru păcatele mele mari donez la biserică un rând de veșminte, păcatele mi se iartă. Și m-am smintit…" Și i-am spus: „Așa era și normal, să vă smintiți, nu să acceptați târgul!" Că n-a lăsat Hristos să se ierte păcatele prin negoț. Indulgențele sunt practică catolică. Ortodoxia nu vinde iertare de păcate. Există – s-au și tipărit și retipărit – *Taxele cancelariei apostolice*, documentul catolic în care erau prezentate vechile taxe de la spovedanie la catolici. Dacă ți-ai omorât nevasta plătești atâta, dacă ai omorât un episcop plătești atâta, dacă o să îți înșeli nevasta plătești atâta, – erau chiar tarife pentru păcate pe care încă nu le-ai săvârșit. Și era firesc să apară o reacție, cum a fost cea a lui Luther, de contestare a vânzării dezlegării de păcate prin indulgențe.

Să meargă să se spovedească femeia. Să se roage la Dumnezeu și-o să-și găsească un duhovnic bun, chit că n-o să nimerească la cel mai bun duhovnic din România. Important e să se spovedească, să vrea să pună început bun, și dacă ea se va sfinți și va spori pe calea rugăciunii, o va trimite duhovnicul la un duhovnic și mai bun. O să-i zică: „Femeie, caută-ți un duhovnic și mai iscusit, că ești prea duhovnicească pentru mine!" Important e ca ea să pună primul pas. Înainte să ajung la părintele Ioan Șișmanian, mă spovedeam la un părinte pe care l-am iubit foarte, foarte mult, și care, înainte să moară, mi-a zis: „Danion, trebuie să îți găsești un duhovnic mai iscusit decât mine, că nu mă pricep la problemele tale și îți trebuie o călăuză mai bună".

Și m-am supărat. Adică eu voiam să mor cu duhovnicul de gât, nu voiam să-l mai schimb, îl aveam de când m-am căsătorit, vroiam să-l țin până la moarte. Și m-am supărat foarte tare. Dar a rânduit Dumnezeu să ajung la părintele Ioan Șișmanian, după care părintele celălalt a murit. Tânăr. Așa a rânduit Dumnezeu. Și eu m-am bucurat totuși că părintele înainte de a muri era sănătos, nu avea vreo boală, să-mi fi lăsat cu limbă de moarte: „Dacă eu mor, du-te la cutare". Nu! Ci a înțeles că aveam anumite probleme și că aveam nevoie de o călăuzire duhovnicească mai aspră, pe care am și găsit-o la părintele Ioan.

Un părinte de mir duhovnic a îndrumat-o pe femeia aceea cu multe avorturi să se spovedească la mănăstire.

Dacă așa a îndrumat-o părintele, să facă cum i-a zis părintele. Eu sfaturi esențiale am primit, în viața mea, de la părinții de mănăstire și, deși nu am urmărit asta, am avut duhovnic de mănăstire aproape tot timpul, cu o singură excepție de durată. Dar cred că există duhovnici foarte buni și în lume, care nu

trâmbițează: „Uite ce iscusit sunt eu!”. La o biserică în Bucureşti erau lipite afişe pe stâlpii de lângă o biserică: „Părintele nostru e văzător cu duhul”, şi mi-a fost clar că n-am ce căuta la biserica respectivă. Dacă era nevoie de anunțuri de genul acesta pentru a atrage credincioşii, anunțuri gen „Mama Omida face şi desface toate farmecele”, chiar n-am avut nici o dorință să calc în biserica respectivă, şi abia după ce l-au mutat pe părintele acela în altă parte – sau după ce s-a pensionat, nu ştiu, am intrat şi eu să mă închin în biserica respectivă. E o biserică foarte frumoasă, îmi place foarte mult.

Să înțelegeți că Dumnezeu are un duhovnic pregătit pentru voi. Sigur! Sigur! Nu vă lasă fără duhovnic. Nu trebuie să fie cel mai sfânt duhovnic din România, trebuie să fie duhovnicul cu care mergeți de mână spre scaunul de judecată al lui Hristos. Şi el va da socoteală pentru felul în care v-a călăuzit, dacă voi faceți ascultare de cuvântul lui.

E foarte greu să ne purtăm pe noi înşine în viața duhovnicească, să mergem de capul nostru spre rai. Nu ne pricepem. Să ne lăsăm călăuziți de duhovnic.

Se pot face fapte bune din necredință, sau fără credință? Din ce rațiune?

Se fac fapte bune! Sutaşul Corneliu postea şi înainte să primească credința creştină. Din ce rațiune se fac faptele bune fără credință? Două răspunsuri: unii fac fapte bune că au altfel de credințe – ori sunt de alte religii, ori de alte confesiuni – şi fac cele bune ale religiilor respective, sau, în cazul oamenilor care nu au nici un fel de credință şi se declară atei, din nevoia omului de a avea o viață frumoasă.

Acum, ce plată vor lua pentru faptele lor nu ştim. Zice Sfântul Ciprian de Cartagina că „martirii ereticilor nu sunt martiri”. Poate ştiți sau poate nu ştiți, credința baha’i s-a răspândit şi datorită faptului că aderenții ei au fost foarte tare prigoniți la început. Se făcea carne de tun din ei la propriu, adică erau băgați în tun şi se trăgea cu tunul, cu primii credincioşi baha’i pe post de obuze. Le făceau răni şi băgau lumânări aprinse în rănile respective şi ei mureau pentru credința lor greşită, înşelată. Să nu-i judecăm însă. Ci să vedem de câte ori nu ne lepădăm noi ca ortodocşi crucea noastră în timpul postului. Noi ne lepădăm de cruce fiind ortodocşi, iar ei, fiind păgâni, sunt gata să primească moarte şi nu se leapădă de crezul lor.

Aşa învață Biserica noastră - că martirii ereticilor nu sunt martiri. Totuşi Dumnezeu nu e un Dumnezeu al răzbunării, Dumnezeu caută orice prilej pentru a mântui pe fiecare om de pe fața pământului. Nu există nimeni predestinat la iad. Dumnezeu vrea să se mântuiască şi copilul african care se naşte în condiții groaznice şi moare mâncat de vultur la vârsta de câteva luni. A fost şi o fotografie celebră făcută de Kevin Carter, care a fotografiat un vultur care stătea lângă un copil subnutrit, şi pentru fotografia respectivă Kevin Carter a luat un premiu vestit, premiul Pulitzer, iar după o vreme s-a sinucis. Că l-au întrebat oamenii: „Dar după ce ați făcut fotografia aceea, i-ați dat să mănânce copilului respectiv?” Asta e o întâmplare reală. Şi mustrările de conştiință au fost atât de mari, încât s-a sinucis. Conştiința nu trebuie însă să ne arunce în deznădejde… Oricum, noi de multe ori trăim o Ortodoxie comodă şi ne place să îi ironizăm pe sectanții, pe ereticii sau pe yoghinii care fac nevoințe fachirice foarte mari. Să încercăm noi să trăim cum trebuie, iar pe ceilalți să-i lăsăm în seama lui Dumnezeu.

Nu cred că am înțeles afirmația: un om care s-a împărtăşit de-a lungul vieții de multe ori poate ajunge în iad.

Căutați în *Paterice* şi în *Viețile Sfinților,* vedeți dacă există sau nu relatări precise despre acest subiect. Poți să păcătuieşti o viață întreagă şi pe patul de moarte să te pocăieşti şi să te mântuieşti şi poți să trăieşti o viață întreagă o viață cuminte şi să ajungi în iad.

Găsiți în *Pateric* o întâmplare în care un copil a fost luat în pustie, a fost crescut de un avvă, şi după ce ucenicul a murit, avva s-a rugat: „Doamne, arată-mi mie în ce slavă este acesta”, gândindu-se că după o viață întreagă de pustie, rugăciune, nevoință, nesomn, plecarea genunchilor, suferințe de tot felul şi ispitele dracilor în primul rând, va fi mare în Împărăția Cerurilor. Şi l-a văzut în iad. Chiar dacă nu credeți, citiți Patericul şi vă lămuriți. Şi a auzit o voce care a zis: „Da, toate l-ai învățat, dar smerenia nu l-ai învățat”. Poți să te împărtăşeşti de mii de ori, cu mândrie, şi să nu dobândeşte Împărăția Cerurilor.

Faptul că ați spus, sincer, „Nu înțeleg afirmația”, e o chestie onestă. Adică: „Eu îmi văd lungul nasului, eu nu cred chestia asta”. Arată o dispoziție de a înțelege. Sunt unii care se opun pur şi simplu, şi zic: „Nu, e imposibil! Eu cred că dacă m-am împărtăşit de 26 de ori, de 70 de ori, mi-am asigurat Împărăția Cerurilor!” Nu este deloc aşa. Să înțelegem că oricând putem pierde tot, tot, tot!

Eu cred că a te putea împărtăşi presupune lipsa unor păcate opritoare de la Sfânta Taină.

E o presupunere sinceră şi frumoasă. Aşa e Ortodoxia în cărţi. Practica e altfel. Vă veţi lămuri după alţi câţiva ani de viaţă în biserică. Sunt unii care se împărtăşesc pentru că nu s-au spovedit cu sinceritate, ascunzând păcatul cel mai mare… Sunt două cazuri diferite: unul cu păcate opritoare de la Sfânta Taină, şi altul cu mântuirea după mii de împărtăşanii. Pentru că cel care se nevoise, ucenicul care se nevoise, mândru fiind, n-avea păcate opritoare de la Sfânta Taină a Împărtăşaniei. Înţelegeţi? Nu e canon: „dacă eşti mândru, oprire de la împărtăşanie". Putea zice: „după canoane, m-am scos, n-am nici o problemă; la vămile văzduhului arăt cartea cu canoane şi zic: «n-am făcut nici unul din ele, nici un păcat»". Şi totuşi, mândria l-a pierdut.

Cât priveşte pe cei care se împărtăşesc având păcate opritoare de la Sfânta Taină, dacă au ascuns ei păcatele şi s-au împărtăşit, vina este a lor; dacă duhovnicii le-au dat dezlegare, deşi canoanele i-ar fi oprit, lucrurile sunt foarte fine. Părintele Stăniloae zice în Dogmatica sa că ar fi potrivit ca cel mai greu canon de oprire de la împărtăşanie să fie de trei ani, în vremurile noastre. Dă acest canon de trei ani, de ce? Pentru că lumea a slăbit foarte tare în credinţă şi dacă îl opreşti pe unul prea mulţi ani, nu mai calcă deloc pe la biserică.

Un homosexual mi-a zis cum căzuse în păcat, apoi câţiva ani de zile s-a lăsat de păcat, s-a spovedit şi duhovnicul l-a lăsat să înţeleagă că nu e mare problemă că a fost homosexual. A tratat cu uşurinţă problema asta. Şi pe el atât de tare l-a şocat uşurinţa cu care a tratat duhovnicul problema, încât a căzut din nou. Aşa a relatat el, poate lucrurile au stat altfel, că mulţi dau vina pe duhovnici pentru a-şi justifica păcatele.

Lucrurile sunt grave. Poate o să mă auziţi sau o să citiţi în cărţile mele mai multe referinţe la homosexuali. Şi nu pentru că aş avea ceva cu ei, ci pentru că îmi scriu, şi am avut câteva întâlniri faţă către faţă, şi încerc să înţeleg problemele lor. Şi unii dintre ei se plâng că Biserica nu le acordă înţelegere. Biserica le acordă foarte multă înţelegere, important e ca ei să ştie precis ce vor.

Unul îmi spunea: „Vreau să mă călugăresc" şi i-am spus: „Măi, nu te grăbi, pentru că dacă eşti homosexual şi intri în mănăstire, patima n-a trecut". Tot aşa cum sunt unii care se masturbează, şi cred că dacă s-au căsătorit, problema s-a rezolvat. Şi ei s-au căsătorit şi problema revine şi ajung chiar la divorţ, de la aşa-zisa nepotrivire sexuală... I-am zis: „Nu te grăbi să intri în mănăstire. Du-te, sfătuieşte-te cu vreun duhovnic iscusit şi vezi ce va spune".

Îmi scrie după o vreme: „Am vrut să intru în mănăstirea cutare din oraşul cutare, şi când să intru am văzut că foarte aproape de intrarea în mănăstire este un club de homosexuali. Şi mi-am dat seama că nu pot rezista acolo". Şi i-am zis: „Asta e! Încearcă să te lupţi cu patima şi s-o birui şi..." Îmi scrie după o vreme: „Auzi? Am un iubit. Dar sunt sigur că tu nu mă înţelegi. Că e o relaţie într-adevăr specială între noi". Oamenii care trăiesc în păcat sunt convinşi că păcatul lor e într-adevăr special. Trăim într-o vreme a perversiunii în care omul e înnebunit după ceva ieşit din comun. Am văzut o fotografie cu un chinez care fumează cu ochiul. Îşi băgase ţigara în ochi şi fuma prin canalul care există între nas şi ochi. Şi m-am gândit că ăsta o să-şi distrugă ochii, vederea, cât de curând, că nu se poate ca fumul respectiv să nu distrugă vederea. Dar el o făcea spre „bucuria" prietenilor lui. Nu vorbesc mai mult despre acest subiect.

Vă rugăm să ne vorbiţi despre maica Siluana Vlad şi despre Ioan Vlăducă. Ce părere aveţi despre ei?

Pe maica Siluana am cunoscut-o când era în Bucureşti la Christiana – ştiţi, poate, că maica a lucrat la Editura Christiana şi la Şcoala Christiana. Nu ştiu prea multe despre ea de când a părăsit Bucureştiul şi de când a început această lucrare misionară – în închisori, printre prostituate. Genul acesta de lucrare misionară mi se pare extraordinar. Ar trebui să fie o epidemie între creştinii care să vrea să-şi pună sufletul pentru cei din închisori, pentru cei din spitale, pentru prostituate, pentru, pentru…

Dacă intraţi într-o librărie sectantă – dar mai bine nu intraţi! – o să vedeţi câtă misiune fac: cu cei din închisori, cu golanii de pe stradă, cu cei din Africa, cu prostituatele, cu..., cu..., cu..., cu... – în timp ce noi, nimic! Intri în pangarul ortodox şi vezi trei cărţi misionare, poate cinci maxim. Pe când la sectanţi găseşti aşa, pe categorii: misiune în America, misiune în Anzi, misiune, misiune... La noi, aproape nimic! Mă bucur totuşi că există acest gen de misionarism, cum este cel practicat de maica Siluana.

Nu sunt în măsură să judec dacă ea îl face bine sau nu, pentru că nu cunosc detalii, pur şi simplu. Nu pot să-mi dau cu părerea despre o lucrare pe care nu o cunosc. Apreciez însă foarte mult acest gen de lucrare şi dacă maica o face cum trebuie, va dobândi cununa Împărăţiei Cerurilor şi pe mulţi îi va trage

după ea.

În ce-l priveşte pe fratele Ioan Vlăducă, este de zece ori mai puţin mediatizat – dar asta, din perspectivă ortodoxă, nu e o problemă. Nu ştiu dacă el a venit vreodată să vă vorbească. Din peisajul intelectual al ultimilor ani, pare a fi singurul om de ştiinţă care dă o mărturie ortodoxă verticală.

Mi s-a întâmplat să merg la Zalău să ţin o conferinţă. Pe drum a venit şi fostul meu duhovnic, părintele Ioan Şişmanian, pe care unii poate l-aţi cunoscut la Petru Vodă, înainte să plece în Ardeal; cu mine era un coleg bun de doctorat, Marian Maricaru, cu care am făcut cartea de interviuri cu părinţi athoniţi, şi fratele Ioan Vlăducă venise să mă vadă.

Şi m-am gândit: „Uite, în lumea asta în care există atâta dezbinare, în care fiecare consideră că numai el e bun, că el e buricul lumii, inima Ortodoxiei, şi fiecare ne judecăm unii pe alţii, hai să facem o conferinţă în patru". Şi de fapt conferinţa au făcut-o ei trei, că eu mai mult am citit întrebările, bucurându-mă să văd cât de frumos ne-a unit Hristos.

Şi ce mă amuza puţin e că în timp ce părintele şi Marian Maricaru aveau o mărturie ortodoxă, dar de genul: „Sfântul cutare a vorbit despre subiectul acesta astfel" dând citate aproximative, Ioan Vlăducă era ca un roboţel care începea: „Sfântul Grigorie Palama a zis", şi începea citatul: taca-taca-taca... Îl ştia pe dinafară. Avea scrierile Sfinţilor Părinţi nu doar învăţate mecanic, cum învaţă sectanţii citatele din Biblie, ci aşa cum trebuie. Şi m-a impresionat că are atâta dragoste de tradiţia ortodoxă.

Când am citit întrebarea, înainte de a o citi cu voce tare, m-am întrebat: să vă spun un lucru pe care Ioan m-a rugat să nu-l mai spun nimănui sau nu? Şi m-am gândit: ca să-l ascult pe Ioan, ar trebui să nu vi-l spun. Dar întrucât ne aflăm în Duminica Sfântului Grigorie Palama, am să vi-l spun totuşi, pentru că nu o spun spre lauda prietenului meu Ioan, ci o spun spre slava lui Hristos care lucrează prin acest tânăr ortodox, Ioan Vlăducă.

El a scris şi cartea *Elemente de apologetică ortodoxă* - poate vă este cunoscută - în care făcut o analiză foarte bună a greşelilor ştiinţifice din manualele după care învaţă elevii în şcolile noastre. A luat manual de manual şi le-a pus la zid, cu obiectivitate. El a alcătuit şi un *Dicţionar de apologetică ortodoxă*. El s-a ocupat de Culegerea de învăţături ale Sfinţilor Părinţi, apărută la Editura Bizantină.

Fratele Ioan Vlăducă trăieşte la o mănăstire unde scrie şi tipăreşte texte împotriva ereziei monofizite. Deocamdată îşi face lucrarea cărturărească într-un mod neconvenţional. Dumnezeu a rânduit să fie la o mănăstire de maici, în care nu are nici un fel de ascultare decât să scrie şi să studieze. Şi era frământat dacă îi e bineplăcut lui Dumnezeu ce face el acolo.

Şi mi-a spus o minune. M-a şi rugat să n-o spun mai departe, mi-a spus-o ca să mă încurajeze, ştiind că eu sunt lovit pentru mărturia mea tradiţionalistă, şi, ca să mă mângâie, mi-a zis: „Frate, chiar dacă unii vor să te lovească, stai liniştit, că Hristos e cu noi dacă ducem lupta cea bună. Uite ce mi s-a întâmplat…".

La mănăstirea la care vieţuieşte a venit un nebun pentru Hristos. Nebun pentru Hristos în secolul XXI? De unde până unde? Noi credem că nebuni pentru Hristos sunt numai în Vieţile Sfinţilor. Citim romanul părintelui Savatie Baştovoi, *Nebunul*, şi ne place foarte tare. Şi atât. Sau vedem filmul *Ostrovul* – unii poate aţi auzit de el, un film pe care îl apreciază mult Avva Rafail Noica. Un film în care vedem imaginea unui nebun pentru Hristos din zilele noastre şi zicem: „uite, am văzut nebuni pentru Hristos în Vieţile Sfinţilor, dar şi în acest film".

Ei bine, a venit la mănăstirea la care se află fratele Ioan un nebun pentru Hristos şi a început să vorbească despre problemele mănăstirii. Şi stareţa i-a zis: „Ştiţi, visez un drac mare şi unul mic". Şi el a zis: „Nu vreţi să faceţi un azil şi o şcoală? Dracul mare, care vă strânge de gât, e că vreţi să faceţi azilul, ăla mic, pentru şcoală". A venit o maică şi a zis: „De ce am atâtea necazuri, că eu n-am vrut niciodată să ajung stareţă?" Şi nebunul pentru Hristos zice: „Ei, nu! Ei, nu!" Şi când pleacă nebunul, îi zice maica aceasta lui Ioan: „Să ştii că de fapt eu am vrut să ajung stareţă!" Şi în cele din urmă nebunul pentru Hristos îi spune lui Ioan, cu discreţie: „Auzi? Nu e bine cum te-ai rugat: «Maica Domnului, trimite-mă pe la cât mai multe mănăstiri, să fac cât mai multă misiune»".

Că Ioan, într-adevăr, fiind amărât că sunt atâţia care calcă în picioare învăţătura de credinţă, atât de puternici, şi că cei care slujesc dreapta credinţă sunt din ce în ce mai puţini, a avut un moment de frământare. Şi s-a dus în biserică la icoana Maica Domnului şi s-a rugat în taină: „Maica Domnului, trimite-mă tu unde vrei, pe la cât mai multe mănăstiri, să fac lucrarea cea dreaptă!"

Şi i-a zis nebunul pentru Hristos – a văzut cu duhul ce se întâmplase: „Nu e bine cum te-ai rugat: «Maica Domnului, trimite-mă pe la alte mănăstiri». Să rămâi aici şi-o să vină alţii la tine".

Şi mi-a zis Ioan Vlăducă: „după ce-a plecat omul ăla de la noi, au venit la mine mulţi părinţi şi oameni însetaţi de adevăr, şi le-am dat materiale ortodoxe cât s-a putut. Şi ce nu făcusem mai înainte în luni de zile, am făcut imediat în perioada care a urmat…”

E adevărat că un astfel de exemplu este greu de crezut, pentru că ne învăţăm să trăim o Ortodoxie standard rezumată în: „postim şi zicem rugăciunea Sfântului Efrem Sirul şi atât”. Dar Dumnezeu are robii Săi. Şi dacă am fost întrebat ce părere am despre Ioan Vlăducă, spun că nu contează ce părere am eu despre Ioan Vlăducă, dar dacă Dumnezeu îl acoperă în chip minunat, înseamnă că în timp se vor vedea şi roadele. Ce contează că mulţi n-au să iubească mărturia lui? Am făcut totuşi o paranteză şi v-am spus această relatare, pentru că m-a impresionat când am recitit minunea cu Sfântul Grigorie Palama şi cu vocea care i-a zis că „fie şi dacă puţini sunt aceia care sunt interesaţi de dreapta credinţă, fie şi dacă nu sunt deloc, tu ţinut eşti să-ţi împlineşti datoria”.

Că l-a întrebat Ioan pe omul respectiv: „Dar, poate că totuşi fac foarte puţină lucrare aici la mănăstire”. Şi nebunul pentru Hristos i-a zis: „Şi un suflet să foloseşti, şi vei avea plată de la Dumnezeu!”. Mi se pare o apropiere foarte puternică între ceea ce îngerul i-a zis în vedenie Sfântului Grigorie Palama şi chemarea de zece ori mai redusă ca intensitate, dar acelaşi fel de chemare pe care o are fratele Ioan Vlăducă.

Se poate ca peste şase luni, peste un an de zile, să vi se înşire o sumedenie de lucruri rele, să devină un nume de ocară Ioan, pentru că el nu mi-a zis lucrul acesta minunat ca să se laude, ci mi l-a zis înţelegând că laţul se strânge în jurul celor care vor să dea mărturia cea bună şi, încet-încet, or să fie priviţi ca persoane rele, din diferite motive.

M-aş bucura să fie cunoscut fratele Ioan Vlăducă, şi m-aş bucura pentru că el arată că poţi fi ortodox, fiind în acelaşi timp om de ştiinţă, aşa cum părintele Ovidiu Moceanu e filolog dar e şi om al Bisericii. Poţi fi în acelaşi timp om de ştiinţă şi om al Bisericii, nu există o fractură decât la nivel superficial, la nivelul de ştiinţă pe care o promovează Canalul TV *Discovery* sau cine ştie ce canale care arată tot felul de descoperiri care calcă în picioare, care răstălmăcesc învăţătura creştină.

Făcea o paranteză Dan Puric între descoperirea Evangheliei lui Iuda şi marile descoperiri pe care le tot făceau comuniştii şi spuneau: „Acum s-a descoperit ultima chestie care lămureşte că într-adevăr Biserica minte şi lucrurile stau altfel!” Şi zicea Dan Puric: „De zeci de ani ei tot descoperă, tot descoperă ultima şi ultima şi ultima chestie care calcă în picioare predania Bisericii, dar Biserica se tot ţine pe picioare”.

Afirmă că au descoperit sicriele lui Hristos, mare tam-tam, conferinţă de presă la New York… Dar imediat a apărut cel care a descoperit mormintele respective, arheologul evreu Amos Kloner, şi a spus: „Nu sunt sicriele lui Hristos, al Mariei Magdalena sau ale apostolilor. E o mare fraudă!”

Trebuie însă să existe şi oameni de ştiinţă ai Bisericii care să pună degetul pe rană. Evoluţioniştii au spus că au găsit veriga lipsă dintre maimuţă şi om. Şi s-a trâmbiţat în revistele de specialitate că, în sfârşit, evoluţionismul este demonstrat ştiinţific. Şi după ani şi ani de zile, au analizat mai bine şi au văzut că scheletul respectiv avea oase de la o maimuţă şi oase de la un om, care fuseseră îmbinate, şi era un fals ştiinţific. Avem mare nevoie de oameni de ştiinţă ortodocşi care să răspundă tuturor provocărilor. Să nu fim complexaţi. Oricum, nu poate baba de la ţară să se lămurească, să se pună la punct cu toate descoperirile ştiinţifice şi cu abordarea ortodoxă.

Zicea părintele Paisie Aghioritul că unii mucenici nu erau foarte buni cunoscători ai învăţăturii dogmatice a Bisericii, nu ştiau exact dogma, dar ştiau că aşa învaţă Biserica. Şi dacă Biserica spune aşa, eu trebuie să fiu gata să mor pentru ce învaţă Biserica. Nu ştiau exact de ce e bine să se închine la icoane, dar ei se închinau icoanelor pentru că aşa au prins ei în biserică. Şi mureau pentru icoane şi intrau în Împărăţia Cerurilor.

Cum sprijiniţi publicarea literaturii, a poeziei religioase? Consideraţi că aceasta poate contribui la îmbogăţirea sufletească a credincioşilor? Sau că le va întări credinţa acelora îndoielnici?

Depinde de poezie. Traian Dorz nu va converti poate pe nimeni, niciodată. Dar Traian Dorz îi va întări pe unii dintre cei credincioşi. Există poezie, cum e cea a lui Daniel Turcea, care îi poate pune pe gânduri pe cei care sunt îndoielnici.

În ce priveşte publicarea literaturii şi a poeziei religioase există pe piaţa de carte o alergie foarte puternică. Difuzorii nu prea difuzează poezie religioasă, de exemplu. De ce? Pentru că nu se cumpără. Oamenii nu cumpără. A publica poezie religioasă în ziua de azi înseamnă a face un act sinucigaş, din

punct de vedere editorial.

Dacă autorul simte că a avut talent, poate să se zbată în stânga şi în dreapta să facă rost de banii pentru tipărirea unei cărți, pentru că nu costă atât de mult tipărirea unei cărți de poezie. Şi dacă tipăreşte una, două, trei, până la urmă va reuşi să-i convingă pe editori. Dar abia după ce i-a convins pe cititori.

Nici Tarkovski n-a reuşit să topească lumea cinematografiei ruse de la început. Dar a stăruit şi a reuşit. Eu cred că e nevoie de poezie. Eu mă resimt că nu mai scriu poezie. Nu mai scriu poezie şi pentru că viața mi-este foarte hăituită. Hăituită pentru că am cărțile pe care le scriu pentru cititorii care mă roagă să mai scriu, să mai scriu, să mai scriu; scrisorile lor, familia, doctoratul, editura Egumenița – şi nu mai am timp de poezie. Dar eu regret că nu mai scriu poezie. Când m-am întâlnit cu Dan Puric, am invidiat libertatea artistului care se poate juca cu timpul. Eu sunt presat, am pumnul în gură.

I-am şi făcut cadou două cărți, una cu *Înfruntarea necazurilor* şi alta, *Cum să ne creştem copiii*, şi i-am zis: „Să ştiți că nu mă reprezintă aceste cărți. Sunt cărți pe care le-am scris de nevoie. Am avut necazuri şi am văzut cât poate mângâia un cuvânt". Şi de asta am scris *Înfruntarea necazurilor*, şi mi-au scris unii cu mulțumiri, că au avut nevoie de carte. Am fost bolnav şi am văzut ce greu e să ai nevoie de un cuvânt de folos, şi l-am scris şi altora. Dar nu mă reprezintă. Pe mine mă reprezintă *Cartea Nunții*, mă reprezintă *Jurnalul convertirii*, mă reprezintă *Taina iubirii* – poeziile mele şi piesa mea de teatru, dar nu cărțile standard, înțelegeți? Însă, din păcate, oamenii înțeleg mai greu poezia. Cred că prin moartea poeziei am asista la moartea trăirii credinței creştine. Zicea părintele Sofronie de la Essex: „Fiți poeți!" Şi noi nu suntem poeți. Noi devenim roboței: pati-pati-pati!

Îmi zicea Dan Puric: „A venit la mine în cabină un om, un tânăr, plângând – după ce a văzut *Don Quijote* – şi a zis: «Există Dumnezeu!»" De ce nu vine tânărul ăla plângând după ce ascultă o predică la biserică, din păcate? Acuma nu pun astea deasupra mesajului de la amvon. Dar din păcate observăm că multe din predicile pe care le auzim, sunt standard, sunt plictisitoare. Până şi copiii se lasă *hipnotizați* doar de un părinte care vorbeşte cu dragoste, în timp ce până şi adulții sunt plictisiți de un părinte care vorbeşte doar din cărți.

Să luptăm pentru poezie. Eu mă declar fan. Voiam, simțeam lăuntric nevoia să mai scriu o poezie. Mi-a venit în minte o poezie de dragoste către soția mea, şi-am zis: „să mă scol s-o scriu acum sau nu?" Zic: „lasă, că eu o iubesc atât de mult, încât e puțin probabil să uit poezia asta!" Şi am uitat s-o mai scriu... Dar cred că trebuie să ne luptăm pentru poezie, serios. Asta nu înseamnă ca toți să vă apucați acum să scrieți poezii. Şi faceți rime: masă-plasă-coasă-rasă, şi ai poezia, uite: şi rasă ai, coasă ai... şi gata! Trebuie să avem suflete poetice. V-am citit rugăciunea de la sfârşitul Acatistului Sfintei Spovedanii, e poezie: „Când mă voi uni cu Tine? O, când?" Da, e poezie. Nu, părinte?

Părintele Ovidiu Moceanu: Poezia este foarte geloasă, nu te lasă să te ocupi de altceva. Aici e conflictul. În momentul în care Danion a scris poezie – că a scris poezie, am citit şi am făcut şi o prezentare, o poezie foarte bună, „Mâna care cuvântă". În momentul acela poezia a cochetat cu Danion. Dar Danion a cochetat cu alte chestiuni şi atunci s-a supărat poezia şi s-a retras puțin, până când Danion va epuiza apetitul pentru aceste cărți şi când poezia va veni: „Vezi? Tot la mine te-ai întors, la dragostea dintâi!"

Ați vorbit despre înfrânare în postul familiei. Este sărutul în post un păcat?

Soția are buze de plastic? De lemn? Depinde ce săruți. Dacă sărut o plantă, e de post. Depinde însă cum săruți, că poate fi sărut de post…

Unde trebuie să ne oprim în post?

Nu ştiu!

Să ne înfrânăm de la sărut doar când ne împărtăşim?

Nu! Eu nu sunt în măsură să dau nişte repere foarte precise. Acuma depinde şi cum săruți. Pentru că poți să săruți foarte frumos soția şi să nu fie asta ceva care să-ți schimbe mintea, să nu te facă să vrei o plăcere pătimaşă. Pentru mine, după viața în biserică, cea mai mare bucurie o am când o țin în brațe. Şi tot timpul, pe parcursul zilei, de patru, de cinci ori pe zi, îi spun: „Te rog, ia-mă în brațe!". Simt nevoia – eu mă regăsesc în brațele soției mele – s-o țin în brațe până o doare gâtul. Dar n-o prea sărut, pentru că am încercat să o sărut şi am constatat din experiență că s-a călcat postul. E bine să ne cunoaştem precis măsura şi de fiecare dată îi spuneam: „Claudia, crede-mă, nu vreau nimic mai mult!", aveam doar

bunăvoință. Nu era de ajuns.

Care credeți că sunt cei trei mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe din secolul XX?

E simplu, cred, să îi observi! E greu poate doar pentru cine judecă măreția ierarhiei după mărimea mitropoliei, după cărțile publicate sau după aurul de pe engolpioane, care rivalizează cu ghiulurile unei anumite națiii. Dacă judecăm din punct de vedere bisericesc, lucrurile sunt foarte simple. Ce înseamnă a fi mare ierarh? Înseamnă a fi ierarh care şi-a pus sufletul pentru turmă. Şi Dumnezeu a proslăvit jertfa ierarhului respectiv dându-i o lucrare cât mai mare în Biserică. Nu e specific Ortodoxiei să facă statistici, cum s-a făcut una în Grecia: „Care e cel mai mare făcător de minuni?" Pe locul întâi a fost Sfântul Nectarie, apoi Sfântul Ioan Rusul şi pe locul trei Sfântul Spiridon. Chiar scrie un părinte, Teoclit Dionisiatul: „Ce se întâmplă cu marii sfinți făcători de minuni ai Bisericii? Că vedem că în zilele noastre Sfântul Nectarie singur face mai multe minuni decât ei toți la un loc!" Şi aşa e! Citiți *Viețile sfinților*.

Eu am făcut încercarea asta, am citit *Viețile sfinților* şi am văzut câte minuni sunt în total prezentate în volumele cu *Viețile sfinților* şi am văzut câte minuni sunt la Sfântul Nectarie. Şi-i întrece Sfântul Nectarie, clar! Asta nu înseamnă că e mai mare Sfântul Nectarie decât toți sfinții la un loc, nu! Ci arată că în vremurile noastre de mare apostazie, Dumnezeu a rânduit ca prin acest ierarh care a fost prigonit în timpul vieții atât de tare, să se facă lucrare duhovnicească. Şi Sfântul Nectarie a făcut sute de minuni, s-au tipărit atâtea cărți şi au să se mai tipărească.

Mi-a spus un părinte în Grecia, căruia i-am spus o minune care s-a întâmplat la noi în familie: „La noi, în fiecare familie din Grecia a făcut Sfântul Nectarie câte o minune. Noi nu prea vrem să le spunem".

Eu cred că trebuie date în vileag astfel de mărturii, că şi Sfântul Nectarie spune, într-o minune, îi spune unei femei să dea mărturie, să se ducă să publice minunea respectivă. Şi poate ați văzut, am şi pus pe net, mi-a scris o preoteasă din Sibiu cum a avut sarcină extrauterină, s-a rugat la Dumnezeu şi a intrat pruncul în uter. Minune pe care doctorii n-o cred, li se pare imposibilă, şi totuşi aşa a fost. Şi-am şi cunoscut-o față către față pe preoteasă şi mi-a confirmat că aşa a fost şi mi-a arătat-o pe Nectaria, pe fetița care era predestinată avortului – pentru că atunci când o femeie are o sarcină extrauterină, doctorii spun că trebuie eliminată sarcina etc.

Şi mi-a zis: „Şi părintele, soțul meu, cam era de acord cu ce zicea doctorul". Dar credința preotesei a fost mai puternică decât sfatul doctorilor. Mai zicea preoteasa: „Când mi-a zis doctorul că trebuie scoasă sarcina, am simțit că nu e de la Dumnezeu!" Ce om simte chestia asta? Numai un om care e sporit în rugăciune, care are o anumită viață duhovnicească.

E clar că Sfântul Nectarie e unul dintre cei mai mari; despre Sfântul Ioan Maximovici, ceea ce a tipărit părintele Serafim Rose – în cartea cu o sută de minuni - era numai introducerea la câte minuni a făcut Sfântul Ioan Maximovici. Mi-a adus cineva, din America, ulei de la Sfântul Ioan; l-am dat unui tânăr de la o casă de copii; tânărul i-a dat gardienei, care nu prea credea în Dumnezeu, şi avea o excrescență pe gât. Şi-a dat gardiana pe gât cu o pânză muiată în uleiul ăla, şi a simțit că o arde, şi s-a retras excrescența şi femeia a venit la biserică şi se spovedeşte. A şi tipărit tânărul minunea în *Lumea credinței*.

Ei, după Sfântul Nectarie şi Sfântul Ioan Maximovici al treilea ar putea fi Sfântul Nicolae Velimirovici, care are şi sfinte moaşte şi care, chiar dacă nu e chiar aşa mare făcător de minuni, prin lucrarea teologică pe care a făcut-o, ar fi al treilea. Poate că Dumnezeu va rândui să se găsească peste zece-cincisprezece ani moaştele cine ştie cărui episcop care se va lămuri că a fost între primii trei. Dar nu contează să fii între primii trei, contează că am avut în secolul XX mari ierarhi. Oamenii, presa, s-au obişnuit să repete cât de păcătoşi sunt ierarhii, preoții, şi să bată apa în piuă pe lucrul acesta. Nu îi interesează că sunt şi clerici cu viață sfântă. Cât a trăit părintele Cleopa, câte articole erau în ziarele de mare tiraj cu părintele Cleopa? Aproape deloc. Aproape deloc! Nu interesa părintele Cleopa. Era bun aşa, numai la rubrica culturală să scrie „Săptămâna trecută creştinii au sărbătorit Învierea, iar părintele Cleopa a zis: «Bucurați-vă, creştini!»", punct! Dări de seamă de genul acesta.

Care trebuie să fie comportarea noastră, a oamenilor simpli, față de cei de alte credințe?

Fiecare cu chemarea lui. Au fost părinți mai îngăduitori, cum a fost Sfântul Siluan Athonitul, sau părintele Sofronie, care au avut atitudine mai deschisă. Au fost în acelaşi timp părinți cu viață sfântă, părintele Iustin Popovici, părintele Filothei Zervakos, părintele Serafim Rose, care au avut o atitudine foarte fermă. Pentru Ortodoxie este specific sloganul, pe care acum îl ține mănăstirea Esfigmenu, dar e

slogan specific ortodox, fiind slogan profund ortodox, *ORTODOXIE SAU MOARTE*! Adică, nu dacă nu vrei să fii ortodox te omor, ci eu, pentru Ortodoxie, sunt gata să mor! Eu dacă sunt pus să mă lepăd de Hristos, prefer să mor decât să mă lepăd. Vreau să fiu ortodox sau să mor.

Problema e că atunci când venim în întâmpinarea celorlalți, trebuie să avem foarte, foarte multă grijă. Sfântul Ioan Maximovici, de exemplu, care avea un discurs tradiționalist, în acelaşi timp făcea vindecări, vindeca bolnavi de alte credințe. În cartea mea *Mângâiere pentru bolnavi* găsiți o colecție de minuni făcute de sfinții Bisericii - unele sunt făcute cu oameni de alte credințe.

Asta ce arată? Că sfinții pe de o parte apărau dreapta credință şi, în acelaşi timp, aveau dragoste față de cei care erau vătămați de erezie. Citiți ultimele însemnări ale Sfântului Ioan din Kronstadt, apărute la Sophia, să vedeți câte pasaje dure împotriva catolicilor. Să vedeți câte pasaje, în scrierile lui, împotriva protestanților. Şi prin el, care a apărat credința, totuşi Dumnezeu a făcut minuni şi cu cei de alte credințe.

Noi trebuie să fim pâine caldă. Dacă venim cu un discurs triumfalist, dacă batem cu pumnul în piept: „Noi avem Adevărul!" – n-am rezolvat nimic.

Să observăm un tupeu formidabil în comportamentul duşmanilor Bisericii, să spună că au găsit rămăşițe umane de la Hristos, de la Maria Magdalena şi de la copilul lor. Noi, ca ortodocşi, ne închinăm la sfintele moaşte ale Mariei Magdalena, care sunt făcătoare de minuni, şi ei spun că ea a păcătuit cu Hristos.

Cred că paralel cu această înşelare la nivel dogmatic, va veni înşelarea la nivel moral. Am citit de curând un material cum că homosexualii racolează elevi din şcolile americane. Că au înțeles că nu poate triumfa viziunea aceasta despre lume a homosexualilor dacă n-o să-i racoleze din şcoală. Aşa e! Dacă-i îndoctrinezi de mici, când au să crească mari au să devină apologeți ai sodomiei.

Cred că trăim vremuri din ce în ce mai grele. Dar nădejdea noastră să fie la Hristos. Ştiți când e greu să ne luptăm? Când nu suntem cu Hristos. Uneori şi mie mi se întâmplă să mă las efectiv covârşit de câte aflu: nenorociri, nu ştiu ce, şi-n biserică, şi... Să fiu foarte, foarte trist, că e atâta păcat, păcat, păcat şi ți se pare că mai ai puțin şi te duci şi tu la fund. Şi să zic şi canonul de rugăciune, şi rugăciunile să le zic aşa, pe bandă rulantă, cu durere de suflet, şi să nu-mi dau seama că Hristos e viu. Adică toate astea se întâmplă, dar Hristos vrea mântuirea noastră, înțelegeți? Noi trebuie să fim în altă lume. Noi trebuie să ieşim din duhul lumii acesteia în care se întâmplă toate nenorocirile. Când Îl avem pe Hristos în sufletul nostru, vedem altfel toate.

Să dea Dumnezeu să avem frica cea bună a lui Dumnezeu şi să nu ne temem de frică unde nu era frică, cum zice Psalmistul, să mergem pe calea postului, nu ca nişte campioni, nu ca nişte eroi, dar ca nişte oameni pe care-i iubeşte Hristos, să ştim că El ne ține în dragostea Lui şi să vrem să rămânem în această dragoste până la sfârşitul vieții noastre.

ÎNTRE ÎMPLINIRE ŞI RATARE

(Oradea, 14 decembrie 2005)

Fiecare dintre noi ne-am dori să fim binecuvântaţi de Dumnezeu. Fiecare dintre noi ne-am dori să ştim să folosim talanţii pe care ni i-a dat Dumnezeu. Numai că atunci când ne punem problema cine îşi îngroapă talanţii şi cine îşi foloseşte talanţii, întotdeauna sau de cele mai multe ori noi suntem cei iscusiţi, care ştim să ne folosim talanţii, iar de îngropat şi-i îngroapă numai ceilalţi.

Cred că unul din motivele pentru care societatea contemporană se află în criză, este acela că oamenii îşi ratează chemarea, oamenii îşi ratează vocaţia. Şi după ani de zile sau după zeci de ani de zile după ce merg pe un anumit drum, îşi dau seama că nu au ajuns la împlinire şi vor să renunţe la meseriile lor, unii vor să renunţe la familiile lor, alţii vor să renunţe chiar la mănăstirile lor.

Aş explica puţin în ce constă ratarea vocaţiei în care cineva ajunge în viaţa de familie sau în momentul în care altcineva ajunge în viaţa de mănăstire. Sunt tineri care după unul, doi, trei ani de facultate sau când au terminat studiile şi-au dorit să se căsătorească, dar văzând că Dumnezeu nu a răspuns rugăciunii lor, consideră că au chemare spre mănăstire, intră în monahism, depun voturile monahale şi după câteva luni sau după câţiva ani de călugărie regretă pasul pe care l-au făcut.

Există persoane care intră în mănăstire pentru că s-au temut de viaţa de familie, pentru că s-au temut de greutăţi, s-au temut să crească copii, s-au temut să aibă un servici, s-au temut să se lupte pentru pâinea celor apropiaţi lor şi au crezut că în mănăstire totul este simplu, totul pică de-a gata, totul pică din cer cu ajutorul părintelui stareţ, uitând că mănăstirea este cea mai înaltă arenă a luptei duhovniceşti. Este elita K-1 -ului duhovnicesc, dacă vreţi. Şi nu ne putem duce în mănăstire pentru o viaţă comodă.

Oricine intră în mănăstire din alte motive decât pentru a I se dărui în întregime lui Hristos, pentru a I se dărui mucenicește lui Hristos, greşeşte şi, mai devreme sau mai târziu, va regreta pasul făcut. Asta nu înseamnă că sunt predestinaţi la neîmplinire cei care au ajuns în monahism din pricini nebinecuvântate. Poate că Hristos îşi va face loc în sufletul lor şi-i va ajuta să se pocăiască pentru greşeala pe care au făcut-o şi-i va ajuta să pornească pe drumul monahismului aşa cum trebuie.

În acelaşi timp există însă tineri iubitori de mănăstiri, iubitori de viaţă duhovnicească, iubitori de post, de nevoinţă, care îşi doresc să aleagă calea monahală şi văzând că după unu, doi, trei, patru ani de facultate Hristos nu le-a pus înainte nici mănăstirea şi nici povăţuitorul duhovnicesc de care au nevoie, se căsătoresc instantaneu, se căsătoresc plictisiţi, se căsătoresc considerând că dacă n-au fost vrednici de mănăstire, măcar de familie vor fi vrednici. Şi neînţelegând că astfel calcă în picioare taina familiei, care este o mare taină, în Hristos şi în Biserică, şi la primele ţipete ale bebeluşului, la primele scâncete, sau la primul scandal din familie sunt cuprinşi de deznădejde şi regretă faptul că s-au căsătorit.

Un părinte spunea că una din ispitele celor care au pornit pe calea monahismului este să se gândească ce viaţă de familie binecuvântată ar fi avut. Cu câtă râvnă ar fi crescut ei ceata de copii pe care ar fi închinat-o Domnului. Cât de silitori ar fi fost ei în a-şi creşte odraslele pe calea lui Hristos. Dar, din păcate, voturile monahale stau ca nişte stavile între ei şi slujirea jertfelnică a lui Hristos.

În acelaşi timp, însă, tinerii care s-au căsătorit, se gândesc: „oh, ce plictiseală! Trebuie să mă ocup de creşterea copiilor mei, aceste piedici vii, aceste piedici umblătoare, care nu mă lasă să mă dăruiesc în întregime lui Hristos. Care ţin mintea mea ocupată, inima mea ocupată şi Hristos nu mai are loc în viaţa mea."

Aş trece puţin de la o astfel de ratare a vocaţiei la cei care-şi ratează vocaţia trăind în mijlocul lumii, dar renunţând să-şi înmulţească talanţii pe care i-au primit de la Dumnezeu.

M-a întrebat o fată acum câteva zile, după o conferinţă: „Ştiţi, eu înainte pictam icoane. Acum nu mai vreau să pictez icoane. Nu mai sunt destul de sporită în viaţa duhovnicească. Dar oare fac bine că nu mai pictez?" Ea nu făcea păcate mari, care s-o oprească de la pictarea icoanelor, dar dintr-o falsă smerenie, dintr-o părută smerenie – adică dintr-o mândrie autentică! – îngropa talanţii pe care i-a primit de la Hristos.

Şi am întrebat-o: „Acum ce vrei? După ce am vorbit atât despre înmulţirea talanţilor, pe tine să te-nvăţ să-ţi îngropi talanţii?" „Nu, nu asta vreau, dar, ştiţi..."

Ei, trebuie să ne dăm seama de marea responsabilitate pe care o avem, pentru că dacă Hristos a dat fiecăruia dintre noi anumiți talanți, aceşti talanți nu trebuie îngropați.

Există tineri care vor să se facă medici. Există tineri care vor să se facă ingineri sau economişti sau tâmplari. Dar părinții lor sau unchii lor sau cine ştie ce strămoşi ai lor protopopi sau cine ştie ce membri ai clerului îi conving că neapărat trebuie să-L slujească pe Hristos, Care nu poate fi slujit decât pe calea cea înaltă a teologiei.

Şi astfel de tineri fac teologia forțați, ca să spunem aşa, împinşi de la spate de către rude sau de către alte interese materiale. În momentul în care au terminat facultatea şi astfel de tineri ajung preoți sau astfel de fete ajung profesoare de religie, fără să aibă chemare, se află într-un mare impas, într-o mare criză sufletească. Pot ajunge chiar la probleme psihice serioase.

Țara are nevoie de medici buni. Țara are nevoie de avocați buni. Țara are nevoie de economişti buni. Țara are nevoie de gunoieri buni. Gunoieri care să ne facă străzile mai curate. Să ne facă să ne simțim mai bine în oraşul în care locuim, pe strada pe care locuim.

Toate meseriile sunt bineplăcute înaintea lui Dumnezeu. În afară de prostituție care a devenit, mai nou, meserie, în mod ilicit. Unii zic că e meseria cea mai veche, alții zic că e cea mai nouă.

Cunosc un tânăr care a făcut seminarul împins de rudele sale, convinse că acest vlăstar al familiei trebuie neapărat să fie preot, continuând tradiția şi tânărul a reuşit să evadeze şi să facă Facultatea de Medicină şi se bucură foarte mult că se pregăteşte să-i slujească pe oameni ca medic. Şi mă întreba: „Crezi că greşesc?" „Dimpotrivă! – i-am zis, mă bucur că ai avut curajul să te lupți cu ai tăi pentru chemarea pe care ți-a dăruit-o Hristos." Şi mă bucur că o să fie încă un medic creştin, încă un medic cu dragoste de oameni, încă un medic la care n-o să trebuiască să scoți şpaga precum ai duce pistoalele, încă un medic care o să aibă grijă de tine din dragoste şi înțelegând că o face în numele lui Hristos.

În acelaşi timp, există tineri care ar vrea să facă Facultatea de Teologie, dar rudele, părinții, nu îi lasă, convingându-i să facă A.S.E.-ul, că ies mai mulți bani, Dreptul, că ies mai mulți bani, Medicina, că ies mai mulți bani, numai bani să iasă! Faptul că se sufocă sufletul unui om – nu contează!

Vrea fata să devină profesoară de religie, mama o împinge de la spate să devină economistă. Vrea fata să fie profesoară de religie, tata o bate la cap să fie avocat. Şi fata, dacă ascultă de părinții ei în astfel de situații, greşeşte. Pentru că ar trebui să înmulțească talanții pe care i i-a dat Hristos. E nevoie de profesori de religie cu vocație. Nu de profesori de religie care la oră țin predici gratuite contra fumatului şi în pauză fumează în cancelarie cot la cot cu ceilalți profesori.

Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne lumineze să ne recunoaştem talanții. Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să înțelegem care este drumul pe care trebuie să pornim în viață. Care este drumul pe care nu-l vom regreta nici după cinci ani, nici după cincizeci de ani. Care este drumul care cu adevărat ne împlineşte şi pe noi şi prin care noi îi putem folosi pe ceilalți.

Vă întreb: un tânăr care practică un sport de performanță – tenis de câmp – se va uita oare la o finală a unei competiții de natație? Da sau nu? Ce credeți? Un baschetbalist, dacă ar putea să vadă finala unui mare campionat de volei, s-ar uita? S-ar uita, normal. Pentru că el, deşi nu practică voleiul, va lua exemplu de la voleibaliști şi va şti să-şi sporească râvna lui, să zicem aşa, de baschetbalist, urmărindu-i pe campionii voleiului.

Ei bine, vorbindu-vă în această seară, riscând chiar să vă plictisesc cu citate din Sfinții Părinți despre calea teologiei, nădăjduiesc că şi studenții la medicină, şi cei de la drept, şi viitoarele femei de serviciu ale țării noastre vor şti să se folosească.

Pentru că înțelegând cum ar trebui să se formeze un teolog, de fapt vor înțelege şi cum ar trebui să se zidească ei ca şi creştini.

Şi ca să nu credeți că am vreo notă ironică atunci când fac referire la femeile de serviciu, vă voi spune că am cunoscut la Facultatea de Teologie din Bucureşti o femeie de serviciu despre care mai mulți foşti absolvenți mi-au spus că duce viață sfântă. Din câți profesori am avut, părinți profesori, despre nici unul nu mi s-a spus că duce viață sfântă. Dar despre femeia respectivă mi s-a spus.

Şi să ținem seama şi de faptul că la un moment dat sfântul Nectarie din Eghina, văzând că cel care trebuia să facă curățenie la seminarul din Rizareion nu putea să vină, fiind reținut cu alte probleme, Sfântul Nectarie, marele ierarh al Bisericii lui Hristos, a făcut această treabă: nu s-a sfiit să facă curățenie peste tot în seminarul respectiv.

Dacă vă voi vorbi – şi vă voi vorbi! – despre cum să devii teolog, v-ați putea întreba: „ce mă priveşte pe mine o astfel de expunere? Eu nu sunt teolog!"

Iată că Prea Sfințitul Kallistos Ware spunea următoarele despre cuvântul lui Evagrie: „Teolog este cel care se roagă”: „Această frază a lui Evagrie ar trebui să-i facă pe creştini să renunțe a zice, cum fac adesea, «Eu nu sunt teolog»” (Cred că ştiți refrenul, l-ați auzit chiar şi voi, poate l-ați spus chiar şi voi – *Eu nu sunt teolog*.), „căci asta e în realitate echivalent cu a zice «Eu nu mă rog! Şi nici nu am în mod deosebit dorința de a mă ruga.»”

Într-adevăr, cine nu e teolog nu e nici rugător şi-n egală măsură nu este nici creştin. Şi-n fața lui Hristos este mai teoloagă țăranca care a făcut reumatism de la câte mătănii a făcut seara în fața icoanei, decât cine ştie ce minte strălucită, cu două-trei facultăți, două masterate şi un doctorat, dar a cărui viață este lipsită de rugăciune.

Teolog este cel care se roagă, cel care-L vede pe Dumnezeu şi cel care vorbeşte despre Dumnezeu. Vă dau trei minute să vorbiți despre soția mea. Sau despre copiii mei. Ce puteți spune? Nimic. Pentru că n-ați văzut-o nici pe soția mea (decât, poate, într-o anumită poză, de pe coperta de la *Cartea Nunții*), nici pe copiii mei.

Ei bine, tot aşa nu poți vorbi despre Dumnezeu dacă nu L-ai văzut pe Dumnezeu, dacă nu eşti prieten cu Dumnezeu. Cum poți vorbi despre cineva pe care nu-l cunoşti? Cum poți vorbi despre o prăjitură pe care n-ai mâncat-o? Vorbe goale. Cum poți vorbi despre un miros pe care nu l-ai simțit? Cum poți vorbi despre un Dumnezeu pe Care nu L-ai mâncat, în Sfânta Împărtăşanie? Pe Care nu L-ai primit în inima ta. Cum poți vorbi despre un Prunc pe Care nu L-ai lăsat să Se nască în ieslea inimii tale? Şi să cânți colinde fără să crezi că Hristos trebuia să Se nască şi în inima ta? Foarte greu.

Există însă trei moduri de a face teologie. Sfântul Grigorie Palama împărțea teologii în trei categorii: teologi văzători de Dumnezeu, teologi purtători de Duh Sfânt, teologi prin a căror gură vorbeşte Însuşi Dumnezeu; apoi, teologi de mâna a doua care, dându-şi seama că nu sunt la măsura sfinților, se nevoiesc să ducă mai departe mărturia sfinților, teologi care sunt un fel de urmaşi ai Sfinților Părinți; şi teologi din categoria a treia, teologi mincinoşi, despre care Sfântul Anastasie Sinaitul spunea următoarele: „Nu e fără de primejdie a grăi despre Dumnezeu. Dar unii, nepricepând, nici chibzuind acestea, care nu ştiu cum lucrează nici cele din pântecele lor, şi întru patimile necinstei şi în mocirla plăcerilor se tăvălesc, socot eu, neştiind nici dacă este Duh Sfânt în oameni, ci toate voile trupului şi ale plăcerilor lucrându-le, prin prăvălii şi prin case de curvie – a se citi: bordeluri – şi prin piețe şi prin băi sfâşie şi batjocoresc tainele lui Hristos. Şi aduc asupra lor hula necredincioşilor, cel mai ades şterpelind de pe la părinți vreo două vorbulițe sau trei locşoare şi pe deasupra învățându-le. Iar în temeiul acestora, dându-se pe sine drept dascăli, nu puşi de Dumnezeu, ci mişcați de patimi”.

Vă previn că, nefiind eu însumi teolog – unii cred că dacă ai scris câteva cărți, gata, eşti automat teolog – eu nu sunt teolog, deşi fac doctoratul în teologie – îmi doresc a fi teolog, vreodată, dacă va rândui bunul Dumnezeu, însă nefiind teolog, cred că vă este mai de folos să vă pun înainte anumite citate frumoase ale Sfinților Bisericii, ale părinților duhovniceşti ai vremurilor noastre.

Adevărata teologie înseamnă viață în Hristos. Adevărata teologie înseamnă nu să dai mărturie după mintea ta despre Dumnezeu, ci să-L laşi pe Dumnezeu să vorbească prin gura ta.

Tot Prea Sfințitul Kallistos Ware ne spunea că „o teologie, pentru a fi autentică, presupune o angajare personală întru sfințenie. Singurii adevărați teologi sunt sfinții”. Ia auziți! Deci, dacă ne-am întreba: „Profesorul X este un bun teolog?” ar trebui să ne întrebăm: „Profesorul X este un bun sfânt?” Şi dacă este un bun sfânt este şi un bun teolog. Dacă este doar un cunoscător al învățăturii teologice, dar nu duce o viață sfântă, atunci nu poate fi teolog adevărat, după cum spune P. S. Kallistos Ware. „Calificarea teologiei drept ştiință, – continuă acesta – precum geologia sau zoologia, este o rătăcire periculoasă. Sigur, o angajare personală este necesară chiar şi în geologie sau zoologie. Unii susțin însă că observatorul este indisociabil legat de experiență. Cu toate acestea, în geologie sau în zoologie este suficient, în general, să aduni fapte obiective cu o maximă precizie, pentru ca mai apoi să le analizezi cu o perspicacitate căreia i se adaugă o rigoare imparțială. Moralitatea personală a geologului sau a zoologului nu intră în discuție – ceea ce nu este cazul în teologie. Aceasta atinge ființa umană în totalitatea ei şi reclamă de la fiecare o transformare personală radicală. Fără o astfel de transformare, modul în care vom învăța teologia va fi strâmb. Fără o astfel de transformare vom fi protestanți, neoprotestanți, sectanți care abordează credința bisericii dreptmăritoare.”

Mitropolitul Hierotheos Vlachos spunea un cuvânt foarte frumos: „Suntem ai Bisericii pe cât suntem ai Sfinților Părinți”. Eu aş completa: suntem ai lui Hristos pe cât suntem ai Bisericii şi suntem ai Bisericii pe cât suntem ai Sfinților Părinți.

Câți dintre noi suntem creştini? Mulți, în inimile noastre. Câți dintre noi suntem ai Sfinților Părinți? La această întrebare nu mai suntem la fel de grabnici a spune în gândul nostru „Da”. Ne place să fim creştini, ne place să fim ai lui Hristos, dar nu şi ai Sfinților Părinți, pentru că sfințenia este ceva înalt, ceva străin, ceva de neatins, ceva îngeresc, oricum ceva străin nouă.

În timp ce la Liturghie preotul zice: „Să luăm aminte, Sfintele – sfinților”, adică să vină la împărtăşanie fiii Bisericii, care, fiind mădulare ale trupului lui Hristos, se sfințesc, noi am vrea să se spună: „Să luăm aminte, Sfintele – nesfinților!” Sau: „Să luăm aminte, Sfintele – păcătoşilor!” Pentru că nu ne place să ducem viață de sfințenie, pentru că ne place să ocolim cuvântul din Scriptură care zice: *Fiți sfinți că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, Sfânt sunt!*

Trebuie să ne împrietenim cu Sfinții Părinți. Zicea foarte frumos Sfântul Ignatie Brianceaninov: „Tovărăşiile şi societatea au o mare înrâurire asupra omului”. (Adică, în tâlcuire: Gaşca are mare influență asupra fiecărui membru al ei.) „Tovărăşia şi apropierea unui învățat aduce multă ştiință, a unui poet – multe gânduri şi simțiri înalte; a unui călător – multe cunoştințe despre țările străine, despre obiceiurile şi datinile altor popoare”. (Şi aş spune şi eu: Aşa şi tovărăşia cu televiziunea va aduce o sumedenie de cunoştințe pe care n-o să le folosiți aproape niciodată, şi o sumedenie de gânduri rele pe care le veți folosi, mai ales dacă sunt pătimaşe şi senzuale, aproape în întregime, neratând nici cel mai mic sfat al televizorului de a duce o viață pătimaşă. Asta e un fel de notă de subsol.)

„E limpede, tovărăşia şi apropierea sfinților aduc sfințenie. *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu bărbatul nevinovat – nevinovat vei fi, şi cu cel ales – ales vei fi.* (Psalmul 17).”

Ia auziți: „Însuşeşte-ți gândirea şi duhul Sfinților Părinți, prin citirea scrierilor lor. Sfinții Părinți au atins țelul: mântuirea. Şi tu vei atinge acest țel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget şi într-un suflet cu Sfinții Părinți, te vei mântui.”, spune Sfântul Ignatie… Cât se poate de simplu, ca la şcoală: 3+2=5. Elementar. Sfinții Părinți au atins țelul – mântuirea, şi tu vei atinge acest țel prin mersul firesc al lucrurilor.

Problema este cum să fim într-un cuget cu Sfinții Părinți, când lumea întreagă ne învață să avem o credință căldicică. O credință modelată după duhul înțelepciunii acestei lumi, care este nebunie în fața lui Dumnezeu. Cum să fim prieteni cu Sfinții Părinți, când lumea ne învață să fim prieteni cu patimile şi cu poftele? Foarte greu! Nu este uşor. Dar la asta ne cheamă Hristos. Să fim prieteni cu Sfinții Părinți, să ne fie dragi Sfinții Părinți.

Scenă de pe maidan: un român de 16 ani este înjurat de un personaj din alt neam de 17 ani. Românul îl bate pe voinicul mai mare în vârstă, şi acela spune: „Lasă, că vin eu cu gaşca mea!” şi a doua zi vine cu tata, cu unchiul, cu frații cei mulți pe care-i are şi îl termină repede pe săracul românaş. De ce? Că şi-a adus gaşca.

Ei bine, fraților, cred că tot aşa trebuie să facem şi noi: ne calcă în picioare duhul acestei lumi, să venim şi noi cu mama, tata, cu prietenii, cu sfinții, care sunt de partea noastră. Noi să ştim că sfinții sunt ai noştri. Să-i iubim pe Sfinții Bisericii, să luăm pildă de la râvna lor.

Să ştiți că dacă s-ar întâlni Zorro cu un sfânt al Bisericii, cu un mucenic, Zorro ar fi gelos, pentru că ar putea să ia de la sfântul respectiv lecții de vitejie, lecții de eroism. Zorro şi-ar da seama că, din păcate, sfântul e mai Zorro decât el. Şi şi-ar da seama că cea mai mare vitejie ar fi fost să intre în Sinaxar, nu doar în cărțile de povești, eventual, sau pe marile ecrane.

Să ne împrietenim cu sfinții, şi când vom fi îngenuncheați, le vom simți ajutorul. Pentru că noi suntem slabi, avem căderile noastre, neputințele noastre, şi cel mai bine ştiu asta duhovnicii noştri, nu prietenii cărora le arborăm cel mai duhovnicesc zâmbet, cea mai isihastă privire şi cele mai mieroase cuvinte rugătoare: „Ce faci, frate?” „Doamne ajută.” „Doamne ajută!” Dar duhovnicul nostru ştie de fapt ce e în spatele acestui „Doamne ajută!”, câtă invidie, cât egoism, câtă fățărnicie sau alte patimi.

Ei bine, suntem slabi. Vă spun că mie mi-e drag să stau cu copilul meu, cu copiii mei când zic seara „Îngeraşul”. „Eu sunt mic, tu fă-mă mare, eu sunt slab, tu fă-mă tare!” Ei, aşa mă rog eu din tot sufletul la îngeraş: eu sunt mic, el să mă facă mare, eu sunt slab, el să mă facă tare – mai tare ca Zorro! În sensul că noi trebuie să fim cu adevărat ai lui Hristos. Noi trebuie să primim o putere care nu este din lumea aceasta. Noi trebuie să fim fii ai Împărăției Cerurilor. Şi astea nu sunt vorbe goale.

Mă iertați că vorbesc eu, un păcătos, mândru etc., despre lucruri prea înalte. Dar le-am auzit la rândul meu, m-am folosit la rândul meu de ele şi de aceasta, numai de aceasta, mi-am dorit a le repeta ca un papagal în fața voastră.

Să ne facem prieteni cu sfinții şi viața noastră va fi mult mai frumoasă.

Atunci când tânărul teolog va fi agasat de tânăra filologă sau A.S.E.-istă sau medicinistă să facă experienţe prin boscheţi, sau la ea acasă sau la ştrand, tânărul teolog va şti să alerge la sfinţi şi să le spună: „Nu mai rezist, ajutaţi-mă! Mi-e dragă, o iubesc, dar nu mai rezist! Nu-i numai frumoasă, este şi pătimaşă, şi voi trebuie să mă ajutaţi!” Nu râdeţi! Tânărul teolog, sau tânărul ispitit – indiferent la ce facultate e - trebuie să alerge la prietenii lui cereşti şi să le spună sfinţilor: „Vă rog din tot sufletul, ajutaţi-mă! Nu mai rezist!" Şi trece ispita, prin harul lui Hristos. A doua zi poate vine fata şi spune: „Iartă-mă! Mari prostii voiam să facem! M-a înnebunit vară-mea sau colega de clasă sau cine ştie ce emisiune pe care am văzut-o noaptea la televizor, când aveam insomnii”. Înţelegeţi?

Dacă noi ne facem prieteni cu sfinţii, şi ei se fac prietenii noştri. Toată viaţa noastră se va schimba dacă vom fi prieteni cu sfinţii. Este foarte important să ducem mărturia cea bună. Este foarte important să fim ai lui Hristos.

Am întrebat, la rândul meu, ce să le spun tinerilor cărora le voi vorbi despre înmulţirea talanţilor pe calea teologiei? Şi un părinte mi-a dat un răspuns foarte frumos – pentru că e firesc, nefiind teolog, trebuia să-i întreb pe alţii ce e bine să vă spun – şi părintele mi-a zis: „Abia în clipa în care ţi-ai găsit duhovnicul, poţi porni pe calea teologiei”. Foarte frumos! Abia în clipa în care crezi lui Hristos că poate să-ţi vorbească şi să te călăuzească printr-un îndrumător, abia în clipa în care eşti gata să te smereşti şi să duci lupta cu patimile şi cu voia ta şi să te laşi îndrumat de un duhovnic, abia atunci poţi porni pe calea vieţii creştine.

Dar nu aşa, să ai duhovnic numai în cele patru posturi, vreme de trei minute, cât îţi permite coada cea lungă, care stă privindu-te scrutător, simţind privirile lor în ceafă: „Nu mai termină ăsta o dată!” Astfel de persoane nu au duhovnic!

Ai duhovnic în clipa în care ai început o poveste de iubire binecuvântată, ca să spun aşa, cu un părinte prin care crezi că-ţi vorbeşte Hristos. Dar nu doar atunci când îţi dă o ascultare plăcută, de exemplu, e vacanţă, şi-ţi spune: „Încearcă să te duci două săptămâni la mănăstiri”, şi tu te lauzi la toţi prietenii: „Măi, eu sunt un ucenic foarte, foarte râvnitor. Am primit chiar ascultarea de a merge într-un pelerinaj şi eu chiar m-am dus în pelerinaj!” – de parcă ai fi făcut cine ştie ce faptă de evlavie!

Pe când, dacă părintele-ţi spune: „Încearcă să faci trei catisme din Psaltire în fiecare seară!” sau: „Încearcă să o ajuţi pe verişoara ta care are cinci copii şi îi e greu să îi crească! Du-te şi stai în fiecare zi, joacă-te o oră cu copiii, să aibă timp şi verişoara ta să îşi facă canonul! Sau să iasă în parc, să ia o gură de aer curat, sau să stea pur şi simplu de vorbă cu soţul ei, sau să se ducă să-şi vadă mama, sau, sau, sau...”

Atunci zici: „Părintele, când mi-a vorbit, nu avea un chip bizantin! Privirea lui nu era duhovnicească! Se uita în jos... înainte vorbise cu baba aia care l-a ţinut o jumătate de oră. Poate că baba l-a plictisit, şi Duhul Sfânt s-a îndepărtat de pragul părintelui... Oare nu cumva părintele a greşit?” Şi devenim noi judecători fără diplomă ai duhovnicilor noştri, convinşi că noi, deşi nu ducem viaţă duhovnicească, totuşi avem darul discernământului, pe care părintele, fiind prea obosit de atâtea slujbe, de atâta nevoinţă şi de atâtea spovedanii, se pare că nu l-a avut. Şi eventual, în râvna noastră duhovnicească, am fi gata să dăm meditaţii duhovnicului nostru, dacă ar fi smerit şi ar vrea să înveţe discernământul de la noi.

Ei bine, o astfel de ascultare este egală cu zero. Ori suntem ascultători tot timpul, ori nu suntem deloc. Dacă ne alegem aşa, asta ne place, asta nu ne place, înseamnă că nu avem duhovnic – să fim sinceri cu noi înşine.

Există tineri care, prinşi de râvnă duhovnicească, se apucă să citească cine ştie ce cărţi şi spun: „A, părintele meu nu mă lasă să ţin post negru vinerea sau miercurea... Părintele meu cred că-i din ăla, mâncător... e flămând tot timpul cred, n-ai văzut ce burtă are? A, eu mă apuc să ţin post negru pe ascuns”. Sau îl rogi să te lase să faci *Rugăciunea lui Iisus* şi el îţi zice să citeşti din *Psaltire,* şi zici: „Tot cu *Psaltirea*, ca amărâţii? Eu sunt din ăla vrednic, eu sunt robul lui Hristos, care vreau să zic rugăciunea neîncetat, vreau să învăţ în două săptămâni, sau în trei luni cel târziu... Ca să nu îmi mai pierd timpul cu tot felul de *Psalmi*, atâta împrăştiere în cuvinte! N-a zis Sfântul Apostol Pavel că mai bine spui doar cinci cuvinte?” Şi atunci devii mai iscusit decât duhovnicul tău...

Să revenim la cei care se lasă prinşi de elanul de citire al cărţilor duhovniceşti, dar care nu citesc cărţi potrivite măsurii lor. Vă voi spune ceva tot din Sfântul Ignatie Brianceaninov, şi după pasajul respectiv, cei care până acum şi-au judecat duhovnicul, au libertatea să-l judece şi pe Sfântul Ignatie Brianceaninov. Şi dacă se simt mai sfinţi şi decât din Sfântul Ignatie, să caute alte citate şi să-i judece şi pe părinţii filocalici, chiar şi pe părinţii pustiei, şi eventual în cele din urmă să-L judece şi pe Dumnezeu,

pentru că ei sunt atât de râvnitori să facă voia Domnului, încât nici Dumnezeu nu înțelege marea lor râvnă şi deschidere duhovnicească.

De asta în tradiția monahală se spune că, atunci când duhovnicul vede că ucenicul vrea să urce prea repede spre cer, să-l mai tragă de picior, oprindu-l.

Iată ce a zis Sfântul Ignatie: „Fiecare să citească din Sfinții Părinți ceea ce se potriveşte cu felul său de viață. Pustnicul să-i citească pe părinții care au scris despre liniştire. Monahul care viețuieşte în chinovie – pe părinții care au scris povățuiri pentru viața chinovială. Creştinul care trăieşte în lume, pe Sfinții Părinți ce şi-au rostit povețele pentru tot creştinul îndeobşte. Fiecare, în orice tagmă s-ar afla, să culeagă belşug de povățuire din scrierile Părinților".

Şi vă rog să luați aminte la acest citat, pentru că-l consider, poate, cel mai important citat pe care-l voi folosi în întâlnirea noastră. „Este neapărat trebuincioasă citirea potrivită cu felul de viață al fiecăruia. Altminteri, ne vom umple de gânduri, chiar dacă sfinte, însă de neîmplinit cu fapta, care stârnesc o lucrare neroditoare doar în închipuiri şi în dorințe". Adică ne place să citim despre marile extazuri, despre marile culmi ale rugăciunii, despre viața pustnicească, dar nu ne place să citim cărțile care ne arată ce pas trebuie să facem noi acum, azi, nu peste o săptămână sau peste un an.

Mai zice din Sfântul Ignatie: „Faptele cucerniciei care nu se potrivesc cu felul tău de viață îți vor scăpa din mâini. Pe lângă faptul că vei deveni un visător sterp, gândurile tale, aflându-se în neîncetată împotrivire cu faptele, negreşit vor naşte tulburare în mintea ta, iar în purtarea ta – nehotărâre. Iar această tulburare şi această nehotărâre sunt apăsătoare şi vătămătoare pentru tine însuți şi pentru cei din jurul tău. Necitind după rânduiala cuvenită Sfânta Scriptură şi pe Sfinții Părinți, lesne te poți abate de la calea mântuitoare în hățişuri de netrecut şi prăpăstii adânci, ceea ce s-a şi întâmplat cu mulți".

Luați deci aminte: dacă vi se pare că sunteți chemați la o filocalizare grabnică, la o filocalizare necondiționată, dacă vi se pare că trebuie să depăşiți în sfințenie pe toți creştinii de pe ulița voastră, şi să deveniți sfinți în trei zile sau în două săptămâni, vă aflați pe un drum greşit. Zice Sfântul Ignatie, repet, „Citiți cărțile potrivite cu măsura voastră duhovnicească".

Câți dintre voi au citit *Imnele* Sfântului Simeon Noul Teolog? Poate mulți, poate puțini. Există un curent în teologie „Hai să fim cât mai deştepți, să epuizăm *Filocaliile*", dă bine să zici: „Am citit patru volume din Filocalie!" – „Eu am citit şapte!" „Ei, eşti mai tare!" Înțelegeți?

Dă bine să zici: „Mă, eu am citit *Imnele* Sfântului Simeon Noul Teolog" – o carte grea, grea, în prefața căreia ucenicul Sfântului Simeon, Cuviosul Nichita Stithatul, spune cam aşa: „Să nu citească această carte cei pe care îi apasă poftele materiale şi cugetele pământeşti. Să nu citească aceste imne cei care nu şi-au curățit sufletele prin fapte duhovniceşti, prin viețuire duhovnicească şi prin rugăciune".

Dar, noi suntem deştepți. Noi suntem teologi. Noi trebuie să trecem cu vederea astfel de avertismente, pentru a face lucrări de seminar strălucite – şi acum mă arăt cu degetul şi pe mine. Am făcut o lucrare de seminar, în primele două săptămâni de facultate, despre teologia mistică a Sfântului Grigorie Palama. Şi un părinte profesor a întrebat: „Ați înțeles ceva din lucrarea lui?" Şi nimeni n-a spus nimic.

După care m-am gândit să fac lucrare de seminar despre Sfântul Simeon Noul Teolog şi despre *Imne*, pentru că-l forțasem pe duhovnic să-mi dea şi mie binecuvântare să le citesc, gândindu-mă că eu sunt destul de înduhovnicit ca să citesc această carte. Şi acum, după ani de zile, regret sincer că am citit-o, regret că n-am ținut seama de avertismentul Cuviosului Nichita Stithatul.

Să avem mare grijă. Tocmai de aceasta este bine să ne căutăm o călăuză în care să avem încredere, dar nu o călăuză pe care să o părăsim după trei săptămâni sau doi ani. Un părinte filocalic spune că atunci când vrei să-ți găseşti o călăuză duhovnicească, priveşte bine la cine te duci! Vezi ce fel de om e, ce fel de viață duce, nu să zici după doi ani: Ia uite, ăsta era bețiv! Ăsta era curvar! Ăsta era cine ştie cum, lacom de bani... Să ştii de la început în mâinile cui îți încredințezi sufletul.

Şi dacă porneşti pe această cale a ascultării, să mergi drept înainte. Şi dacă la un moment dat Dumnezeu va vedea că nu e cel mai potrivit duhovnic pentru tine, va rândui să ajungi la alt duhovnic. Te vei sfătui cu duhovnicul pe care-l ai, şi acesta îți va spune: „Fiule, caută-ți un alt părinte, mai potrivit pentru structura ta, pentru exigențele tale, pentru chemarea ta".

Dar de multe ori ne place să ne schimbăm duhovnicul pentru că, de fapt, nu ne place să ne lăsăm pe noi înşine schimbați de Hristos prin duhovnic. Preferăm să schimbăm duhovnicul, pentru că nu preferăm să renunțăm la patimi, sau dacă am renunța la beție, sau la curvie sau la cine ştie ce am renunța, nu ne place să renunțăm la mândrie. Păstrăm mândria în inimile noastre, şi nu vrem să-i dăm drumul cu niciun chip.

Într-un film nişte oameni pătimaşi care vroiau să se lase de patimile lor se suiau pe o corabie ca să plece spre un Munte sacru, dar unul avea o patimă care îl sufoca, un demon, care era simbolizat de o maimuță pe care o ținea în brațe şi nu voia cu niciun chip să-i dea drumul. Era ca şi copilul persoanei respective, era parte din persoana respectivă, care nu voia cu niciun chip să renunțe la patimă... Abia când a aruncat maimuța şi-a dat seama că aceasta era un diavol…

Şi atunci când duhovnicul ne îndeamnă să renunțăm la mândrie, atunci mândria noastră se revoltă şi spune: „Părintele nu este destul de sfânt! Părintele nu este destul de iscusit! Hai să-mi caut alt duhovnic, mai sfânt!" Şi de fapt mergem la altul care ne laudă că nu mai bem, care ne laudă că nu mai fumăm, care ne laudă că nu desfrânăm, cât despre mândrie, o lasă acolo, să ruginească.

Numai că mândria nu-i ca fierul, să ruginească, e ca virusul şi se înmulțeşte.

Care este baza vieții duhovniceşti? Rugăciunea. În măsura în care suntem teologi fără să ne rugăm, aşa cum am mai spus, nu suntem teologi. Este oarecum uşor să zici canoane, repede, aşa, să ai conştiința: gata, am rezolvat-o şi pe asta, am făcut-o şi pe asta, dar de fapt să nu vorbeşti nici cu Dumnezeu, nici cu Maica Domnului, nici cu sfinții, nici cu îngerii, dacă faci canonul de rugăciune către puterile cereşti. Canon pe care foarte mulți nici nu l-au observat în Ceaslov. Canon despre care foarte mulți nici nu ştiu că se află în Ceaslov. D-apoi să-l mai fi şi citit.

Nu putem fi teologi dacă nu iubim rugăciunea. Nu putem fi teologi fără să-L lăsăm pe Hristos să vorbească prin noi, fără ca noi înşine să vorbim mai întâi vreme îndelungată cu Hristos.

În clipa în care am descoperit o persoană care ne-a devenit dragă, în clipa în care avem un prieten, sau o prietenă, sau mai mulți prieteni, ne dorim să stăm împreună cu ei. Atât de mult ne dorim, încât dacă punem mâna pe telefon, vorbim uneori până se înroşeşte firul, până se înroşesc părinții de supărare, vorbim până le creăm reale probleme financiare, părinților noştri, eventual.

Cineva ne e drag. Unul pune mâna pe telefon, celălalt răspunde, şi stăm aşa, în tăcere, bucurându-ne că suntem lângă celălalt. Sau vorbim. Oamenii sunt lăsați de Dumnezeu să comunice. Ei bine, tot aşa este şi cu sfinții. Şi cu îngerii, şi cu Maica Domnului.

În clipa în care înțelegem că Maica Domnului e mama noastră, ne bucurăm să vorbim cu mama noastră. În clipa în care înțelegi că „Înger, îngeraşul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu" e chiar îngeraşul pe care ți l-a dat Dumnezeu, vrei să vorbeşti cu el.

În clipa în care înțelegi, Petre, că Sfântul Apostol Petru şi alți sfinți - cum e Petru Athonitul, sau alți sfinți - cu numele Petru îți sunt prieteni, vei vrea să vorbeşti cu ei.

Ioana, în clipa în care vei înțelege că Sfântul Evanghelist Ioan şi Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Ioan din Kronstadt, Sfântul Ioan Maximovici, Sfântul Mucenic Ioan Rusu, Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Ioan Iacob de la Hozeva, Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, sunt prietenii şi ocrotitorii tăi, vei vrea să vorbeşti cu ei.

Dar dacă te întreabă cineva: „Ioane, câți sfinți cu numele de Ioan ştii?", vei spune: „Mulți, mulți..." Câți? Dacă vei răspunde: „Ioan Evanghelistul, Apostolul Ioan..." – deja nu prea ştii cum stau lucrurile. Şi-l mai ştii pe Sfântul Ioan Botezătorul, spunându-i numele răsuflând uşurat că nu te-ai făcut de ruşine şi ai putut să zici mai mult de două nume.

Trebuie să vorbim cu aceşti sfinți prin rugăciune, să ne bucurăm de marele dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu.

Privitor la rugăciunea lui Iisus, aş atrage atenția asupra faptului că e foarte periculos ca orice creştin, în general, nu doar tânărul teolog, să o practice fără îndrumarea unui duhovnic, însă – cu toate că am spus că trebuie să citim cărți pe măsura noastră, şi *Filocaliile* sunt cărți care se adresează în primul rând monahilor, cred că şi tinerii aflați sub îndrumarea unui duhovnic ar face bine, ca şi ceilalți creştini, să practice *Rugăciunea lui Iisus*. Atât cât pot. Atât cât îi lasă duhovnicii.

Când s-au tipărit *Filocaliile*, anumiți părinți filocalici, practicanți ai *Rugăciunii lui Iisus*, s-au supărat, au fost îngrijorați de faptul că aceste nestemate, aceste pietre prețioase puteau să ajungă pe mâinile acelora care nu ştiau să le folosească cum se cuvine. Şi au atras atenția asupra acestui pericol. Nu cumva anumiți oameni, neiscusiți în viața duhovnicească, prinşi de o râvnă exagerată, să citească *Filocaliile* şi să se vatăme.

Şi atunci de ce spun că ar fi bine să încercăm să practicăm rugăciunea lui Iisus? Pentru că tot aceşti părinți filocalici spuneau că mirenii aflați sub îndrumare duhovnicească o pot face. Pentru că această rugăciune foloseşte foarte mult celui care o face cu povățuitor.

Şi nu e nevoie să credem că o să ne sfințim în 24 de ore sau în trei zile. Toți vor să ajungă isihaşti în

două săptămâni, dar nimeni nu vrea să spună rugăciunea cu gura, în şoaptă, vreme de câteva luni. De ce? Am auzit o întrebare interesantă şi un răspuns foarte frumos: „De ce nu mai sunt avvi, părinți duhovniceşti, stâlpi duhovniceşti în zilele noastre? De ce nu mai sunt? Pentru că n-au vrut să mai existe începători". Nimeni nu vrea să fie începător. Toți am intrat în biserică, gata, repede, trebuie să şi intrăm în Sinaxar.

Nu e chiar aşa! Să încercăm să fim începători. Să încercăm luni şi ani de zile să ne nevoim, zicând rugăciunea cu gura. Şi încet-încet o să ne deprindem să zicem şi când suntem la facultate – profesorul vorbeşte, suntem atenți, dar încercăm să ne şi rugăm. Nu neapărat să ne punem metanii cu fir aurit, să vadă toți colegii noştri că eu sunt isihastul grupei sau isihastul anului. Şi să ne şi lăudăm: „Măi, voi ştiți că eu mă spovedesc la părintele cutare, care practică rugăciunea lui Iisus? Voi ştiți că eu sunt chiar ucenic vrednic al părintelui respectiv? Eventual, ucenicul iubit al părintelui care chiar duce viață sfântă. Uitați-vă voi bine la mine, nu vedeți în privirea mea puțin din strălucirea privirii părintelui meu? Uitați-vă la părul meu, la barba mea, nu vi se pare bizantină? N-ați putea să mă folosiți ca model pentru icoane?" Cam aşa stau lucrurile!

Pe când, în acelaşi timp, tineri studenți pe care nimeni nu dă doi bani, tineri care sunt considerați fraieri sau cine ştie cum, stau acolo liniştiți şi se roagă, după cum i-a îndrumat duhovnicul, şi după doi ani, cinci ani, zece ani, ajung la rugăciunea minții, sunt căsătoriți, îşi cresc copiii cu mare grijă.

Am să vă spun un sfat pe care mi l-a dat un duhovnic. După ce m-am căsătorit, un duhovnic – care a trecut la Domnul – era ieromonah, fecior, dar totuşi avea o înțelegere foarte frumoasă a familiei. Şi l-am întrebat cum să fac cu soția – ştiți, soții nu doar se roagă, mai fac şi dragoste, şi l-am întrebat eu cum se împacă rugăciunea cu viața trupească, şi mi-a zis: „Ştii cum e? După ce faceți dragoste, o iei în brațe pe soție şi te apuci şi te rogi, zici rugăciunea, în timp ce ea se culcă". Pentru că eu voiam, după ce făceam dragoste, să stau să mă rog cât simțeam nevoia să mă rog, şi soția vroia să se culce. Soția mi-a zis: „Piua! Nu m-am măritat ca să dorm singură! Vreau să dormi lângă mine". Şi părintele a zis: „Foarte bine! Ea să doarmă, şi tu să zici rugăciunea, ținând-o în brațe". Şi vă spun că a fost un început al căsniciei foarte, foarte frumos. Atât de mult m-am bucurat, nu vă dați seama.

Deci, îl pomenesc cu dragoste pe părintele respectiv, pentru că m-a ajutat să înțeleg cât de firească este familia şi cât de frumoasă este familia. Părintele mi-a spus: „Bucurați-vă unul de altul şi apoi, şi înainte şi înapoi, rugați-vă lui Dumnezeu!"

Să ştiți că – şi fac o paranteză, nu e important să dau prea multe detalii – cred că cea mai frumoasă unire trupească este a creştinilor care duc viață duhovnicească. Nu pentru că e lipsit de cine ştie ce experimente perverse n-are parte de împlinire, nu! Pentru că el îl iubeşte pe Dumnezeu şi ştie că în momentul în care e cu soția lui trebuie să facă cu adevărat dragoste, nu să facă sex sau să facă patimi sau să facă perversiuni.

Viața creştină e o viață binecuvântată cap-coadă! Dar nu voi insista acum asupra acestui subiect.

Revin deci la faptul că rugăciunea poate fi spusă de către soți şi când îți plânge copilul. Nu neapărat rugăciunea lui Iisus, poate nu simt toți chemare să o spună. Zici un psalm, o rugăciune către Maica Domnului. Sau sunt momente în care efectiv nu mai poți, ajungi la capătul răbdării. Mie cel mai greu mi-a fost la primul copil, mi-a fost mai greu decât cu trei copii. Venim în căsnicie cu sloganuri gen de „Mamă, câte împliniri o să avem!", dar uităm că de fapt căsnicia este şi o cruce, că nu e o mântuire doar prin facerea sau eventual producerea de prunci. E o mântuire prin purtarea crucii.

Şi a fost foarte şocant ca un bebe să schimbe viața mea şi să se bage în viața mea şi să plângă când eu voiam să mă odihnesc. Sau să plângă când eu voiam să fiu cu prietenii sau când voiam să mă duc la slujbă – seara la vecernie, de exemplu. Şi copilul m-a lovit foarte puternic pentru că mi-a arătat că viața de familie este puțin altfel decât îmi imaginam eu. Şi mă bucur că m-a lovit. Şi astfel, cu doi şi cu trei mi-a fost mult mai uşor, că învățasem deja poezia.

Am să vorbesc fugitiv despre capitolul *mănăstiri*. Cred că greşesc tinerii care, cum începe vacanța, au fugit în mănăstire; cum începe anul universitar, s-au întors din mănăstire, nefiind în stare să reziste zece zile de vacanță în lume, pentru că nu ştiu să-şi petreacă timpul liber, dar nevrând nici să se călugărească.

Ei vor să ducă viață de familie, dar cum se va întemeia această familie, numai Dumnezeu ştie. Şi după ce se căsătoresc, eventual, la repezeală, îşi dau seama că nu sunt în stare să facă față ispitelor vieții, îşi dau seama că nu pot să fie tați buni, soți buni, mămici bune, soții bune, pentru că au fugit de viața în lume.

N-au ştiut să fugă doar de patimile lumii, au respins lumea şi cu cele bune ale ei, iar intrând în lume s-au lovit cu capul de perete, de grinda de sus, şi au căzut la pământ.

Şi sunt astfel de tineri care stau tot timpul în astfel de hoteluri mănăstireşti, eventual exasperându-i pe săracii monahi sau pe săracele maici care, din prea multă politeţe, tot aşteaptă ca tânărul sau tânăra să înţeleagă că mănăstirea nu este hotel, la care să-ţi petreci vacanţa fără să plăteşti nimic. Că mănăstirea nu e camping sau cine ştie ce loc de recreere, de odihnă, eventual.

La fel de mult, poate mai mult sau mai puţin, nu-mi dau seama, greşesc cei care nu calcă prin mănăstiri de teamă ca nu cumva să fie fascinaţi de monahism.

Cunosc un preot de mir care nu voia să meargă la Muntele Athos – preot căsătorit, cu copii – ca nu cumva să fie fascinat de Muntele Athos şi să-şi părăsească familia. Mie o astfel de abordare a problemei mi se pare ridicolă.

Am fost de curând, iarăşi, la Sfântul Munte şi am aflat un cuvânt extraordinar, de la un părinte tânăr. Şi m-am bucurat foarte mult că părintele era tânăr, că dacă era bătrân aş fi zis că spune cuvântul respectiv datorită experienţei lui de zeci de ani în mănăstire, eventual în Sfântul Munte. Dar părintele fiind tânăr, m-am bucurat că a vorbit luminat de Dumnezeu.

Şi părintele a zis: „Dacă vine mireanul în mănăstire, stă o vreme, să se roage, să se liniştească. Şi când se întoarce la familia sa, dacă începe să regrete: «of, de ce nu m-am călugărit? Of, ce viaţă de doi bani e viaţa în lume!», dacă în loc să vină plin de putere duhovnicească, să ducă mai bine lupta cea bună, vine plin de angoase şi de plictiseală, vina nu este a lui – spunea tânărul părinte athonit – ci este vina mănăstirii, că n-a fost în stare să-i dea energia şi puterea de care avea nevoie”.

Mănăstirea trebuie să-i ajute pe mirenii care trăiesc în lume, care au familii şi copii, nu să plângă: „Vai, Doamne, ce păcat că nu m-am călugărit!” – ci să le dea puterea să reziste patimilor care-i asaltează în viaţa de zi cu zi. Să meargă mireanul în mănăstire şi să ia o gură de aer duhovnicesc. Nu făcând simple pelerinaje, nu făcând turism religios.

Să nu devenim un fel de globe-trotteri duhovniceşti, alergând de la o mănăstire la alta ca disperaţii, să facem colecţie, să ne putem lăuda la toţi prietenii că am văzut mai multe mănăstiri decât apar în *Lumea Credinţei* şi că putem face propriul nostru ghid al mănăstirilor, eventual; ci, mergând în mănăstiri pentru a lua gura de aer de care avem nevoie.

M-am dus ultima oară în Athos cu cel mai bun prieten al meu care, după ce ani de zile şi-a dorit să se călugărească şi a fost pe la multe mănăstiri, considerând că familia e o cale neîmplinită, tristă, o cale de mâna a cincea etc. Acum îşi doreşte să se căsătorească şi vrea să-i dea Dumnezeu o fată şi un părinte l-a întrebat: „ce cauţi tu aici, dacă acum vrei să te căsătoreşti?” Şi am răspuns eu: „l-am luat cu mine, să-i dea Maica Domnului o mândră”. Şi părintele a rămas puţin cam surprins. Şi el crede că Maica Domnului îi poate da pe Ileana Cosânzeana sau pe Albă ca Zăpada de care are nevoie, după rugăciunile pe care le face.

E adevărat că se poate întâmpla ca în urma respectivelor rugăciuni, Dumnezeu să-l ajute să înţeleagă că, de fapt, rostul lui era în mănăstire. Nu-i exclus asta. Important e în viaţă să vrei să faci voia lui Dumnezeu, nu voia ta.

Au venit la Sfântul Serafim de Sarov două tinere. Una voia să se mărite, alta voia să se călugărească. Şi Sfântul Serafim le-a binecuvântat să facă exact invers.

În principiu, nu e nimic nepotrivit în a te duce, tânăr fiind, la Sfântul Munte Athos, ca să te rogi ca Dumnezeu să-ţi trimită mândră. Şi nu-i nevoie să te duci în Sfântul Munte Athos. Poţi să te duci la orice biserică, mănăstire, unde sunt sfinte moaşte, dacă vrei să te rogi la sfinţi, poţi să te duci la orice icoană făcătoare de minuni, poţi să te duci chiar la icoana din casa ta, care e foarte mare făcătoare de minuni. Orice icoană la care te rogi cu credinţă e făcătoare de minuni.

În Ortodoxie există icoane făcătoare de minuni, dar nu există icoane nefăcătoare de minuni. A auzit cineva de vreo icoană nefăcătoare de minuni? Mă îndoiesc. Sunt chiar copii xerox ale icoanelor făcătoare de minuni, copii pe hârtie, în faţa cărora s-au întâmplat vindecări sau alte minuni.

Privitor la viaţa de familie, unii aveţi părinţi care vă lasă să mergeţi pe calea Bisericii, iar alţii aveţi prieteni care vă sunt stavile. Iertaţi-i. Cei care au părinţi credincioşi duc o viaţă foarte frumoasă, foarte senină. Cred că viaţa lor în familie e un fel de pregustare a Împărăţiei Cerurilor.

În timp ce alţii sunt prigoniţi de părinţii lor: „Tu de ce nu mergi, fato, la discotecă? Tu de ce nu te fardezi ca celelalte?” Sau: „Tu de ce nu mergi, mă, cu fetele la discotecă?” Sau: „La vârsta asta eşti fecior? Mă faci de ruşine!” Sau: „Vrei să te căsătoreşti fără să ştii ce înseamnă femeia?” Şi presiunea asta nu durează doar trei zile sau cinci săptămâni. E o presiune de lungă, foarte lungă durată, care-i torturează

la propriu pe tineri, cum îi torturau prigonitorii pe sfinții mucenici ai bisericii.

Ei bine, pentru această prigoană tinerii vor avea plată. Sunt unii care au o tinerețe paşnică în familie şi-n clipa în care dau de greutățile căsătoriei, de prima ceartă, de prima tensiune, simt că se dau cu capul de pereți, întrucât au considerat că în familie totul este roz, de la pat până la clanță şi înapoi, inclusiv mocheta, paharele din bucătărie şi cine ştie ce alte obiecte. Ei bine, în viață nu e totul roz.

Pe când cei care au dus o viață de prigoană din partea părinților, în clipa când s-au căsătorit au impresia că au intrat în rai. Pentru că s-au căsătorit slujindu-L pe Hristos, au ştiut bine ce fac când se căsătoresc, au ales bine o familie, o soție sau un soț alături de care pot duce o viață creştină, şi într-adevăr pregustă raiul. Liniştea căminului lor este o icoană a sfințeniei.

Câte ore stăm cu părinții şi câte ore stăm cu prietenii? Cu părinții stăm multe – dacă numărăm şi orele de somn. Dar nu e corect! Trebuie să numărăm orele în care stăm de fapt cu părinții şi nu noi cu părinții în fața televizorului, uitându-ne la ştiri, la telenovela de dinainte şi la filmul de după. Unul zice: „eu am stat cu părinții mei şase ore, în care am discutat foarte multe: «Cât e ceasul?» «Ai văzut reclama asta?» «Ce film urmează?»" Acesta este un timp mort, nu este un timp în prezența părinților.

Pe când cu prietenii, lucrurile sunt altfel. Dacă nu stăm ca proştii să ne uităm la aceleaşi telenovele, la aceleaşi ştiri, în loc să discutăm lucruri mai frumoase.

Mai fac o paranteză. Am fost chemat la Kenski Show, la o emisiune pro şi contra televizorului. Şi evident eu trebuia să am poziția ridicolă de ortodox papagal, care va fi ruşinat de pozițiile de bun simț ale celorlalți. Numai că m-a ajutat Dumnezeu – foarte mult m-a ajutat, pentru că puteam să mă fac de ruşine – astfel încât s-au contrazis invitatele între ele, şi nu era nevoie să polemizez eu, ci doar să subliniez, spunându-i uneia: „dacă te uiți şase ore pe zi la televizor, aşa cum spui, înseamnă că eşti dependentă". „Ba nu, nu sunt dependentă!" Nu era nevoie să îmi întăresc argumentația, telespectatorii înțelegeau că dacă fata respectivă avea, aşa cum spunea, cinci televizoare în patru camere, şi că ei nu-i place să meargă la discotecă pentru că-i place să vadă emisiunile de la televizor, fata era dependentă de televizor. Şi spunea: „Cum să nu fiu cu prietenii? Dacă e o emisiune interesantă la televizor, îmi chem prietenii şi stăm în fața televizorului" – nu era nevoie să-i sugerez că o astfel de poziție e cel puțin ciudată, ci înțelegeau toți şi fără argumentarea mea.

Şi spunea: „Ce frumos e să stăm la telenovelă, ce frumos e să ne uităm la o ştire..." Prieteni fiind, nu ştim decât să ne uităm la televizor, ca şi cum Hristos ar trebui să schimbe ceva genetic în pântecele mamei, când se naşte bebeluşul să se nască cu o cutie minusculă în fața ochilor, care să crească odată cu vârsta şi să avem tot timpul un ecran cu cristale lichide, care să nu ne vatăme ochii.

Legat de prieteni, de petrecerea timpului liber. Ştiți şi voi, nu e nevoie să vă spun eu, că una din marile probleme ale tinerilor creştini este că nu ştiu să-şi petreacă timpul liber. Ce uşor e să te speli pe dinți, pe față sau sub braț, ce uşor e să mănânci, ce uşor e să dormi, ce uşor e să mergi la facultate dacă nu sunt cursuri plictisitoare, ce uşor e să chiuleşti de la facultate în parc dacă sunt cursuri plictisitoare, şi ce greu e totuşi în timpul acela liber să nu faci păcate. Ce greu este să ai un mod frumos de a-ți petrece timpul liber.

Nu trebuie să venim la facultate aşteptând cât mai repede să se termine facultatea, aşteptând să se termine cursurile ca să mergem în bar, aşteptând să se termine ora de seminar ca să mergem în parc, aşteptând să se termine anul universitar, să se termine vacanța, şi să se termine facultatea fără să rămânem în cap cu nimic.

Cred că nu aş putea încheia mai frumos această expunere, decât amintindu-vă ultimele cuvinte pe care le-a rostit pe patul de spital părintele Stăniloae, acest mare teolog al neamului românesc, ale cărui cărți, din păcate, le citesc foarte puțini tineri teologi. Când am citit *Dogmatica* părintelui Stăniloae, am înțeles cu adevărat că Dumnezeu este dragoste. Şi am înțeles că de dragoste se leagă întreaga noastră cunoaştere teologică. Poate că citisem înainte de multe ori că Dumnezeu este dragoste. Poți să citeşti până te plictiseşti, până nu simți că aşa este, până nu înțelegi că aşa este, cuvintele astea n-au putere în inima ta. Dar prin scrisul părintelui Stăniloae, vă spun, mi s-a părut că intru într-o lume paralelă, într-o lume minunată. M-a ajutat să înțeleg cât de armonios se leagă în Biserică învățăturile de credință. Despre sfinții îngeri, despre tradiție, despre Sfânta Liturghie, totul se leagă unitar.

E adevărat că unii, după ce au citit două sau trei pagini de dogmatică, au ajuns la concluzia că părintele Stăniloae este greu de citit şi mai bine să citească doar Limonarii, Sbornice şi Vieți de sfinți.

Ei bine, aş recomanda să începeți încetul cu încetul, să nu mâncați Stăniloae cu polonicul, să-l mâncați pe părintele Stăniloae cu lingurița, cu pipeta, eventual, la început. Câtă vreme avem dinți de lapte, să mâncăm atât cât putem digera, să nu facem indigestie, să ajungem la doctor, că avem buba.

Adică recomand să se înceapă citirea scrierilor părintelui Stăniloae cu cărți simple: *Mica Dogmatică vorbită*. Foarte mult cred că pierd cei care n-au citit *Mica dogmatică vorbită*, a părintelui Stăniloae, apărută la Deisis. Sau cele *Şapte dimineți cu părintele Stăniloae*, interviurile luate de Sorin Dumitrescu, volum care ți-l face prieten pe părintele Stăniloae, ți-l face drag. Te ajută să-l înțelegi, să-l iubeşti şi să vrei să citeşti din ce în ce mai mult.

Pe patul de spital, părintele Stăniloae a spus câteva cuvinte care rezumă toate volumele de teologie pe care le-a scris şi, eventual, toate *Filocaliile* pe care le-a tradus. Luați aminte la ultimele cuvinte ale unui teolog. Pentru că trebuie să fim teologi, nu vreme de patru ani de studii, nu vreme de 20 de ani, profesoarele de religie, până ajung la pensie, nu 50 de ani tinerilor care deveniți preoți şi, la un moment dat, poate la bătrânețe vă veți pensiona, trebuie să fim teologi pentru totdeauna. Trebuie să fim vorbitori cu Dumnezeu şi vorbitori despre Dumnezeu, iar în rai, toți sunt teologi, toți Îi dau slavă lui Dumnezeu, asta este adevărata teologie.

Poate ştiți de la Sfinții Părinți, teologia nu însemna învățarea pe de rost a unor citate, ci era vederea lui Dumnezeu.

Şi spune părintele Stăniloae: „Vorbim despre Tine, Doamne. Cu voința. Plini de har şi de adevăr. Hai, hai, hai. Plin de har și de adevăr. Hai, hai, hai. Hai să ne trezim. Hai să ne sculăm. Hai să vorbim. Haide, Doamne, hai. Hai, hai, hai să vorbim. Haide, Doamne. Hai, hai, hai să vorbim. Hai, haide, Doamne. Hai să vorbim".

Să ne ajute bunul Dumnezeu să vorbim cât mai mult cu El în viața aceasta şi după viața aceasta. Să ne ajute bunul Dumnezeu să-L mărturisim cu toată ființa noastră, nu numai prin vorbe, ci şi prin fapte, astfel încât, la înfricoşătoarea Judecată să ne sălăşluim în Împărăția Cerului alături de toți îngerii şi sfinții, de marii stâlpi ai bisericii şi chiar de părinții purtători de Duh Sfânt ai vremurilor noastre: de părintele Stăniloae, de părintele Iustin Popovici, de părintele Filothei Zervakos – ucenicul Sfântului Nectarie din Eghina, de părintele Paisie Aghioritul, de părintele Porfirie, de părintele Paisie Olaru, de toți cei care L-au mărturisit pe Hristos şi au primit cununa mântuirii.

Întrebări şi răspunsuri

Aş dori să răspund acum la întrebările voastre. Cred că e bine să-mi puneţi întrebări cât mai simple şi mai clare şi mai la obiect, dându-vă seama că n-aveţi în faţa voastră vreun părinte duhovnicesc sporit în ale duhului, ci un tânăr ca voi, care poate să vă răspundă doar despre probleme specifice vieţii pe care o trăiţi.

Cred că în clipa în care uităm să întrebăm, uităm să trăim. Cel care nu întreabă ori e sfânt şi vorbeşte numai cu Dumnezeu, ori e în înşelare. Să nu uităm să întrebăm. Pentru că dacă rămânem cu întrebările, fără a primi răspunsurile, vom amorţi.

Părintele Ioan Ică spunea un cuvânt extraordinar tinerilor teologi: „Teologii români tineri trebuie să meargă pe urmele Sfinţilor Părinţi. Altfel încremenesc ca Baba Dochia". Cred că cei care nu întreabă încremenesc ca Baba Dochia. Pe când, dacă aflăm răspunsul, vom avea alte întrebări, şi alte, şi alte, şi alte întrebări, până vom primi răspunsul final de la Dumnezeu.

Ce pot face, în calitate de diriginte la liceu, pentru elevele care au făcut avorturi?

Vă duceţi la magazinele Top Gun, cumpăraţi o bazooka, le chemaţi în faţa clasei, le faceţi o lecţie de morală după care, cu dragoste şi cu multă pocăinţă, le împuşcaţi. Doamne fereşte!

Trebuie să vă apese şi pe voi că fetele au avortat. Să nu se supere doamna dirigintă care întreabă dar, poate, dacă era mai apropiată de elevele ei, în loc să avorteze trei eleve, ar fi avortat doar două sau poate doar una sau poate nici una.

Zicea părintele Necula de la Sibiu: „În astfel de cazuri, prost nu e ginecologul vostru, prost e teologul vostru", şi automat, profesorul vostru de religie, părinţii voştri, că n-au ştiut să fie teologi şi să vă ajute să nu ajungeţi la avort. Nu recomandându-vă să folosiţi cele mai sănătoase prezervative, marca X – că altfel s-ar găsi la pangarele bisericii – ci îndemnându-vă să mergeţi pe calea cea mai sigură de a nu rămâne însărcinate: înfrânarea. Calea pe care Biserica o recomandă de sute şi sute de ani. Şi dacă te înfrânezi până la nuntă, n-ajungi la avort.

Ce putem face, ce să le spunem elevelor care afirmă că fecioria nu mai e la modă?

Să le spunem: „Aveţi dreptate, fetelor! Fecioria nu mai e la modă. Nici Hristos nu mai e la modă! Nici credinţa creştină nu mai e la modă".

Dacă Hristos, Care a pus mâna pe bici în Templu şi a răsturnat mesele neguţătorilor, ar veni în zilele noastre între noi, ca Fiu al lui Dumnezeu, ar răsturna mulţi dintre idolii pe care ni-i facem. Ar ataca patimile şi idolii societăţii, şi societatea L-ar răstigni a doua oară. Iar pe sfinţii care au scris contra homosexualităţii, de exemplu, i-ar considera duşmani ai societăţii şi i-ar băga la închisoare. I-ar considera duşmani publici. *Public enemy!*

Tot Sfântul Teofan Zăvorâtul spunea: „Să nu ne fie teamă că suntem acuzaţi că suntem extremişti". Sfântul Ignatie Brianceaninov face referire la faptul că ortodocşii care mărturisesc dreapta credinţă sunt consideraţi fanatici, fundamentalişti. Cei care spun că virtutea e virtute şi păcatul e păcat sunt consideraţi depăşiţi, minţi înguste, încuiaţi. Sfântul Ignatie Brianceaninov ne spune că astfel de cuvinte trebuie să fie laudă pentru noi. Ia auziţi: „Dacă gândeşti altfel şi socoţi porunca Bisericii mai puţin întemeiată decât socotinţa ta şi a celorlalţi de un cuget cu tine, atunci nu mai eşti fiu al Bisericii, ci judecător al ei". (Adică, dacă Biserica zice: „Asta e păcat!", iar tu zici: „Asta nu-i păcat!", nu mai eşti fiu al Bisericii, ci judecător al ei.) Şi sfântul continuă. „Mă numeşti mărginit? Neluminat îndeajuns, egoist? Adică fanatic, fundamentalist? Lasă-mă în mărginirea şi-n celelalte neajunsuri ale mele. Voiesc mai bine a rămâne, cu toate aceste neajunsuri, fiu al Bisericii de Răsărit, decât ca având părutele calităţi (– care părute calităţi? Să fiu sociabil, cetăţean bun, să nu supăr pe nimeni, să nu zgârii pe nimeni, să fiu cetăţean de exemplu al satului, comuniunii, oraşului, care are o credinţă de-a valma, toate credinţele sunt bune, toate sectele sunt biserici – n.n.), să mă fac mai deştept decât ea şi ca atare să-mi îngădui a nu-i da ascultare şi a mă despărţi de ea".

Lasă să ne acuze duşmanii lui Hristos că suntem fanatici, fundamentalişti, încuiaţi la minte – astea sunt vorbe de laudă. Ce credeţi, că prigonitorii îi lăudau pe sfinţi: „Bravo, frate, câtă vitejie ai, când noi te

ardem pe foc! Mamă, ce tare eşti, că noi îţi tăiem mâna şi tu nu spui nimic. Eşti un adevărat erou! Sângele tău curge şiroaie, noi te scuipăm, şi tu eşti un mădular vrednic al Bisericii lui Hristos!" Credeţi că aşa era? Nu! Îi jigneau, îi călcau în picioare, îi batjocoreau în fel şi chip. Dacă pe Hristos L-au batjocorit, oare pe urmaşii lui Hristos cum îi vor primi?

Să nu uităm cât au fost de prigoniţi sfinţii Bisericii noastre.

Mi-a spus un cuvânt frumos părintele Iulian, duhovnicul Schitului românesc Prodromu de la Sfântul Munte Athos: „Într-adevăr, e greu să mărturiseşti astăzi dreapta credinţă, pentru că lumea care L-a prigonit pe Hristos şi pe mărturisitorii credinţei în Hristos îi va prigoni. Lumea care L-a batjocorit pe Hristos şi pe ucenicii lui Hristos îi va batjocori". Deci să nu ne fie teamă atunci când lumea ne zice că suntem fanatici. Să nu ne temem când ne zice că suntem fundamentalişti. Da, noi avem un fundament: credinţa în Hristos. Nu e o ruşine ca fundamentul tău să fie credinţa în Hristos.

Să ne speriem însă atunci când cei de alte credinţe ne spun: „Bravo, ce frumos te rogi! Hai să ne rugăm împreună. Vino şi la secta mea, vin şi eu la biserica ta, că avem toţi aceeaşi credinţă!" Sau când cei care calcă în picioare învăţăturile morale ale Bisericii spun: „Vai, ce tolerant eşti! Hai să băgăm şi toleranţa între virtuţile evanghelice! E bine aşa, să nu spui răului rău, şi minciunii minciună".

Atunci să ne speriem, nu când suntem acuzaţi că suntem fundamentalişti. Când suntem lăudaţi de lumea pseudo-creştină, de lumea post-creştină, de lumea păgână în care trăim, atunci să ne fie teamă.

Când mă laudă păgânii, când mă laudă sectanţii că ce bun sunt, ceva e-n neregulă. Înseamnă că mărturia mea nu i-a trezit. Dacă mărturia mea era bună, trebuia să trezească în ei conştiinţa că nu fac parte ei din Biserica pe care a întemeiat-o Hristos, şi ar trebui să vrea să intre în Biserica lui Hristos sau să te prigonească din cauză că nu vrei să accepţi faptul că Biserica e suma tuturor sectelor şi confesiunilor.

Cum comentaţi sfatul de a avea doi duhovnici în acelaşi timp, unul mai departe şi unul mai aproape de noi ca distanţă geografică?

Întrebaţi-l pe duhovnicul de mai aproape cum înţelege lucrurile. Sau, eventual, pe cel mai departe. Dar e mai bine să-l întrebaţi pe cel mai aproape. Pentru că dacă duhovnicul de aproape ştie că ţi-e de folos ca, o dată la trei luni, o dată la cinci luni, să mergi la şi mănăstirea X, să ceri cuvânt de folos de la părintele care n-o să-ţi spună să mergi în altă direcţie decât cea în care te călăuzeşte părintele tău, nu e nicio problemă.

Dacă duhovnicul de lângă tine spune: „Da, du-te o dată la câteva luni şi la mănăstirea cutare", e foarte bine. Mi s-a întâmplat, vă spun cu bucurie, să mă spovedesc la părintele Iulian de la Prodromu, care mi-era foarte drag. De câteva ori, ascultându-l cum îmi vorbeşte, mi se părea că a coborât efectiv un sfânt din icoane.

Şi nu că am eu halucinaţii, ci pur şi simplu ştiam râvna acestui mărturisitor al lui Hristos, care ar fi gata să-şi pună sufletul pentru Hristos, şi ascultându-l simţeam o putere duhovnicească pe care am simţit-o citind Vieţile Sfinţilor.

Am ajuns să mă spovedesc fără voia mea la el. Mă spovedisem la părintele meu înainte să plec spre Grecia, am ajuns în Athos şi un tânăr i-a spus părintelui Iulian că vrea să ne spovedim. Şi părintele a zis: „Hai, spovediţi-vă!"

Şi eu am stat, m-am gândit: „Măi, ce fac? Îmi trădez duhovnicul? Îmi vând duhovnicul pentru un extaz filocalic de trei minute?" Şi m-am gândit: „oare părintele meu s-ar întrista sau s-ar bucura dacă m-aş spovedi aici?" Pentru că îmi cunosc foarte bine duhovnicul, mi-e foarte drag şi vreau să-mi fie duhovnic până mor – vreau să mor eu înaintea lui, sincer, că nu vreau să-mi schimb duhovnicul până mor.

Şi m-am gândit: „părintele meu nu s-ar întrista, că părintele meu îl cunoaşte pe părintele Iulian, chiar el mi-a recomandat: «Când te duci în Athos, să te duci la părintele Iulian» – şi n-ar fi o trădare". Şi m-am spovedit la părintele Iulian şi a fost tare, tare bine. Şi apoi părintele meu s-a bucurat când a aflat că m-am spovedit la părintele Iulian. Nu mi-am trădat prin asta duhovnicul, prin asta sunt şi mai aproape de el, pentru că duhovnicul adevărat nu vrea să ne pună la *brelocul* lui: „Câţi ucenici am? 720? Mai am până la mie". Cum fac reţelele de telefonie mobilă: „am depăşit milionul de clienţi" – să zică duhovnicul: „în post am bătut mia…". Duhovnicul vrea să fii al lui Hristos. Iar dacă vrea să fii al lui, la breloc, nu e duhovnic. E fals duhovnic.

E foarte aiurea însă când, fără să te sfătuieşti cu duhovnicul tău, mergi pe furiş la părintele X, la mănăstire. Păcatele mari, eventual, i le zici părintelui de lângă tine, alea mai mici, părintelui de la mănăstire, să creadă că eşti mai înduhovnicit, aşa. Părintele ieromonah îţi spune: „Citeşte trei catisme din

Psaltire", părintele din oraş, o catismă. Tu spui: „Cum să-l împac şi pe unul şi pe altul? Cum să împac şi capra şi varza? Trei plus unu fac patru, patru împărţit la doi fac doi. Deci, am să fac două catisme, ca să-i bucur pe amândoi". Şi de fapt, nu i-am ascultat nici pe unul, nici pe altul.

Cum ar putea protestanţii să-şi dea seama că nu posedă dreapta credinţă?

Întrebare foarte importantă, foarte importantă. Cred că noi greşim foarte, foarte mult, când noi îi minţim pe protestanţi; cred că noi greşim foarte mult când îi minţim pe catolici, când îi minţim pe monofiziţi, şi le spunem: „toate confesiunile creştine sunt una. Toţi facem parte din Biserica lui Hristos". Pentru că ni s-ar părea dur să le spunem: „noi suntem Biserica cea vie, iar voi v-aţi rupt de ea".

Mi-a zis Înaltul Andrei Andreicuţ un cuvânt frumos, auzit de la părintele Rafail Noica: „Noi suntem Biserica, iar celelalte sunt confesiuni". Într-adevăr, e bine să înţelegem asta: noi suntem Biserica, iar ceilalţi sunt doar confesiuni.

Hristos a dat Duhul Sfânt Sfinţilor Apostoli, Sfinţii Apostoli, urmaşilor lor, şi tot aşa până în zilele noastre. Pe când protestanţii nu se află într-o continuitate vie cu Hristos şi cu Sfinţii Apostoli şi cu Sfinţii Părinţi, şi noi greşim dacă le spunem, din dragoste: „Măi, hai, treacă de la noi! Şi voi sunteţi Biserica". Mai apare vreo confesiune, vreo sectă nouă? „Hai, treacă de la noi, intraţi şi voi, că turma e mare!"

Cred că e bine să le spunem protestanţilor: „Fraţilor, e bună râvna voastră pentru Scriptură, dar noi avem *copyright* pe Scriptură. Au scris-o strămunicii noştri, Scriptura. Şi n-aveţi dicţionarul ca să o înţelegeţi. Adică strămunicii strămunicilor strămunicilor strămunicilor noştri duhovniceşti, Sfinţii Evanghelişti şi Sfinţii Apostoli, când au scris Noul Testament, i-au lămurit pe creştini cum trebuie înţeleasă Sfânta Scriptură".

Ce credeţi, că primii nedumeriţi au apărut în secolul XX? Primele nelămuriri legate de înţelegerea Scripturii? Sau o dată cu apariţia protestanţilor? Nu! Nelămuriri au fost de la început. Şi un creştin l-a întrebat pe Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan: „Cum să înţeleg versetul ăsta? Cum să înţeleg pasajul ăsta?" Şi sfinţii, care erau vii lângă ei, le-au explicat: „pasajele trebuie înţelese astfel…".

Şi aşa cum noi, atunci când aflăm că e un spectacol interesant în oraş, punem mâna pe telefoane şi ne sunăm toţi prietenii: „Măi, e spectacolul cutare!", tot aşa creştinul cutare le-a zis prietenilor şi verişorilor săi: „Ştiţi cum trebuia înţeles versetul cutare? Uite aşa." „De unde ştii?" „Mi-a zis Marcu, că i-a zis Apostolul Pavel, alaltăieri, după rugăciune." „Aşa trebuie înţeles?" „Aşa trebuie!"

Biserica a păstrat înţelegerea Sfintei Scripturi, pentru că Biserica nu s-a întemeiat pe apariţia Scripturii. N-a zis Hristos: „Voi zidi Biserica Mea când va fi gata toată Scriptura!" Pentru că dacă era aşa, pica Scriptura din cer şi le-o arăta Hristos apostolilor şi o dădea la copiat.

Mai întâi a existat Biserica, şi apoi Scriptura. Scriptura a răsărit în Biserică. Credinţa creştină a fost în Biserică înaintea Scripturii şi înţelegerea adevărată a Scripturii a păstrat-o numai Biserica. Şi noi, în Ortodoxie, am păstrat învăţătura Sfinţilor Apostoli şi a Sfinţilor Părinţi: Ne putem întreba: „ce legătură au Sfinţii Părinţi cu Sfinţii Apostoli?" E ca şi cum am spune: „ce legătură am eu cu taică-meu?" Sau: „ce am eu cu maică-mea?" Foarte multe am: ea mi-a dat viaţă. Sfinţii Apostoli i-au născut pe urmaşii lor, aceştia pe urmaşii lor, şi tot aşa, pe Sfinţii Părinţi.

Zicea foarte frumos părintele Iustin Popovici: „Între Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi nu este, în esenţă, nicio deosebire". Aţi auzit? Între Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi nu e nicio deosebire. Şi între Sfinţii Părinţi şi sfinţii care au urmat până în vremurile noastre nu e nicio deosebire. Între Sfântul Maxim Mărturisitorul şi părintele Iustin Popovici nu e nicio deosebire esenţială. Între Sfântul Simeon Noul Teolog şi Sfântul Siluan Athonitul nu e nicio deosebire esenţială.

Sfinţii de astăzi, cuvioşii de astăzi, sunt urmaşii sfinţilor de ieri care sunt urmaşii Sfinţilor Apostoli, despre care tot părintele Iustin spunea: „Ce sunt *Faptele Sfinţilor Apostoli*? Ele sunt fapte ale lui Hristos sau şi mai bine spus apostolii lucrează aceste fapte prin Hristos Care se află în ei şi lucrează prin ei. Şi ce sunt vieţile tuturor credincioşilor următori ai lui Hristos şi care se perpetuează prin ei cu ajutorul Sfintelor Taine şi ale sfintelor virtuţi? Şi ce sunt *Vieţile Sfinţilor*? Ele nu sunt nimic altceva decât un anume fel de continuare a *Faptelor Apostolilor*. În ei se află aceeaşi Evanghelie, aceeaşi viaţă, aceeaşi credinţă, aceeaşi veşnicie, aceeaşi «putere de Sus», Acelaşi Dumnezeu şi Domn. Fiindcă «Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi» (Evrei 13, 8)." Vieţile Sfinţilor Apostoli sunt o prelungire a vieţii Mântuitorului. Vieţile Sfinţilor sunt, de fapt, o prelungire a vieţii Mântuitorului. Şi ar trebui ca vieţile noastre să fie o prelungire a Vieţilor sfinţilor. A Vieţilor sfinţilor! Să nu ne speriem, aşa ar trebui. Vieţile noastre ar trebui să fie o prelungire a vieţilor sfinţilor, a vieţilor sfinţilor apostoli şi a Evangheliei. În viaţa noastră, Hristos ar

trebui să trăiască. În familia noastră, în casa noastră, în oraşul nostru.

Asta ar trebui să le spunem protestanților: „e bine că iubiți Scriptura, dar iubiți-o până la capăt! Iubiți-o până la capăt! N-o tâlcuiți după capul vostru, tâlcuiți-o după cum au vrut să fie înțeleasă sfinții care au scris-o".

Ce sfaturi ne dați pentru a avea o căsnicie fericită?

Pregătiți-vă serios dacă vreți să aveți o căsnicie fericită. Am scris o carte întreagă pe tema asta: *Cartea Nunții. Cum să-mi întemeiez o familie* – acolo am zis tot ce ştiam să spun. Şi cine nu poate să şi-o cumpere, poate s-o citească dacă are acces la internet, unde mi-am pus toate cărțile, ca să poată fi citite de tot poporul pravoslavnic.

Ce argumente să le aducem elevilor în favoarea păstrării castității până la căsătorie?

Antrenamentul. Dacă Dumnezeu, Care vrea împlinirea omului, ar fi ştiut că e bine să facem dragoste înainte de căsătorie, ne-ar fi recomandat: „Băieți, căpătați experiență cât mai temeinică! Dacă n-ai zece fecioare la activ, nu te primesc la spovedanie". Pentru că preoții ne vor binele. Biserica ne vrea binele. Biserica nu ne vrea răul. Prin Biserică ne vorbeşte Dumnezeu. Or, dacă Dumnezeu a zis să mergem pe calea înfrânării până la căsătorie, ştie El de ce a zis aşa şi nu altfel.

De ce se spune că înainte de Taina Cununiei tinerii fac sex, iar după, fac dragoste? Cu ce schimbă Taina Cununiei această situație în relația dintre cei doi? Unii pot spune că fac dragoste şi înainte de cununie, afirmând că o iubesc pe cealaltă persoană.

Aşa este! Rezumatul filmului Titanic este că Jack şi Rose acolo fac dragoste, nu fac sex. Lumea de astăzi ne învață că învățăturile Bisericii au trecut şi că important este să ajungi în pat şi acolo cunoşti adevărata dragoste.

Există o grupare din Occident: *Make love, not sex!* adică până şi tinerii s-au săturat de prietenii de scurtă durată în care e căutată numai pofta trupească. Am vorbit ieri la un liceu şi într-o pauză au venit două fete la mine cu aceeaşi întrebare: „cum să-l conving pe prietenul meu să nu se culce cu mine?" Fata speriată. Şi am întrebat-o: „Dar colegele tale, care au făcut deja asta, câtă vreme au rămas cu prietenii lor?" „Aa, puțin." Şi zic eu: „Şi tu crezi că o să fii prima care o să rămână multă vreme?" „Mmm... nu!" „Atunci, gândeşte-te bine ce vrei: vrei o plăcere de câteva momente, repetată vreme de câteva zile, de câteva săptămâni sau de câteva luni, după care ajungi la eşec? Că după aia pleacă. Şi rămâi şi fără Costel, şi fără himen. Pe când, dacă pleacă numai Costel, fecioria rămâne. Şi dacă ai grijă de feciorie vreme de câteva luni, de câțiva ani, o să ai parte de o căsnicie binecuvântată".

Ați criticat yoga. Ce ziceți de artele marțiale, tai chi?

Am cunoscut în Sfântul Munte un *karateka*, un fost *karateka*, care făcuse arte marțiale temeinic, îmi spunea cum l-a găsit maestrul lui. Lucra pe o macara şi, în loc să urce cum urcau colegii lui, trebuia să-şi lege nu ştiu ce cordon lung de mijloc şi să urce aşa, el, fiind bine făcut, ținea cordonul într-o mână şi urca pe macara foarte repede şi uşor.

Şi când l-a văzut maestrul, a zis: „ăsta e ucenicul meu!" L-a luat, l-a antrenat, ani de zile de antrenamente foarte dure şi la un moment dat l-a întrebat: „Tu crezi în Dumnezeu?" Şi tânărul discipol a zis: „Da, cam cred". De ce? Pentru că în momentele de relaxare de la şedințele de arte marțiale, când maestrul i-a zis: „Gândeşte-te la ceva frumos din copilăria ta!" El s-a gândit: „la ce să mă gândesc? Uite, când eram mic, bunica m-a învățat *Tatăl nostru* şi *Crezul*".

Şi el zicea *Tatăl nostru* şi *Crezul*, vreme de ani de zile, la antrenamente, dar nu-l întreba maestrul ce face şi nici el nu se gândea să discute cu maestrul. Ei bine, după ani de zile, începuse să iasă din corp – pentru că artele marțiale nu sunt simple bătăi! Cine spune că artele marțiale înseamnă doar să dai cu pumnul ca să-i pice celuilalt proteza, înseamnă că nu înțelege cum stau lucrurile.

E ca şi cum ai spune că faci yoga doar pentru trup. Maeştrii yoghini au spus: „oricine face yoga numai cu trupul suportă influențe şi la nivel spiritual".

Adevărații maeştri de arte marțiale au spus: „cine crede că din artele marțiale se poate face numai partea de bătăi, care nu are implicații spirituale, se înşeală".

E adevărat însă că sunt unele şcoli de bătăi, artele marțiale aşa-zise competitive, în care nu te învață să ieşi din trup, te învață numai să scoți proteza, eventual.

Şi s-a gândit cu maestrul lui, hai să vedem cum e treaba cu Dumnezeu. Şi s-au dus la un duhovnic luminat de Dumnezeu şi ucenicul e acum în Sfântul Munte Athos, iar maestrul lui s-a convertit la Ortodoxie şi duce o viaţă de familie binecuvântată.

Asta arată că Hristos lucrează şi în vremurile noastre. Şi acest fost practicant de arte marţiale mi-a spus: „să ştii că artele marţiale sunt mod de pervertire a minţii, chiar dacă oamenii nu-şi dau seama".

Cum putem afla care ne este vocaţia? Prin rugăciune?

Mai ales prin rugăciune, dar nu mulţumindu-ne să ne rugăm. Trebuie să fim şi foarte precişi în căutările noastre. Sunt fete care vor să se mărite: „Doamne ajută să mă mărit! Doamne ajută să mă mărit!", dar ea priveşte numai în jos şi dacă întâmplător va trece pe lângă un teren de sport unde un tânăr face flotări, îi va vedea chipul şi va spune: „Ăsta e!" Sau dacă tânărul priveşte în jos şi fata plantează ghiocei pe marginea străzii, când fata e cu ghiocelul în mână, sau cu sămânţa de ghiocel, el zice: „Stai! Stai acolo! Vrei să te măriţi cu mine?"

Nu trebuie să ne limităm la rugăciune, rugăciune, rugăciune, fără să deschidem ochii. Până la cununie stăm spate în spate cu persoana cu care urmează să ne căsătorim şi abia după ce părintele a terminat slujba, ne întoarcem unul cu faţa spre celălalt şi descoperim: „Aoleu, e ştirbă!" „Aoleu, e chior!" „Aoleu, e chel!" „Aoleu, e paralizat!"

Când un om are o anumită problemă fizică (şi eu încep să chelesc şi am albit, deci nu râd de problemele altora!) – când te căsătoreşti trebuie să ştii cu cine te căsătoreşti. Nu cu *ce* te căsătoreşti, că nu iei un obiect, iei o persoană vie, că doar nu iei una rece şi pe masă. Trebuie să o cunoşti, nu eventual să zici: „Doamne, trimite-mi un înger din cer". Să repeţi ca Loredana: „Ridică-mă la cer", ca să-l văd pe Gigel… Că nu vin gaborii să te ridice, vin eventual diavolii să-ţi dea înşelări: „Băi, tu eşti potrivit s-o iei pe Tanţa care e sectantă". Şi-atunci zici: „Dumnezeu mi-a spus asta!" Şi ai trecut şi tu la secta ei.

Să fim foarte practici: rugăciunea, rugăciune – viaţa, viaţă.

Aţi găsit în cartea de rugăciuni vreo rugăciune pentru clătirea gurii după spălatul cu periuţa pe dinţi? Ar fi penibil, dăm cu periuţa şi apoi zicem: „Doamne, eu mi-am făcut partea, de-acu, e rândul Tău!" Şi vine îngerul şi ne clăteşte pe dinţi. Nu se poate! Ce e al nostru, porţia noastră, să o facem noi şi Dumnezeu Îşi face lucrarea Lui. În Ortodoxie înţelegem o lucrare sinergică între Dumnezeu şi om.

Cum putem să ne găsim duhovnicul?

Căutându-l, în primul rând, nu aşteptând să ne pice din acelaşi cer din care alţii aşteaptă logodnici sau mirese. E adevărat că trebuie să-l şi cauţi şi să te şi rogi. Şi eu cred că duhovnicul potrivit vine ca un dar de la Dumnezeu, după multă căutare. Dar nu aşa, să tot trăieşti în păcat şi-n cine ştie ce perversiuni, până găseşti duhovnicul sfânt. Eşti păcătoasă? Du-te la duhovnic. Nu e sfânt! Nu-i nimic! E duhovnic, are harul de a lega şi a dezlega, te sfătuieşti cu el: „Părinte, sunt o păcătoasă, dar vreau să mă ierte Dumnezeu!" Părintele îţi rânduieşte canon, adică balsam pentru păcatele pe care le-ai făcut, balsam pentru sufletul rănit de păcate, şi te vindeci. Şi după ce te spovedeşti de câteva ori, Dumnezeu îţi trimite poate şi alt duhovnic mai potrivit, dar fă tu primul pas. Nu zice: „Aştept să-l văd pe ucenicul Sfântului Siluan Athonitul făcând minuni în faţa mea, precum părintele Porfirie în Grecia, şi atunci voi şti că Dumnezeu mi-a dat semn că trebuie să mă las de beţie. Sau că trebuie să las seringa cu *ecstazy*". Nu aşa! Eu să vreau să fac primul pas, mă spovedesc, mă lupt cu păcatul şi Dumnezeu îmi trimite şi duhovnicul cel bun.

Cu puţin timp în urmă, cei care ajungeau în faţa altarului nevirgini erau excepţii. Acum sunt excepţii cei care ajung virgini. Se poate face ceva, sau este o cauză pierdută?

Este o cauză pierdută. Duceţi-vă să vă destrăbălaţi şi veţi intra în Împărăţia Cerurilor prin prea marea milă a lui Hristos, Care a văzut că nu mai aveţi nicio şansă. Poate fi acesta discursul Bisericii, când Hristos a zis: „Eu voi zidi această Biserică şi porţile iadului nu o vor putea birui"?

Ce înseamnă că iadul nu va birui Biserica? Asta înseamnă că până la sfârşitul vremurilor exista creştini cu viaţă sfântă.

Care trebuie să fie atitudinea noastră ca tineri faţă de păcatele care ne asaltează? Cred că am menţionat şi în *Cartea Nunţii* – sper să nu greşesc, dacă se vorbeşte despre pierderea fecioriei, înseamnă că în urmă cu o secundă puteam vorbi despre feciorie.

Fetele, întrucât se nasc fecioare şi se vor naşte fecioare până la sfârşitul lumii, dacă se va vorbi

despre pierderea fecioriei se va putea vorbi şi despre feciorie. Şi Hristos le va întări pe fetele care duc lupta cea bună să se mărite fecioare. „Iar băieţii să se distreze ca porcii, că Dumnezeu îi iartă pe toţi, nu?" Nu! Evident, nu!

Că m-a întrebat cineva de ce pun problema aşa vorbind despre fete. În egală măsură responsabilitatea este şi a tinerilor. Nu zice nicăieri Biserica: „Fata să se mărite fecioară, iar băiatul cum poate".

În ce priveşte criteriile pentru întemeierea unei familii trainice, celălalt trebuie să ne placă şi fizic, şi intelectual, şi duhovniceşte. Trebuie să fie potrivire pe aceste trei planuri.

Pentru că dacă fata este doar frumoasă, s-ar putea să plece după vreo patru săptămâni de căsătorie. Cu TIR-ul, la turci, dar nu în pelerinaj la Constantinopol.

Ei bine, dacă e doar deşteaptă, s-ar putea ca deşteptăciunea s-o facă să se creadă burica universului, să nu creadă în Hristos şi din căsnicie să se aleagă praful. Dacă e doar credincioasă, s-ar putea să creadă că viaţa de familie înseamnă, hai să zicem, doar catisme în doi şi cu asta basta.

Cred că trebuie să fie potrivire pe toate planurile. Chiar dacă în timp frumuseţea mai trece. Femeii, după câteva naşteri, poate i se mai schimbă trupul… Bărbatului, după câteva zeci de ani de căsnicie îi mai cad dinţii, părul, femeii îi mai cad sânii, şoldurile i se mai deformează, celulita îşi spune cuvântul – „dacă nu foloseşti unguentul X" -, dar dragostea rămâne.

E foarte important să fie mare dragoste la început, în Hristos şi în Biserică. Să ţinem cont de credinţă, v-am spus: credinţa e foarte importantă. Pentru că dacă unul e credincios şi celălalt nu e, se alege praful de căsnicia lor. Pentru că diavolul va face ca cel necredincios să-l rupă pe cel credincios de calea mântuirii. Şi dacă nu reuşeşte, se ajunge la divorţ, sau, foarte trist, se ajunge la situaţii în care nu se divorţează de gura vecinilor, a soacrei sau de gura târgului, dar de fapt căsnicia a dispărut, a expirat.

Trebuie să fie potrivire şi la nivel de frumuseţe, că dacă Banderas ia cine ştie ce femeie cu defect de mers sau cu handicap, de stă numai în pat, s-ar putea să se sature de ea după primele injecţii pe care trebuie să i le facă. Sau dacă o actriţă ortodoxă ia un bărbat hidos, după ce i-a mâncat banii de pe C.E.C., s-ar putea să se plictisească de relaţia lor.

Trebuie să fie o potrivire şi la nivel de frumuseţe. Să ştiţi că nu există oameni urâţi. Cel mai urât om din sala asta să ridice mâna. Nu există cel mai urât om din sala asta… Pentru că pe cel mai urât om din sala asta o să-l iubească cea mai urâtă femeie din sala vecină şi pentru ea o să fie Făt Frumos. Şi el când o să o vadă, o să zică că a deschis cartea de poveşti şi a găsit-o pe Ileana Cosânzeana. Sau pe Albă ca Zăpada, dacă a descoperit celălalt volum. Nu există oameni urâţi.

Cum o păstrăm în viaţa noastră pe persoana pe care o considerăm potrivită pentru noi? Iubind-o?

Dacă nu o iubim, nu o putem păstra. Să ne fie clar. Dacă noi credem că în viaţa creştină trebuie să dispară povestea de dragoste şi să fie o viaţă de rutină, ne înşelăm.

Dragostea trebuie să fie vie. Să aibă poezie. Există duhovnici care înţeleg cât de important e ca într-o căsnicie dragostea să fie vie. Şi, când dragostea nu mai este vie, să vă doară.

Eu vă spun, au fost momente în care mi s-a împuţinat dragostea de soţia mea – cel mai bine îţi dai seama de asta mai ales seara, la rugăciune, mai ales când te rogi pentru celălalt. Îţi dai seama că celălalt a devenit brusc aproapele tău. Nu mai e persoana pentru care arde inima ta. A devenit o persoană pentru care sentimentul s-a blazat şi atunci... „Şi îi iartă ei greşelile…". Şi îmi iartă mie greşelile mele, precum şi eu o iert pe ea. Dacă o iert. Dar, dacă că nu mi-a făcut mâncare caldă, nu o iert.

Înţelegeţi? Trebuie să ţinem dragostea vie şi, fiind iubit, celălalt nu va fugi. Sau dacă va fugi, după 3-4 experienţe extraconjugale se va întoarce. Va şti: „colega de servici avea 90-60-90, dar nu mi-a dat împlinire. Verişoară-sa avea 92-62-91, dar nici ea nu mi-a dat împlinire. Vânzătoarea de la pâine avea şi aia forme bune, dar nici aia nu mi-a dat ce-mi trebuie. Pentru că alea mi-au dat trupurile lor…", şi omul nu se poate sătura cu trupul. Faptul că oamenii ajung la perversiuni e o dovadă în plus că viaţa păcătoasă în afara Bisericii nu i-a săturat.

Faptul că unii îşi pun cercei în urechi, în dinţi, în buric, în fund sau unde şi-or mai pune, iertaţi-mă, dar aşa stau lucrurile, cred că-şi pun peste tot, îşi pun pentru că nu sunt mulţumiţi de frumuseţea pe care o au. Nu sunt mulţumiţi. Am fost întrebat ieri cum e cu fardurile. Am spus: „folosiţi trusa de farduri de la pangarele bisericii noastre, marca X!" „Care trusă de farduri?" Nicio trusă. Pentru că dacă Hristos le voia pe fete fardate, se năşteau gata boite, cu unghiile cu steluţe, cu diamantul în dinte, cu inelul în buric. Ne năşteam altfel...

Hristos ne vrea frumoşi, nu ne vrea urâți. Cea mai bună vopsea de păr este marca - fetelor, luați şi notați că în perioada asta, în postul Crăciunului, e cu reducere - e marca „ş-a-m-p-o-n", şampon se cheamă. E cea mai bună vopsea de păr. O folosiți şi ajungeți la o culoare naturală. Cea mai naturală. Veți fi aşa cum vă vrea Hristos. Aşa cum v-a lăsat Dumnezeu, cele mai frumoase. Şi aşa or să vă iubească şi soții. Şi dacă ați fost naturale de la început până la sfârşit, n-o să caute ridurile colegelor, mai ales când plouă şi le cade rimelul pe ochi şi arată ca-n filmele de groază; or să se bucure că v-au luat naturale. Iar voi o să-i iubiți aşa cum sunt. N-o să-i puneți să folosească gel ca să fie mai atrăgători.

Cuvântul meu se apropie de încheiere… Să vă ajute bunul Dumnezeu să aveți sărbători frumoase, să colindați mult şi frumos.

Nu fiți ca şi colindătorii care ştiu doar refrenul *Ne dați ori nu ne dați*... Fiți ca cei care zic: „Larg deschideți poarta sufletelor voastre, n-am venit să cerem, am venit să dăm..." Astea sunt colindele, fraților: „n-am venit să cerem, am venit să ne punem sufletele pe tavă, pe felie, nu ne trebuie nici mere, nici nuci, nici bani de cărți sau de cinematograf, am venit să dăruim noi... Îl purtăm pe Hristos în inimile noastre, Pruncul nu S-a născut numai în ieslea din Betleem, S-a născut şi aici, în inimile noastre, şi noi am venit să-L mărturisim celorlalți..."

Cu asta îmi doresc să rămâneți din întâlnirea noastră: Hristos S-a născut pentru noi, să le spuneți şi celorlalți, „larg deschideți poarta sufletelor voastre, n-am venit să cerem, am venit să dăm..."